זה השער לה׳ צדיקים יבואו בו

ספר

חורבן בית המקדש

בזמן הזה

חלק ו׳

על גודל האיסור של סתירת בתי כנסיות ובתי מדרשות רח"ל.

בחלק הזה נעתקו ספרים האלו:

א. שו״ת אמרי יושר ח״א.
ב. שו״ת אמרי יושר ח״ב.
ג. שו״ת ארי׳ דבי עילאי.
ד. שו״ת בית אפרים.
ה. שו״ת בית יצחק.
ו. שו״ת בית שלמה.
ז. שו״ת דבר משה.
ח. שו״ת דברי חיים או״ח.
ט. שו״ת דברי חיים חו״מ.

החיבור הזה יוצא לאור לחרפת אינשי דלא מעלי שרוצים להרוס בית המדרש ובית הכנסת בלא אנזעלעס ארצות הברית, שמתפללים ולומדים שם כבר לערך 70 שנה.

ספר

חורבן בית המקדש בזמן הזה

על גודל האיסור של סתירת בתי כנסיות ובתי מדרשות רח"ל

בו יבואר גודל האיסור והסכנה הגדולה החופפת על ראשי העסקנים הרוצים לסתור בתי כנסיות ובתי מדרשות – שהסותר בית הכנסת או בית המדרש יוכל ח"ו לפגוע בנפשות ילדיו או בנפשו ונפש בני ביתו ח"ו ללכת מן העולם קודם הזמן רח"ל, כמבואר בטו"ז הלכות בית הכנסת – וההורס בית הכנסת כהורס בית המקדש כמבואר בפנים הספר.

החיבור הזה יו"ל לחרפת אינשי דלא מעלי שרוצים להרוס בית המדרש ובית הכנסת בלאס אנזעלעס ארצות הברית, שמתפללים ולומדים שם כבר לערך שבעים שנה

מלוקט ע"י הרב אשר שווארץ
מחבר ספרי בית אשר על מסכתות הש"ס
ניסן תשס"ה לפ"ק – בני ברק תובב"א

180-k

בעזה"י

ספר

אמונה

שאלות ותשובות

אמרי יושר

חלק א'

אשר בעזרת הש"י חברתי אני הצעיר מאיר אריק

אבד"ק יאזלוויץ, בהרב מו"ה אהרן יהודא זלל"הה.

בעהסח"ס שירי-טהרה על משניות טהרות, מנחת קנאות על סס' סוטה, מגמת פתים על ד'.

חלקי ש"ע

בהוצאות בית מסחר הספרים של הר"ר מו"ה שמואל זנויל כהנא במונקאטש.

מונקאטש.

בדפוס המשובח ה"ה של הרבנים הנגידים מו"ה שמואל זנויל כהנא נ"י,

והתנו מו"ה עזר הכהן פריעד נ"י.

שנת תרעג לפ"ק.

Verlag von *SÁMUEL KÁHN'S* Buchhandlung Munkács

Druck von KAHN & FRIED, MUNKÁCS.

סימן ע"ג

לכבוד הרב וכו' מו"ה נפתלי הערלין נ"י
אב"ד דעלימין:

ע"ד שאלתו בס"ת במקום שהי' צריך להיות שם הוי' כתוב רק הוה שם לכתוב אחה יו"ד ולקדשו או לממחק לאחיות הוה. הנה הכר כתבתי בזה בתירוצי מ"ש יו"ד סי' רע"ו בהשובה דלכתוב עתה י' לצרף לאותיות הכתובים אינו נכון מלבד ההשם דשלכ"ם בשם לכתחלה יש עוד לחוש דילמא לא נתכוין הסופר לקדשו כלל מהי הבור שהוא תיבה חול מלחר שלא כתב רק הוה ואף שלבבני אמרי דגמרו וקידשו בלין כלי אבל רבים מולקין עליו ושם כתבתי דיש למחוק האותיות ומשכחי אחר דברי הבני' הי' רע"ו דכתב בפשיטות דמותר למחוק ו"ה אף שכיון לקדש ואי"כ הי"ה באותיות הוה אבל עתה מיינתי בזה ולא בגירא לי הא' הסירא דגרמה דכיון דכי רמ"א ומ מחמירין בא"ד והוא מחוסר שבועות ל"ד בשם ר"ח מקום דהוא שם המיוחד א"כ מכ"ש בו"ה שהוא שם המיוחד ובבני' בלרוך שם כי דכיון דדברי ר"ח המוכרן דבירושלמי מבואר שנמחק א"ד הבו דלא להוסיף אלה המסכי מובא דהאיך שייך בזה הבו דלא להוסיף אלה הא אדרבא שם הוי' מפי שם המיוחד מא"ד והרי אפילו בשון ל"ש הבו דלא להוסיף אלה כדאי בשבועות מ"ח בהבו דלא להוסיף אדרב ומשאל הבר רמב"ח לעיתר הא נמי הבו דלא להוסיף אלה אמר רבא מ"ל שלא פקדני אבא מ"ל שלא פקדני אחי ע"ש ובודאי דהומרת ר"ח בא"ד מקום דהוא שם המיוחד אזיל בשי' רמב"ם ז"ל בפ"ג מכ' מכו"ם דמקלל א"ת הבי' הייתו שם המיוחד א"ד או הוי' ע"ש הרי דא"ד הביב שם המיוחד דהא על שאר שמות אינו חייב ובהיות כן י"ל דגם המולקים על ר"ח הייתו בא"ד דהבי' דא"ד אינו שם המיוחד בשי' רמ"ך שם המולק על רמב"ם וסובר דאינו חייב רק על שם הוי' וכ"ה דעת הש"ר כמ"ש הוי"מ דסנהדרין אבל בשם הוי' דלכ"ע שם המיוחד י"ל דגם הם מודים דאסור למחוק ו"ה ולא מלינו שהיה לא בירושלמי דהבי' בירושלמי איתא רק א"ד נמחק אבל ו"ה י"ל דאינו נמחק וא"כ אם הרמ"א חושש בא"ד מכ"ש ו"ה ובאמת הרמב"ם פ"ו מיסו"ת לחד גירסא שהבית הכ"מ שם ו"ה אינו נמחק והרלב"ד מולק עליו א"כ יש לחוש להרמב"ם ובבני' שם כתב דלא קאי גירסא זו ואינו יודע למה ועוד דבסג"מ מוכח שם לסדיא דסובר ו"ה אינו נמחק והרלה לחוש' שבועות ל"ד דהוי שם המפורש חמיר מפי ע"ש ולמה בכ"מ שם ומכ"פ לע"ד אינו קיל מא"ד והרמ"א החמיר גם בא"ה ובבני' שם חולק ע"ז דבזה לא מלינו מאן דמחמיר ויש ליתן טעם לחומרא זו דהא שורש ר' ר"ח דא"ד שם המיוחד הוא משום דמקלל בשם זה חייב והא דמקלל חייב בשם זה גרלה שלמדו הרמב"ם ז"ל מסנהדרין ס' שם בן ד' אותיות א"כ ה"ה שם א"ה אבל הרמב"ם ז"ל נופא בפ"ב מה' עכו"ם כי רק א"ד או הוי' ואולי סובר הרמב"ם דשם א"ה אינו משמות שאינם נמחקין בגירסא שבית הכ"מ פ"ו מיסו"ת עכ"פ בשם ו"ה לדעתי אין לסקל ומ"ש הבני' שם דבו"ה יש לסקל מפי מבא"ד כיון דלכתוב שלא כסדרן נסי דיש מחמירין לכתחלה אין לסמיא קולא במחיקה שם ו"ה פ"ו חומרא זו שאין לה שורש בש"ס ע"כ נלע"ד בנ"ד לקדור אותיות הו"ה עם עוד אחה תיבות של חול ולכתוב על הממלית אף דלמרך לכתוב שם על הממלית הבר נחשבת המנהג לסקל לכתוב שם על הממלית בגירוף אחה אותיות חול כמ"ש בזה בקסה"ם:

סימן ע"ד

לכבוד הרב הה"ג וכו' מו"ה שמעון שפירא נ"י
רא"ב"ד דאדיוון:

ע"ד שנשאל כ"ת בעירו בביסכ"ג הגדול דשם שם במערב ביסכ"ג סקמן ומיסה נמו כמ' ע"י הקבל וגם בביסכ"ג סקמן מחפללים בקבע רק בר"ה ויוה"כ אין מחפללים שמה כ"א נכנסים כולם לביסכ"ג הגדול ושנם מבני הקהלה שאינם בתים להתפלל לביסכ"ג מחמת שבותיהם אין לסם מקום בעזר"ג שלר המקום ע"כ חפיצים הגבאים לנחת בכותל מערבי המפסיק בין ביסכ"ג הגדול לביסכ"ג סקמן ולעשות שם הלטות כדי שיוכלו הנשים בר"ה ויוה"כ לבא שמה להתפלל ובכל ימות השנה יהי' מקום חפלה לאנשים כמקדם:

והנה יש בזה הבש מלד הורדה מקדושה חמורה לקדושה קלה ומלד מחילה בביסכ"ג וכ"ת הארוך בזה ושאל הוו"ל. והנה מלד הורדה כבר הבאתי בהשובה לקי' שאלה ישן דבביסכ"ג ליכא איסור הורדה מקדושה עי"ז שיתפללו שם נשים לפי שעה והבאתי ראיות ברורות לזה אמנם מלד מחילה הנה כ"ת חושש בזה עפ"ד מ"ז א"ח סי' קכ"ח דבעי' שיעלה כל מקום הנחילה ואף לא"ר הסולק עליו הייתו מכ"פ במחקן דבר בלחתו ביסכ"ג עלמו ולא הסמחקן בעז"ג שקילא קדושתה וכ"כ בחצו' בי"ש א"ח סי' כ"ל ד"ח ה"ב סי' י"ל אמנם בד"ח שם סי' י"ב מסיק דכל דעותן לשים תיקון אף לעולם נשים אינה מחילה שאסרה הורה רק דיש בזה משום הורדה מקדושה חמורה לקדושה קלה וגם בחצו' מהרש"ק בשעה חיים קומרים פרש ומעולות בחצו' לבילקאמין כי נמי סברא זו הורדה מקדושה והייתו דעד עכשיו סי' מסמם הכותל לעולם ביסכ"ג ומחה הלטות הממיטן לעולם בזרת נשים דהיא קדושה קלה ולע"ד יש לדון בזה דהנה בס' מירה שמשון סי' קכ"ח הביג על מ"ז הכ"ל והביא ראי' דהרי מזבחים ל"ב דפריך ולינבד פיפסם והאיך אפשר לנחתן מעזרה וע"כ כיון שעושה ע"מ להקן לעולם מעזרה שרי אף דאינו סוחם כל הנחתן ע"ש ולפי דברי מה:ש"ק ד"ח הכ"ל תקשה דאכתי ליחסר משום הורדה מקדושה ממורה לקדושה קלה דמקדש סי' הכותל מסמם לעזרה ועתה הפחה מסמם לעולם שער ניקטר וע"כ דאין בזה הורדה דגם עתה הפחה מסמם במקום מחילה לעזרה וכ"כ בעצין הלטות הכ"ל שגם עתה הם במקום מחילה לביסכ"ג אל אנשים אמנם אם עתה הלטות דהייתו מחילות הזכוכית לגד ביסכ"ג אנשים וכל האויר הנאר פתוח לעד"ג י"ל דהוי הורדה מקדושה כמ"ש בחצו' ב"ש א"ח סי' כ"ד אבל אם יעשו הלטות לגד עז"ג וכל האויר יהי' פתוח לעזרת אנשים י"ל דלא הוי הורדה כלל וכ"ז הבעותין הלטות לעז"ג אבל בנ"ד שפחיתת הלטון הוא נ"כ לעזרת אנשים ל"ש בזה הורדה מקדושה חמורה לקדושה קלה דהרי הלטון מסמם גם עתה לביסכ"ג הקמן הנשים קדוש כמו ביסכ"ג הגדול:

אלא דעדיין יש הבש בנוף הנחילה דעכ"פ הנחילה ובחצו' הבל"ח א"ח סי' י"ד מקיל בזה והביא ראי' מסוכה נ"ג דעשו גזחמרלות לסוכה על הבנין לעולם נשים ע"ש ולכאורה ל"ד כלל דשם שלא יבאו לידי הטרוכת אנשים ונשים אבל ראה דשפיר מייתי ראי' דהרי לכם לחז"ל למנוע שלא יבאו נשים שמה ולא להוסיף על הבנין ועכ"ל כיון דגם לכם מלוה שיבאו בשמחה מלוה ונריכין לבא שמה הוסיפו על הבנין א"כ הכ"ל כיון דגם נשים מלוות בחפלה ל"ד לתקן עבורם וגם בד"ח נופא סי' י"ל הביד שהמנהג שמותלין כותל ביסכ"ג עבור מחרת נשים

בנים וישראל בני בניאים הם וכתב לישב סמנסג שסומכין שעשין עפ"י זע"ס דהם רמ"ים אפילו למכור ע"ם וגם הלום רמיתי בחשו' אדב"ע מ"ח סי' ב' דפשיטא לי מלחא עובדא לעשות חלוות לעז"ב להרבות הלוה שמה ומכן נכנו ע"ם באורך דמה שעשין ע"י זעס"ע אינו סיחר דגם מס"ע אין להם רשות להחור רק למכור להפקיע הקדושה ודלא כל' הל"ח רק מותר בלא"ה דהוי תיקון גמור ואינו נוחן ע"ם ועכ"פ שני הגאונים בעידו שמנסג להתיר לנתון עבור חלוות לעז"ב אף שמהרש"ק וב"ש הסמיכו הרבה בזה מכ"מ בנ"ד עדיף מפי כי החלון הפתוח הוא ג"כ לביסכ"ב שמתפללין שם אנשים ול"ם הורדה מקדושה ורמיתי בפי' מרחות חיים סי' קנ"ב שהביא מחשו' ברכה רל"ה סי' ק"נ שמסוק להתיר לנתון ולעשות חלוות אם עי"ז יתרבה האור בביסכ"ב ע"ם ועי"כ בנ"ד אם יתרבה הנאת האור ע"י החלוות הן בביסכ"ב הגדול הן בביסכ"ב הקטן דהיינו כשיתרבה האור אף בא' מהם שרי דהא גם שניהם ביסכ"ב גמורים הם וכשיתרבה האור בא' מהם הוי התיקון לעוקר ביסכ"ב ומרי כברל"ה הכ"ל אמנם אם יש עוקר גדול בדבר דעי"ז יבאו האנשים להתפלל שמה וגם הנשים לע"ד מוקרי זה חיקון שיבאו המתפללים שמה ויש להקל עכ"פ ע"י מכירת המקום שנוחלין ע"י זעס"ע ויש לסמוך ע"ז אף בברכות כיון דלדעת כמה פוסקים בזה"ז גם ביסכ"ב של ברכות נמכר ועי' חשו' הרי"ם א"ח סי' ב' מקיל ג"כ ע"י מכירה ואף דאפשר דמיירי בכפרים מכ"מ בנ"ד יש להקל יותר דפחותת חלוות הוא לביסכ"ב ויש להקל אף בברכות אם יש בדבר עוקר גדול לפי דעתו עיינו בתי"ה:

סימן רע"ה

לכבוד הרב הגדול מו"ה שמואל דוד פריעדמאן מו"ץ דק' חוסט:

ע"ד שאלתו בחשש שזקוקה ליבום ויש יבם גדול בעיר ולו אשה ויש יבם קטן בן מ"ו שנים פנוי וסוא ברחוק מקום הכוב למדינת בעסטען ויש חשש שאינו רצוי עוד ליבום והליצה וגם אין שם ב"ד כלל ופשק גדול אם יבלה לחלון וסיבמה עני' הרבה לוליא הוצאות על ספק אם יחלון הגדול אף שהוא נשוי שהב"ם סי' קס"א כתב דאם יש לגדול אשה הליצה קטן עדיפא ופי' ב"י סי' קס"ה בשם ריטב"א וחולו לא חשש הב"ם רק להתחלה כשיבא קטן לפניו ולא בשהוא ברחוק מקום כל כך שיהיו מצוה לא משהינן אך בחשו' ד"ח ח"ב סי' קע"ו חושש משום הליצה פשולה ע"י הרדגמ"ה עלתו"ד כ"ת. וסנה ריטב"א שאלו רמז ב"ם ודאי אין כוונתו משום הרדגמ"ה כי הריטב"א ליה לי' כלל הרדגמ"ה ביבמה כמ"ש נמו"י בשמו פ' החולן אלא דטעם ריטב"א כיון דיש לו אשה ומרבה קטנה בחוך ביתו אין מצוה בו וכן הבין בד"ח שם והביא כן מריטב"א ובמות כ"ד אמנם טעם זה לא שייך רק לענין יבום ולא לענין הליצה די"ל דהליצה גדול עדיפא לזאת מפרש דברי הב"ם דכוונתו כיון דריטב"א בדבר מוטעם דמרבה קטנה לא חש למצוה דאי דגדול קודם א"כ ס"ה לענין הליצה לדידן דאיכא הרדגמ"ה ויש קצת חשש דחיש דאין להשגיח בגדול ע"ש ובאמת שמד' הב"ם לא משמע כן ולא אחי עלה מעטם ח"ש רק דהליצה קטן שאין לו אשה עדיף כשטעות דברי ריטב"א שבב"י סי' קס"ה ונראה שטעם ריטב"א כיון דכל הטעלה ליבום עולה להליצה סיב לענין קדימה כל שקודם ליבו קודם להליצה וכיון דקטן שאין לו אשה קודם ליבום כמ"ש ריטב"א ובמות כ"ד קודם נמי להליצה ופשיט"ז שמיטא דכשקטן ברחוק מקום ודאי שאין ממחיצין על הקטן אם הגדול רוצה ליבם אף שיש לו אשה ובנים ומכ"ש בשהגדול רוצה להלון ואין הקטן לפניו דלא משהינן:

ובאמת הא דהליצה פשולה לענין זה הוא תמוה דהרי לרוב הפוסקים לא נזר רגמ"ה ביבמה והסוברים דנזר הרי מחיצין שהרם קודם הליצה וגם אפילו איך הדרגמ"ה הרי לפי פסק רמ"א סי' ק"ע סעי' ס' ל"ם ח"פ רק בהיתה ראוי' מעיקרא ולא בהי' פשולה מתחילה רק שדעת הרמב"ם הוצא בש"ע שם סעי' י"ח חושש גם בשני משום ח"פ ועדיין אינו מוכרע לדעת הדרגת"ה לשני ואפילו אם נדמה לשני הרי דעת הרא"ש וכמה פוסקים דיבמה אחת אף שחולץ הגדול אין חשש ח"פ בדיעבד כלל ומי ב"ם שם ובאחורי הגר"א ז"ל שם ס"ק מ"ו באופן שחשש קל הוא וגם הד"ח לא הסכים רק לכתחלה כשהיה קטן בפניו ולא כשהוא ברחוק מקום מובא וכמה חשבות שא"א כלל לחלון עדיין ומאז כתב לי רב א' שבחשו' מיס חיים לבגאון מהרח"ל מאוסטרא חולק על הב"ם ופוסק דהליצה גדול עדיפא אף שהוא נשוי וקטן לפניו ואינו ח"י ועתה ראיתי שגם בחשו' בי"ל אה"ע ח"ב סי' קי"ב רמז לחשו' מ"ח הכ"ל והביא שגם בחשו' פרמ"א חולק בד"ז וכ' הליצה גדול עדיפא אף שהוא נשוי ע"ש שאעפ"כ חושש הגאון בית יצחק להחמיר כדי הב"ם ובעניותי חומרא דאתי לידי קולא הוא לבטל מ"ע דאור דמצוה בגדול וכל עיקר יסוד הב"ם מדברי הריטב"א ובמיס חיים שם פירשו בע"א וגם בחשו' נמע שורק אה"ע סי' כ"ד האריך דיש לפרש בוזכח ריטב"א בע"א בלופן דגם הוא יודה הליצה גדול עדיף עי"ש וסן הן דברי המ"ח והגאון שורק לא ראיתו ואני מצאתי בחשו' הרב"א ח"ד סי' ל"ח שנשאל בשאה אלמנה ואחי המת ד' וכולם נשואים אלא הקטן שנוי והשיב הרב"א דמצוה בגדול ליבם ואם לא הלה מחזירין על שאר האחים ואם לא רצו חוברים אצל הגדול וכופין אותו לחלון או ליבם וכו' עי"ש הרי דפשיטא לי דהן לענין יבום הן לענין הליצה הגדול קודם אף שהקטן פנוי והגדול נשוי ואף דיהכן דמיירי הרב"א במקום שלא נחפשה הדרגמ"ה הרי כל עיקר יסוד הב"ם מדברי ריטב"א וריטב"א אינו סובר כלל ביבמה הדרגמ"ה ואם כוונת ריטב"א הב"ם הרי הרשב"א פליג להדיא הכן עכ"פ לענין הליצה שגם בריטב"א אינו מוכרח שהקטן קודם ובתשב"א מבואר שהגדול קודם ל"ע אף בשניהם לפניו אם הוהות הבב"ם ובכ"ד שהקטן ברחוק מקום מובא ויש כמה חשבות דהוי כמדינה אחרת כמ"ש בחשו' ח"ם ח"ב סי' פ"א הלאה ברור שהגדול יחלון כמנהג הרחוק:

סימן רע"ו

לכבוד הרב הגדול מו"ה יעקב שלמה עייכמאהל כ"י חתן הגאב"ד בוסטרמין:

יקרתו הגיעני וע"ד שאלתו בעובדא דאתי לקמייהו בנכרית מ' הבאה להתגייר והיא דרה עם איש אחד זה כבר בלי שום נישואין אף בלי ניוולעטע שבעיטוסיהם ועתה רצונה להתגייר ולקבל עליה דת יהודית ולהשאל לו עפ"י דתוה"ק ויעמו בשאלה על גוף הגירות אם רשאין לגיירה מעטם חשש שנתגיירה לשם אישות וגם אפילו אם רשאין לגיירה אם רשאי הדר לשאת אותה מעטם נמנו על הנכרים וכ"ת האריך בזה במוב מעטם ודעה:

והנה בדבר הגירות ליש חשש לשם אישות שלכתחלה אין מגיירין אותה כמבואר ביו"ד סי' רס"ח סעי' י"ב הביא כ"ת מחשו' מוטו"ד מס"ק שמגדד כיון דבר בא

אכול נחשים גופייהו כמ"ש רש"י ז"ל בשבת קכ"ח אבל אחר אדם אין הבדל בין שוכרא לשאר בהמה וחיה ולכך הוכרח לפרש כפירושו אבל לדעת רמב"ן ז"ל דדם כדה אדמי' ומזיק לבע"ח וא"כ לדידי' ע"כ הא דדם כדה חזו לשוכרא היינו משום דאינו מזיק כה אדם זה כמו אדם נחש הוא מפרש כיון דאכלא לא מלגע לא כפירושי הנ"ל דאכלא שוכרא. ולפי שיטת רש"י ז"ל דדם כדה אינו סם המות כלל לא הקשה למה נקיט דוקא שוכרא ולא לכלב ומשום דשוכרא שכיח עפי בתים כמ"ש לעיל וחובל בחבירו לו בבהמה כ"ש שיחבול בשביל שוכרא רק עבור כלב דים לו טורך בו עפי וכנ"ל. וראיתי בדשב"א שבת קכ"מ אהא דאמרינן שם בשר תפל אסור לטלטלו וגבש שם בשר תפוח וטעמא דאסור לטלטל דמיירי בתפח מחמת נחש שאכל ממנו דלא מאכילו אפילו לכלבים דמייתו ולכך אינו משהה אותו לחיה דלמא יאכלו ממנו כלבים ובריתא שם דבשר תפוח מותר לטלטלו דאזו לחיה מיירי מני בארם נחש ובריתא לא שמיע לי' לרב חסדא יעו"ש, ומוכח מדשב"א דחיה גם מים מגולים לא יזיקו לה כמו לשוכרא והא דנקט בשר תפוח דאזו לחיה ובנים מגולין לאתול אורחא דמלתא נקט דבשר מאכיל לחיה ומים לאתול ול"ע דמוכ"ל לרשב"א הא דלפי טעם רש"י אתול אינו מזיק מים מגולים משום דאכלה לנחשים גופייהו ומנלן זה בכל חיה, ועוד דהא לחכמים דר"מ בפ"מ דכלאים כלב מין חיה ואפ"ה כתב רשב"א גופא דכלב מייתי מבשר תפוח מחמת נחש. ועכ"פ מהא דאמיד רש"י ז"ל בשבת ע"ה לפרש כפירושי הנ"ל נראה משום דלא נימא כלל לומר דדם כדה סם המות ולשוכרא אינו מזיק אדם זה כמו אדם נחש דכ"ד ועוד דהרי לנכרים אינו מזיק גילוי כדאי' בע"א כ"א דאכלו שקו"ר מביל גופייהו וא"כ גם דם כדה לא מזיק להם לפי הנ"ל, ולשון רמב"ן גופא דממית כל בע"ח לא משמע כן רק לרמב"ן ע"כ שוכרא לומר דלשוכרא אינו מזיק דם כדה למות מחמת זה מדקאמר בש"ס דמלגע לה לשוכרא. וע' בירושלמי תרומות פ"ח דמים מגולים לא יאסרה לגוי ובש"ס דילן ע"א ו' דמייתי ג"כ ברייתא זו דמים מגולים לא יבדין בתוך ביתו כשמע הא דלא יאסרה לגוי משום דש"ס דילן לסיעתו דלנכרי אינו מזיק וירושלמי אינו סובר כן. ואולי גם לש"ס דילן היינו דלא מייתי מאדם גילוי אבל מזיקו כהם ע"כ אסור להשקותו לגוי ולהזיק לו אבל ל"ע שכשמע בש"ס דילן הא דלא יבאה לגוי:

ולפי שיטת רש"י ותוס' כדה י"ז הנ"ל נראה דמגלא שערו אין לו לשרפם דהא דבר הבא מן האדם מזיק לאדם רק דבלפרכים התירו לבל יזיק לאשה עוברה אבל בשערות דאינו מזיק לשום אדם ממילא אסור לשרפן לבל יזיק לעצמו וראיתי כתוב ב"א שמוהגין לשרפן:

ד) **ומה** שהקשה כ"ת ע"ד רש"י שבת ק"ו שכ' אהא דחובל בגריך לכלבו בחובל באדם ולא בפשיטו בחובל בחיה ועוף. לק"מ לפי ל"א דברש"י שבת ק"ז חובל בבהמה וחיה ועוף חייב משום נוגע ח"כ אינו מקבקל כלל רק בחובל באדם הוי קבקול והוצרך לאוקמי בגריך לכלבו:

ה) **ומה** שהעיר ע"ד תוס' חולין י"א ד"ה לחוש בשוה"ד הקשה ריב"ש דהכא יפיכין מרוצא ועדים זוממין דאזלינן בתר רובא אף בדיני נפשות וכו' וכאן שבקו לעמוד שקדום דיליף מעכה אדיו ואמו דגם מעם מוכח דאזלינן בתר רובא אף בדיני נפשות. יש לומר דהכא יש לחלק דרוב שכבר הוחזק לענין איסור שוב מועיל מני לדיני נפשות אבל רוב דלא החזיק עדיין אינו מועיל לדיני נפשות וכעין שכ' הפלאה לכתובות ט"ו לענין מומן דאין הולכין אחר הרוב מכ"מ בכבר הוחזק אזלינן בתר' והאלכתי בזה בחדושי לסנהדרין ס"ט. והשתא רוב בעילות אחר הבעל ואמריכן דזה אדי' הוא הרי הוחזק מאז לענין כמה דברים דצריך לכבר אדי' ואמו וכן הוחזק לענין איסור שאסור לו לבוא על אמו וכיון שכן כשהבה אדי' אזלינן בתר רוב שכבר החזקנו מאז שנולד שזה בנו ומכ"מ יכפיכן שפיר מעם דאזלינן בתר רוב. דאם לא אזלינן בתר רוב ל"ש לומר שכבר הוחזק כיון דמעולם לא קיומינן על הרוב אבל כאן דידענו דאזלינן בתר רובא מהלמ"מ לו מקרא דאחרי רבים כמ"ש רש"י שם שוב יש לומר דבד"כ לא אזלינן בתר רוב רק בנוכה אדי' ואמו שכבר הוחזק מאז וא"כ ל"ק מה דנסקלין בשרפין ידומו בסקילה אף דרוב בשרפין דהא רוב זה לא הוחזק אבל הלימוד מרוצא ועדים מוכח דאזלינן בתר רובא בד"כ אף שלא הוחזק דברוצא יש לומר דלמא המוכה נעשה עריפה טרם שהרג וכן בעדים זוממין דלמא הך דאשהידו בי' עריפה ורוב זה לא הוחזק לענין שום דבר דאין שום כ"מ אם הוא עריפה או כשר ואפ"ה אזלינן בתר רוב בד"כ וב"ז הקשו מהא דנסקלין שנתברבו וכו' כנלע"ד:

סי' קמ"ב.

לכ' הרב הגדול המו"ר מו"ה **שמואל זאנוויל נייגער** ז"ל **בסוכע.**

ב) **ע"ד** שאלתו בביהמ"ד שעשו בכותל מזרחית מקום שקוע להעמיד שם ארון הקודש וכתבו שם במקום השקוע אבן גדול לנוי ונהנו שם אה"ק מענ וכעת רואים כי האבן הקב הרבה נתחלוחות לאה"ק עד שנתעפשו הכפרים מזה וגם נתקלקל החומה שהחתיו אם רשאין להוליאו מעם ומעם והאריך בזה בפלפול רב ודרש חוו"ד. והנה באמת הדבר פשוט להתירא בעולדכי פ' בני העיר כאשר הרגים כ"ת ומבואר באריכות יותר באו"ח ס' ביהכ"כ סי' שפ"ו ומבואר שם להדיא דמותר לנוטלו כיון שמזיק לש"ת ועי' במג"א סי' קנ"ד ס"ק ד' ובמיבורי מ"פ שם. ועי' בתשו' הרי"מ ז"ל חיו"ד סי' ב' ובפרע כשמותלין ע"י נכרי דהיא רק איסור דרבנן אמירה לגוי. האמנם כי לענ"ד יש לדון קלת דגם ע"י גוי איסור כתילה מה"ת היא דהנה הר"ן בע"א פ' ר' ישמעאל הביא בשם הראב"ד שכתב דמשמעי ע"א של ישראל אין להם ביטול כמו ע"א עצמו ולא' דהא כתיב ונתלתם אם מזבחותם ושברתם את מצבותם והא בביטול בעלמא שגי וכהא דפריך בע"א כ"ג מכדי בביטול בעלמא שגי וע"כ כיון דשלותייהו דישראל עבדי אין לו ביטול אע"ג דמזבח הוי רק משמשין יעו"ש. ובעניותי ל"ע טובא דבשלמא הש"ס בע"א כ"ג דפריך כן על ואשריהם תשרפון באש בביטול בעלמא שגי שפיר פריך דלמה לי שריפה הא שגי בשבורה וכדין ביטול אבל במזבח דכתיב

באמת

באמת ונתלתם אפשר לומר באמת דהייכו ע"ל
שיכתלם ע"י גוי וע' בע"א כ"ג דמחבת שנפגם
אסור עד שיכתן רובו ודיו"ד סי' קמ"ו סעי' י"ב
מבואר להדיא דהייכו ע"י גוי ואפ"ה בעיכן כתילת
רובו וא"כ אפשר באמת דונתלתם הייכו ע"י גוי
דמשמעי ע"א של ישראל יש להם ביטול וגם רב יוסף גופא דאמר
ונתלתם את מחבתותם הכא ואח"כ שרוף יוכל
להיות דומה בזה דקרא מיירי ע"י גוי וקני
בתילה רק בשאין לו גוי בזה כתוב ואח"כ שרוף
כדיליף מקרא דתשרפון. וכראה באמת דזה דעת
ר"ח הובא בריטב"א ע"א כ"ב דמשמעי ע"א של
ישראל יש להם ביטול ולא חשש לקושי' דאב"ק
הכ"ל משום דאדרבה פשטי' דקרא דקני בתילה
וע"כ דע"י גוי מיירי דמשמעי ע"א של ישראל
יש להם ביטול ודוק, וכיון שכן דקרא דונתלתם
ע"י גוי מיירי ובהר הכי כתוב לא תעשון כן לד'
אלוקיכם דקאי על כל הני מילי דכתובי לעיל
גבי ע"א ומה"ע הטותן אבן מעזרה לוקה גם
בתילה ע"י גוי אסור דומה דאזהרי' רחמנא ליעבד
לע"א ומשמעי' אקרא בקודש:

אמנם בכ"ד הלא גם בתילה ע"י ישראל שרי
ולרוחא דעלתא יש לעשות ע"י גוי
דבשיטת הראב"ד דמשמעי ע"א של ישראל אין
להם ביטול וע"כ דונתלתם הייכו בתון ואח"כ
שרוף ולא מיירי ע"י גוי דלא מהני מידי אפשר
דלה' אלקיכם לא מיתסר מה"ת ע"י נכרי. וראיתי
בתשו' הרי"ן שם הכ"ל בנדון השאלה שנשאל שם
שרצו לשתור כותל מערב, ומסופק אם יש הקנה
למכור כותל מערב ואח"כ לכתון דכיון דעכ"פ
עדיין מחובר לכותלים אחרים שהם קודש אף
דכותל מערב יצא לחול עדיין מיקרי כיתן מקודש
יעוש"ה ומאז כתב לי רב אחד מרוסיא לתרץ מה
דהקשו המחברים ובראשם הרדב"ז בתשו' ח"ב
סי' תקל"ו על ריא"ש שמביא ראי' דשרי לנחוק
לגורך תיקון מהא דכתבו התוספות מחבת
שמיקנו אנשי יון יעו"ש דהא בע"א כ"ב אמרינן
דבאו בה פרילים ומילכוה יעו"ש דזה ליתא דהי
דגוף המחבת יצא לחולין אבל עכ"פ הקרקע
מקום שביהנו"ק בנוי עליו לא יצא לחולין כנ"ש
הרמ"ע ונפאנו בתשו' סי' כ"ה א"כ כשכותן המחבת
אכתי איכא לא העשון כן דהא כותלו מקרקע
שהוא קודש עכ"ד ודפח"ח וכעת אני רואה שבגוף
סברתו כיון להרי"ן הכ"ל. ויפלא לכאורה על
רדב"ז שכאיל מזה, ואפשר לומר בזה עפ"י מה
שכתב המכ"ח מ"ע תלו דבקרבים קנים דליכא
מעילה ל"ש לאו דלא תעשון כן ומוכיח כן מתים
מכות כ"ב שהקנו בטורף בעלי הקדש ליקני מני
ומשום מעילה ודלמא בעלי שלמים וע"כ דבעלי
שלמים גם לא העשון כן איכא יעו"ש ולריך לומר
הא דכתן אבן מעזרה לוקה אף דהיא כתלוש
ובשביל מיגרו ליכא מעילה דכתי דמעילה דהנאה
איכא אבל מעילה דהנאה ורשות לרשיה דילפינן
מע"א איכא גם בתלוש ובשביל מיגרו כו"ש
בשעה"מ ה' יסודי התורה וכיון שכן שפיר שייך
בזה לאו דלא תעשון כן וכ"ז אם המחבת קודם
אבל כיון שבאו בה פרילים ומילכוה
א"כ המחבת כעפ"ז חול ומי משום דכותן מקרקע
עולם שהוא קודש והו"ל כבותן מקרקע זה ליתא
דהא קרקע עולם שהוא מוחבר גמור ל"ש מעילה
כלל ומעילה איכא לאו דלא תעשון כן אבל בנדון
הרי"ן הכ"ל שמחובר כותל המול לשאר כותלים
שהם קודש שפיר שייך לאו דלא תעשון דכותן
מכותל הקודש שהוא תלוש ובשביל מיגרו וא"ש
וכבר כתבתי מזה בס' שו"ת אמרי יושר ח"א סי' ל"ז.
אמנם כן אף לדברי המכ"ח הכ"ל דבעלי שלמים
כיון דל"ש מעילה גם לאו דל"ת ליכא איכא למימר
דמחובר שאני דשם בשלמים כיון דאין מיוחדין
לשם לכך לא שייך ל"ת כן דכתיב לה' אלקיכם
המיוחד לשם משא"כ במחובר אף דכתמעט מעילה
מקרא אחריכא אבל עכ"פ מיוחדין לשם ניכהו
ושפיר שייך לא תעשון כן וכ"כ בעכ"מ גופא
עשה זה וכעין זה בתוס' ב"ק י"ב ד"ה מאן תכא.
אלא שבאו"ז ה' ביהכ"נ סי' שפ"ו מוכח כן דבעשו
לה"ק בשן שלבו מחובר מעיקרו כיון דע"א במחובר
לא מיתסר וגם מעילה ליכא במחובר לא מיקרי
תשמישי קדושה יעו"ש והבאתיו בחיבורי מ"פ
לאו"ח סי' קכ"ד ותמהתי עליו דכתי דמעילה
במחובר ליכא איכור דאו' איכא וגם הדמיון
לע"א אין לו מובן ואפשר דכוונת האו"ז רק
דכתילה שרי וכ"ש בזה לאו דל"ת כן והטעם דהא
על כל מילי דאזהרי' רחמנא לעשות לע"א אסרה
לגבוה וכיון דע"א במחובר לא נאסר דכתיב על
ההרים אלהיהם ולא ההרים אלהיהם כמבואר
בע"א כ"ג ומעילה קרא דלא תעשון כן הייכו מני
בתלוש או בתלוש ובשביל מיגרו ולא במחובר
מעיקרו ואע"ג דגם בע"א גופא בחופר בורות
שיחין ומערות בקרקע עולם נאסרה כדאי' בע"א
כ"ד הא מכ"מ אמרינן בגמ' ע"א כ"ג הא דכתיב
אבד תאבדון את כל המקומות בכלים שנשתמשו
לע"א הכתוב ודבר דבמקומות גופא הא כתוב
על ההרים ולא ההרים וכו' והא אפשר בחפר
בורות שיחין ומערות וכבר הרגיש הריטב"א שם
ותירץ כיון דכתיב על ההרים גלוי הי' לפני
הקב"ה שלא עשו כן יעו"ש ובכ"פ גוף המקומות
לא נאסרו וקרא דאבד תאבדון הייכו הכל בתלוש
ונתלתם בתלוש ובשביל מיגרו וכיון דלא מיירי
קרא במחובר מעיקרו לא קאי כלל ע"ז קרא
דלא תעשון כן. והנה בהא דאמרינן בסנהדרין
מ"ז בקברא דרב דשקלו מינה עפר דאמר שמואל יאות
עבדין דקרקע עולם לא נאסר דכתוב ויסלך
עפרה אל קבר בני העם מה ע"א במחובר לא
מותקרא אף קבר בני העם כן תמה דודי הגאון
ז"ל בחדושי הרמ"ל פע"ז דאהלות דהא גם בע"א
בחפר בה בורות שיחין ומערות נאסרה
יעו"ש וגם בחגהות מלפה איתן בסנהדרין הביא
קושיא זו ומה שתירץ שם דשמואל פליג על ר' יוחנן
בע"א כ"ד ליתא דא"כ תקשה על כל הפוסקים
שפסקו להרוייהי ומלתי דריטב"א ע"א כ"ד
שהרגיש בזה וכתב דבע"א גמרא גמירי בה דהכי
היא אבל בקבר לא נאסר יעו"ש ול"ע דהא יליף
קבר מע"א וכיון דבע"א נאסר מאי שרי בקבר
ואפשר כיון דפשטא דקרא דלא ההרים אלהיהם
מוכח דע"א מחובר לא נאסר כי אם לע"א לגה דכתיב בקרא להדיא אע"ג דבע"א
הלכתא גמירי לה דבעשה בה מעשה נאסר כי
איתקש

מיתקם קבר לע"מ לא להלכותיו המקובלות מיתקם כדמי' כה"ג בזמכות. ע"מ וגם בחו"ז ה' ביהכ"נ סי' ספ"ו הנ"ל הרגים בקושיא זו וכתב דל"ד ובילאר בפי' ר' ישמעאל ולא כמעלא בחו"ז שלפניכו. ועכ"פ כיון דקרא לא מיירי בע"מ בזמחובר אפשר דגם קרא דלא תעשון כן ל"ם בזמחובר מעיקרו ול"ע— והעיקר לתרץ דברי הרי"ם הנ"ל דרא"ייהו מע"מ כ"ד דס"ד דאדם אוסר דשא"ם דמה"ע שיקנו אנשי יון המזבח ודחי דלמא כדרב פפא דבאו בה פרילים וחילנות א"כ לפי הס"ד דלא ידע מקרא זה אא"כ הותר לכתון וכ"כ בשו"ת חת"ם סי' רס"ח ועכ"פ מה שהקשה בשו"ת ביל יו"ד סי' ק"ב דלמא נתנו ע"י נכרים לק"מ דהא לפי הס"ד ודאי לא הי' נכרי דשאי לכנוס בעזרה דאפילו בחיל אסור כיון דלא נתחלל המקדש ואפילו למסקנא דבאו פרילים וחילנות לרמ"ע הנ"ל דגוף הקרקע בקדושתה הי' אסור לגוי ליכנס שם ומ"ם בתשו' ב"ם ח"ב יו"ד סי' קל"ב דהכל נכנסים להיכל לתקן אפילו נכרים לא מצאתי זה ובעירובין מבואר דהכל נכנסים בחנים ולוים ויסראלים אבל גוי לא שמענו ובי' פסקי תוס' מדות סי' כ"ד דגוי לא הי' בונה שום דבר בהר הבית וכי' רש"ם מדות פ"ה מ"ג:

ג) **ועי"ד** קושית המחברים על הרמב"ם שהעתיק דין דיש חורש תלם אי' כו' והשמיט הא דמוקי בש"ס פסחים מ"ז אליבא דרבה דאית לי' הואיל ובמחבתא דאי לא"ה אמרינן הואיל וחזי לכיקוי דם לפור והרמב"ם פסק כרבה. הגלבי"ד ביסוד שיטת הרמב"ם ז"ל דהנה בהא דפריך בפסחים מ"ז שם דאויות לכותבן כלאח"י ופי' רש"י וכיון דמדאורייתא שרי פקע לי' מלקות מ"ע מוצא דאדרבא נימא כיון דעכ"פ מדרבנן אסור לכסות תו מ"ם הואיל וכבר האריכו בזה הגאונים בעל שאגת אריי' ורעק"א ועי' בפמ"ג בפתיחה לה' יו"ט בדיסל עוף בחלב שנידד דלקה ונה"ה יעוי"ש לכן. נראה לפרש פי' אחר בסוגיא הנ"ל דהנה בהא דקאמר שם וכתישה מי שרי יש להקשות הא כתישה מעטם טוחן הוא וכיון דטחינת הבלין ביו"ט מותר לאורך אוכ"כ מ"כ נימא מתוך שהותר לאורך הותר נמי שבל"ל ואע"ג דאורך קלת ניהו בעינן הא לדעת כמה פוסקים ועלו מיקרי אורך קלת וכן הכריע הרב רש"ז ז"ל בקונ"א לאח"ח סי' תנ"ו דמעלי עובדא הוי אורך ואמרינן מתוך אף דליכא הנה"ג בכל יעוי"ש וה"כ מעלי עובדא הוא דהא מיירי כשיזדמן דס לפור ואם נחפש אחר עפר אחר יתנגד הדס ואי"כ א"א להמתין עד הלילה וגימא מתוך. ומו"ר להל"ח בילה הי' שענד בזה בסוגיא דבילה שם ומתרץ דהא שם פליגי ב"ש וב"ה וב"ש לית להו מתוך יעוי"ש ותמהני דאכתי מה יענה לסוגיא דפסחים דקאמר וכתישה ביו"ט מי שרי ומסתמא מנהה דיש חורש כב"ה אתיא יפה"ר שרי. לכן נראה דלכאורה בלאו ה"ע דכתישה א"א לכסות בעפר זה דהא מוקלה הוא ועי' בהגהות מלפה איתן שם שהביא כן בשם תשו' חונדת שלמה ותו ל"ם הואיל כיון דעכ"פ מדרבנן אסור וכהפמ"ג הנ"ל אבל הא ליתא דהא מבואר בירושלמי פ"ק דבילה דאם עבר ושחט ויש לו אפר כירה יכסה והכי קיי"ל בחו"ח סי' תל"ח א"כ כשיזדמן לו דס לפור שפיר יהי' רשאי לכסות אף שמוקלה הוא דהתירו חז"ל מנהג מוקלה ואף דבאין לו דקר כצון מנעוד יום אף כששחט לא יכסה הייכו משום דאיכא תרי איסורי דרבנן דהייכו עשיית גומא ובטלטול מוקלה כמבואר בראש"ש פ"ק דבילה ומג"א סי' תל"ח אבל הכא כשחורש ביו"ט ע"י החרישה כבר ניתן העפר וכשיקחנו לא יעשה גומא עוד רק טלטול מוקלה גרידא וזה הותר לכיקוי ופריך הש"ם שפיר דיומא הואיל ומנחי באבנים מקורזלות עקקינן. והנה בהא דהותר טלטול מוקלה ומשום כיקוי לכאורה יפלא דהרי שופר של ר"ה אין מופקחן עליו את הגל כמבואר בר"ה ל"ג הרי דאיסור מוקלה דחי מ"ע דאורייתא ומ"כ לאלק דשם שאני דמטלטל אבנים ואין הטלטול בגוף המלי אבל בכיקוי שמטלטל האפר שמוכשה בו והוא המלי לא אתמירו חז"ל וכמ"ש בש' יהושע תאו"ח סי' י"ט ובי' באיבורי מ"ם או"ח סי' תרכ"ה וכל זאת כשמטלטל אפר או עפר שהוא מוקלה כיון דבאותו אפר מוכשה בו וזה הוא המלי לא אסרו חז"ל טלטול בגוף המלי אבל באבנים מקורזלות כיון דעכשיו אינם ראויים לכיקוי רק לאחר שיכתשן נהי דכתישה ביו"ט לית בה משום מלאכה דיומא ומתוך אבל עכ"פ אסור לכתוש משום טלטול מוקלה דמטלטל אבנים דבשעה שמטלטן לכתשן אבנים בעצמן הם ואינם ראויים לכיקוי עדיין והיל כמפקח הגל מעל השופר דאסור כיון דאין הטלטול במלי גופא והייכו דקאמר בש"ס כתישה ביו"ט ני' שרי דאסור משום טלטול מוקלה ומתרץ ראויות לכתשן כלאח"י פירוש שיכול לכותשן ברגלו דמוקלה מותר ברגלו כלאח"י כמ"ש מג"א בסי' ש"ח ועי' בלב"ש שם שכ' דלק לאורך דבר המותר שרי ולית דטלטול ברגלו מותר אפילו לאורך המוקלה גופי' כמבואר בפוסקים ובשו"ע הרב רש"ז ז"ל סי' ש"ח סעי' מ"ז ובסי' רע"ו סעי' ט' יעוי"ש. אמנם הרמב"ם ז"ל בפיטתי' שבתי יו"ט פסק דאפילו בבבר שאינו ויש לו אפר כירה יכסה ודחה דברי הירושלמי ומבלבה מכח פשטות הסגיא דבילה וכמ"ש הפר"ח או"ח סי' תנ"ח דטלטול מוקלה לא הותר לאורך מלי אף בכיקוי שהטלטול במלי גופא מ"כ ל"ם הואיל דחזי לכיקוי דס לפור דהא אסור לטלטל מוקלה ואע"ג דאמרינן בגמרא ראויות לכותשן כלאח"י וגם טלטול מוקלה ליכא דהש"ם שם חזיל בסי' הירושלמי דמוקלה מותר לטלטל בכיקוי כיון דמטלטל המלי גופא רק דאסור לכתוש ומשום דבשעת כתישה קאמטלטל מוקלה דאז עדיין ל"ח למלות כיקוי רק שבזה עושהו ראוי למלי והוי"ל כמטלטל אבנים מן הטופר דאסור ומ"ז פריך שפיר דראוי לכתוש כלאח"י דהייכו ברגלו ולאחר שיכתוש ברגלו ויהי' חזי לכסות יקחו בידו כדין ויכסה בו דלירושלמי מותר לטלטל מוקלה כשהטלטול במלי גופא אבל להרמב"ם דאסור אף במלי גופא כמ"ל מ"כ אח"ח לומר שיטלטל כלאח"י ברגלו ויכסה בו דאסור לכסות ברגלו אבל יהי' מלות בזויות עליו כמבואר בשבת כ"ב ודוק. ואף לשו"ע הרב הנ"ל סי' רע"ז דטלטול מוקלה הותר בין אילו ידיו ובגופו דהוי בטלטול ברגלו דשרי דהוי כלאח"י כראה מ"כ דהוי בזיון כמו ברגל ובל אבנים שאסור לטלטל בשביל שופר מיירי כשאח"ח ברגליו. ובעיקר דברי הרב נפלאתי דאיבעיא הוא בירושלמי שבת פ' תולין ה"ה והעלותי בזה בספרי ט"ת שם:

בזמקו"ח

אה"ת 1234567

ספר

שאלות ותשובות

אריה דבי עילאי

על ארבעה חלקי ש"ע

והוא אחד מחיבורי מהרם אסר איזן ומיקן אים מי ירא פעליס שאמל הגדול מגדלוסו מן המעיס מופת סדור וסדרו ורגיס סלבו לאומו כמר המכמיס פאר הכנוכים ס"ם סאי מקידא קדיסא סרב הגאון הגדול רבא דמעי' ומדברכא דאומתי' גוליכא דכסוראא אפקליא סעאירים הפאדם ישראל ראם גולה מדיאל כ"י ע"ם פ"ם עאור הגולה המעפורסם בכל קלוי אדן ואי"ם דמוקים מוסי"ל **אדי' ליבוש** זאוקלאפ"ם בעל המחבר ספר **אדי שבחבורה** על מס' כתובות מס' אב"ל בק' **קרעשיב** ובק' **שינאווי** ובק' **ווישניצא** ולבסוף ימיו הקם אהלו אהל של תורה והפלס בקדושה ובמהרה בק' **בריגיל** ומס מהומתו כבוד הגלב"ם ז"ל :

הובא לביה"ד ע"י הרב וכו' מו"ה **שמחה באכנער** נ"י נכד הרב הגאון הק' **מקרשאנוב** זצלה"ה. והתן הרב המאוה"ג החסיד וכו' מו"ה **אהרן** נ"י בהרב המחבר הגאון הקדוש זצלה"ה ז"ע :

בגמר הספר י"ג אלול בכה **מה מאד גדול כבוד הספר הנחמד הזה** לפ"ק :

נדפס **בפרעמישלא**

בדפוס של הרבני הגדול מ' חיים אהרן זאבניק עם. קנאללער נ"י .

אוצר החכמה

סימן א

מה שכחלתי מאים אחד למדן מופלג שבאתה קהלה חשובה שמלא בס״ת בפי קדש בשעת הקריאה חיבה אחה מיוחדת אפי׳ ככתב האכסים האלו אחד מהם מרותר שכחלקו שלומדים דבס אם להוליא ס״ת אחות. זה אשר הפנתי :

הנה מע״ל והלומדים המקכימים עמו וכמו כן הלומדים המולקים עליהם שי הלדדים ילמו מגדר הפשוטו דהא דמגיאר ברמ״א א״ח ס׳ קמ״ג קטיף ד׳ מיירי רק בעלה ואשר וכמבואר בעו״ת ובמג״א שם אבל בעשות כזה ודאי צריך להוליא אחרת והוא דבר פשוט דא״ל לרא׳ ובמקו׳ מ״ן ס׳ כ״ד מפולקים הדברים כן והרי הרמ״א הוא שהכריע כן בין דעת האגור לבין דעת הב״י. ומעשה זה ומ״ג בס׳ אלי׳ רבם על הגהות שער אפרים בס׳ פ״ב שמשמה על הרמ״א מדעת האגור וע״ש. וגם בעלה ואשר דעת המג״א כשמלא העשות באופן שהוא עשות ידוע מוליאין אחרת וכוונתו על עשות ידוע הייכו כגון שכח ובקרעה או ואמשיו אשר יו״ד בין מ״ו לו״ו שבשו״ת שער אפרים הב״ל או הקרעו אחשה אלא בו״ו שבשאל עליו בשו״ת מו״ב מה״ב חלק א״ח ס׳ י״ב שבדפס מחדש או שאר עניכים הדומים לזה בזה ס״ל להמג״א דמוליאין אחרת דדוקא בחסירות ויתירות שאין אנו בקיאין בהם אם המגואר בקידושין דף ל׳. אין מוליאין אחרת אבל בחסירות ויתירות דבקיאין בהם ס״ל להמג״א דמוליאין אחרת. והטעם לדעת המג״א. דדוקא בחסירות ויתירות שאין אנו בקיאין ס״ל דומר דגם ס״ת אחרת אינה בדוקה מחסירות ויתירות כאלו והייכו מעשות הנופלים בקוב חסירות ויתירות כאלו דאף דבס״ת אמת יש מעות בגירור לפי המקורות שלנו ובשאר ס״ת לא נודע ואני רק בקיאן ובס״ת זאת הוא ודאי ואיך כאמר דבקיאן מוליא ודאי ומה גם דהרי בספיקות כאלו המקפקן לנו על שאר ס״ת כן יש לקפק על ס״ת הזאת על שאר המקומות ובוקף ע״י עשות שנמלא עתה בגירור אעפ״כ כיון דהוא דבר הסכים שימלא גם בשאר ס״ת איזה עשות בחסירות ויתירות כאלו כיון דהקופר שכתבו אינו בקי בחסירות ויתירות ולזאת אין עדיפות לשאר ס״ת יותר מס״ת הזה ומאי״כ בעשות ידוע כמו קוכם וקרכם ושאר הדומה להם דאדרבא הסכים והרגיל הוא שלא מלא כזה בשאר ס״ת ואף על פי דכל החסירות ויתירות הם המה כולם אחד. מ״מ עכ״פ הוי כמו עשות גדול שאינו בסים בשאר הספרים דכי בדא״מ בי״ד ס׳ רע״ע דמוליאין אחרת ואף דעיקר חילוקו של הד״מ משמע דאינו מחלק רק בין עשות משע לעשות גדול מ״מ כיון דבקיאו בשאינו עשות גדול שאינו סכים בשאר ספרים משמע דעיקר חילוקו הוא בין סכים ולא סכים ודבר הסכים קורא עניה משע ודבר שאינו סכים קורא עשות גדול. דהרי לענין הדין ס״ת שנמלא בה עשות אין חילוק כלל בין עשות משע ובין עשות גדול וכדקיי״ל כל ס״ת שחסר תפי׳ אות אחת פסולה ורק עיקר חילוקו של רמ״א בין סכים ללא סכים ומילא דאפי׳ בחסר ויתיר אות כיון דהוא עשות ושיינו עם שכודע לכל שהוא עשות כמו שכח וקרכם בזה ס״ל להמג״א דעודה רמ״א דמוליאין אחרת. אך אמנם הא״ר מולק על המג״א ודאף בעשות ידוע אין מוליאין אחרת וכ׳ ודלא כמג״א. יעו״ש בדבריו שכ׳ דכן משמע מד״מ יו״ד סי׳ רע״ע הכ״ל. והנה לא ידעתי אות ומשמעות מדברי ד״מ וכפי שכתבתי ד״ל דעשות ידוע בגירור ככנס אחת קוב עשות שאינו סכים דבקיאו הד״מ ואחרכי על או״ש כו״ב מה״ב הכ״ל סי׳ י״ב שאינו מגיא כלל דברי המג״א בזה וכותב ג״כ ממש כמ״ש הא״ר דמהרמ״א כאן וד״מ יו״ד יש לדייק דאף בעשות ידוע אין מוליאין. ולפי קט שכלי אינו יודע אות אלי׳ כלל וכמו״ש. ואם דיוקם הוא דאלי״כ ל״ל להרמ״א לאמר עשה אות דגם ס״ת האחרים אינם מדויקים ולא כתב מעשה כיון שאין אנו בקיאין א״כ לא נודע אם זה הכמלא הוא עשות דקלשון אחי עשותא דמלאנו לאו עשותא כי הי׳ ראוי להיות כתוב כך כאשר מלאנו בס״ת הלז דהא אנו לא בקיאין. דנוודאי אין מזה ראי׳ כלל כיון דהוא עכ״פ עשות בגירור אעפ״י שהעקר לנו בעקורים. והגם דבעלי המקורות בעצמם לא היו בקיאין וכדברי הגמ׳ דלא בקיאין כו׳ מ״מ אין זה כלל בגדר ספק לומר שמא זה העשות שהוא עשות אעפ״י המקורה ואעפ״י שם שכראתה לנו אינו עשות כלל ואף שהוי כעשות שאינו ידוע כיון שאינו כמו קכם וקרכם וכדומה שנודע העשות אעפ״י הגמ׳ מ״מ ידעינו שדבר העשות שהוא הוא עשות בודאי ואינו בגדר שספק אינו כלל. ולכך הולכך הרמ״א לומר הטעם משום שגם ס״ת שאינו אינו בחזקת בדוק יותר מזה כיון דעשות כזה עכ״פ עשות בגירור ס״ת. ושכח בשו״ת שער אפרים הכ״ל כי בהגהות בנו לדייק מחקונת אינו דהיכי שבתבר מנמ׳ שאין זה מחסירות שאין בקיאין לריך להוליא אחרת. אך אמת אין דא״ל דהלא מבואר באלי׳ דבר בעצמו דעשות חסר הי״ל שבתיבה ומשמתיו דומה לעשות רחבה ורחבו אז אפשר העשות שבומחיו דומה לעשות יצחי אלא י׳ שמודה בי״

אורר החכמה

סימן ב

מה שכחלתי מאים אחד למדן מופלג מאיה קהלה עצר אחרי קהלה דשם שקבה ת׳ עשה מקום בעזרה כשים שבנה״כ הקודם שבשעת הקני׳ לא הי׳ שום גרלתי עץ עזרה כשים לעזרה אכשים. ומחמת שכהמלא הע״כ בשעת החפלה אחר הטוד״ד אל החליכות מחפילים על אחוה המקום שקבה אים שהוא לפי אחוה המקום הוא בקרן זרום ולזאת עשה הקומה הכ״ל לעלמו חוד הכקרא גרלתי כדי שיתוסף אור במקום שלו וגם אי״ה כשמע קול תפלה הש״ן וגם לראות הש״ם בשעת הנגתה הש״ם ועשיתו היתה בהקכמה שני ראשי הקהל שכתבו ואחמו שני הראשים הרשות להאמה הכ״ל לעשות הגרלתי ולאם הקהל הקלימי מוחה בדבר עד שיתבדל עפ״י ד״ת אם מוחר לעשות הגרלתי וגם אאים שקוחים הכ״ל רולה ליתן עבור זה אחה שך על קני״ קפרים לבתר״ל

הקדום . זה אשר הפנתי :

מה שכי מע״ל לבדר להחיר מחמת דים חילוק בין כידון דשכא בין מ״ש הש״ז בפי׳ קכ״ח ס״ק ג׳ דלא שפיר עבדי העומים גומא בכותל אחת סדר שקורין שטעכדר ישו״ש משום דשאר שטעכדר דאינו מוכרח כ״כ עביית הגומא ולכאון אן מקום המקדש ומעמ כיון דאין זה לורך החפלה כלל כיון דאפשר בעכין אחר דהלא יוכל לעשות בחל בשטעכדר או לתחוב בחל בכותל וכמו שכ׳ הפ״מ משא״כ בי״ד דא״ח בעכין אחר כיון דלריך לשלאה דברים הכ״ל הייכו לסוקיף אור ולשמוע תפלה שש״ן ולראות הש״ם בשעת הנגתה הש״ם אלא הם דברי מע״ל. ולא כיתבו לכתוב כלל כי הם דברים שאין בהם ממש דהרי בשו״ת מבואר שעמו ומשום דאפי׳ כשהוא לצורך תפלה ג״כ אסור והמרדכי דמתיר לא מתיר רק בנתן ע״מ לבנות דהייכו שיחזור וינבה ומלא מקום שבתילה אבל ככשאר הגומא אפי׳ שהוא לצורך ג״כ אסור ממילא דא״ח לחלק כלל בין שהוא לצורך אחה דבר קטן ובין שהוא לצורך אחה דבר גדול דבין כך ובין כך א״ל להחיר רק מחמת שהוא לצורך תפלה ואחרי לשע״ז אפי׳ לצורך תפלה אסור לכתון בכותל על בית מקדש מעט. אך כלעצ״ל להחיר מעשה אחר. דהכה הא״ר דבה חולק על עיקר הדין של הע״ז הכ״ל וכי בזה״ל ולעצ״ל דמבואר דשא״ר הרמב״ם פ״ו מה׳ יסודי התורה ובפ״ח מה׳ בית הבחירה דשסתן מן האבנה דוקא דרך הסחתם אסור וכן מוכח בראש״ם פ׳ ראש שפ״ר דברי רש״י וכי תעלה על דעתך מזבחל כוחלים ומבחות כו׳. פי׳ שא דלא הקשה על מחיקה הש״ם היינו משום די״ל בעכין שיש לורך למחוק. ואם אינא דאסור בבתילה אף לצורך א״כ מה ערך על בתילה עכ״ל הא״ר : הכה לעצ״ל אין הוכחות אאלו אם כדאים

לאחר

הא״ר בעצמו וגם משו״ת מ״ל ס׳ כ״ד אין להביא ראי׳ לזה שכל ועכ״פ בעשות ידוע שכמו שכח וקרכם אלו׳ בשחלוקה בכין שבע״ל לבין הא״ר והכו״ב פוקח מדעתו׳ דבשו״ת כדברי הא״ר. וכ״ז בעשות ידוע משא״כ בחסר או יתיר אינה או אחר עשות אחיו בסוג חסירות ויתירות דהייכו אלא או אחר בזה אין מקום בשפק כלל דמוליאין אחרת. והפרי מגדים בשפלות זהב סוף סימן דמשיג על אלי׳ דגם שכ׳ המעם ביתר מקום דכל יתר כמקום אינו משיג רק על המעם שכ׳ א״ר בזה אבל לדינא מודה שבע״ל דביתיר מוליאין אחרת. וגם דברי הפ״מ מה שקותר המעם של א״ר מקום דכל יתר אין לו מובן דמ״ש דהוי כל אלאי לבילה כו׳ הלא מבואר בדברי המג״א דדוקא כשאין לריך לגרוע אם שאות אייך כל אלאי לבילה כו׳. ומש״ה כי המג״א דכשמדבר בשאלביאה מודה הכשב״א. והייכו מקום דאם לריך לגרוע כל שאות. וגם מ״ש הפ״מ דדוקא בעריפות בעיני כל יתר כו׳. המתני דהרי מביא שא״ר ראי׳ לזה מהא דמבואר בב״י ביו״ד סי׳ רע״ב שבביא דברי הרמב״ם דכשדינק תורה עם כביאים דאין בהם קדושה מעשה כל יתר כו׳. וכן מבואר בע״ז שם סי׳ רע״ד ס״ק ז׳. ובש״ך סי׳ רע״ו ס״ק י״א למכין בקדושה שעושין הקופרים. וגם דהלא אין דמיון הא״ר בכל יתר כו׳ מכל וכל לפדיפות דא״כ לפ״ז יהי׳ חילוק בין הינה כפולה לאינו כפולה רק יתר הינה בעלמא. וכמו בעריפות דדוקא בבני חינבים פורס ול׳ מהם מיוחר שייך כל יתר בכמוה. עכ״פ בחיר הינה גם לפי חילוקו של הרמ״א מוליאין וכ״ל דדברי הרמ״א הם אומדים רק לענין חסירות ויתירות. והכם להא דמבואר בבאחים בשם הגאון מהשמדים לחלק בין חסר הינה ליתיר דאין מוליאין לא אדון אבל לחקוע עלמי לבדד בדבר הלכה זו כלל וגם לא בחלתי ע״ז כלל. ורק לשם שכ׳ הר״מ בעניני המחלוקת של אלומדים אין שום מעשה לדבריהם ואין מהלוקת להעלות דבריהם על המכתב כי הם יולאים מגדר ספקומו וגם דבריהם ידועים לרו״מ ודעתם לכבון נקל מבדברים הפמומים

מכתבתי בקמלק כל דברי מע״ל ודברי המולקים עליו :

(אחי״כ מלאתי בעו״ת חיבור בית יהודה סי׳ ד׳ וסי׳ ה׳ דברים הבייכים לענין הכ״ל) :

סימן ב

מה שכחלתי מאים אחד למדן מופלג מאיה קהלה עצר אחרי קהלה דשם שקבה ת׳ עשה מקום בעזרה כשים שבנה״כ הקודם בשעת הקני׳ לא הי׳ שום גרלתי עץ עזרה כשים לעזרה אכשים. ומחמת שכהמלא הע״כ בשעת החפלה אחר הטוד״ד אל החליכות מחפילים על אחוה המקום שקבה אים שהוא לפי אחוה המקום הוא בקרן זרום ולזאת עשה הקומה הכ״ל לעלמו חוד הכקרא גרלתי כדי שיתוסף אור במקום שלו וגם אי״ה כשמע קול תפלה הש״ן וגם לראות הש״ם בשעת הנגתה הש״ם ועשיתו היתה בהקכמה שני ראשי הקהל שכתבו ואחמו שני הראשים הרשות להאמה הכ״ל לעשות הגרלתי ולאם הקהל הקלימי מוחה בדבר עד שיתבדל עפ״י ד״ת אם מוחר לעשות הגרלתי וגם אאים שקוחים הכ״ל רולה ליתן עבור זה אחה שך על קני״ קפרים לבתר״ל

הקדום . זה אשר הפנתי :

מה שכי מע״ל לבדר להחיר מחמת דים חילוק בין כידון דשכא בין מ״ש הש״ז בפי׳ קכ״ח ס״ק ג׳ דלא שפיר עבדי העומים גומא בכותל אחת סדר שקורין שטעכדר ישו״ש משום דשאר שטעכדר דאינו מוכרח כ״כ עביית הגומא ולכאון אן מקום המקדש ומעמ כיון דאין זה לורך החפלה כלל כיון דאפשר בעכין אחר דהלא יוכל לעשות בחל בשטעכדר או לתחוב בחל בכותל וכמו שכ׳ הפ״מ משא״כ בי״ד דא״ח בעכין אחר כיון דלריך לשלאה דברים הכ״ל הייכו לסוקיף אור ולשמוע תפלה שש״ן ולראות הש״ם בשעת הנגתה הש״ם אלא הם דברי מע״ל. ולא כיתבו לכתוב כלל כי הם דברים שאין בהם ממש דהרי בשו״ז מבואר שעמו ומשום דאפי׳ כשהוא לצורך תפלה ג״כ אסור והמרדכי דמתיר לא מתיר רק בנתן ע״מ לבנות דהייכו שיחזור וינבה ומלא מקום שבתילה אבל ככשאר הגומא אפי׳ שהוא לצורך ג״כ אסור ממילא דא״ח לחלק כלל בין שהוא לצורך אחה דבר קטן ובין שהוא לצורך אחה דבר גדול דבין כך ובין כך א״ל להחיר רק מחמת שהוא לצורך תפלה ואחרי לשע״ז אפי׳ לצורך תפלה אסור לכתון בכותל על בית מקדש מעט. אך כלעצ״ל להחיר מעשה אחר. דהכה הא״ר דבה חולק על עיקר הדין של הע״ז הכ״ל וכי בזה״ל ולעצ״ל דמבואר דשא״ר הרמב״ם פ״ו מה׳ יסודי התורה ובפ״ח מה׳ בית הבחירה דשסתן מן האבנה דוקא דרך הסחתם אסור וכן מוכח בראש״ם פ׳ ראש שפ״ר דברי רש״י וכי תעלה על דעתך מזבחל כוחלים ומבחות כו׳. פי׳ שא דלא הקשה על מחיקה הש״ם היינו משום די״ל בעכין שיש לורך למחוק. ואם אינא דאסור בבתילה אף לצורך א״כ מה ערך על בתילה עכ״ל הא״ר : הכה לעצ״ל אין הוכחות אאלו אם כדאים

לאחר

לקבור דבני הע"ז דמסרמנ"ם דכ' לקון דרך הקמתה אין להוכיח מדבריו ולומר דכל קמיטו דרך הקמתה הוא מוחר כיון קמיטו מסמים כלל רק עוקם לענין איסה לוקח ואיטו דרך הקמתה דזה בודאי יש לרחות בפמיעות ולומר דעיקר כוונת הרמנ"ם בלקוטו מכ' דרך הקמתה איטו לעטן כקהוא לגורך רק דבא לעטן כמאיטו מדבריו ויל דכל עניני הקמתה אף דהוא לאיסה לוקח דבר גדול רק דאיטו מתקנו הכל נקרא בלקון דרך הקמתה. ויש להביא ראי' לזה מאיקור דבל מסמים דמבואר בסוס' בב"ב דף ד"ו ד"ה אבל לא קיילא דאף דיש לוקח לקוללם רק דאיטו מכמים בגופא כ"כ דיהא מעוות דמאכל ע"מ אקור והוי בל הסמים וגם בגוף הלחו דבל הסמים יש לפעמים איזה לוקח כמו בקרוטין דף ל"ב ע"ב דקרבע שיראין בחפי' בר' כדי לידע אם קפיד כו'. ואעפ"כ פריך סם והא עבר על בל הסמים וכן בשבת דף קכ"ע ע"א. אף ק"מ ע"ב לא קאמר אלא בל הסמים דבוסא עדיף אבל לא קאמר כיון שהוא לגורך גדול איטו דרך הקמתה וגם מה שהביא האיר ראי' מן הרא"ש ג"כ יש לדחות די"ל דדוקא בחמיקה הסם מפיר יליר כמו בכי הרא"ש כגון שבכתב אלא בעקומו או אלא בבגדו. ומוחקו כדי לחזור לבומבו ולא צריך להקשות וכי יראה מוחקין שמות הקדושים כיון שפי' בכתב מקודם אלא בעקומו או אלא בבגדו אעא"כ בכמן הארה או הוחבא בדרך הקמתה ואלא לחזר ולבבומו ולמלאומו בלל לא יצריב המלאות בלל פיסי' עכין בהמילה הזאת לאיזה לוקח מעבודה ואם איטו לגורך הבעבודה בלא"ה א"א להיות הארה או הוחבא בדרך המילה בלל דהא הבל בבתב ודד ה' ומב"ם הוחבא דבי' חיירי קרא דבאבר אפי' בפ"מה ובי"ב ילמוך לחזור ולבבומו ולחקבו דהייבו בבפבפס אבן בוחבא דבמון ויקבור בל באבן הסוא ויבבה אבן אחר בעקומו והרי זה הוא מומן ע"מ לחקן ולבבות והרא"ש לא אייבי מומן ע"מ לבבות רק דמייבי הרא"ש בבסוא לגורך א"ב מעילא י"ל דבן בעחיקה ובן בבמילה בעבבסם אפי' לגורך אקור ורק הפרבא דפריך וכי ס"ד אקראל מוחלים מחבחות כו' קובעיא זו לא אייבה רק בבמילה דוקא ולא בעחיקה דבעחיקה י"ל בגון שהוא לגורך בעוחקו מבוס אבלא בעקומו או אלא בבבודו ובא הקרא דלא הבעבון בן ובו' לאקור בעוחקה אף אבילה לגורך ובבא"ב בבמילה פריך אפיר ובי ס"ד אקראל מוחלים מחבחות ומבוס הל"ח בלל לאבבוחי ראיה הוחבא בבבאחתה אחת ואיה"ר לאיזה לורך וח"ל לאבבוחי רק אי"ר ובבחיה וקוחר כדי לחקן ובזה לא אבבה הבורה בקרא דלא הבעבון בן בבוחר ע"מ לחקן ואין לחקבות דל"ב בבבה על ר' יבעבאל בבל לחקבות ולומר בי הבלם על דעבך בו' אימא דבאחת אבבה הבורה בקרא דלא הבעבון בן אף בוחר ע"מ לחקן א"ב הבם דאיטו בבלאות לגבי בחילה אי"ר בבאר בדרך הקמתה ע"מ י"ל דאבבה הורה אפי' בבוחן ע"מ לחקן. אך איטה קושי' בלל אפי' אם בבי"ה בפ' ראם בבו בים איבור לבחון בבאי"ב בך הוא איבור לבייס ולעבות דבר בביה ע"ז ומלוה גדולה לבחון בים ע"ז עבי"ל א"ב אעילא בין הוא דבר בבוח בחילה ע"מ להקן אבורה בביה ע"ז אעילא עוסלה לעבות בן בבבא"ק בבל האבור בזה אחר בזה. ואפי' מלוה בזה. א"ב לא קאי ע"ז לאו דלא הבעבון בן ואי"ב דלא קאי הלאו רק על דרך הקמתה דאחויב להבחים בים ע"ז ולבלבלו ע"מ אלא לחקבו ועי"ז אחרה הורה לא הבעבון בן וגו' א"ב אפורם דעייבי האורה רק בדרך הקמתה דוקא ולא בבוחר ע"מ לחקבו ע"ד הקמתה בפיר עבקבה בן על עבקבה בן וכי ס"ד אקראל מוחלים מחבחות ורק דלבבי לא עבקבה בן על אחיקה הבם עבוה דבאחיקה הבם יש לאחבוחי עלילות דבוח אחיקה הוא אחאת אבבחתה אלא בעקומו או אלא בבבודו בבון על ידוה אבלים וכדומה. אך אעבבה הבם אבבחבתי לבחות ראיות הא"ר בגד דבני הע"ז אעפ"ב קוף בל קוף בראה בבאורה דאין לבעוי"ז רא"י ובוכחה על דין אלו דבפיר י"ל אבקרא בבבבה הא"ר דבין דהוא לגורך הבפלה י"ל דאין איבור בלל בין דהוא איבו בדרך הקמתה רק לגורך הבפלה. ואף דעוכח דאחיקה הבם אבור אף בבהוא לגורך ע"מ עבי"ל דגם בבה"ב הדין בן ואיעא בין דהוא לגורך הבפלה ואיטו דרך הקמתה אימא דעוחר. והגם דבראה דדוקא אל הפי"ז הוא אלי' הערבי דב' קוחר ע"מ לבבות דעוכח אחה דדוקא בבוחר ע"מ לבבות אבל בבוחר ע"מ אלא לבבות ומלאות הבמיה אף דהוא לגורך הבפלה אבור ע"מ אבה דאיבה רא"י בלל די"ל בוכח הערבי דבבוחר ע"מ לבבות אף אאיבו לגורך בלל ורק לבבותו בבבין בחה ועפ"ר יוחר אן הראשון ג"ב עוחר לבבות ע"מ לבבות וכמו דעוכח ומאי דחורלום פ"ק דב"ב דלמד מיבן בגמ' לא הוי ביומא בלל וכן דייק בבוא"ם הבב"ן אאלה ב' מסא דחורלום דבוחר ע"מ לבבות אבי יעו"ם. חם איטו נקרא לגורך בלל ואף דעלות לרומם ולחדר בים מקדמיטו מייבו

בבבין הראשון דמייב בו בהבאה לפביו בעלות אבל בבבבר הי' בבוי ועומד לבבור הראשון ולבבות הבבי בדי איהי' בבין עפ"ר אין זה נקרא לגורך בלל. ואעפ"ב קו"ל הערבי דאין זה בבלל דאיבור לבחון העורה בין דבוחרו ע"מ לבבותו אין זה בחילה ובחיבה בלל. ואי"ב ע"ל להע"ז לדייב מדברי הערבי דהיבא דבבחתה היא לגורך הבפלה דאבור. והבה הפ"מ בבבבלות זהב ס' בבי"א ס"ב ג' ובבי"א ראי' בלא בדברי הע"ז עעלי דבבי' לי' עעלי דעוחר הבם אבור אפי' ע"מ לחקן א"ב לעה לא יהי' אבור ג"ב לבחון ע"מ לחקן בין דחר לאו לבביהם ועחרן דע"ב בדי לבחון ע"מ לחקן עבוס דאי לאו בבי יחרב ויפול וכי' דעוכח אחה דלגורך אבור אף אאיבו דרך הקמתה ואיטו עוחר רק דוקא אם עעמד ליפול יוחר וביים בם א"ב אף בבעבבדל אבור אף בהוא לגורך הבפלה וכמו בב' הע"ז אך אעבה גם ראי' זאחה יש לבבור ולחרן בו' הפ"מ הב"ל בחופן אחר דבבלעה לעחוק אבור ע"מ לחקן עבוס בין דבגיל בלא"ם אם לריך הבקון יוכל לבבות זה הבבין הבבם עליו או לבבן הבבעה ולבבות בעבוס אחר הבבין עם הבם או על יבעה אחרה בבן אבור לעחוק אבל אם הוחבא או הבחרה לריך הבקון בזו ליבא לעיעור הבי בבעוס ולבבות אחבא בעבוס אחר בבן עוחר ע"מ לחקן עבוס בבעוס אחר בבבבבה לבבות אבל אם בבבבבה בבבבבה בבבבבה

אוצר החכמה

הרלבנן עכו"ל כתוב כאן שנמתק אחדא לי' ולא הוי בתיבה עכ"ל לתיקון
על מס שנעתק רק היא בכתיבה הדמה על המס המוא ומשא"כ
בקומר ע"מ לנטות דהוי הבנין תיקון לקתירה לאשונה א"כ המי
קתירה לא נקרא נמס קתירה ונתילה כלל ומשא"כ המחיקה דלא
נקראת נמס כתיבה רק נמס מחיקה ודומה להא דאוריכין בשבת
דף ל"א ע"ב קומר ע"מ לנטות במקומו כו' דפי' דס"ל שם דכיון
דאין ומחבתם קושו לחור ולהליך מתילה זו אין כאן עוד בנין במקום
קתירה א"כ אף דאד לאו דלא מעטון כולל להרווייהו היינו למחיקה
ולכתילה ע"מ הא כדאיתא והא כדאיתא דהקתירה כשהיא ע"מ
לנטות לא הוי קתירה כלל רק בנין. והמחיקה אף דכותב שם
אחר במקומו ע"מ מחיקה שם הראשון כבר אחדא לי' א"כ מחיקה
שם הראשון היא המחיקה גמורה. אך אמנם י"ל דע"מ קומי' הבי'
עולה יפה דע"מ קמי' לי' להבי' כיון דעכ"פ שם"ת מיפסל בכך
קודם התיקון י"ל דדומה ממש לבנין העומדת. דכמו בבנין העומדת
דמותן אבן ומשליכו לאיבוד כדי לחתן במקומו אומר דהוי בנין
במקום קתירה כיון דמתקן העומדת או סותבת כמו כן כאן הרי
הוא מתקן את הס"ת או את המפילין או את המזוזה דהוי פקולים
ע"י המס הסיא ומכניו כשמומק המס הראשון כשמו ע"י המחיקה
וכתיבה שני'. א"כ מומק ע"מ לתקן דומה לבנין במקום קתירה
כיון דמתקן את הס"ם ועפי"ז שפיר כי הבי' אילוק הנ"ל דהתם
אינו תיקון לס"ת כלל כיון דאפשר בגניזה א"כ הס"ת מתתקנת
אף בלא מחיקה את המס ואי מקום הריעה עלמה היא לא
לריכה תיקון כ"כ ואותו המס המומק לא מתתקן כלל ולכך אסור
ומשא"כ העומדת והמחבת דמתתקנים ע"י קתירה ובנין הזאת והכה
אין לומר ולדמות עפ"י דברים ההם את ראיות הפ"מ לדעת הע"ז
וכנ"ל. דלכאורה יש מקום לומר דלעולם לעולך עומד ואפי' לעולך
חפלה והקומ"ן של ספ"מ דמ"ש ומחיקה דאסור ע"מ לכתוב וקומר
עומד ע"מ לנטות אינו קומי' כלל ומקום דמחיקה אין תיקון כלל
בכתיבה שני' את המחיקה הראשונה כיון דשם הראשון המתתק
כבר אחדא לי' משא"כ בקומר ע"מ לנטות אמנם אחר שעיון אין
ומתם לדברים ההם ואדרבה עוד ביומר מתתקת דאיתא הפ"מ לדעת
הע"ז דבשלמא בקומר ע"מ לנטות שפיר כתבתי דהקתירה מתתקנת
בהבנין אמא"כ משא"כ בקומר אף שהוא לעולך גדול מ"מ הרי לא
כיבנית בזה הקתירה והקתירה כדקאי קאי א"כ אף דהקתירה
ההיא היא לו לעולך גדול מ"מ כיון דעכ"פ לא בנית הקתירה
בזה הוא ומתם דומיא דמחיקה השם אף בא"כ הוא לעולך גדול
אלא הלעולך הריעה הזאת אינה כמבואר בפוסקים שהבנה
השמו לזה אלא לעולך גניזה לשום ריעה ואין לך לעולך גדול מזה
ומ"מ אסור כיון דעכ"פ מחיקה השם לא נתתקן בכך וכמו כן
בקומר לעולך דלא נתתקן הקתירה כלל ורק דומה כן לפי שהיא
לו לעולך ואינו דומה לקומר ע"מ לנטות בנתתקן הקתירה והוי
הקתירה בבנין. א"כ אדרבה מתחק דאים הפ"מ כיון דלא מחלקינן
בין מומק ע"מ לכתוב ובין קומר ע"מ לתקן משום דהתם אפשר
בגניזה וכאן א"א. א"כ דוקא לענין לקמור ע"מ לנטות מחלקינן
ביבו לבין לעתוק ע"מ לכתוב דאלי לתקן ביומר לגבת הריעה כדי
אלא לעתוק השם ועכ"פ הוא בכלל לעולך גדול דלריכין לעתוק
לתיש אלא לעולך גניזה לשום ריעה ואעפ"כ אלריכין לעתוק
השם ע"י לעולך שזה וכמו כן אף כאן לענין לקמור לעולך התפלה
מוכח דאסור כיון דיש הוכחה ממחיקה דאסורה אף לעולך. ועכ"פ
הקנדל בכוכה בגיעות הע"ז דדוקא ע"מ לנטות מומר משום דהאי
קתירה בנין מיקרי משא"כ בקתירה אלא ע"מ לנטות כיון דעכ"פ
לא הוי הקתירה בנין. אף דהיא לעולך חפלה אסור וכדברי הע"ז:

והנה מה שכתבתי לעיל על ראיות הא"ר מן הרא"ש שכ'
דאלא קמי' לי' שמעאל על מחיקה השם משום דמלינו
לומר כגון במומק את השם מפני שכתב אלא במקומו ומומר ומוכיח
מזה הא"ר דבקתירה בלתת מומר כקתירה לעולך דאל"כ מה קמי'
לי' לי' שמעאל מתילה. ועי' כתבתי לדחות ראייתו משום דבתילה
לא אפשר לאשכוחי מליאות כלל שום קתירה שיהי' לעולך כיון
דהכל בכתב מיד ד'. ואנה לכאורה יש לדחות דברים ההם שכתבתי
דהני דבמומר א"ה לאשכוחי מליאות הזאת כיון דלא שייך בבתיב כל בכתב
מיד ה'. א"כ איכא לאשכוחי כמה וכמה מליאות שיהי' הקתירה
לעולך הפלה ושיהי' הקתירה בשאלת כך ושלא לנטותו כלל. אך
אמנם אין בדחי' זו שום ממשות דהרי התורה לא אייתי רק במתנה
ובמומר ולא בבתיב"כ ורק דמחוות דבתיב"כ בקרא אקדם שעמו לכך
אסור לנטות גם דבר מבתיב"כ אבל התורה בלתו בלא הלא המעטון וגו'
לא אייתי בבתיב"כ כלל רק בשמר ובמתנה. ואנה הפ"מ בתשל
אברהם פי' קנ"ב ס"ק ו' כ' להקתפק אם נותן אבן מבתיב"כ
ובמתנ"ד דרך בתילה וסמתתה אם נוקה דומיא דמקדם דלא המעטון
כן דכתיב בקרא לתו לוקה אקדם כו' ובפקא מיני' דבשתייב מלקות
הוא פקול לגדות ישו"ם. ולפענ"ד אין להקתפק בזה כלל ודבולאי
אינו לוקה על בתב"כ דהרי מבואר בפירוש בספרי חלמון מכין

אח"ת 1234567

לכותן אבן מן המחבת ומן ההיכל ומן סגתרים שהוא בלתו בכלתר
לא חעטון כן א"כ כיון דפרע מחבת והיכל ומחרש מכין לנו לפוקיף
אף בתב"כ ובתמ"ד מקום דבקרא' אקדם מעטו. והרי בב"מ בסל'
בית הבחירה כ' בזה"ל ואין להמות על רבינו אבי' אז מן ההיכל
אז מבחירה ומן המזבח ומן הבית ומן הס

שו"ת אריה דבי עילאי חא"ח סי' ב

לגיה הלא כשיש מלא המקדש במקום אחד יכול להולים ולהביא העומלה דהשם עשוה לאין לגוד לענין עומאה והא דאמרינן ביו"ד סי' בעי"ל דדוקא להמתיר לא אמריכין לגוד לענין עומאה הוא ל"ע דבאמת בלשון מסרי"ו עלמו מבואר לאין אומרים כלל לגוד לענין עומאה וכן מוכח בקוף קבת גני פוקקין אם המאור יעו"ש ויעיין גם בדברי המג"א סי' תקי"ב ס"ק מ' ועכ"פ יש לומר מדברי מו"ה שער אפרים הביל דשייך לגוד גני הקרינים א"כ הוי כהמלא מו"ה שער אפרים הביל דשייך לגוד גני הקרינים א"כ הוי כהמלא מקום הטלול ואף דלא כהמלא כל מקום הקחור מ"מ כיון דע"י לגוד הוי כחלו כהמלא הוי כקוחר ע"מ לגבות וכפי דמ"ל לומר דמהכי בזה וילון הפורכים לגבינות מקום דליכו מגוף הבכין מ"מ הקרינים הסם דהם בגוף הבכין אף דיש בהם נקבים נקבים מ"מ הוא בכלל קוחר ע"מ לגבות וגם כיון דהוא דרך ליול כאה לגבין בהכ"ב ממילא דליכו חיק החלולים הסם כיון דאין זה בדרך הקחתה כלל רק בדרך קוחר ע"מ לגבות. וגם דשייך בהקרינים הסם חורה לגוד וכמו שכתבתי. אלא אפי' אם לא יעומדו שם הקרינים ורק יהי' איזה ויכון לגבינות בעלמא אף דהילון הזה לא עמלה ולא מוליך מ"מ גוף החוד לבכיים בו חורה אינו בכלל קחרה כלל וכי יש מקום לומר לאחור לעשות בהכ"ב אלון במקום אלא כנגה אלון ומחחילה וה"ל שם הבכות מחחלה. והרי הבהכ"ב לריך חור גדול וכמבואר בלשון הב"י אאין די לגבי בהכ"ב הרחקה אל ד' אמות נגד אלונות בהכ"ב כי בהכ"ב לריך חור הרבה והגם דלענין דינא דהרחקה אל אלונות בהכ"ב אפלבל בזה בקנ"ח נוב"י מה"ב בחלק איה ס' י"ו אי אפקיכין לדינא כדברי בעל האגודה דלגבהכ"ב לא אבכי הלחק ד"א כי לאורה יחיה הוא לריך מ"מ אפי' אם כינא דדי בהרחקה אל ד"א לבכיים אחר הוא רק דאין יכולים לאחות על מי קרולה להעמיד בכין נגד אלונות בהכ"ב אבוה דיכול אחיך לומר דדי בהרחקה אל ד"א. אבל בזה כ"ע אהו כבנוכין בהכ"ב בחחילה דאחי לבמחה במקום שיש חור הרבה כדי להכניס חור אחוזה בהקוח"ב והבהכ"ב לריך חור אחוזה אליבא דכ"מ ולכך בוודאי אין איקור אחילה אייך בהקוחר כדי לעשות שם אלון וגם אלא כבר הקדמני דברי הקכ"ם בפי' ראם דכמו שיש איקור בבהון בהכ"ב כך הוא איקור לבהון בהכ"ב לריך איקור לקיים ונעשה דבר בנים ע"ז כי אלוה גדולה בבהון בית ע"ז וכדכתיב ונחלחם וגו' א"כ בוודאי אין קפק דאם יעבה יקלאל כך בנים ע"ז בבהון חור כדי שיה"ר לאלון להבכים חור בבוודאי עובר על ואחלחם וגו'. וכיון שיש איקור לעשות כאחת בנים ע"ז בוודאי אותר וגם עלוה לעשות בזאת בהכ"ב כי האחור בזה אותר בזה וכן איפכא ובוודאי הוא דבר פשוט אין חילוק בין עושה אלון והעמיד שם זבוכית ובין מביא האלון והחור כך פתוח ומכ"מ בעמיד שם קרינים הבקלאים גרלאים דאף אם שבחבתי דשייך בהו לגוד גם בלא זה הוא כחבא כעביים האלון ועוד דהאור בבבכם בתוך הבהכ"ב הוי בדמיון אחד כבונים שם אחילות ודבמו דעוחר לאחור ע"מ לבנות כן אותר לבאחור כדי לעלאות אם הבהכ"ב בריבוי חור ואמילוי חור הבבכם לאחור הוי כקוחר ע"מ לעלאות חור ואותר כמו דאותר לבאחור ע"מ לבנות ובפרט דאיכו דומה כידון זה בעושה גרלאי אי אלון לכידון דע"ז בבעבבר דשם בלוריך ההוא לא בבנים הבאחיה בלל ואף דהיא לריך חפלה מ"מ הלוריך חפלה ההוא אין עכיבו לחיקון בהכ"ב רק לעורך אבשים איבוחו בחפלחם והוי אמש כלוריך אבא לבנות איביעה דאחור דבינן דאין ענין זה מחקון אם גוף הבהכ"ב בלל ולא אייך בזה לומר דהאי בבינים בנין מיקרי אמא"ב בגרלאי אי בחלון דבאוחף ע"ז חיקון לגוף הבהכ"ב אל ע"ז אעבי"ם לריכה לאור ואבי"ם אם בימה כדברי החוגרה הביל דבהכ"ב לריכה לאור הרבה דפשוט דגם ע"ז לריכה לאור גדול והוי הבחיבה עלמה בנין בין הבחיבה לעורך הבוא אם לחיקון גוף בנין בהכ"ב אל ע"ז והוי הבחיבה עלמה חיקון לבנין אמש דאחור ע"מ לבנות ובפרט דבחאי דמ"ז הוא כאיבה הבחחבה דאין זה בבוד לבהכ"ב בלל להיות מקום בהכ"ב עליאה בוותה דאין זה חידוד בלל ואף דהוא לעורך חפלה מ"מ הוי דרך הבחחבה כיון דעכ"פ הבהכ"ב בחחה והחקלקל בכך ומחי"ב בב"ד המעמיד הרינים דאין בום הבחחבה מבהכ"ב ואדרבה בחחקון בלוור אאם בכחוב. ועוד גם אולה בל הביל יש לומר עפ"י המבואר כן בבחלמו בחאוקום הבוא הוא בקבן זוויות ויש הבבות בדול מבבי בבעומדים אאל אחלונות מאחילים על מקום זה. והוי לדין מקום זה כמו חיוהא כיון דיש הם חבבות ובחיוהא הדין דאותר לבאחור אף אם אין לבם בהכ"ב אחר. ואין כך ואין כך בראם דאין זה איקור בלל ופוק חזי מאי עבעל דבר שבהרבם מקומו' שבוטין גרלאי ע"י בחילה בבוחל בהכ"ב אפי' אחר הבעמדה בהכ"ב הבים הרבה והגם דאין לבנות יקוד על הבבא הזה איחאה הבלאם בלבעמים עושים בזה בוודאי אבלא כדין כי בכחבים הם בחם אחוורים ובמו' קדושים על אכוחל ועי' הבחיבים שעושים הגרלאי בבחילה אל כותל בהכ"ב בחחקי' הבעמוד לגמרי ובחקלקלו אם אחור עוד אחחילה בהכ"ב כי בחילה בהכ"ב אפשר הוא רק מדלבנן ואוחק הבם הוא מדאורייחא הגם לחקור לאחוק ע"מ לחקן כאבואר בם"ך ס' רע"ו ס"ק י"ב. הגם אכי אם דשמוה אלא בכחבו לבוס קדושה אוחר לאחוק ע"מ לחקן ובפרט בשמות אבכחבו על כיחל בהכ"ב דהם כאין ג' יודין ו"ו על בגיסם דבזו כי הרמ"א אם דאוחר לאחוק אלא כ' הע"ך אם דדוקא לגולך גדול ועכ"פ הרי עיניכו רואות דהבגו הבעם להחיר בבחילה כדי לעבות גרלאי:

והנה מה אכי אע"ל לגדר להחיר להקוחה לעבות גרלאי אחאת אהוא בהרבאה הקהל לעבות הגרלאי ואי"ה זה כמו אם אכרו זע"ם בעבמד אכבי הביר אם החחיבה אאה אבכיחל כדי לבחון אם ולעבות גרלאי. והגם אם יה' קבלחו כדין כרכים בנאים אם חורחים ובחקדם לדעת כל העולם ע"מ לא אייך הא אל לאן החורחים בעכין הלזה דעתי אינבה לחו לאורחי' אם יעבה גם גרלאי לו לא הבהכ"ב כדקאי קאי לגרכה ולכן יכולים לאבור אף אם הוי הבעות יולאים לחולין מכ"ם בכ"ד אהבעות בעד זה יה' על אפרים. והגם דאחד מרלאי הקהל אוחה בדבר ע"ע כיון דהבבים מרלאי הקהל הבביבו הוי כמו רוב הע"ה וגם דבבעם אקבה המקום אה' עפ"י דעת כל רלאי הקהל ואפי' רלאם הקהל האוחה כעת בעביים הגרלאי הוא הי' ג"כ בחוחו מעבר על הבכיבה הרלאוכה ובפירוש בבעת מעבה הקבי' דבר האים הקוכה אחה ע"עבה גרלאי וגם רלאם הקהל אאוחה עחה אמע וידע אחה ולק אכעבה אבינ רלאם הקהל ההוא אה הי' רק דבריה בעבלאה ולא הי' חבלאי אפורם בדבר לעבות הגרלאי לבן הבוח לו לאחות אלעבות הגרלאי זה הוא חורף דבריי אע"ל. אבבבאו בחיבות. ואם דבריה אאין בהם אמע כי הבביבה ואבחיבה הבע אבי עביבים רחוקים זה אחה. הבביבה הוא הפקעה אחקעה אחקדושה אלא"כ הבחיבה אינו אפקיע אחקדושה רק דבקדושחו קיימא וכבחבואר בחג"א סי' קי"ג ס"ק י"ז דאפי' כבבבלו בהכ"ב אחר דאוחר לבחור אל כרכים. והעעה אבוה דאין ביבן לבקוע קדושחו אבל לבוחרו אבי דאם בקדושחן קיימא יעו"ש. א"כ דוקא לאבור ולהפקיע אוחה אקדושחה יש כח ביד ע"ה בחעבר אבבי הביר לאבור בבחיבה אל כרכים אבל לעבין הבחיבה דלא אפקיעים אקדושחה כלל אף ביד ע"ה אין כח לבחור ולבחוק בחקדם אעבו וכמו אחקוים לעחוק אם הבם ואחי אבבי עם אהבחו ע"ה אם הקוכה לבחור ולבחוק כיון דאין ביד ע"ה בעלאם כח להחיר לעלאם לבחון אבן לו לבאוק עלי הקדם אבקדישו בם בעלאם ואחילה דלא עדיף כח הקוכה אכח הבוכרים. ואם אחבואר בלבון אל אע"ל דבור כאלו אכרו אקוס אבחילה להקוכה הוא דבר אלא כיבן להאבר כלל כי הבביבה הוא רק לבקוע אקדושה בהכ"ב אבא"כ אכיבה הבקוחות לכל אי' ואי' אהקוכים הוא רק אלא להפקיע אקדושחה ואחילה דהוא בקדושחה בהכ"ב אחקוב לבחור ולבחון בו דבר. והבה כל זה היא רק להביב לאע"ל אבעבה אלו אחחת הרבאה הקהל הוא דבר אאין בו אחע כלל. אך אעפ"כ לריכים אחו לדון אן הרבאה אהקהל ההם ואחאה האליבי אאוחר אאף אבבעבה אעבה אחע אהקוכה אבקש לעבות לו אם באקוחו חור הבקרא גרלאי ולא אחחה אעפ"כ לא הי' אום אבאי בדבר והוא אבום דבלרך עיון ההוא לדבר אחר והיינו עפ"י אחבואר בדברי בעעאי ההיחר אבבחבי להחיר עביה הגרלאי ואי' אחר אן הבעבים אחחת אאחקוים אהוא הוא בקבן זוויות ואם יש חבבות אחחת אאחפילים על אותו אקוס אותן העומדים אכל אחלונות והוי כמו אין בו חיוהא. דהדבר אאוע אבבהבי"כ אף אין בו חיוהא אין הבא ביד היחיד אקוכה אקום אחד אהאקוחות לבחור באקום אהוא אדעה' דבפא' ואלא בהרבאה הקהל הע"ה ולכך לריך לדון אם אעבב אחחה האליבי בזה. ולבעב"ד דהדין עם הקוכה אגם דאם הקהל האליבי אינו יכול לאחות עחה אחחה אאאע אחחילה וידע אחה אהקוכה רולה לעבות לו גרלאי ואף עפ"כ הבכים על הבביבה. והרי זה כחבלאי גמור ואפורם. ויש לדאחה דבר זה לאא דכ' הרמ"א בח"מ סי' ע"ד סעיף ו'. דבאחאר לי' הלוה אבי רולה לאלא לעבדר ואחר לי' האלוה גם אבי רולה לאלאת לאבדר הוי כאלו אלוהו באבדר ולריך לבבל באבדר. וגם בסי' רל"ג סעיף ב' כ' כן הע"ע לבבין פקדון ואפורם אם בלבוה דבין דאחר כן האלוה בחעבה הלוה והוא לוה אאחו באחוך אוחן הדברים הוי כחבלאי גאור וגם בבי' בסי' רל"ג אבואר באפורם דבין אבילה דעהו בבך הוי לי' כאלו הבבה בפירוש יעו"ש. ואף דאבואר אם בפוקקים דהרי"ף והרא"ש אהובא בדברי הב"ח אין אהבלבה אלאם בגאבה ס"ק ג' וחחילה דלאיעבה ולא לריכה כי' ויעוין באו"ח סי' ע"ד ס"ק ג' וחחילה דלאיעבה ולא לריכה אין אין אוכה אהאאכה עיפי' אהוראה זה לזה כחבב כחבלאי גאור אעפ"כ הלא ע"פ דעת הרא"ש והעור ואחר כל הפוקקים אוכה כן וגם די"ל דהרי"ף והראב"ש אוראים היכי דאיכא אוראבה דאוכה עוגא ואין בקבילה אם בבלוחם אבא"כ היכי דאיכא אוראבה דאוכה עוגא אף הרי"ף והראב"ש אוראים דאחחדאיה ובילוי דעה דבשעה אעבה הוי כחבלאי

גאור

אוצר החכמה
אחי"ח 1234567

בגמר ומפורש וכמבואר בח"מ סי' כ"ז סעיף ד' בהגהת רע"א דאי איכא אומדנא דמוכח כמבטל המקח יעו"ש:

והנה בלעמת קפ"י לי עוצה על דברי רע"א דבסי' כ"ז סעיף ד' הכ"ל דמליין עם הבאתיב עסו' והרא"ש בכלל פ"א ובאמת דכן מבואר עם בד"ע סוף פ"ק ד' מן הסוגיא הרא"ש בכלל פ"א דיש מקומות דאפי' גילוי דעת לא בעי כגון איכי דאיכא אומדנא דמוכח וסכן כ' הסוס' כתובות דף כ"ג עכ"ל הר"מ אומנם המיסבי מלבון הב"י עכ' על דברי הסוס' בכתובות דף כ"ז שכתבו וכגון מגילה דעתו בשעת הערבה דלגבוי אחי מידי קא אזיל כן כ' הרבינו ירוחם וכן כ' הרא"ש עם ומבואר עם בלבון הב"י דכ' ע"ז בזה"ל והמיסבי בהרא"ש בהסוגיא בכלל פ"א כ' דיש מקומות דאפי' גילוי לא בעי אלא חזלינן אחר דברים שבלב כיון דאיכא אומדנא דמוכח כגון שער מערבה וזנין ולא אילטריכא לי' זחי וכיולא בהם וכ"ע עכ"ל הב"י אי"כ הרי הביא הב"י דברי הסוי הרא"ש על כלל פ"א בזנין ולא אילטריכא לי' זחי מאחת דאיכא אומדנא דמוכח בלי"ע מחאת בקומוסר דברי עלמו ודברי הסוס' וגם הב"ש בסי' כ"ז סעיף ז' הביא קוט' הב"י דהרא"ש בהסו' כלל פ"א הכ"ל דקומר לעם בכ' הסוס' והרא"ש גרים פי' אלמנה כיזוכים דבזנין ולא אילטריכא לי' זחי לא הדרי זביכי אלא דוקא היכי שגילה דעתו בשעת המכר דלגודך כך וכן הוא עוכר. וכ' עם הב"ש דהרא"ש חזר בו בפסקיו מעם בכ' בהסו' הקהמוגה כ' מחמת הסי' הופם פי' רש"י עיקר ובפסקיו חזר בו וכ' עפ"י דברי הסו' כו' יעו"ש. ומקה"ש הב"ח דכפסקיו עסם הסכרוכים נקטיכן. והכה לא ראיתי לעוס אחר שהמחברים הסכרוכים שהביאו בזה אלפי דברי הב"ש והב"י שהביא בלא"ש אין הדין ברור כמו בכ' הרמ"א בהומדנא דמוכח. והכה לולא דעקפיכא לפרים ראש כגד הב"ש והב"ש. שיתי אומר דמה בכ' הרא"ש בהסו' דזנין ולריך לזחי אזי די בהומדנא לבד שיהו דאיכי אי איכא אומדנא כזה בהופן דאמו יודעים בעלמיהו הכוזכה וכמו שדייק רש"י חי"ל שמוכר הפן ואמו יודעים שהי' הפן לקנות הקומה בהומו מקום ואח"כ לא אילטריך לי' זחי אז הוי כחכמי. אי"כ י"ל דהסוס' והרא"ש לא פליגי אהב"י בכלל רק הבה איכי אחין אמו יודעי' רק עפ"י המוכר אלמר כך קודם לעשבה לזה פסקו דלריך גם גילוי דעת בשעת מעשה ורק אי איכא אומדנא דמוכח כר' ואיהו בלמו יודעים הכוזכה מוביל האומדנא כמו הכאי כי בחמת בכל עכיכים הוא בהיכא אומדנא. דהרי כאן בסדי ואין לריך גילוי דעת בשעת מעשה. ואי איכא אומדנא אייהו אאין אמו יודעים הכוזכה אלו אף הסוא אומר קודם כן אעפ"כ איהו מוביל ורק לריך גילוי דעת בשעת מעשה. והכה זה לשון הסו' הרא"ש הכ"ל יש דברים דלא בעיכן גילוי דעת בשעת מעשה כיון דאיכא אומדנא דמוכח כגון שערחת ובכ"ע חזין ולא אילטריכא לי' זחי וכיולא בהם כו' אפ"ה לא הוכה אלן קהדי דדעתו לכך ואפ"ה גילוי דעת לא בעיכן ויש דברים דבעיכן גילוי דעת כגון אחי דזנין אדעתא לעיסק לחרן יסראל ואם לא בילה דעתו אעריכן דברים שבלב איכן דברים ועיהו בגילוי קני כיון דעעשיו מוכיחין על מחשבתו אלין דיך לעכור כל בכיו עכ"ל הסו' הרא"ש: ויש מקום לומר ולפרש בכוונת הרא"ש דעתי בכ' בזנין ולא אילטריכא לי' זחי מוביל האומדנא ומוכר אדעתי' לעיסק לא"י לריך ג"ד בשעת מעשה לא אפשר שיש מילוק בין עכין ורק דכל הבכיכים שיש הוה אם אין אומדנא דמוכח לריך ג"ד בשעת מעשה ואין מוביל גילוי שלו אאמר כן קודם לכן. ואי איכא אומדנא שייהו אמו יודעים וכמו שדייק רש"י אי אי מוביל האומדנא בלא ג"ד וכוונת דברי הסוס' הרא"ש אייהו לחלק בין עכין לעכין רק בכ' כן בזנן ולא אילטרכא לי' זחי דאין לריך גילוי דעת בשעת מעשה לאשעעיכן הדין הוא בדאיכא אומדנא. ובמוכר אדעתא לעיסק לא"י בא לאשעעיכן הדין בדאיכא אומדנא הכ"ל דלריך ג"ד בשעת מעשה והי"ם דהי' יכול לומר אי איכא ורק מעשה דבגמרא אייהי במוכר אדעתא לעיסק בדאיכא אומדנא ואשעעיכן בגמ' דלריך ג"ד בשעת מעשה ולזאת גם הרא"ש בהסו' כ' בעכין זה במוכר אדעתא לעיסק ואייהי בדאיכא אומדנא כמו בגמרא. וכהב הדין דלריך ג"ד בשעת מעשה וזנזין ולא אילטריך לזחי כ' דדי באומדנא דאייהי בדאיכא אומדנא כמו בכ' רש"י בזנין ולא אילטריך לזחי דפי' רש"י הכ"ל אמו יודעי' לכן כולל הרא"ש בהסו' זנין ולא אילטריך לזחי עם שער מערחת ומחמת בכ"מ דהם ודאי איכא אומדנא ואמו יודעים האומדנא ועפ"י זה לא קשה מידי קוטי' הב"י והב"ש על הרא"ש. וגם הוס' לא פליגי אהב"י בכלל ורק רש"י אייהי בדאיכא אומדנא ואו' אשעעיכן בדאיכא אומדנא וזה כיחא אם אמאחר והרע"א בסעיף ג' ד' פסקו בבכיהם בשם הבחנו במוכר אדעתא לעיסק וגם בזנין ולא אילטריך וכיולא בהם אחרין הוא בהם דלריך ג"ד בשעת מעשה. ואי איכא אומדנא אי"ל ג"ד בבכיהם. ולדעת הב"ח בכ' דהרא"ש בפסקיו חזר מאם בכ' בהגהותיו קשה עוצה על המחבר והרע"א דבהבנו בין במוכר אדעתא לעיסק ובין בזנין ולא אילטריך לזחי דלריך ג"ד בשעת מעשה ואי איכא אומדנא דמוכח אין לריך ג"ד בשעת מעשה ואי איכא אומדנא דמוכח אין לריך ג"ד כמלא דשקוו הכין בבכיהם בשם ולדברי הב"ח אין זה לא אפיי הרא"ש

אוצר החכמה
אותיות 1234567

בחסוי ולא עפ"י דעתו בפסקיו ולמו"ש ריחא בכל ולעכ"ד דלאו דוקא בהבלחה ואחכה בכ"מ ובילא בכ"ש דלחיי בשהכה מוביל האומדנא בל בהוהן אחה בכ"ש ובילא בכל עכיכים מוביל האומדנא ובאופן בשאומדנא היא בבגון אלו בשלמיו יודעים ג"כ הן האומדנא אף בלא אמר כלום. וקלא כראה לי דיוכל לשיום דגם אין לריך דוקא אומדנא דמוכח מובא רק כיון שאלו בשלמיו יודעים בכך הוא האומדנא ג"כ אפשר דמוביל וקלא רלי' ובגמרא ב"ב דף קל"ב ע"א אמר רב כאמן שלבם הוקרע בחובתה כו' והוא עעשה אומדנא דכיחא לה דהיפוך עלם קלא אחי אף דאיכא בם אומדנא להיפך בקברה המקבן ובמלא אין זה אומדנא דמוכח עובא אעפ"כ הולכים אחר אומדנא זו גם בדף קמ"ו ע"א בשבה בב"מ כל בכיו כו' איכא מחכה עשה אומדנא אעפ"ש אלינה אומדנא דמוכח כבהוא בם בגמ' ורש"י רב שבם מ"מ לא אמר כו' שמעון בן מכסיא דאחי אומדנא דמוכח אבל המבכה הוא אף בשומדנא אחיכה מוכח כמו אפי' רש"י בם ואעפ"כ מוביל וגם לאו דוקא בהומדנא דהמוחן מחכה אלא אף בכל עכיכים מוביל האומדנא אף אחיכו דמחכה דהא אומדנא דיחא לה דהיפוך עלם קלא לאו בשומדנא דהמוחן מחכה אחיי ורק דבזה יש חילוק דבמחכה אף בדאיכא אומדנא אך דברים שבלב ג"כ אי דברים והיינו אף אם אין אמו יודעים כלל האומדנא רק הוא בילה דעתו קודם מעשה אעפ"כ לעכין אם כך הוא דעת המוחן מחכה בלבו הוי דברים שבלב דברים חס דעת הרע"א שהביא בשם הרי"ף וגם זו היא דעת הרא"ש בהגה"ש פי' מי שעת בשם רע"ב. (והכה כשכתבתי הסו' בחלק אה"ע סי' לא הוי מדכיר לי כל הדברים שכתובים כאן דזה הי' כלרך גם לאיזה פרטי דברים של האלה שנכ"ל ולכך כתבתי עם לאחכים בעם הענין עכים חי"ם לעיין בכאן) עכ"פ כאור לעכיכו הבב"ד בגילה הקיבה שקבה אם המקום בע"כ בפרי ראשם הקהל הבליטי ג"כ איך שדעתו לעשות עם גרלתי והראשם הקהל הסוה שעע אחם ואעפ"כ הסכים על המכירה הרי הוא כחכלי בעור בשעת מעשה. וגם דחולם כל זה אף אם יפי' איזה מעשם בחאתה הראשם הקהל הבליטי ג"כ אינו מעכב כיון דדעת זע"ה כדעת אבטי הקהל ומילא אף הרוב אין רלתי הקהל ג"כ מסכי ואין מחאת הבליטי מעכב כלל. ועל דבר זה לדוגא בכולו אין לריך להגיא רלי' ורק ליחר שאם בעלמא אחיא הסו' הרא"ש שבכלל ו אות ה' דז"ל שם. דע כי בכל הענינים ובשקים ולוכי ליצור אומרם הוה אחרי רבים להבות ומל כל הענינים בחקהל מכבדים אלכים אחר הרוב דאל"כ לעולם לא יסכימו על דעת אחת על דבר אחר לכן אמרה הוה בכל דבר שבקבעה בל רבים אחרי רבים לפשות עכ"ל הרא"ש. ומילא כיון דהתנהגות בל אבטי קהלתו הוא לפשכים בל כל מה שיאמרו רלתי הקהל מילא הוי בתוך רלתי הקהל ג"כ דין אחרי רבים להבות ומילא דהרשאה שעשים שבי רלתי הקהל להקונה אכ"ל לעשות גרלתי וכתבו ואחעו ע"ז כתב מיוחד שי כהסכמת והרשאה בל רוב אבטי הקהל מיוכל הקונה לעשות לו בם בעקומו גרלתי אחעת אחין זה בכותר דבר ענים מקדם מעם כיון דיש חיוחא בעקומו שים בו בעקומו הסכות וכעבואר לעיל ובלא בחיוחא יכולים לעשות אפ"י בלא ע"ע לבעות וכיון דיש להקונה ע"ז הרשאה מרוב רלתי הקהל הוי הרשאה מוחבה. וכמו דמעכיה בזה"ש בעעמד אבטי העיר ובפיכסום אבטי שביר שוב אין לריכים לוחר הן ומכ"ש בסחמעות הוא בל קפרים אף אם מכרו בלא מדעת בני העיר וגם אין לריכי' הכרזה בדבר מיוכל לעשות ואין בני העיר יכולים לומר דמוחלי בעקה וכן כ' סר"ן בפ' בני העיר וז"ל אם מכרו בבסכ"ב מובי העיר בלא מדעת אבטי שביר מכירתן מכירה. אלא דבעי שהעעות יפי' לעילויא ושרי איתא ביומלמי כו'. ושמעידו בקשה שבעמידו עליהם מובי העיר לפקה על עעקי ליבור הלבך אע"פ בלא קבלו עליהם בעידוה לעכור דברים אלו אפ"ש מעכרן מעכר בלא יאמרו דברים בל קדושה ובהכ"ב לא עלתה על לב דעת בני העיר שיומכרו בלא מדעתם קע"ל. עכ"ל סר"ן כמלא דאכירתן מכירה אף בלא מדעת בני העיר רק דבכ"ב דעים אין יולאין לחולן. וגם בעדבי יען בסביל הב"י כ' וז"ל דאף אם שמעי' עשה רלתי הקהל מעכרן מעכר עכ"ל. אי"כ כמו דעעכרן מעכר כן הרשאתן הרשאה. ובפרט בב"ד שבותן הקונה עבור זה מעות בל קפרים ואי' מוביל לענין העכירה כיון דהוא לעילויא בל קפרים אי"כ אין בסק דהרשאתן הרשאה:

סימן ג

נשאלתי מרב אחד בקהלה אשונה שהי' בבאכ"כ יקירות רעועים וכ' להקהתק בשא דמבואר בשע"ע בא"ח סי' קי"ב אבל אם הרבו יקורות כו' בענין כזה בסיקורות שם רעועים וע"ע אם היו רוכים היו יכולים לתקן שלא לקחור אם הבאכ"כ בלל רק לימן יקורות אחרים תחת הבנין בכהוג הבקלה פאלוולינעם שאלו רוחין מעשי' בכל יום שבשעתקים בדרך זה הבנין חזק ועומד כמה וכמה שנים לכן אמר שאסיר לקחור הבאכ"כ

בית

הנסכים כדי לנטות חדקם. רק בחופן מיצו המדם מקודם ומלין להניח רלי"ו מלמון הס"ם דלמיל אבל אם חרבו יקודות" כו' דאפשר שהס"ם מייני בנכון אבנים מלין יכולה להקן היקוד היקוד מחת החומה: ועוד שחל שלם מערעו והחליטו היקודות מכל מקום יכולין עוד להתקיים סכולים שנה לו שהי שנים. והס"ע אפשר דמיירי בכ"ל בנכון אבנים דבשחרבו היקודות א"ל מיתקיימו הכולהלי כלל: גם אם אפשר להחיר כמ"ז כשים בחכ"ב אחר ומס ה' בחמיד לך וכן שהוא קנן מאד הבחמ"ד. ואינו מקפיק לכל בני הנייר. וגם אם אפשר להחיר מחמת דחקות עז"ב מדחוק מאוד מאוד. עד שבעני מרלים בחו לידי סכנת נפשות בע"ב ומפני דחקותם ולין מקום להרחיבם שבעיב בחכ"ב מקומות של עכו"ם. וגם אין ידם מגעת לנטות בחכ"ב חדשם במקום אחר ולריכי" רק לנטות על המקום של הנחכ"ב היקומם. עכ"פ אפשר להיות דהדחקות שבחמ"ב הרי מיוחס [אחר תחומה] וכמו שהביא הע"ז ג"ב בשאלה דנחכ"ב חוץ לחומה. זה אחר הנחתי:

הנה לפעב"ד היחכו שבחו מלמון הרמב"ם וש"ע הכ"ל. אבל אם מרבו יקודות" כו'. דלא מבעיא דלין להחתיק ולומר דבאם יוכל היקוד להתקיים עוד שנה או שנתיים. או דלם בחתרומה היקוד יוכלו הכהלים להתקיים אחת שנים דיכ" היקוד הסתיים דהם ודאי אינו דומה"ל כלל לפרש לשון חיוחא המבואר בגמרא או לשון אבל אם מרבו יקודותיו או כותליו כמוים ליפול המבואר ברמב"ם וש"ע על אופן שא"ל להתקיים כרגע ורק דהמעמ אפ" אפשר להתקיים עוד זמן מה כיון דאיכא עכ"פ הסם ריחותא והסרבו היקודות מוב מותר הסחיבה. וכן יש לדייק מל' הר"ן פרק בני העיר דמפרש חזי ב" חיוחא דבר רעוע כתר ובני דבכבחא ס"ל דמשמע אף דאפשר להתקיים עוד מ"מ כיון דאיכא עכ"פ הסם ריעותא וכמאמר חז"ל ב' דברים מחבירן כו' וא' עהן קיר כתו". שוב מותר לסחור ולבנות. ולא עוד אלא דכן יש לדייק מן הגמרא. כיון דאף אם אפשר שיתקיים עוד שנה או בחי מבים היקודות או הכהלים מ"מ עכ"פ בעבור שחי שנים שוב מחידין ליפול. א"כ שוב לא חייבי חבי הטעמים שבגמ' הן עכשו לגרי והן עכשו פשיעותא כיון דקוף כל קוף עומד לנפילה ולא יחי' אז בחת יעבור חבי שנים עכשו לגרי אז שיחי' חשמא בחותו הנחת לפשיעה. וא"כ לחת יחביו על כפילה והריקה עכל וכל דזקא. אבל אף גם אלה בחת שעקופה מע"ל דאולי כיון דיש חשבחי לחקן ולהניח קוניה חדשים אחת הנכון. ויחקנו בחיקון נאור כמו בכון הראוי יש לאחור לסחור. ג"כ פשוט דלין לחדש מיסור בזה דאם איחא דיש לאחור לא הוי לסו להרמב"ם וש"ע ואלר פוסקים להסמיע זה כיון דאף בנכון אל חומה ג"כ יש לאפשר בחיה מרכי ריעותא שיש לסחור ולבנות עקלחה כדי לחקן וס"ל לפרש לדבריו דאם אפשר לחקן בעקלת הסחיבה שוב אסור לסחור כולה. וגם בלחון הגמ' דפירוש חיוחא הוא לענין בקיפה כפי רש"י ובפירוש רש"י שבלי"ף מגילה מבואר על לחון חיוחא בקיעות קטנה. ולא כפירש"י בב"ב דעפרש לחדיא ביקוע חיוחא מחון ליפול ולבון בקיעות קטנה אמנם אף שבאמרי החיקון וגם דהלא מבואר בלחון הגה"ם שבחוס' ב"ב דבי קייעת וכן קיחויא שי כים בו חיוחא ולא אחריכין דאפשר לחקן ולהרבות בחלונות בקיר ולחחר ולבנותן ביעות הסורף. וכפי דכל הפוסקים פליני אחרבי הסוס' סכ"ל רק דמפרש דמרינר ומר זוטרא הוי"ל דוכחא לגלוי וס"ל מעמא דלגלוי לחוד וכמבואר בגי הרא"ש וב"י: מ"מ מ"ז לא פליני הפוסקים דכשאפשר לחקן בחופן בלא יותר מכל וכל רק הסמע יחי' איסור לסחור אם כולה מגילה דעוכה מעמעות לחון הפוסקים דכיון דא"ל הסיקון בלחי בעקלת שוב מותר הסחיבה עכל וכל בין לבעמא דליכא דוכחא לגלוי. ובין לבעמא דשבישותא כיון דקוף כל קוף שייכים שבי הסעמים אף בסחיבה בעקלת ורק כיון דאחן מחיין מקום דאים ב"י חיוחא שוב מותר הסחיבה אף בכולה. וא"ל דבעמא דפשיעותא שייך גם בזה דבעלמא בחיקון לחקן שוב שייך לומר דילחי" דאיכם לא מחנן לי' המבואר בגמ'. מקא"כ בבני חדשים. דיש"ל דאיכ הוי"ל לגמרא לומר זה הא"כא ביכיהו בין הטעמים וכמו דמדייק המג"א ס"ק ה' יעי"ש. וסכם גם מ"ש מע"ל להחיר אחמת דחיקה שגלה כשים ג"כ יש לם מקום הגם דלבאורה מוכח ההיפוך מהגחות ש"ע דמבואר דאף לחרבנו עמי דיכא שבי דאסור לסחור קודם כו' רק בוכין שחדם חחלה ואחי כשהלוך להרחיב ע"כ הוא עמום דבלא הרחבה הוא קנן מסכיל. מ"מ הייכו בדאפשר בשבי מיבנה שחדם חחלה אבל בא"ל בשבי ודאי מותר אף לסחור החלה ומבואר לחדיא בלחון הרא"ש בבנא בחרא דכל בכין א"ל לבנותו בלא קחיבה כבון לחרחיב אם שבכון הוי כיש בם חיוחא. ושכם מלאחי לספרי מגדים בחבל אברהם ס"ק ג' דחעיר בל' הרא"ש הכ"ל הכיח בל"ע הכ' דאם בחכ"ב קנן מסכיל יש לגדר ולא יעשתי כלל אאיך אפשר לגדר לפיפך כיון דהחיחר מבואר לחדיא בל' הרא"ש ודלא כמו שמבואר בלחון הפ"ע דהוא רק מהמעות מלחון הרא"ש דבאמת

[1234567 מחיה]

מבואר בלחון הרא"ש להדיא הסיחר. והאיקור מבואר בלחון רבינו יוחם וכמבואר בדיים ובמלאם עקום שבהג"ה ס"ע על דין זה דמחילה מ' להרחיבו כמי דינא הכי. ד"ו נחיב ג' וב"י בשם הרמב"ם. והרי יהוע לכל בר בי רב דרבינו יוחם תלמידו דהרא"ש הוי ומשמע תמיד לדעתו וכמבואר בש"ך יו"ד סמ"ו ס"ק י"ד. וע"כ לדיך לחלק בין הכי דאפשר להיכי דא"ל. והרא"ש מייני דא"ל. והרמב"ם ובינו יוחם מייני באפשר רק דהעליאו דאף בחחילה אחת מיך דין דלא יקחור כו'. ומילא בחי אפשר הוי כיש בו חיוחא. ולעניין בש' מעשה רוקח על הרמב"ם דכ' דהולים הרמב"ם דיכו דאף בחחילה אחת מיך לא יקחור כו'. אחא דיש בו חיוחא משמע אף על מחילה אחת עי"ש. ובכה בשו"ת מ"ב סי' ל"ב בחולע הסבוכים בדיבור המחחיל ואחר בא בחלה אם יש חילוק בזה בין בחכ"ב של כפרים לנחכ"ב של כרכים כו' מבואר שם בלבוחו בחוחא דיבור ח"ל. אבל בחקוחרין בחכ"ב מפני חיוחא או מפני קטנה ונוכן בחכ"ב חדש כו'. מבואר דיכולין לסחור מפני קטנה. ומהי דהא דקיים שם בחוחא דיבור ח"ל ודי בדא"ל זו להחיר קחילה בחכ"ב של כרכים לנטות בחכ"ב חדש ויפה מהלאמון כו' ל"ל בבוחכחו דעיקר הבוחה דאחר הבני" של הדם יכולי' לסחור היבנה ולא חיבינן בכרכים ממא יש אחד בקוף העולם כו'. אבל להחיר הסחיבה מקודם מפני קטנה ע"מ לנטות חדש ויפה מהלאמון לא עלה על דעת שום פוסק להחיר. ודא"כ לעה לי' להגמרא לחרן גבי חורדום חיוחא מזי אז בחני עלכא כו' היפוך לי' דהי' שבני בכין יפה ומבורר לכאמרת"ל כל אלא דאם בכין הורדום כו' אלא ע"כ כוחכחו כב"ל. (ובכה בלחון עיוני בכסי"ב בסי' קכ"ב דבעתיק לחון ע"ב הב"ל בחן מקום לנטות) אבל ע"מ עכ"פ מוכח מן שו"ם ע"ב הב"ל מהא דבקיע בחמלע בהחנו' הב"ל חז"ל בחקוחרין בחכ"ב מפני חיוחא או מפני קטנה ומשמע דמבואר אף בחחילה מקודם מפני קטנה ע"מ לנטות חדש ויפה מהלאמון לא עלה על דעת שום פוסק להחיר. ודא"כ לעה לי' להגמרא לחרן גבי חורדום חיוחא מזי אז בחני עלכא כו' היפוך לי' דהי' שבני בכין יפה ומבורר לכאמרת"ל כל אלא דאם בכין הורדום כו' אלא ע"כ כוחכחו כב"ל. (ובכה בלחון עיוני בכסי"ב בסי' קכ"ב דבעתיק לחון ע"ב הב"ל בחן מקום לנטות) אבל ע"מ עכ"פ מוכח מן שו"ם ע"ב הב"ל

ספר

בית אפרים

חלק יורה דיעה

אשר בעים רחו השיב לשואליו כהלכה • וביחוב בינתו נשא ונתן עם זקני גאוני הדו הטבהקים. הה הגאון המובהק. מאור הגולה. מרא דכולא תלמודא. שמעתתיה בפיסת ודבגן כולא יומא. חכם הרשים ונבון לחשים, חוטר מגזע אבני שיש טהד, כקשה מרה אפרים זלמן מרגליות זללה מבראד:

הבית הזה

כולל איזה מאות שאלות ותשובות. יקרות ונחמדות מפז מסולאות, על ארבעה חלקי השלחן ערוך הטה מחומבות. כולם בדיעה ובבינה משולבות. חדר משים לפוסקים. מראשון שבראשונים. עד אחרון שבאחרונים. תולה לקצבי הרים. ומעלה פנינים יקרים. ומתחקה על שרשי הדינים. וישפוט לישראל במישרים:

הדיבורים היקרים האלה לא נדפסו רק פ"א בחיי המחבר ז"ל ומאז ועד עתה אין חזיונם נפרץ ומכמה עשריות שנים הקול נשמע במחנה העברים מי ישקנו מים מבור בית אפרים, וינהו כל בית ישראל אחריהם לומריהם רבניהם ואוניהם, מקפניהם ועד גדוליהם, והקול נשמע למרחוק מכל קצוי ארץ כי אף לעתות הדרמנים עלו דמיהם כל בית אפרים בכללם להון רב, ע"כ נתעוררתי בעזה"י להוציאם לאור עולם פעם שניה ביתר שאת וביתר עוז מהראשונים כאשר עיני הלומדים תחזנה משרים לא כמו הראשונים אשר כמו פגיהם חדולים והשגיאות בהם הזו לאין מספר מלבד אשר נלקו בחבר ויתיר אשר כמעט לא הה ספר שאינו מחה כמוהם, והגאון המחבר ז"ל מאוד התמרמר על זה ואף שעשה בעצמו להרבה מקומות לה המעות אחר ההדפסה אבל לא הועיל להם כלל בזה, ואני בעזה"י נתתי עין השגחתי עליהם לשובה כפי אשר היה לאל ידי והקנתי כל המעות ושכתי העקב למישור, המלבה"ד אדרן באמ"ז הרין זלהה וואלדען

ועמו השותפים בהוצאות ההדפסה

הנגיד ר' מרדכי קאלינבערג בוואַרשא, הנגיד ר' שלמה זעצער ביזעפאף,

וואַרשא

כמה גדול יהיה לכם כבוד הבית הלו [הי' אלפים תרמ"ד] לעולם

אוניברסיטת בר אילן

ספר

בית אפרים

חלק יורה דיעה

אשר בעים רחו השיב לשואליו כהלכה • וביחוב בינתו נשא ונתן עם זקני גאוני הדו הטבהקים. הה הגאון המובהק. מאור הגולה. מרא דכולא תלמודא. שמעתתיה בפיסות ודבגן כולא יומא. חכם הרשים ונבון לחשים, חוטר מגזע אבני שיש טהור, כקשת מרה אפרים זלמן מרגליות זללה מבראד:

הבית הזה

אוצר החכמה

כולל איזה מאות שאלות ותשובות. יקרות ונחמדות מפז מסולאות, על ארבעה חלקי השלחן ערוך הטה מחומבות. כולם בריעה ובבינה משולבות. חדר משים לפוסקים. מראשון שבראשונים. עד אחרון שבאחרונים. תולה לקצבי הרים. ומעלה פנינים יקרים. ומתחקה על שרשי הדינים. וישפוט לישראל במישרים:

הדיבורים היקרים האלה לא נדפסו רק פ"א בחיי המחבר ז"ל ומאז ועד עתה אין חיזונם נפרץ ומכמה עשריות שנים הקול נשמע במחנה העברים מי ישקנו מים מבור בית אפרים, וינהו כל בית ישראל אחריהם לומריהם רבניהם ואוניהם, מקפניהם ועד נדולהם, והקול נשמע למרחוק מכל קצוי ארץ כי אף לעתות הדרמנים עלו דמיהם כל בית אפרים בכללם להון רב, ע"כ נתעוררתי בעזה"י להוציאם לאור עולם פעם שניה ביתר שאת וביתר עוז מהראשונים כאשר עיני הלומדים תחזנה משרים לא כמו הראשונים אשר כמו פניהם חדולים והשגיאות בהם הזו לאין מספר מלבד אשר נלקו בחבר ויתיר אשר כמעט לא הה ספר שאינו מלה כמותם, והגאון המחבר ז"ל מאוד התמרמר על זה ואף שעשה בעצמו להרבה מקומות לה המעות אחר ההדפסה אבל לא הועיל להם כלל בזה, ואני בעזה"י נתתי עין השגחתי עליהם לשובה כפי אשר היה לאל ידי והקנתי כל המעות ושכתי העקב למישור, המלבה"ד אדרן באמ"ז הרי"ן זלה"ה וואלדען

ועמו השותפים בהוצאות ההדפסה

הנגיד ר' מרדכי קאלינבערג בוואַרשא, הנגיד ר' שלמה זעצער ביזעפאף,

וואַרשא

כמה גדול יהיה לכם כבוד הבית הלו [ה' אלפים תרמ"ד] לפ"ק

לפס נזיחה אלא להקן וקפה (כל"ל בתו') דאין זה כפאר לבון אין מתכוין בעלמ' כיון דבכוונה נזח ויש לייסב דלכי פריך כו' כ"ל כ"ל לאבדי בכל ענין כיון דשפה לעוכ תיקון בחיסה דאין לחלק בכך דאף בלעוכ תיקון בחיסה ס"אח"כ אית לן לאבדי מכ"ט דלפ איתא כ"ל לפמוי ולפלגי בכבי וע"ם בתוס' בתבנו שאין פירוש זה נראה דבכל ענין יכול לבקשות בין דבוה טעמא מבוה שדא"ם בין דבוה טעמ' מבוה דתולם לאו כייבו נזח ול"ם דבדיפא כ"ל לאקבויי דמאי מתרץ ואכ"א ר' יוסי בן המבולם לא סבר כרב ור"ל דבאמת טעמי' מבוה דבא"ם מוהר ולפי פירוש זה עדיין הקו' במקומה שומדת דבכ"ע כ"ל לאבדי אף לתלות לו לגזח במתכוין כיון בחיבו שפה אלא לעוכ תיקון בחיסה ור"ל אליבא דרב"י דוקא אי תולם כייבו נזח א"ם הא דלא בריך לי' ככא נבי בבור לאבד כן לבדיא בכוונת תליבה לעוכ תיקון בחיסה דנריך דלמא אתי לאבד כן אלא לעוכ בחיב מבא"כ בפרה דאכ"ח יעבה כן כיון דבאמת פרה לאו בה ניחה היא אלא בהתרה אבריתו כמבואר בס מבא"כ לאתי דס"ל דתולם לאו כייבו נזח ספיר קבי' לי' דהא נבי פרה חיקן דמהיר אפי' נזיחה גמורה כיון בחין מתכוין לניחה ס"ל כ"ל לאבדי במתכוין לעוכ בחיסה ואי מבוה נזיחה דלמא אתי לאבד כבי בלא במקום בחיסה הא אפי' אי מביד ליכא איבור' דאוריתא כיון דתולם לאו כייבו נזח ור"י בן המבולם אינו מהיר בתתני' כ"ל לעשות בלא בכוונת תליבה וכמ"ם בתו' ובדא"ם בס דאף לטעמ' דתולם לאו כייבו נזח אסור בתתכוון נזיחה אבו ניחה וכן מבמע מפרש"י בתתני' בס ע"ם ע"ז מקבה ספיר דהא הבכהן בפרה דס"ל דאף ניחה גמור' לעוכ תיקון אין איבו' ואי"כ בהן עכ"פ כ"ל לאבדי תליבה אף ניחה בתתכיון ומבבי דר"י בן המבולם לא ס"ל כרב אלא ס"ל דתולם כייבו נזח ואי"כ אסור לאבד לבדי' אבו' נזיחה כנ"ל כך נלענ"ד נכון לביבו' רב"י ז"ל:

ועכ"פ אם בבאור בספר מ"מ בכ"ל לפלפל בזה בענין דבא"מ ופכיק ריבו' ז"א כלל דמבולם לא עלה על דעת הבנ"ג לומר בזה דבר בא"מ בהרי הוא מתכוון לאהוק ומוהק בידים וכן לענין בבור כל בתתכוון לגזח וגזח אמם והבנ"ם בס דאפלפל בענין דבא"מ ופ"ר כייבו בבוס דאינו מתכוון לאליבה וכן אפרבים בהוב' כך דפרה נזח בתבפרים ואינו הוכם אף אם נזח מן הבבר בו' זה בחמת תלי בפלגת' דבא"מ דפליגי ר"י ור"ם אך הבנ"ג לא כיון לזה דאין זה ענין לתחיקה בהיא בתתכוון רק אחל בהיבת הבי"ר דלאו מבוה דבא"מ הרי בחס בפרה רק הבעם דבבנ"ג לא איקרי ניחה כלל כל באין מתכוון לגזח ואין זה הטיה בדבא"מ דאף אם נאמר דבא"מ אסור כייבו לענין מלאכה כגון בהוא דנורר אדם מבה בו' דודאי יש פ"ז בס מלאכה אלא בנעבית מאלי' בלא כוונה ובבנ"ג ס"ל דאסור וכ"ג לענין גזיחה ביי"ב כמבואר בס מבא"כ כאן אין בהיסור מבוה מלאכה רק באסור לגזח וס"ל לר"י בס"מ דאתר כוונת בלב כן בדברים דכל באין מתכוון לגזח לאו ניחה איקרי (וכיולא בזה כתב ס"ס פי"ב מבל' בבח לענין תיקון כלי דכל באין מכוון אין בו מלאכה כלל בבבי אין דולה לעבות ממנו כלי דומה לקטיעת קיסם בכל באינו קיבמו לחתת בינינו פטור ואפי' לר"י דמהייב דבר בא"מ בו' ע"ב ובביאור המג"א סי' בי"ח ע"ם ובמ"א בתבהי לייסב דלא איקבי ע"ז מבוה דף ל"א נבי מיבוע מבבי הדם דפריך ובא מודה ר"ם בפסיק ריבו' בו' ועיין בתו' בתבו' דף ו' ואין בבאן מקומו) וכי מבבי בס"ם ר"י בן המבולם לא סבר כרב לאו לבינתא דס"ל דבא"מ מותר דאדרבא איקבי טפי לבה לא בהיר בכל ענין רק ר"ל דלא ס"ל בבא כרב דתולם לאו כייבו נזח וכמב"ל בפי' הבאבי' אליבא דרב"י ואין זה הבי' כלל בדבא"מ דעלמ' והבנ"ג ס"ל לגמוד מבבס גם לענין מחיקה דג"כ בכוונה הבי' מלאה דאם כוונתו לבס איקון אין בס מוהק עליו וממילא דאין באן מקום לפלפל בענין דבא"מ

ופ"ר בלל כך הוא בחור דעת הבנ"ג בזה:

אבל מ"מ לענ"ד באין א דאיה מבדאה בחת דוקא לגבי גיזה אמר הבי דאין בס איסור ניחה טפל כ"א כבמתכוין לגזח מבא"כ באן ולפבר דס"ל דק"ז הדבריה דהבא גבי מחיקה בהבעם הוא מבוס אבוד וקלקול הבס וכל באין מכוין לקלקל אדרבה מתכוון לתקן אין לבוס בס קלקול עליו כדאבכהן בבבה מקלקל ע"מ לתקן חייב ופישורו כמתקן ובבבי א"ם מה דמייתי מבתס אבנ"ג דבתס אמרינן הבעב' לפי בבו' מדרבנן ולפת"ם י"ל דעכ"פ חזיק דבבה"נ לאו נזח איקרי כיון דמקליק בכ"פ בבקדם ב"ה בהבור מדרבנן א"כ גבי מחיקה בהבעם מבוס קלקול יש לבהיר אף באיסור דאוריי' כיבא בנוסבה ע"מ לתקן אך בלא"כ לק"מ לפת"ם לעיל דבתס בפיר מפליגין בין כיב' דאבור מדאוריי' דאז נזריק דלמא אי בריה לי' אתי לתגז במתכוון מבא"כ כאן באין לגזר בכך דבי העלה בל דעתך ביבו ישראל מוהקין אה בבס וכמו בהתר ר' יבמטאל לענין נהילת מזבח וגם יש מקום עיון בת"ם בנ"ג בס לאלך דוק' ביבא בתתקן דבר זה בעלמו בגון נפל טיפה דיו בבבס לא בי' מבוקן בתאלה ודבוותה בבערות בל פרה מוהר לגזח מפני שבס שחורות ופוסלה אותה ובגזיה זו מתקן מבא"כ כבהבר הביא בחיבו והוא בא לתקן ד"א לא כו' ע"ם וזה ל"ע דבבר בתבתי דבך דגיזה בבערות בל פרה לאו מעבה קלקול ותיקון אתיק עלה דמה מועיל מה בהוא תיקון לבבבור פרה לעבור בל לאו דלא תגוז רק בעבה דבלא בתתכוון לגזיה לא איקרי ניחה והם ר"ל לפי בקודם בגזה פסולה ביהה ז"א דמ"מ קדבי ב"ה הוא וכל פסולי המוקדשין אסורין בגיזה ועבודה מדבהב חזבה ולא ניחה ועיין בתוספות שבתאה מדבריהם דמה בגוז הבהור אין בו איסור כלל כיון שהוא פוכל בפרה רק באיסור הוא במא יגת יותר ולפי באינו מעמיע

אחרי החכמים

כ"כ קלרתי בזה:

ועכ"פ מדעת הבנ"ג מבואר דס"ל דכל הבנ"ג דאין מתכוין

1234567 אחרית

לתחיקה וקלקול הבס רק מתכוון לתקן לאו מחיקה איקרי ואי"כ א"ם אף לביעת הבתי"ק ודעימי' דס"ל דאין טפח דיו פוכל עדה בלאה דמ"מ ספיר דמי לתהיק ואדרבה א"ם טפי לביבה הבתי"ק דלפי ביעת הבה"ת ל"ל דל"ל בא"ם טעמ' באין כוונתו אלא לתקן ת"ל כיון הבבר נפבל ועיין בנ"ג בס בבאריך בזה ומדתי לי' לבטיל מוס ובאמת א"ל לזה כ"א לביעת הבה"ת אבל לדעת הבתי"ק א"ם בדבתיבמא:

אך מה בים לעיין בדבר לפי מ"ם ביי"ד סי' רפ"ז בבי"ם בבס בר"י אלבבדרי ח"ל ול"ל דבל מחיקה בהיא לתיקון הריא דבעותן אבן מן המזבח לא מהייב אלא בשבה דרך הבחתה אבל אם נפגמה בלריך לתקן אחרת במקומה הרי הבן מליא בני חבמולאי בתתא מזבח הבנה עזרה מפני הטמאוהו היוונים הדאיה' ביומא דבתם בהני דא"ל לו בלא מזבח וגם א"ל לו לבמת מזבח במקום אחר במקדם במקום המזבח ביותר אבל אפבר לעבה הירעה עכ"ל וכבה מדבריו נראה דבלא בדרך הבתחה הייבו בנפגם אבן ולריך להסיר אותו לתת אחר במקומו ' ולענ"ד לא לא הוא הרמב"ם עומר דרך הבתחה' למשבטי כי הא בשב' ע"מ לתקן דיון בנפבל בפיר דמי לאלו בדי לתקבו רק הרמב"ם מיירי אפי' בענין באין בו תיקון רק באינו דרך הבתחה וקלקול וכמב"ל מבך דבבוקה עלי הקדם ובאר רחיו' ומ"מ ל"ל דהוק' הינא בקלקול זהו תיקון בטן הבינא בבתבתי מבתים' בבגזבר יכול לבבבה בבדי לבטה מאבנו וכן בבבינא דבוסה בע"י מחיקה זו מקיים מימרא דרחמנ' מבא"ל אם אין בתיקון במחיקה זו במקום זה רק בלאפ"כ לריך למהוק אע"פ בזה ועבה בדי לתקן במקו"א אסור כמ"ם בנ"ג בס דמ"מ במקום זה בדבר נעבה דרך הבתחה וקלקול ומה ביותקן עי"ז במקום אחר אין זה מליל מלקות ע"ז בס הבתחה וקלקול וגם אפבר בין באין בתיקון ופבה במקום זה עלמו אע"פ בהיו דרך הבתחה אסור מכ"פ מדרבנן מבמה בכתב הר"י בבל דאפבר בגזיה מבא"ל אם רולה לתקן במקום זה עלמו אין לאלך בכך בדמוכח לדעת הבתי"ק ודעימי' וכמ"ם ומלאתי בבו"ת חיוך בית יהודה סי' ע"ב מדפס בס תבובה ח' מהגלתן אדי דבי ביאלה מבר"ל מפרלא ז"ל בענין בבירן קופין

וקופין שמנעין ומדבריו מבואר דלא ס"ל כברי"י אלכסנדרי וכבוף דבריו כתב ח"ל ואע"ג שראיתי מפרשי דברי מ"כ שנתחק כולה מד בתין כאות ביכר כ"ל שתין לפרש כן דכא אמר מפני שמחקן ואי אירי שנתחק לגמרי ל"ש בזה מחיקה שכבר נתחק אלא בודאי רשום כאותיות ביכרות רק שהיו מטושטשות ואין בזה משום זה אלי ואטומו וכ"ג מותר לנתחק דהוי מתקן שיהי' הכתב ביכר ואלה ורחיה ברורה לזה שהנותן לבן ח' מן הנתרה ג"כ עובר בלאו וכרי הורדם היה סותר וכוה אע"ג דהי' אפשר לחיות שתמד בנין הראשון אלא כל שהוא שאסר לכבוד הכתב משום זה אלי ואטומו אין בזה משום נחילת אבן וכ"ג כיון שעיקר הכיתור הוא שתהי' רגל הר"א שלא תלוי יש לו לנתחק הו' עכ"ל :

אחר הודיע כל זאת נלענ"ד דבנ"ד שפיר דמי לגרור לות יו"ד כדי להקנו אף דכרשב"א והסמ"ק הוברים דבכתי נוונא כשר ולא מיקרי חק תוכות מכל מקום כיון דעכ"פ הכ"ת ובאר נחלים הוברים דפסול ולדיהן ספיקא הוי ומחמת כך ספיקא צריך לגרוד וא"כ אין גריכה זו קלקול רק כדי להקן ובכרי לכ"ע ולא מצני' אם נימא ספיקא דאוריי' מדאורייתא לחומ' דאע"ג דהוי ספק פלוגתא דרבותא מ"מ פסול הוא מדאורייתא ומה לי בפסול מחמת ודאי או מחמת ספק ס"ס פסול הוא מדאורייתא וזה בא להקן הפסול וכ"כ בברא זו בתשובת הר"ן בביאה הב"י בי"ד סי' רכ"ח בתי שנשבע שלא יהי' בשבת הבאה תוך הביר שכיון שהדבר תלוי בתחלוקת הראשונים והו"ל ספיקא דאורייתא ולהומרא כיון שתן הבורה מהניב לגלה תן כביר מחמת חיוב גדרו ודאי

1234567 אותיות

דחל הגדר מיקרי הו' ע"ש בתורה :

ואמנם נראה אף לברמב"ם דס"ל דספק דאורייתא היו רק מדרבנן לחומרא מ"מ כיון דעכ"פ יש כאן פסול מספק ואין הכוונה רק לתקן הפסול תיקון מיקרי וכדאשכחן בסוכה לתין ענביו מרובים מעליו דפריך והא מתקן מגא אע"ג דפסול זה דענביו מרובים מכליו היו רק מדרבנן כמ"ש במק"א דהא מכשירין בשבת הדתקונו מליו בכמה דוכתי בתיסורי שבת ויו"ט דקרי לי' מתקן מגא אף במקום שליו אלא רק מדרבנן עלתו מספר ומכ"ש כאן דעיקר בתר הוה דידי' לאלינן אם שהבה דרך הנתהה וכיון דעכ"פ מהיקה זו היו דרך הנתהה רק דרך תיקון ובדי :

ונלענ"ד דאף הר"י אלכסנדרי דלעיל דס"ל דאף מחיקה שהוא להיקון אסורה דדוקא נגי מזבח הו' אבל הכא אפשר לגנח כיריעה מ"מ נראה דבנ"ד מודה דברי שהרי כתב שם דל"ד לטיפת דיו שנפלה על הנס לו מקלתו דלמרינן שיכול לתחוק ולתקן דהתם בטלה טרת הלות וע"כ יכול לגורדה הו' ע"ש ולפ"ז לדעת הסמ"ק והעימי' ח"א לומר דמה"ט הוא הכתיבה לעיל דהא לדידי' אין ביטול ופסול הלות כלל . וע"כ דמחיקה לצורך תיקון שריא לדידי' אף היכא דאפשר בנגיזה וע"כ הרר"י אלכסנדרי קאי הנס בשיטת הר"ת והעימי' דלדידהו שפיר י"ל טעמא דמ"ש משום שבבר נפסל הלות משא"כ היכא שלא נפסל אף מחיקה לתיקון אסור כ"א היכא דא"א בע"א כגון באבני מזבח ולפ"ז בנ"ד ודאי גם הר"י אלכסנדרי מודה דברי ממ"נ דאם העיקר כדברי הר"ת ממילא דגם כאן בבר נפסל הלות ע"י נפילת הדיו והיו"ד שהוא עבשיו לפנינו חק תוכות הוא ופסולה ומותר לגורדה ואם העיקר כדעת הסמ"ק והעימי' ממילא מותר לכל מחיקה שהוא לתיקון שריא אף באפשר בענין אחר וא"כ כאן שמותר לתיקון שפיר דמיא ולא נשאר מקום לפקפק בזה רק לחוש לדאי דחש לה הרב המורה כ"י לדמות חק תוכות לדינא דהר"י אלכסנדרי היכא שיש קלת גיעה ברגל הר"א דס"ל דדמי לתוחק הנס וא"כ אף אם נאמר שהעיקר הר"ת מ"מ כיון שעתה נחגלה היו"ד רק שפסולה משום חק תוכות המחיקה אסורה לדידי' אף שהכוונה לתקן כיון שאפשר בע"א לענ"ד שאני הנס כיון דכל עיקר פסולו משום דיש גיעה לגב הר"א ונראה קלת כמו מי"ת וכיון שעיקר לעין כל שעיקר כתיבתו הוא ר"א וכ"ע קרו לה ר"א אז אם נגרך לתוחק כל הרגל נראה קלת כתוחק הנס משא"כ כאן שודאי אין חשש שהדומה יסבור שתוחק הנס

בנכתב בכשרות ונפרש לצורך תיקון אבל נגי מגיעה כל שהוא יש לחוש דזמנין שלא יהי' מגיעה גמורה וידמה בנפשו דגגע ואחי לתהוק הנס שלא לצורך ועיין בשו"ת שב יעקב סי' דמבואר דהנס הנכתב ע"י חק תוכות אין בו קדושה כלל ושפיר דמי לתוחקו אף שלא לצורך :

ואמנם לענ"ד אפי' תימא דחק תוכות אין לתוחתו (ובכי מסמע לבאורה לפי סברת הכ"ת והר"ן דדוקא היכא דאחבר בי' כתיבה קפדינן אחק תוכות משא"כ בשבת דמלאכת מחשבת הו' א"כ גם לענין מחיקה כיון דקרא כתיב ואבדתם שמם לא תעשון כן לד' הו' ולא אחר כאן כתיבה כלל ובכל נוסי אסור וכ"כ הרמב"ם בשם שהי' חקוק על הכלי אם כתיב הכלי עוקה ועיין בפ"ה מהל' יסודי תורה דהייטו אפי' נכתב שלא בכוונת קדושה ואם נימא דחק תוכות שרי לתחוק ע"כ לומר דהיון שאינו נכתב רק בהקיקה לא קריגן בי' ל"ת לד' ול"ע ועיין במנ"א סי' קנ"ד ס"ק ט') הייטו דוקא אם חקק תוכו במחכוון לשם קדוש משא"כ אם לא נחכוון לחקוק תוכות כלל רק ע"י שהי' מהעשק בטשטוש הדיו נעשה ממנו אותיות הנס הדבר פשוט דאין לחסתפק בזה דשרי לתוחק דהא גם בכתב שם שלא בכוונת קדושה מותר לתוחקו כמבואר בש"ז וש"ך ס"ל ס"ת ולפ"ז לדעת הכ"ת דהיון דנפל דיו אחזה לי' קדושת הנס ואינו רק כשטשטש דיו ואז כשהוקק בו אותיות בכוונה לשם קדושת הנס יש לו דין חק תוכות משא"כ אם אין כוונתו לחקוק אותיות בטשטוש זה רק שהי' מהעשק בסכין ואחרמי מלהא שנתקקו שם שני אותיות משם הקדוש דפשיטא שאין ע"ז שם שנכתב בקדושה כמו אם פלטה קולמס אותיות אלו דאין בהם משום קדושה כל שלא נכתב בכוונה וא"כ פשיטא דבנ"ד שהכופר לא בא לחוק להבליט את הנס רק רצה לתחוק ולגרוד לות היו"ד לגמרי ושלא בכוונה נחגלה שם אות היו"ד פשיטא דאפי' חק תוכות אין לו שהרי יו"ד זו אע"פ שנכתבה בקדושה מ"מ ע"י הדיו שנפל עליו בטלה קדושתה לדעת הכ"ת ואריך להדם כתיבה לגמרי וכל שהידם כתיבתה שלא בכוונה אפי' ע"י חק ירכות לא מהני ומכ"ש ע"י חק תוכות ומכ"ש לפי מה שביארתי לעיל שלע"ע על הברת מהר"י אלכסנדרי בזה וגם יש גדולים שהולקים על דבריו בהדיא וגם י"ל דבכה"ג שכתב מהודר מאד ולא נמצא כזה אים אשר ידמה יפה ליופי כתב זה ואף אם יהי' מתון מתון מי יודע אם לעת כזאת יגיע לאים כגון במעשים היהי' מעשה ידיו להתפאר ולפמ"ש בשו"ת שאגת אריי' זה אלי ואטומו מצוה דאורייתא הוא אף שדבריו ל"ע מ"מ מצוה מיהא איכא וכלא אפשר דייניק לי' וגם הר"י אלכסנדרי מודה דבכה"ג שפיר דמי למחוק כדי להקן חה ברור לענ"ד :

אך שעדיין לבי מהסם לפי מה שפיפר לי הסופר שברלוטו להיות ממחק הדבוק בבין לות היו"ד לה"א נקלף הדיו בעין קרוש מעל פני היו"ד ונחגלו פניו דלכאורה בכה"ג אפשר דגם הכ"ת מודה דבשיורה היא וע"כ לא פסול לה אלא היכא שצריך לתקוק הדיו שנפלה משם דבכה"ג אפשר דשוכר דאפי' אם הלות שנפלה עליו יבש הי' כמן מ"מ ע"י להלחות הדיו שנפלה מחדש מלא מין לח מיטו ויטור להלחותו ומתחברי' יחד ובטלה תמונת הלות משא"כ בכה"ג שלא פגע ולא נגע בגוף לות היו"ד רק דקיימא רישא דסכינא במקום הריוות בבין הלותיות וממנו הי' מתחיל לגרד ונקלף ממילא מן לות היו"ד ולא חלו בה ידים ויגלאי מלחא דמעיקרא לא ידבק מלומה מן הדיו אל הלות רק בכחוי בעלמא אפשר דבכה"ג גם הכ"ת מודה דלא בטלה קדושת הלות כלל ואע"ג דמ"מ קשה לסמוך ע"ז להכשיר הספר כמות שהיא בלי גרידת לות היו"ד דשמא אף בכה"ג ס"ל לסה"ת דבטל הלות דמ"מ בעודו עליו הלי הבורי מחבר לבדדי וכחד הטוב ועתה מבנקלף ממנו חק תוכות הוא מ"מ איכא ספיקא אי שרי למחקו אף לדעת הכ"ת דשמא מודה בכה"ג דבקדושתי' קאי וא"ל דס"ס כיון שעכ"פ צריך לתקן מחמת ספק כך מתיקה תיקון הוא ושרי כמ"ש לעיל ח"א דלפי הברת הכ"ת י"ל דע"כ לא כתיר במ"ס בכ"ג אלא היכא שנפסל

הלות

ספר

שאלות ותשובות

בית יצחק

חלק יורה דעה

ח"ב.

כולל תשובות מהלכות רבית עד סוף הלכות אבלות ונספח אליהם קונטרס אחרון לספר בית יצחק או"ח וי"ד.

אשר השבתי לשואלי דבר ה' זו הלכה ואשר חנני ה' להעלות סגינים ממעמקי ים התלמוד והפוסקים כיד ה' הטובה עלי אנכי הצעיר באלפי ישראל יצחק יהודא שמעלקיש בהרב המופלג חותר מגזע היחס והמעלה ירא וחרד לדבר ה' מו' חיים שמואל יכונה שמעלקא זצלה"ה

בתוך עמי אנכי יושב בעיר לבוב הבירה ד' יכוננה עליון:

וכלוה נקופו קונטרס צלעות הבית דרשות נדנרי אגדה

ונקלס הנית נהנכותי שנת תרנ"ה לפ"ק.

נדפס בפרעמישלא

נדפוס זופניק קנאללער עט האממערשמידט

נשנת תרנ"ה

PRZEMYŚL

Druk Żupnika, Knollera i Hamerszmida w Przemyślu.

1895

נכרים וסל דלא מצא נעצמה דכריתות ונכרייתא דאמרינ כעיד מצא אלא מריפה ומ"ש כוכר ר"מ דמנמרין הכל מלפני שנתם דס"ל אנ"ח אלא מריפה ולא דמי מתם ומכיל נזמכם דס"ל שנתמתו נכל דנר ולפ נאכילם מנגים ומנכמם מכל מפן נמ"ם מלינו נכרם ונכולם מנם דמנגיתו נכרם אף נמ"ם ומנם מים נו כרם ד"מ כמו מנם ומ"לם ומנמם נכנוס הכונ"ל דמנמים מ' דקמ"ל איך מוכים מנמי דס"ל לר"מ מנ"ם אלא מריפה דלמא מנגמתו נכל דנר ולפ מריפה נכלל ור"מ מוכים דמוא מנ"ר"ם דאקיר ביר"מ איך מוכים מריפה דמי נ"כ נכלל וכן הוא נאו"ם קו' זו נמם הגאון מ' אנרים נדודא ונם קנס קו' הפי' מאנסני . אך נמ"ם מוכמם מגמ' מ"מ דס"ל לר"מ אין ניטור מפן אלא מריפה ומ"כ נאכילם אינו מנגים ומוכם מקלא דמנגיתו נמ"ר"ם כמי דלמלי דס"ל דמנגיתו ביר"מ אין לאוכים דנגנגיתו ליכא כרם מאוכל נמ"מ דאי ליכא מדיין מ"מ דמנגיתו מ"מ מוכא לר"מ דנגנגיתו ליכא כרם מדמנייב קרא כרם לאוכל מפן ומנמם מלמון הקרא אך ביום מלמון מנגיתו כי כל אוכל מפן ומכרתה ומנמם דמ"ב כרם רק מנוס מכילה מ"ב כרם מנוס מלא מוכנם ואף דר"מ לקרבן דאנגיתו מנוס מ"ם מ"ם קרבן דנוא מנמ"ם מכ"ב מנמם נכרם מלא מנגיתו הקרא מנמם דאף מ"ב מ"מ מלמון מנגיתו ביר"מ אין לאוכים דנגנגיתו ליכא כרם מאוכל נמ"מ דאי ליכא מדיין מ"מ דמנגיתו מ"מ מוכא לר"מ דנגנגיתו ליכא כרם מדמנייב קרא כרם לאוכל מפן ומנמם מלמון הקרא אך ביום מלמון מנגיתו כי כל אוכל מפן ומכרתה ומנמם דמ"ב כרם רק מנוס מכילה ומכי

סי' ב

צ"ל פרעמישלא תרכ"ח לפ"ק.

לכבוד הרב המריץ ונקי זקן מקנה חכמה כמ"ה מ' יחיאל איכל הכהן כ"י דומ"ן דק' עיר ישן יע"ל:

עיד המעלה מהקלות מנקמלכסה מחר המריצה הגביהו הכנ"ל למעלה וגם המזרח כמים מהקלות הגביהו חומתה למעלה ומצו המומה בעוביה למעלה כמו עובי המומה למעה לא כמו שמעין ברוב הגיעים למעלה קלוסה המומה מעוביה למעה וכמה רולים המעוכים לקמה עובי המומה מנפכים בעזרה כמים למען ירויחו מקומות למכור וגם רולים לעמות חלון מעזרה כמים לעזרה לאמים חלל מזויות בקרן דרומית מזרחית ולקמה קלת בספרי מכותל הדרומי מקרן דרומית מערבית מעזרה מכמים ויעמו סם חלון בעזרה כמים וירויחו מקום אחר בעזרה כמים והמה לריכים למעות לחקן חבנין ומחל כמ"ה מה רשאין לעשות כן:

א תשובה נדון זה כבר הארכו הפוסקים. ומדברי הטו"ז סי' קכ"ח ס"ק ג' מוכיחו דאפי' בהיא מלוכה לגורך בהככ"ם כגון שעושה חלון להאיר אמור ודוקא שעושה בומה או מכתילה חבל בלא לחלחות אמור אף לגורך וי"ל דס"ל לטו"ז אף עושה חלון להרגות אור אסור. אך כ"ל דעושה חלון להרגות אור גם הטו"ז מודה דעוהר ולא אסר רק שעושה שעבדער דהוה לגורך תפלה אבל אין הבנין מהוקן בהכי מקל"ב בעושה חלון לגורך האור הוה היקון בבנין גופי' גם הטו"ז מודה דהרי בס"ס קכ"ג מבואר ברמ"א בשם המרדכי דאסור לעשות דבר מבהכ"כ אלא אם עושה לבנות ומבואר במרדכי הטעם דהתילה נופים בכן מקרי א"כ כל לגורך הבנין עוהר וחלונות הם לגורך הבנין דבהכ"כ לריך אור גדול. ומא"ה שעבדיר הוה לגורך אדם ולא הקון הבנין הוה דרך הסמהה כעין מכתב רס"י שנת ק"ו דאף מבמיר עלים לקדרבו מקלקל הוא דהקון אבל אחרים ל"ה הקון לרס"י עי"ש. ואם בא"ר חוכים מראל"ש מכתב על רס"י פ' ראם מכתב וכי ס"ד מיהראל כוחלין מהבות הם דלא הקשה אמוחק הסם עשוה ד"ל דעוהק לגורך ומ"כ מה הקשה אכתילה מהבה ועכ"כ מכילה מהבה עוהר לגורך עי"ש. ואמנם בהסוכם רע"ל סי' ד' מבואר דאף מחיקה הסם עוהר לגורך וזה דלא כמרחי ועיין ע"ש בספרי לא"ה סי' ז' אות ס' ומלאתי בבית אחרים חיו"ד סי' ק"ל מהרנים בזה דרע"ל לא ס"ל כמרחי ופע"ב סי' קכ"ח הקשה בחמת כיון דעמד קרא כפקא מחיקה הסם וכתילה הנקדם אמאי לגורך הקון זה אסור וזה סרי ולהבונה רע"ל ומאר פוסקים בחמת עוים:

ב והנה מ"ש לעיל דיש חילוק בין כוחן לתקן בהכ"כ לגורך אדם כ"ל דאיש הבנה בהיסור מריפה קדשים ב"כ אסור ואחרה מלא תעמון כן כמבואר בהכוכ"ב בגורך עלי הקדם (ובספר הבנה הכמים מקופק בהוכל קדשים אם חייב מלקות עשוה לאו דלא תעמון כן דהוה הסמהה כלפע"ד כמ"ש החוס' פסחים כ"ח דהבניהו הוא מלא כדרך אכילה ה"ה הסמהה דקדשים דוקא מלא כדרך אכילה) ולכ"ז קשה דהריפה קדשים כותר אי מעה עלות עשה כדאמרינן פסחים פ"ב כיחי עשה ומדחי ל"ה וכן אמרינן בבנה כהם שעליה לגורך קדשים ולהאב"ש דאמר בזבחים ס"ו לא יבדיל א"ל להבדיל והקשו בחוס' שם ד"ה אלא מעתה הכיעה בכל ל"ה א"ל לעשות ואילו דאיך ה"ל דלריך ולפ"ז י"ל דלעה הא דכתיב בקודם בשם הנרף אי והכותר בשם הנרף היינו הנותר לגרוף דס"ד דאסור עשוה לאו דלא תעמון כן קמ"ל דנותר לגרוף ומ"ל דעלוה לגרוף. אמנם אם איכו אסור רק דרך הסמהה א"כ בנותר ומעה דאסור בהכלה ול"ה הנרפה הסמהה הפרי לגרוף וא"ל קרא לזה ועכ"ל עלוה לגרוף (אך הקשה בחלב כותר דומעלין בו מעמה דאם עלה לא יבד כמ"ש רס"י כריתות כ"ג ע"א ומה"מ מועלין בו א"כ ס"ד דהנרפה הוי הסמהה ומ' ע"ש בהסוכם חיו"ד סי' קכ"ד אות ג' בדברי רש"י ומ' חוס' מולין ד' מ"ב) ומ' ביח אפרים חיו"ד סי' ס"ח הכ"ל אכ' דעה"מ הקנו חוס' בסחים כ"ח דהמן יחייב מעילה מקום האפר ואיך יגרוף מהן בקדם ויחייב מקום לאו דלא תעמון כן ומ"כ מקום דלא הוי הסמהה ע"ש:

ג והנה חוס' כ' בפסחים ס"ו ע"א ד"ה ולד טומאה דרבנן דטמא בגר בולד הטומאה דרבנן אין מעון מיבור לורם דוקא בטמא בכלי בטמא בעמקון מעון מיבור לורם ע"י"ם ולי"ב אך יגרוף בלא מיבור לורם והלא מדאוריתא היכר הוא ומבור בל"ה דלא מעמון כן כמו בוגרף בלי הקדם ואיך יגרוף מה דטמא בדרבנן ואיך יבבור בל"ה בקום ומעה. כמו בהקשה חוס' כאן זה בפסחים ס"ב ד"ה כי לית לי' ולי"ל כאן דבדרבנן אסור ולא הוה מיני ל"ה הסרפה דרך הסמהה כאן אב' חוס' מסחים כ"ח ד"ה אין מודין אך קי"ל דה מלא בטבלת מבן ר"מ ור"י בקוכה כ"ב ע"ש מ"ב ר"י לא יבבור כן ומוס' מסחים ס"ו הכ"ל מעמה דכמנו לכ"ע. ומ' מלא הרוחים הוא פיבו לפרי מדרבנן. ולפ"ז כ"ל מעמ דמ"ל בפסחים ע"ב ע"ב כל הסחלה בגוהו יגרוף מיד בדם ובבפלים הבוכר לרמו. והייבו הטמא דפסולו בגוהו כאן לבטלו אסור ל"ה הסרפה דרך הסמהה דבלא"ה הוא עמה אך בדם ובבפלים דעלם הבוכר לפרי הוא אך איסור אחר בדם לו הוה הסרפה הסמהה ומ"ה אסור לגרוף ובפי מיבור לורם וה"ה לפ"ז מיקון בגוף הבהכ"ב הוה בהלכ"ב בכון. אמנם

ד אמנם בס"ח דפסחים ס"ו מבואר דאם אם הכותל בגוה מקרקע מזרח לי"ה לקרקע מזרח על כן לכאורה י"ל דבוהה המומה בהכ"ב ל"ה קדוש יותר מקדושת מזרח בפיה ולא הוה קדם וה"ה בעוהי הסומה בהי מיהי' מוה לקרקע מזרח על כן לכאורה י"ל דבוהה המומה בהכ"ב ל"ה קדוש יותר מקדושת מזרח בפיה ולא הוה קדם מקדושה וכן אם הוי מיקון לגזרה בפיה מוהר לבטון מה בבוהה מקרקע מזרח. אך י"ל דדוקא לבנין אכילת קדשי קדשים ל"ה הסומה בלבנים רק אם הוה לקרקע מזרח. אבל מ"מ קדושת בהכ"ב יש לכל המומה. ומ' מבי"א סי' ל"ה ס"ק י"ב בה' אחרי דמי מעומד אחורי בהכ"ב ובריכים אלון מלמרף והרי בם בתלונות בבינן מיהי' הוה לקרקע מזרח. ומ' מר"ם בם ולבמ"ל דדוקא לאכילת קדשים בבי מיהי' הוה לקרקע מזרח כיאמ ומ"ל כי לבבינן מהלה קיל וכבי מיהי' רופין זא"ז. מ"מ כיון דכתבו הפוסקים הלאכוכים לאיסור בהילה מבהכ"ב רק דבבנן דאין בלמוד מקדושת מזרח והמ"ק דלא כמ"ש הפמ"ג בשאל אבהם סוף ס"י קכ"ב להסמפק אם לוקח בעומן אבן ועי' בתמו' אבי' דבי מילאי סי' ג' מא"ה

על כן בכמ"ב יש לסמוך אדעת הלאב"ד:

הן אמת שיש לומר כבבבת הפמ"ג דאם דקדושת בהכ"ב דרבנן מ"מ נזיון בהכ"ב אי בהילה אסור מדאוריתא דומיא לע"ם בתמו' פב"ל דאם מבטיל לחבירו באיסור דרבנן עובר מדאוריתא בלפ"ע וכ"כ בתכ"ם. ובשבם הרחיבו מביאים בשם קרית ספר לחבי"ם דקדושת בהכ"ב דאוריתא מ"מ בכם"ב ואלו ל"ה רק מדבנן עבילה אמריכן יד מבב כיד בבו לזכותו ולא להוכבו כמ"ם הליבט"א בקיבוטין והלמב"ן לבבין ע"מ אמין לבבו לשום בו ובבר כתבתי בתשובה דמס"ע מיובבין דבבי ובמ"ל מעם שהקשה ב"ק ל"ח אין אבל"ם ודלמא מ"י מועל ובבי. לחבי"ל ניחא דלמובתו ל"ל יבו כיד לבו ע"כ לגורך בהכ"ב אם בעזרה בשים מוהר הבהילה ע"י פועל ובבי ומ' דבבי מ"ש להגאון עבלאה מ"ש סי' י"ב מ"ב ומ' ב"ד מ"ש בבלע"ד ומ' מ"ש בספרי ליו"ד מ"ב סי' קליב סוף אות י' לחבוכים מלא"ם ב"מ דאם מיהי דבבמא אסור מ"י בבבי קיל מבבמא ואם דבבלאוכם בבהילה אסור מ"י בבבי מדאוריי' לפמ"ש בס' בבבי מ"ש מועל בבבי. לחבי"ל ניחא דלמובתו ל"ל יבו כיד לבו ע"כ לגורך בהכ"ב אם בעזרה בשים מוהר הבהילה ע"י פועל ובבי ומ' דבבי מ"ש להגאון עבלאה מ"ש סי' י"ב מ"ב ומ' ב"ד מ"ש בבלע"ד ומ' מ"ש בספרי ליו"ד מ"ב סי' קליב סוף אות י' לחבוכים מלא"ם ב"מ דאם מיהי דבבמא אסור מ"י בבבי קיל מבבמא ואם דבבלאוכם בבהילה אסור מ"י בבבי מדאוריי' לפמ"ש בס' בבבי מ"ש מועל בבבי. לחבי"ל ניחא דלמובתו ל"ל יבו כיד לבו ע"כ לגורך בהכ"ב אם בעזרה בשים מוהר הבהילה ע"י פועל ובבי ומ' דבבי מ"ש

ה ועי' כ"ל מיבבכו מוני הביר הסומה ויוליאום מקדושה מ"י המעות ואם"כ יתבו הבומה מ"י מועלים בבבים ואם מבלים בבבים ה"ל בבבים רק מבבם דבבבבלה בבבא מוהר בבים בבבם ק"כ מ"ב ומ' בים אפרים יו"ד ס"ם בס"ל אל"כ ע"י בבבי ל"ה רק מבבם. ואם ד"ל בבהבה אפרים דבבומבל בבבי יש מלים לבבבי מ"ש בדבר מבבילה אמריכן יד מבב כיד בבו לזכותו ולא לחובבו כמ"ם הליבט"א בקיבוטין והלמב"ן לבבין ע"מ אמין לבבו לשום בו ובבר כתבתי בתשובה דמס"ע מיובבין דבבי ומ"ל מעם שהקשה ב"ק ל"ח אין אבל"ם ודלמא מ"י מועל בבבי. לחבי"ל ניחא דלמובתו ל"ל יבו כיד לבו ע"כ לגורך בהכ"ב אם בעזרה בשים מוהר הבהילה ע"י פועל ובבי ומ' דבבי מ"ש להגאון עבלאה מ"ש סי' י"ב מ"ב ומ' ב"ד מ"ש בבלע"ד ומ' מ"ש בספרי ליו"ד מ"ב סי' קליב סוף אות י' לחבוכים מלא"ם ב"מ דאם מיהי דבבמא אסור מ"י בבבי קיל מבבמא ואם דבבלאוכם בבהילה אסור מ"י בבבי מדאוריי' לפמ"ש בס' בבבי מ"ש מועל בבבי. לחבי"ל ניחא דלמובתו ל"ל יבו כיד לבו ע"כ לגורך בהכ"ב אם בעזרה בשים מוהר הבהילה ע"י פועל ובבי ומ' דבבי מ"ש

דאוריי"מא על כן דבריו לל"ב. מ"מ בב"ד יש לחמיר בחוכן הכ"ל:

ו ולעיל הקשיתי לחאב"ם דס"ל לא יבדיל א"ל להבדיל זבחים ס"ח מ"ל דמ"ש שרפה מוהר דלמא הכוכה דמוהר לגרוף ואינו עובר מעוה לאו דלא תעמון כמו בגורף עלי הקדם. כמם כ"ל דהה ס"ל קו' חוס' יבמות מ"ב ד"ה לחאב"ם דס"ל מוהר בלא בזהו בגרף בגילה אמאי כתב דמעמא מר בקר ליתן לו בקר מני לבריפתו ומאמאי לא מוכפין בגיל מ"ו דס"ל מוהר בלא בזהו. וכ"ל ניחא דהנה בספרי לא"ם ס' י"ח הקשיתי איך דיש לבריפתה קדשים דלא דמי יו"ם מקרא דהמוהר עד בקר וכיי קרא זה כתיב בתמה עגלים דלא מי' אז יו"ם והאריכתי שם. אמנם כלפי דיחור הקרא דרבינן לגמיר דאם דאמר מתן חורם ליתן לו בקר מני. אבל לבאורה לאחר מתן חורם לא אילמרינן בקר מני דבלא"ם אין חורפין ביו"ם רק דקמ"ל אין עשה דוחה לל"ל. אמנם לחאב"ם דס"ל לא יבדיל א"ל להבדיל ס"ם בריפת קדשים ל"ם עשה רק ובריפת אם הנותר בשם אינו דמוהר לגרוף דס"ל דאסור עשוה לאו דלא תעמון מ"כ ליכא עשה ומ"כ לא דיים קרא לגמיר רק קורס מתן חורם חורפין בבקר לאמון דסו"ל הוהר בזהו ומיושב קו' חוס' ומ"מ יש לעיין בזה: ואכני ידידו

סי' ג'

צ"ל פרעמישלא תרכ"ז לפ"ק:

לכבוד הרב המריץ ונקי כמ"ה מ' שמואל באב"ד כ"י הלבר"ק ווישנא יע"ל:

עיד המעלה בני שים לו פועלים ככרים הבכורים לבנה מיעמו מלאכין והבכירות שלחם דבר קלוב מכל מקום והפועלים מוקין מלאכה בבנה בבית יחרבל לי יאי למיעבד סבי:

א תשובה אם מוקין בבית יחרבל ודאי אסור כמבואר סי' רכ"ג דאפי' קבן לו דמים דוקא בבית יחרבל אבל מוהר ולא בבית יחרבל. וכן מוכח מסי' רמ"ד דאסור אבבים ולחקן הקרוחות אמ' בבימו של עכו"ם אסור מואיל ואוא לגורך מחוצר מהמה דבבימו של יחרבל אמ' בחלום אסור וכן הוא בירושל' הוא בחוס' ולא"ם וכ"י הם לומכים גוים עוהים מלאכות יחרבל בבימם אבל לא בבים יחרבל רבב"א אומר בר"א בבולה אבל בבכר אסור בר"א בחלום אסור בחלום בבימו של יחרבל דאבבה כרבב"א בזה

מיקון לבעלים ל"ה בחילה בבין ואסור לבמיר על כן בם הבריז מוהם בבחרם אבבים. ל"כ לה דהוה מיקון לבני הבכ"ל דבבים מ"מ הרי הוא בוהן מוהם בהכ"ב דאבבים ולבבה"כ זה ל"ה מיקון והרי מוני הסומה כלבים ל"כ יש בם קדושת בהכ"ב דאבבים יש מהם בבבין זה מהוהים לאחם הכותל ולאחוהם דקה ויהי' הסקום בעזרה בבים עהוה. אולי הוה זה הוהדה מקדושה דכותל:

ז אמנם בס"ח דפסחים ס"ו מבואר דאם הכותל בגוה מקרקע מזרח לי"ה לקרקע מזרח על כן לכאורה י"ל דבוהה המומה בהכ"ב ל"ה קדוש יותר מקדושת מזרח בפיה ולא הוה קדם מקדושה וכן אם הוי מיקון לגזרה בפיה מוהר לבמון מה בבוהה מקרקע מזרח. אך י"ל דדוקא לבנין אכילת קדשי קדשים ל"ה הסומה בלבנים רק אם הוה לקרקע מזרח. אבל מ"מ קדושת בהכ"ב יש לכל המומה. ומ' מבי"א סי' ל"ה ס"ק י"ב בה' אחרי דמי מעומד אחורי בהכ"ב ובריכים אלון מלמרף והרי בם בתלונות בבינן מיהי' הוה לקרקע מזרח. ומ' מר"ם בם ולבמ"ל דדוקא לאכילת קדשים בבי מיהי' הוה לקרקע מזרח כיאמ ומ"ל כי לבבינן מהלה קיל וכבי מיהי' רופין זא"ז. מ"ע כיון דכתבו הפוסקים הלאכוכים לאיסור בהילה מבהכ"ב רק דבבנן דאין בלמוד מקדושת מזרח והמ"ק דלא כמ"ש הפמ"ג בשאל אבהם סוף ס"י קכ"ב להסמפק אם לוקח בעומן אבן ועי' בתמו' אבי' דבי מילאי סי' ג' מא"ה

על כן בכמ"ב יש לסמוך אדעת הלאב"ד:

הן אמת שיש לומר כבבבת הפמ"ג דאם דקדושת בהכ"ב דרבנן מ"מ נזיון בהכ"ב אם בעזרה בשים מוהר הבהילה ע"י פועל ובבי ומ' דבבי מ"ש להגאון עבלאה מ"ש סי' י"ב מ"ב ומ' ב"ד מ"ש בבלע"ד ומ' מ"ש בספרי ליו"ד מ"ב סי' קליב סוף אות י' לחבוכים מלא"ם ב"מ דאם מיהי דבבמא אסור מ"י בבבי קיל מבבמא ואם דבבלאוכם בבהילה אסור מ"י בבבי מדאוריי' לפמ"ש בס' בבבי מ"ש מועל בבבי. לחבי"ל ניחא דלמובתו ל"ל יבו כיד לבו ע"כ לגורך בהכ"ב אם בעזרה בשים מוהר הבהילה ע"י פועל ובבי ומ' דבבי מ"ש להגאון עבלאה מ"ש סי' י"ב מ"ב ומ' ב"ד מ"ש בבלע"ד ומ' מ"ש בספרי ליו"ד מ"ב סי' קליב סוף אות י' לחבוכים מלא"ם ב"מ דאם מיהי דבבמא אסור מ"י בבבי קיל מבבמא ואם דבבלאוכם בבהילה אסור מ"י בבבי מדאוריי' לפמ"ש בס' בבבי מ"ש מועל בבבי. לחבי"ל ניחא דלמובתו ל"ל יבו כיד לבו ע"כ לגורך בהכ"ב אם בעזרה בשים מוהר הבהילה ע"י פועל ובבי ומ' דבבי מ"ש

ספר

שאלות ותשובות

בית שלמה

חלק א'

כולל מאה ושלשה עמר תשובות ומעלינים עוסים . בהלכות עמוקות . רובן על ש"ע חלק או"ח . אמר
הגיב לעם ד' והורה להם את הדרך ילכו בה . והמעמה אמר יעמון . ה"ה הרב המובהק . הגאון אמיתי
מר התורה . עמוד הידאה וההוראה . המקיר המופלגים . כר ישראל כקש"ת מוה' **שלמה** זצלה"ה .
אמר ציעם בכתר הרבמת כאלבעים שנה בק"ק בקאלא ינ"ל בעהמחים ישרש יעקב על מקי יבמות .

לבוב
תרל"ז-תרנ"ב

מקצתם העולין · ונדולם מזו ס"ל להגאון מוברלא בספרו לפרים דלא מס סיה קרלו ביו"ע לרבעי עד סוף הענין דיומאו לקרות לחומיי מה מקרא הרבעי והמפרש יעלה לפ' מוספין ע"ש · ולפ מדבר זה לקרות כל מה מקרלו כבר מפו' בסמ"י קל"ז דלמו עולה למכן כ' סס דומו הוי כלא לפסר וכפרי המג דמי . ול"ל דלפ מלפסר דהמפריר נמוקפין יעלם למכן . מ"מ כיון מכבר נהגו לקרות למפריר מרן מהעולין . לחוס לר' דלמו עולה · כלא לפסר דמי וכפרי המג המ"ם נכ"ל · לחמכ מזה בסרון דסי"ל הגאון ונליקא בקידוד דרך המיים כ' להריא להיפך דהחמיים יעלה למפריר בפ' המוקפין ויעלה למכן חמיי דדוקא בפרי המג דסכי תקנו חכמים הוא"ל ולא"ל · אבל הכא לפסר נמפריר מיעלה למכן (כ"ל סס בסידור דס"ח ולא כמו שכתבם בטעות סס) הכ"מ נכ"ל דלריך לחזור ולקרות מה שקרא מקודם בני הוקפה זה לא ולמו רק בפרי המג ובממלא לחמו עולה למכן כמבואר בס"י קל"ז אבל להוסיף ג' פסוקים מחדש מבלחו עולה היכי דלא לפסר וכמ"ש הטוס' והב"ח בעלמם נמבילה לענין אם קרא לרבעי ביו"ע עד שני פסוקים סמוך לסוף הענין דילג ויקרא לחמיי פ' ל' למפרע ועוד הסכי פ' הכסלים ומה שהביא כ"מ לחיה מקי"ב ס"ו לחמו לחיה דהמס אם כחמר דיקרא למפריר חוץ מבמנה העולין ל"ב יקרא לבעניי ולמפריר כל מה שקרא בסמי ודבר זה אף בפרי המג לא מלבמו רק לבמות ולא לבלם ומש"ה ע"ל הדוחק סמכו שהמפריר יעלה למכן והכי ל"ל ע"כ לדעת הגאון ס"ל הכ"ל וקלרתי . ועוד דבר כ"מ לחמו מחזור בעיני לקרות לבעניי מה שכבר קרלו לבמי דיקרא לבמי ראה כל הכי דלפסר לכ"ע אם ק"ל לבמי כל מה שקרא לרלמון ולא חוסיף כלום לחמו עולה הרן מפרי המג לו במקום שא"ל בע"ל כלל והכא הרי לפסר לקרות לבמי פסוק ל' בדילוג ועוד ג' פסוקים ולקרות לבעניי ג' פסוקים ועדיף עפי כמבואר בסמ"י קל"ז ומ"ש כ"מ כיון דבלא"ה המפריר קורא כל מה שקורין לבעניי ד"ז לחמו כלום דסא המפריר לחמו עולה למכן ומש"ה לחן זה בית מיומם כמבואר בס"ל אם אם ס"י קל"ז ומבא"ב בכ"ל ע"כ דעת לההכא לעמשה כלסר כמבמי: ד) ועיד אב' כ"מ מה שפשוט בעיני לחיקורא בזה שמהגין העולם בפדיון הבן שמוחלים חפלים ופודין בהם וכתב שלכתחלה בודאי לחקור לף מיודעים הכהנים דומהנה ע"מ לחחזיר לחקור לכתחלה ולף בדיעבד בחמו לחמו פדוי עכ"ד ובחומת אם הכהן קובר שמוחן לחלוערן ודעת האב שלוחן ע"מ להחזיר מבואר אם ביריד פי' ס"ם בס"ע ולחרוכים דלחמו פדוי לפי' בדיעבד ולין חילוק בין אם פודה ומבלו לו אם שחוט בידו אבל אם דעת שניהם להחזיר מבואר אם דבנו פדוי ובחומת לדעת לף לכתחלה לין בזה לחקור דדוקא בחם פי' ע"מ להחזיר עביד הכהן לחקורא ומשום שיחמם בדיה הלו כמבואר בס"ם בקידושין ד"ו לו בחם עופה כן תמיד ומחזיר כל שנה לף לבעיריים ומש"ב אם לחמו עופה כן תמיד לף שלבעיים ומחזיר תמיד מוחר לף לכתחלה כמבואר בחוס' ולא"ם ומומע ומשמע אם שלף שבכיהם חוקבים בשעת הפדיון שיחזור מוחר לכתחלה וכ"מ להריא בע"ז אם מחבים ממעשים בכל יום שהאב מביה דמי מחזיר לו לבעמים הכל כו' ומשמע אם להריא דלף לכתחלה מוחר בזה ובעמא כמ"ש הטוס' והרא"ם אם דהא עכ"פ בשעת הפדיון לין הכהן יודע אם יחזר אם לאו לא קריבן בי"ה ובי"הם כו' פי' דלף שמחזיר תמיד מ"מ לין לבו בכן ובעוה כיון שלא התנה עמו ע"מ להחזיר דלמא יעבב לבעלמו ואולי דעת ב"ה כיון שהוא שחוט ל"ב עכ"פ לריך להחזירו בבדי להחזירו לבעלים . אמנם לין מזה ראיה דהא לפסר לקבמו מכהן אז להחזיר דמיו כמבואר בר"מ פ"ק דקידושין ע"כ לדעתי לין לבבבר על מנהגן של עבני ישראל רק כ"ז הוא בחופן שהומשיל יודע שהבולל רולה לפדות בנו בחפלים אלו כמ"ש הרא"ם אם בקידושין ובעכין מה שהרבעים כ"ם על מה שמהגין קלת שאחורים בלבון . דמחמים ומסמן אלו החפלים וכתב כ"ם שכיל שחקור בודאי ואימו פדוי דומה לין כאן ומכמן ח"כ כו' עכ"ד ובחומת לף שלכתחלה יש להחזיר בזה שלא יעשו כן . אבל לענין דיעבד קשה לפקפק ועיין בספר אבני מלואים בחא"ע סי' כ"ט ס"ק י"ב שהעלה לענין פדיון הבן בחם בתן לכהן ומבכון בה' קבעים דלשעת הרא"ם בודאי ומכי ולשעת הרמב"ן והרשב"ל כ' פנים לכחן ולכחן ולחעפ"כ דעתו נוטה לף לשעתם ומכי ובקוף דבריו סיים בלא"ע ע"כ עכ"פ לכתחלה הכהן כדבריו כ"ם להזהיר בזה ולין הפבאי מסכים להאריך יותר וגם את זאת הבאתי בתחילה דבה ולהלאות חיבתי לחמרתי ויהי מה אשיבנו דברי ידידו אוצר החכמה דבוק בחבתו . שלמה בנוהרי"י חונפ"ק הכ"ל :

תשובה כ שקאלה יום ד' ע"ו עבת תלי"ב :

ה' יפשוט שלום ובריכה לכבוד אחו' בני חביבי ויקירי הרב המאה"ב החריף ובקי ירא ושלם מוה' אברהם כי"ר אבד"ק פרענצ'ובא .

ע"ד שאלתך שהבנור המנוח מק' בנה בחיי ביהמ"ד בק' מכיבו והתפלל בס אם כמה שכים ועבור שאכמים המתפללים בחוכו לא הבנו בו בבנד כראוי בנג הביהמ"ד וכאשר בנה ביחו בנה ע"ג אחר בשם קבלה והתפללו בחוכו הבי' והרבה אכמים וקראו קבלה עד עכשיו וכמה שכים אשר מת הבי' הכ"ל וירשיו ירדו מאד מבכסיסם והם מלעוכים עכשיו לאביר הבית עם הקבלה הכ"ל לפרוך כשולחי ביהם ושאל הבוקא אם פיך אם יוכל לבקבו לבמוד הקבלה ולבנות מקומה בית דיהם לבריו . והבה אתה קבלת בזכתך . והבאתי דברי הגאון מהר"ם בנו של הגאון מו"ב בחשו' מו"ב מה"ם סי' י"ז

וכפי מבמעות מכתבך חפבת ד' הגאון והר"ם להחמיר בכ"ל דלף בשם סיה אמודבא שבחקק על הכחלים של ביהכ"ב ההוא כמה אפלות ובקות בדרך בחי בכביות ותחה חפם מהר"ם מודאי הקדישו לביהכ"ב ומשל"ב בכ"ל ומ"מ כיון שבכחב שם בלשונו חיל אבל בכ"ל בר"ל מיחר אחדר לביהכ"ב ובפרט שבדשו בדפבות חפלות ובקשות וכו' מלאה דהא שבדבו חפלות כ' לרוומא דמלחא אבל בם בלא"ם כיון ס"ל מיחר אחד מיומר לביהכ"ב אמרינן דודאי הקדישו לביהכ"ב ואינו דומה ליחיד המכיה להחפלל בביתו בחכין עשרה אחין בו קדושה ביהכ"ב דשם לא יחד אחד בפ"ע לזה . אמנם מהא דאיתי בגו"ר בס מהגה"ם רמ"א סי' קכ"ג בעי' ובם מיילי אף שהחפללו בחדר מיומר . וגם מהא שכחב שם ובוק חזי מה עמא דבר ואנו רואין מעבים בכל יום בחכין עשרה בבורים מקובעין בביתם אחד מיומר להחפלל שם בחכין עשרה אז בבורים בקובעין בביתם אחד מיומר לקלא גדול ואחר שעיילהו מחכר בחיים והבוקה מסמחת בו לכל לרבו וכן מעבים בכל יום אלא שבבדון אלך שבנה הבי' ומחלה המקום שהוא לשם קבלה אולי יש לחוש יותר אף דבאמת לא תלא בהכי דאם היה ידעינן שהקדישו לביהכ"ב מכיון שהחפללו בו אל עליו קדושת ביהכ"ב כדאי' בש"ע ס"ח אף אלא בבהו ומחלה לביהכ"ב אבל ל"ל להא מסמחת ואמרינן אלא הקדישו רק לחחן שילה שיחפללו שם מ"מ כיון שבבחו ומחלה לשם קבלה אף שאינו קדוש עד שיחפללו בו כמבואר שם בש"ע ובש"ם במ"א שבכ"ל ס"מ כיון שבבחו לשם קבלה אמרינן דהחפללו בו ומדעתו נעשה קדוש מ"מ מסמחת לא הקדישו לשם שיהיה קבלה אל אבל כדמשמע מהבחת רמ"א ס"ז שכ' יחיד שבבה ביהכ"ב ומחבה לבבל דיבה בביהכ"ב אל אבל ומבואר דבל שלא בחבה בפי' לבבל אין דיבה בביהכ"ב אל אבל ואי"ב אף אם בחמר שכיון שבבחה ומחלה לשם קבלה ולאי הבקדוש לאמיתות מ"מ הא כתב הרא"ם בפ"ד דמבלה והמבי"ד סי' רפ"ב דיחיד בשלו יכול לבבר ודיבו כזע"ה בבעבר אבבי הביר ואף דלענין מכיר ת"ש סי' הבא ד' יב ס' יו"ד ובי"ד סי' רפ"ב ס' י"ח שבי דיעות אם מותר לעבות בדמיו כל מה שילה והמבי"ם בבבבחו כ' דבבחו לביהכ"ב לבבות בו אף אלא הקדישו לביהכ"ב לבי"ב אבור מ"מ כ' דהבולם בהבין היתר אף בבבי"ב ומשום דאי בחלו החבם בחחלה אלא חחזו קדושת דבים עליהם וכ"כ רמ"א ביריד סי' רכ"ע ס"ב וא"כ כ"ם בביהכ"ב ועוד דדוקא בש"ם הוא דאי הכי ולא בביהכ"ב ועיין בחבי"א ס"ק כ"ב וכיון דאף בש"ם ל"ח אם מחר לביהכ ב אמת הקדישו לביהכ"ב לבי"ב כל זמן אלא אמעבו בפי' כדאי' בש"ע אם ס"כ ועי"ש בר"ז בבבבו ובש"ך יו"ד סי' רכ"ע בשם חבו' אחרית יוסף והע כ"ם דשייך בביהכ"ב אז בבלו"ן שהחפללו בו בבים עמו בימר ודעת לבבון בבל . והבה כפי שעלה על דעתך להסחפק להחמיר דהוי בביהכ"ב של אבל . ולריך שיהיה מוכר בע"פ אחר הבה מה שהבאתי לפקפק אחר הרעים הגאון מהרש"ק בעמק הביה"מ דק' אלישמעיק בבר ידעת מה שהארכתי אז בחבו' מדו כי עיקר הרעם אלו הי' לדמות הבהמיד אבל לביהכ"ב של בבבים . ואחר הבאתי דברי חבו' ח"ב ותבו' פבי יהושע דל"מ ביהכ"ב של בבבים בבהכ"ב בפרע בבלא אחת שבבקהלחבם שעשאה יחיד לעבוד עלמו ובינאחר אחה אבבים להחפלל עמו בעשרה בבהכ"ב אף בבבבים ממש מועיל מבית אחר"ה כמו ביהכ"ב של מרבים בדפ"ד דמבלה ועוד דבין דעיבבם הוא עיר קבעה ולא אתי לה מעלמא אף שבבבל יום ב' בכל שבוע יש שם יומא דשוקא ואתי לה מעלמא מ"מ ידוע שהבאים לשם על יומא דשוקא באים לשם כחלות היום וקודם מנחה מבעים ומשם ח"כ אינם באים להחפלל בביהכ"ב דשם וכ"ש בבלא הבל ולא כיבבת אדעתם כלל . ואחר בבבקה בע"פ אחר שמעבה מומי לבבקפק על אבקות שעשיים עבבשיו אחר"ה אם הוא קיימת . הבה בעמי הוא מעוס שבחבב הרין בחבלה שם דאין בח ביר מובי העיר רק בחופן שיחחבו ובבי העיר לפקה על עבקי העיר וכ"כ הרא"ם בחבו' כלל ה' ובכלל ואו וכיון שבן בעינן דוקא שיחחבו ומחוך הקבל אחוך כולו בעינן מ"ש בחבו' מהרי"מ שבבגו"יי פי"ח מה' בחפלה. וכ"כ בחבו' הרשב"ל חיב ס' ס"ד ומהרי"ק קוף שורש ק"ם ומהרלב"ח בקו' המרבה ומהרשד"מ בבמה חבו' ומהרי"ב ס"ל רס' ס"ח דבבכ"מ אחלים בחר רוצא מחוך כולו בעינן כמו בדיינים ובזה"ז לא בעבדינ הבי . אמנם בחבו' אחר"כ בחבתי כיון שהמדבר פ"ק דבי"ב בחב בשם רבבי"ו דאף אם הבוים לא בחמו בפי' מהקבל אם רוב הקבל שמעו ולא ויחו מקבחם קיימת ע"כ הופסים עיקר כדי' רבבי"ו הבי"ל ועוד כיון שהם המחבעבקים בכל חקיבי הבייר לא גרעי מאשה הבריב בחוך חבים אם דבבה לקבות ולמבור חמיד מעבייה קיימין ועי' בהגהת רמ"א בחא"מ ס' פ"ו ובבי"ם שם וא"כ שפיר יכולין שע"ה למבור אף אם מחבוך להחמיר שהוי בבבבכ"ב של אבל וכ"מ מד' חבו' הרא"ש שהביא הבחא"ע ס' קבי . אמנם ע"פ חופן זה אין להחיר רק להליא הבעות לעוך כשולחי ילדיהן כמו שבחבת בליור השאלה ורק אם אין בבוחם להשיחם מומ"א בש"ם המבבים לעבין מבירת ס"ח וגם אבור להלוקח לעשות בחוקום הקלא אי ומאדבעה דברים הבוחבלים בש"ע ס"ז . אמנם יותר עוב לאבור ע"פ שבא בחא"ה דהיינו שבאיה יומבו בפירבוס דזה מקרי בחא"ה כמ"ש בהגהת רמ"א ס"ז דבבה"ג מותר להלוקח להמחות בו בחפלו אף לאדבעה דברים הבל . אמנם לענין המעות אם המוכרים ומלוכרים להולא המעות לעוך כשולחי בני היוכבים בחופן שאין לאל ידם להשיאם ומתר"א ודאי דמותר . אמנם אם אינו כן . הבה אף דמבואר בש"ם ובע"ב דמבכו שבא בחא"ה אפי' לעבמי

לומקדי״ ב״י שיכרח ש״ך מ״מ הא כתב רמ״א ב״ג״ם ס״ז דכ״ז דוקא כשיש להם בהכ״ב אחרת ולא דבקהלתכם יש בהכ״ב אחרת מ״מ המג״א שם סקט״ז מפי דמיימו מצמלו עכשיו אחרת אך זה לעצמו ברש״י קב״ג אבל הרי״ז שם מהיר בשיש בהכ״ב אחרת ומבר וכתב שם הש״ך שכ״ם ביאור דברי רמ״א בסנים בפי קב״ג הכ״ל ולאיתי באחרונים מב״ מהאיר הקבים להרי״ז והכה אין מומה שלמון רמ״א עלמן יהיה כאחרי״ הכה דברי רמ״א שם מדברי הרמב״ן מברין ושם כמעמו מפורש בדברי הרי״ז ובפרט שכל המומרת בזה הם רק מדרבנן כמ״ם הרי״ן ע״כ בשמת הדחק נוכל לסמוך על הרי״ז והא״ר . אומנם לאמר כבר העלימו נתמוי דלף להמג״א עכ״פ די בכה״ג להעלות קלת מסדרים לקדושם המורים לו להשיא יתומה . ע״כ מהיות עוב ללמה לבי״ב יקבלו מהמעות לזה מכום על הנשמה כ״ם לו לקיים כפולי יתומה עכ״ם . אומנם כ״ז לאחמיר אבל מלד שורת הדין מלע״ד כמ״ם למעלם . דלף אם נמפוק דכיון דבכם המדר הזה מחמלה לשם קלת הרי כמקדישו בפי״ מ״מ אינו אלא כיחיד בשלו ומומר הוא עלמו לו ירים למכרו ועומד במקום מכירת זמ״ה בחלים ע״ד שכ״ל . עוב ראיתי נתמו׳ חוב המשולם הנקפה לתמנ״ן עור הראמנן סי׳ ז׳ סב״ב על כיולא בכ״ד מנם כמ״ם אמין דין ביהכ״ב הזה כביהכ״ב של רבים ומכלין היוכמים לבעלו ומקדושמו ולעבות בו כחפלם אלא שקלם כראה שהיה בדבריו דמחמלה דנו שביהכ״ב של יחיד ואי״כ עכ״פ קדום הוא אלא מרשות בידו לחכרו ולאוליאו מקדושמו לגמרי וגם להוליא המנות בלרכיו כדין ביהכ״ב שמכרו זרים בחלים כמ״ם הרא״ם והעור דיחיד בשלו הכי הוי דימא ואי״כ עכ״פ בני מכירה לאור להשמחם בו חול דהא אין כאן ד״ה שמחול הקדושה עליו כמ״ם הרי״ן ועיין בחג״מ שקכ״ז ובשוף דבריו מראה שמיש מחיר להשמחם בו חול משום שכיון שלא שמעשו שהקדישו בפי״ לף שבאמו מחמלה בדיחו לשם ביהכ״ב לחריב לעולם . רק בבאמרו מחמלה שיתפלל בה הוא עם הציבור כל זמן שילבה וכשילבה לבעלו מביהכ״ב יהי׳ רשאי ע״ם שהביאו מחמו׳ זקיני התמנ״ן ובעכ״פ זה ודאי מבואר מדבריו דאין נדין ביהכ״ב זה דין ביהכ״ב של רבים והוא כמ״ם למעלה . ואומנם למעשה בריר ומן מלבי בל עמי מכמה קיבות קבות הם״ יחסם לא מקומך עלי לבד ומסאל גם אם כבוד הגאון המפו׳ המבדיק לבוב אם יסכים לדבריו ולא יבולמי להחריך יומר דברי חביך חוכבך בלוכים . אמרה נמוהרי״ אלה״ה .

תשובה כא

מקאלא יום ג׳ ז״ך כיסן תרע״ו לפ״ק

ישלו הרים שלום לכבוד הרב המאוה״ג המריץ ובקי מעכמו זך
ובקי המופלגים לבבם ולתהלה בבית מוהריר מיים כי״ מחבדיק
דימאוין .

מכתבו קבלתי חיל בדבר הביהכ״ב דפה דימאוין אבר נחרת בשיש דחוקה מאוד ובהביע יתי הכולאים הבשים מתבלפות ומעמם שבבה בדבר ומן ההכרח להוקיף עוד ב״ב מדשם ובלתי לפשרי להוקיף ע״ב מדשם אלא באחוקן לבסור מלי כותל מביהכ״ב שמוא עבה ומאד ולבנות מקומה מחילה דקה של חבנים ובשבם נכיה לפחות בה גרלעים לע״ב החדשה . ובמלמי ע״ז אם רשאין לעשות בך והשיב בית להתיר והביא דברי המרדכי ורמ״א בא״ם בסי׳ קב״ג דלף דאסור לבסור דבר מביהכ״ב מ״מ אם סותר עשות לבנות מרי והאריך להביא ראיה לזה אלא שבמדון זה שרוצים לעשות מחילה דקה במקום מחילה הבנבם ולפחות בה גרלעים אם כמ״ה לר׳ הרי״ז בפי׳ קב״ג בכתב דלא שהיר רמ״א רק באחוקן מיחור ובבה וימלא מקום המחילה לבל אם רולה לבחוק בשיהם שם גומה חביב שהוא לאדך לו לבסור לזה האריך כתב״ם וקאמר דלא האמיר הרי״ז רק באחוקן מיהיה כיבר מקום המחילה אבל היכא שבונה בתחל אדשם רשאי לבנות הבתחל כלולו דקה וגם בחלומה כיון דפנים אדשם בלו לבחן ושאריך כתב״ם בזה ובזה שהיר בביר ובאל חוריד אלא אם שבתבי שהה אם לא היה בבחן מקום חומלא רק מבה דברי הרי״ז בלאה היתי מלבדף להקל במקום לחק כתב״ם כיה לחין ד״ הרי״ז מובדמים כמ״ם האיר וכ״מ מלשון הרמב״ם דלף בשחיה אבן מן המחבה לו מהיכל ומבדה מיבו לבסור רק דרך הבחתה דזקא . ומבר דבין לעיקר קדושם הביהכ״ב הוא מחמת הבחלבלין בו בחיים זו עלמו בכין הוא כמו בעבה ביהכ״ב המלם בלא חלוטת דהאי מומר לבחוה בו אחיב חלוטת מיהים לאי להחבלל שם בן הוא ממם בעשיית נומה לבורך הדם הכיל . ואחדבם הך בחיבה קולא יומר מבחיבה בע״מ לבבות אחיב מבום דבחיבה זו עלמה בכין הוא ואבלא לף סרי״ אבבבדבי הובאו דבריו בב״ר בי׳ רע״ו ביריד בחוקר למחוק הבשם לף ע״מ לחקן שם זה עלמו ע״ב ל״ק רק בחופן בחיבו מחקן בבשבת הבחבקה כמו בבבן הרי״ם בבוגע כרעת דהא בבבה עלרך לנמחק כל הבגל אם רולה לחקן כמ״ם הרי״ם דלא בבי בבריבה הדבק דהוי חיב וכיון בלרך למחוק כל הבגל אבל אם מחקן ממם בשבת הבחקה גם הרי״ם מודה דמומר כמ״ם הראש״ם והמרדכי ה׳ ב״ת בשם רי״ דאם לוחיות בל בם דבקה יכול להפרידם וכיב הבחבר בבי״ב אם״ם בי״ב בכיו וביריב בי׳ ערע בי״ם ומעמה כמ״ם המרדכי בם בשם רי״ ומשום דסך מחיקה בחקון הוא ועכ״ל כמ״ם ובזה בחבר הרמ״ם בבי ביריב׳ בכתב הך דיבא דהרי״ם לדברי הבחבר בם בהם ומדברי רי״ הכ״ל בלא בלוגתא

והוא מעבים הכ״ל וכ״מ ומדברי הרי״ם עלמו בבבי״ הכ״ל לבעיין דאם היה יוועיל חיקון בבידון דידי״ ב״כ ע״ב גרירה סדבק לבד הי מומר וסיבו מבום בלא לא מקרי מומק כלל רק מחקן אבל כיון בלאיו מוועיל גרירה סדבק לבד מבום חיים כמ״ם הרא״ם בם ולריך לבחוק ב״כ כל הבגל ולא״כ עבבי״ מומק מומם הוא רק בחוחק ע״מ לחקן אם״כ בזה אין ל״ל להרי״ם דלקור .

(א) ובזה שבתי בחק״ל סיום דברי המרדכי אם הי׳ ב״ם בקי״ב בבבים קלם נראה חיוב לבי״ם לעיל דלא מקרי חיים ע״ם ולבאומם דברים אלו אין לבם אחר ולפי הכ״ל ומומב היבב ובקרת ובוכחי על המעיין חיבב ומכ״ם כיון דבביהכ״ב מומר לבחור ע״מ לחקן אא״כ מכ״ם בבבבים דהבחבר בם עלמה חיקון הוא ע״כ נראה דהאוקיל לא הבסיד ומכ״ם בבבעת הדחק דם לבחקל אמכם בעיקר הדין בבידון דידן הבה אף מדברי המרדכי ברירין דבומר ביהכ״ב ע״מ לבבות מומר והלא אף לבחור הביהכ״ב ע״מ לבבות מומר בהסות דאלבבי״ ליה בב״ב עלה להורדם לבבחרי״ לביהכ״ב בדחי״ ברים ב״ב ולחר ליבבא בם לא הוה ביה חיומא רק בבחרי״ ע״מ לבבותו יומר בלה ומבודד כדאי״ אהם בבם״ם ועיין בחבו׳ הג׳ מהריל מבראלג בבחבו׳ הבי״ם סי׳ ע״ה מכ״ם בביהכ״ב דבפיר דמי למיעבד הכי אי ליכא מעמי דלבריי ובמיעומה . אומנם כ״ז אם הוא לחיקון ביהכ״ב זה אבל בב״ד חיקון ביהכ״ב אין כאן דברי כותל בבה מעליה עבי מבוהל דקה ובדולה. רק שהוא לחיקון ע״ב מ״ל דבכה״ב מומר לבחור ביהכ״ב ע״מ לחקן אחיב ע״ב והרי בם הס״ב בבבוות ס״ד שהחיר אף ומחיקת הבשם ע״מ לחקן ע״כ לא הסיר רק בבמומחק ע״מ לחקן אם זה אבל לומחוק אם זה ע״מ לחקן בבות אמרים בם הס״ב מודה דאסור כמ״ם הס״ב כמבומר ברא״ם. הובא בבריר״ד ס״ל ער״ה והי״ם בב״ד ולף דבאבר ע״מ לחקן ולבבות מומר הייבו ע״מ לבבות ביהכ״ב בבומר ודולה לבבומה ומעתה בבותל חזקה או מהבדמה יומר מה אחין כן בב״ד בבא לבחור ביהכ״ב ע״מ לחקן ע״ב ולבחורה יש רלים לבאי חילוקא מב״ם בבא דל״א דקאמר דבומר ע״מ לבבות חייב בשבת רק בבומר ע״מ לבבות בבומומו דבה״ב הך קבולא הוא דל״ל בבבות אלא אם״כ בבבבות ע״מ לבבות בבומומו הבשם הוא ובבבים בבומר בב

אבן ממזבח ועתרה . וקובריס דבמחיקה אסס אף ע"מ לתקן אקור . מ"מ מודי לענין כתילת אבן דלא מרי רק באם בא לתקן עכשיו יותר מכפי אחר ימים בראשונה ולא באופן אחר . ומה שיתהוה תיקון לענין ע"ב זה לא לא מהני כמ"ש למעלה . והנה גר מן דין יש סק"ם להחמיר בכ"ד . דכיון שרוצים לעשות כעת במקום הכותל מעצה כותל דקה . א"כ יכיסו מקום עוני כותל הראשונה לתוך חלל ע"כ כפי שראה מוכחב כמ"ה וכפי אחר מגיע לאחי וא"כ הוא יש לכו עוד חומרא נוספת מלד אחר דכיון דהפוסקים מדמי קדושת ביהכ"נ לקדושת המקדש ובקדושת העזרה ירושלים חב בש"פ כילד טלין החלונות ועוני המומה כלפנים . וא"כ אסור להוריד מקום הכותל מקדושה חמורה שהי' עליה דין קדושת ביהכ"נ לקדושת קלה של ע"ב . אף דעוני המומה פרש"י שהוא עוני רחש המומה . ועי' רש"י בזבחים דכ"ו . מ"מ כיון שראש המומה מתקדשה הוי כרלפה שבתקדשה עד לתרעות תחתונה ועוני המומה מייני דוקא בדשה לקרקע העזרה הא לא"ה הוי כעליות שלא מתקדשו . אלא שהפר"ח בא"ח סי' כ"ה כ' בדי הרמב"ם שלא מילק וקובר דלפי האמת אף אי בנוה מקרקע עזרה נתקדשו ע"ש . וא"כ יש מקום להחמיר בכ"ד . אלא שכיון דקדושת ביהכ"נ הוא רק מדרבנן כמ"ש הרב"ן פ' בני העיר יש לסמוך ע"ד הראב"ד בהשגות פ"ו מה' בש"ב וכסוגיות הש"ס דשמים לבקל . וגם הפר"ח כ' שם שד' הראב"ד עיקר הוא ובפרע שהביא שם כ' שגם ד' הרמב"ם כן . ועי' בב"מ בפ"ב מה' מעבר שבי ועי' במל"מ ועי' בפ' יערות דבש בדרוש שעל חיוב ביהכ"נ מ"ש בד' הרמב"ם הכ"ל ודבריו תמוהים מאד והארכתי ב"ה במק"א ואכ"מ . ועי' במל"מ פי' כ"ה סק"ב . אמנם כיון שבמדרבי רפ"ק דשבת מסופק גם בעליה שעיב ביהכ"נ אי מקדשת דמיא לעליה שעיב שהיכל שבתקדש כדאי' שם בפסחים וכ"פ בש"ע א"ח סש"ב קכ"ב . הגם שבהשו' מהרי"ע הכ"ל הארך לחמות עליו דאחין הרבנים לשתפק בכך שהי' קדושת ביהכ"נ חמור מקדושת עזרה ועי' בא"ר סק"ל קכ"ב . והארכתי בדבריו במק"א מ"מ ודאי דקשה להקל נגד דעת המרדכי והש"ע . אף שבלי"ח שם בפסחים כ' בדעת הרמב"ם שקורר דאף עליית ההיכל לא מתקדש ע"ש בטעמו . דבריו תמוהים מאד . והארכתי מזה במק"א . אמנם לד' הרמב"ם לפמ"ש הפר"ח בלא"ה יש להחמיר בעוני המומה בכל ענין . ועי' בהרי"ק שורש קס"ל מכל הלין יש כאן עוד מקום חומרא ומעטה חורדת מקדושה חמורה לקדושה קלה . טופס על איסור הסתירה של הכותל כמו שכתבנו למעלה . והגם שנתבו' במק"א לדאי בכל זה לדרוש להקל שם הי' בדיעבד . שכבר נעשה וגם לא קמכתי על אלו הלדרים רק שהיה לי יסוד ושרש לעשות בדרך היתר מלד אחר ולרפאי היתר בזה על מה שכבר נעשה בדיעבד והגדולי מדיבמיו שרעיקו ומאד על הענין הנעשה . אבל בכדון שבקהלתו . אין דעתי הקלושה מסכמת להתיר לכתחלה לעשות כן . ואם כי דברי כת"ה חביבים אללי ומאד מ"מ אמ כחב הבלפעיד כמ"ש הרא"ש בתשו' כלל כ"ה סי' ע' כי תורת אמת הוא כי' אמ זה ראיתי לחביב לבה"ה ומחוך טרדות שונות . ושלום תורתו

מאיר הלוי הכהן
אב"ד דק"ק בעלגראד ויוגדל ויתגבה בכפשו ובפשו הדומים בתחבה .

שלומה בתורה"ז ז"ל הכ"מ חופ"ק הכ"ל .

תשובה כב

שקאלה . יום ב' ט"ו תמוז תרע"ו לפ"ק .

ושלום חביבה לכבוד אה' ידידי הרב המאה"ג החריף ובקי .
המפורסם הזקן זה קנה חכמה כש"ת מ' מייס הכהן ני.

מכתבו קבלתי . ולהב הטירדות וסיבות שונות לא יכולתי לעיין בו עד עתה . ואן היום עייכתי בו ורא"תי שמעכ"ת בא להשיג על דברי ולהעמיד דבריו הראשונים . אבל כל דבריו אינם נכונים . בראש בא להשיג שמ"ש בתכתבי להרן דברי המחבר בש"ע סי' ל"ג סכ"ו . ובזיר"ל סי' רע"ז ס"ל . לחומיות של שם שמדבקו דיכול להפריחן . ומקורו מדברי המרדכי ה' ס"ת . ומשום דמחיקה זו הוי תיקון כמ"ש המרדכי שם בשם רי"י . ורמ"א כ' שם בהא של שם שבדבקה לגבה לאם מובעת רק ומעט כיון שכ"ע קורין לוחה הא הוי כמוחק השם אף שמוחק ע"מ לתקן ל"מ והוא מדברי הרי"ל אכסדרני שהביא הב"י שם . והוא לכאורה סתירה לדברי המחבר שם בש"ע . וע"ז תולתי בתכתבי דשאני דמחבר בש"ע שמתקן בעת המחיקה . משא"כ בדון דרמ"א שמוחק ע"מ לתקן אח"כ והארכתי שם קלת בענוב עעם לי"ש דברי המרדכי שם . ועי' בא כ"ה בכשיו להשיג . ח"ל ובסי' רע"ז מי לא מייני אותיות הרגיקות כל אותך האות לבדך לגרור לגמרי השם דהוי אי"ת ע' בא"ה ע' קי' קכ"ה בכ"ל . דכוונתו לדברי הב"ח שם שהביא הסמ"ח סק"ט והב"ש סק"ח . ודבריו תמוהים דא"כ כיון שכיבר לורת האות ואעפ"כ לריך למחקו כל האות ומחמת שדבוק כל אותך האות כד' הב"ח שם . א"כ אי בכה"ג ואיך המחבר א"כ ודברי הרמ"א שם בסי' ע"ז הוא סתירה גמורה לדברי המחבר . דהא בהא שבדבקה כרעא לגבה אם מוגעת רק מעט ולורת ההא ביכרת אוסר למחוק אף שבעת הוא פקולה ולא שהכי מה שמוחק ע"מ לתקן . ועוד דא"כ אמאי כ' המחבר בש"ע א"ח שם דיכול להפריחן הא בכה"ג לריך למחוק כל האות ופירוש ל"מ לד' הב"ח בכה"ג מכל אותך האות מדבק . וכ"ד מעכה"ח בזה תמוהין ולא פתרי שיש כ' כה"ה להשיג על דברי . דהלא בתחיקה אם ודאי אסור כל שהשם בשר אף בשמוחק ע"מ לכתוב בתקום בשם לאחה ומהדר . ובשיב"ל שרי בכה"ג . אלא שהחילוק הוא דקדושת השם קדוש לעולם . ומא"כ קדושת ביהכ"נ דיכולין להפקיע קדושתה עי' ז' מודי הביר לו הסכמות כולם . ומ"ה רבאי לבתור אף לבנות בכין קלום מחחלה עכ"ד ודבריו תמוהין מד להפליא . לאמונה מכן שמנו לו כ"כ דבשם לאסור בכה"ג לכתוב בתקומו שם לאה ומהודר . והלא כבר הבאתי לו בתכתבי דברי רבינו הגדול מהרי"ל תפלאג בחשו' שבדפקה בחשו' מיוחד בים יהודה ק' ע"ה דומתיר בכה"ג אף בתחיקה השם כמו דמותר בשפירה ביהמ"ק כמו שעשה מולדים ע"י בנא בן בוצה . לחד שיטיל לא הי' ב' חיוהא רק שסחרו ע"מ לבנות בכן לאה ומהודר . וכיון דשחירה המקדש ומחבא ומחיקה השם ומחר קרא דלא תעשון כן כפקי . א"כ שון מומם . כן דעת הרב מגדול הכ"ל וכ"ד התשב"ן ח"ח סי' ב' ע"ש היעב . ובכ"פ הראיתי לדעת דלי"דהו ודאי אסור לבתור ביהכ"נ ע"מ לבנות כמותו . כיון דשחירה בא"ה ב"ב מדרבי המרדכי לבתירה המקדש וכ"כ מהרי"ק שורש קכ"ל דדמי מומם למקדש ובשחירה מקדש ודאי אסור בכה"ג כיון דלד' התשב"ן ומהרי"ל מפרלאג דומה מומם למחיקת השם . ומחיקת השם ודאי אסור בכה"ג למחוק ע"מ לכתוב במקומו שם כמוהו מומם . וא"כ אף שפוסקים דפליגי אתשב"ן ומהרי"ל מפרלאג ואוסרין למחוק השם ע"מ לתקן אח"כ ואף דמותר במקדש וביהכ"נ בכה"ג כמו שמבואר מדברי הרא"מ פ' דאה ומדברי הרי"ל שבני"ש קי' דעיו מ"מ בהא לא פליגי דבמקדש ובביהכ"נ אינו מותר רק לבנות יפה ומהודר מתמו ולא כמותו ומכ"ש גרוע ממנו . וע"כ הא דשמרו המשבן במדבר לחור ולשמירו במק"ל שאני ההיא דעפ"י הדיבור היתה . ומתחלה בנגה ע"ד כן . וכ"כ בחשו' בית אפרים מוהר"ר סי' ס"ל . ועוד תמוהין דברי כת"ה מ"ש דמש"ה מותר בביהכ"נ בשותר ע"מ ליפות ובשם אסור ומקום דביהכ"נ יכולין להפקיע קדושתו' ע"י זר"ה ואני תמה הלא במקדש מותר בכה"ג כמו שעשה הורדם ע"י בב"ב אף שאין יכולין להפקיע קדושתה . וזה נכתר מה שתתה עלי כ"פ בתכתבי אין מלאתי דלריך ע"מ לתקן ולא מזכר במרדכי ובפוסקים רק ע"מ לבנות ולא אמרו ע"מ לתקן . רק ע"מ לבנות בתוצלה עלמו ג"כ מותר עכ"ד ודבריו תמוהים דסבי ביהמ"ק וביהכ"נ בעשו לאורך עלמו והבלתה גופי' ע"ס' מותר הסתירה לאורך בין ס"ס' מתקן לעלמו . והלא קדשי גבוה הן . וכעשו לאורך בגוה וכבר כתבנו דמרדכי ומהרי"ק ודמי בזה ביהכ"נ למקדש ובמקדש ומחבא לא אתר סתירה רק ע"מ לתקן אבל מבמולר בלי . הכ"מ פ"ל מה' בית הבחירה ס"ז . ח"ל אסור מ"ב ס' ל"ג . אבל בסקומתרין ביהכ"נ מפני תיזהא לו מפני קוצנה וצוכין ביהכ"נ חדש עוב מהבלשון במקומו ולאי כ"ע ניחא לסו בזה דהא זכות הוא חוכין לחדש בלא בפניו . עוד יש להביל דאיה מבכן הורדם בפ"ק דב"ב כו' ולפיכך א"ל לי"ש אלי דהורדם ובב"ב דאקבי עלה אם לא מבעשה שבתבנו למעלה משום דהאי סתירה בכין הוא מאחר שסתרו ע"מ לב ותו במקומו בכין עוב ויפה מהבלשון והדב דאל"ב אחיך סי' דאלין לסתרו במקדש . והא חכיל בספרי מכיון לבותן כו' סרי לך מאפי' אבן אחד אקור לכתון מן המקדש וקי' המקדש כולו . מ"ו ס"ע משום דסתירה זו הוא בכין וכ"כ המרדכי פ' בני העיר . ודי בדאיה זו להתיר סתירה ביהכ"נ של כרכים ע"מ לבנות בא"כ חדש ויפה מהבלשון עכ"ל סמ"ב . וזה יראה מעכ"ת שדבריהו אמותים ודברי כת"ה סתומים . וגם מדברי מוהרי"ם פדאווה סי' ס"ה ומאוחר כן שלא התיר ליקח הספסלין מביהכ"נ לבוקן בביהכ"נ אחר רק משום דאיסור כתילה הוא רק בדברי המוחבריס . ולא בדבר אלום ע"מ הא לא"ה הי' אסור ומשום מתילה. ואף דרולים לבוקש בביהכ"נ אחר ומ"ה כתי"ה לקיים היתר בכדון דידי' מדברי הס"ב מה"ד חדיד סי' קס"ם דכ' שבמחק קלת מרוחב אותיות השם והאות בשאר בשלימות אין כאן איסור דאוריתא ואין בו רק איסור דרבנן דלא גרע מנעשל לשם א"כ בביהכ"נ דהתילה לגמרי הוא ודרבנן . א"כ אחלי עוני הוי שבות דשבות ולאורך גדול סרי עכ"ד . ואין דבריו נכונים ואמאוה לעכ"ד אין דברי הרב"ב הכ"ל מוסכמים . ולפי העולה על זכרוני בבירור בחשו' מהרי"ל ס"ו כ' דבמקלת עוני אותיות השם אם גורר לו מומח ע"מ לאיסור תורה כתו מ"ש בכל הסאיסורים [ואין תשו' מהרי"ל כעת לפניך] ' ואמנם בחשו' בוקש"ל החזקתי דברי המ"ב דאיה דומה לאם בשאר איסורין ומעשה שבי בשאלת אדיה סי' פ"ל לענין אדם דבל ירחה ודבריו נכונים מאד . ואמנם עכ"ז אי"ל לדחות דברי המהרי"ל מוסכמים . ויש בזה פלוגתא דבר כמבואר בפוסקים בא"ח שסי' תרי"ב . שיש דאף בקדושת ביהכ"נ אינו רק דבבר כמ"ש סרי"ן פ' בני העיר אבל לענין איסור אתרה כתילה בראש אלא עשוהם הרמב"ם בשם הגאונים ומלשון הרמב"ם בשם הגאונים מבי' אחי"ל שבשהילו מבחון ומאחר בחי עצומם אחל כו' בראה ש"ם איסור בתילה מה"ת גם בביהכ"נ אלא שאינו מוכרח כ"כ והארכתי בזה בבוקש"ל . ולאפ"כ אין הדבר ברור . שלשים דכ"ז הי' אם היה ודאי מתחלה רק לבתון מקלת מנוני הכותל . אבל בכדון כ"מ שמורה לנתון כל הכותל ע"מ לבנות אחי"כ כותל דקה בשמוקמה אין אחה שום כדבר היתר דבבה"ג בשמות אחיקן מחקון לוקה לבי"ע . סוף דבר חזרתי על כל אמרדים ומדי לדיים ולא יכולתי להבכיס עכ"ש הוראתא כ"מ בזה . ובכר בתבתי לו שבדיבתיו זה ערך אדבעה שנים שבעשה ועשה בביהכ"נ בעיר אחת בכיולא בזה ומעם עפ"י הוראתא אתה מורה ומנהל . וכל חכמי ובדולי מדיבתיו שמעתו בדעם בדול ב"ז . ואני מחבתי לדבר היתר על מה שכבר נעשה בשגגה אבל לא בכיתי היתר על לדדי היתר שלידר כת"ה . רק שבתבתי עלם ויקר מוסר על אופן אחר . וכ"ז על דעתו וגם לא אחלמתי הסיתר למעשה . לזאת לא ידע בני מעכם בסיתר בכדון של כת"ה ואם יעוררני כת"ה בד"ש בענין אחר ויבא דבריו וכבדנוס . ושלום תורתו יוגדל

ויתגבה ויטב בשיבה מזה בכפשו ובפשו הדומים בתחבה .

שלומה בתורה"ז ז"ל הכ"מ חופ"ק הכ"ל .

תשובה

תשובה כג

קקלמה. יום ד' ט"ו תמוז ש"ת תרכ"ח לפ"ק.

כריתת מותה. לכבוד מה"ר י"ב. הרבני המופלג בחורה ובחסידות
ירא ושלם מ"ר אהרן נ"י שליט"א נר"י מקושטאנדיל.

תמוה קבלתי מכתבו ועי"ד מלאתי אם מחבר לשבוע בחומש ובחומש
דרוש של הביאמיד בקאלחכם וחכוחל האות מפסקים בין
הביאמיד לע"ב דשם. הכה בחשוך שהמצאתי בשנת תרמ"ז לסדר הג' המרמ"ח
מ' דיים הבהן ז"ל מזדיק דיבלוויק שם החרכתי להחמיר לשנור כוחל
ביהכ"ב לעוקך מיקון של ע"ב אחנם לא הי' הטובדא שלו לבשה לא מחדם
הע"ב דכוחל ביהכ"ב כיבים מהחלה רק לעוקך ביהכ"ב לבד. אחנם בק'
שמחלה כיבים הכוחל גם לחיות ב"ב לעוקך ע"ב יש לסדר לחקל. ועכ"ז לא
היתי מקיל. אחנם כפי לוור הענין שהליע ראיתי יש בזה חושלה רב גם
לביאמיד עלמו אחר הליע ריע בחריכות בכה"ג אחי מחיר לעשות הבראנים
בלי פקפוק ולעוקך מחון כזה אין לאחנ לר' המ"ז מי' קביל שהאמיד בכה"ג
ושוקי חזי מה שמת דבר ובחנו הכל החרכתי והבאתי ראיות להחיר ואף
שקשה לכחחלה לעשות ועשה הלא כמ"ז ע"ע בעוקך מחון כזה יש להקל.
רש לעשות הנחילה ע"י ברי ולא ע"י ישראל. ולרב הפירדא לחקלר.

וה' יהיה בעזרו בכל מילי מיטב כעבדו ובשם הדושים בחחנה.
שלמה בנוהרי"ר אלחיה חוסיק הכהן.

1234567 אחי"ח

תשובה כד

קקלמה. יום ג' זיין תעני תרע"ב לפ"ק.

תחל שנה וברכותיה. לכבוד מה"ר ידידי הרב המחוה"ג. החריף
ובקי המופלגים מ"ר יחיאל מחיר הלוי נ"י אחד"ק מילכילא.

עיד שאלתו שהקהל שלכם קבו בית מ' ממוך לביהמ"ק לתפילה מקום
הביאמיד וכבר קבלו הכוחל ויהבית שהיה ממוך לביהמ"ד והיו
אמנם מ' וכבר התפללו בו במקום המקף ג"כ. רק שבלד מערב מקום
המקף היו מומדים האבנים מקחיות הכוחל ולא התפללו שם במקום
הזה ותיקף אחר התפלה שהתפלל בראשונה מחיעלו להמעיד מחילה שם
לספסיק מקום המקף גלד מערב להיות ע"ב במקום הזה יען כי דאוק
לשם שביב אחר בביהכ"ב והביב שבביהמ"ד יה"ר עמה במקום המקף שהיה
מומדים שם האבנים ולא התפללו במקום הזה. וכי כתיב שמלד מומדים
שביהמ"ד לביהכ"ב אין לחקור כי גם שם ילמדו כמו בביהמ"ד ומלים לפמה
פסה בכוחל המפסקת שיהי' מקום מכוה ללמוד גם שם בכל עת רק שיש
לחקור הומדה ובביהכ"ב של אנשים לבל בשים והאריך בזה. ואחרי כי כתיב
להחיר ומכי מעמים מ' כיון דלעת הרמבן יכולין שריה בומלה לשמת
מקדמתה לאולין אף בלא דמים. ובי כתיב שכיה ד' הרלים. ונחנם חומה
עליו המגיל בקקבין. ואיב כיון שהרמבן והרא"ש הבי בבדי. אף שהרין
מולק על הרמבן דלא לתקיע הקדושה בלא דמים. ריע יחידאה היא נגד
הרמבן והרא"ש בפרט שקדושה ביהכ"ב אינו רק מדרבנן והוי קדיר לקולא
לזה כי כתיב שיכולין בנ"ד ב"ב לשמת על קדושה קלה דע"ב עפ"י שיש
בומלה. רק שכי כתיב לשקפק. כי אולי ביהכ"ב וביהמ"ד שבמקומו דין
ביהכ"ב של כרכים יש לו עוד כי כתיב היתר אחר על מקום האוקף שהי'
מומה שם אנשים ושום אים לא עומד שם בשעת התפלה ואפי' רק הזמנים דלאו
מלחה הוא. עכ"ד כתיב. ובכי הנעמים לא ימרו בעיני כי לעכ"ד ע"ב הרא"ש
בהרין קובר דהא לדעת הרמבן ע"ב הא דקאמר בשים מחנה פליני בה
ריא ובינא חד אמר דבמה תיפקע קדושתי' ע"ב בשלא מחנה שיש בומלה
דאליב יכולין להפקיע קדושתם בבדי לר' הרמבן. ומשיה מחק הרמבן
דלמלן דשרי משום דאי' לאו דהיא המלה מיב' הייבו מעמתה הספרים בחיים
הרין בשמו ואחרי הרא"ש כי כמו הריב"ף דבמתנה דפליני ריא ודביבא ומירי
דוקא בשיש בומלה ובי' בחיא קקביו. ומחה מוכיח הרין מד' הריב"ף דלא
ס"ל כהרמבן ואיב הרא"ש מי ע"ב לא ס"ל כרמבן ולבקו ד' המגיל.
ובפרט בכל האחרונים מחבו אחר ד' הרין. ומעשה שהיתר השמי ב"ב לבו
לעיד. דבין שהתפללו אחיב בביהמ"ד אחר שהוקיפו עליו ובבר חל
הקדושה בם על המקף ובפרט שהתפללו גם במקום מהמקף ואלי חל הקדושה
על כל המקף אף על המקום שלא עמדו בשעת התפלה ואי' דומה לעיים
המגיל קי' מ"ב בקי'. דאם שתחל לכתוב על הקלף אינה מחויבת לקיים
אחור לכתוב על המוחר דברי מהל והא"ר בפי' ל"ב בקט"ז אחור לכתוב על
המחר אפי' הפלין ומחחות ומשום דהיי כאזמני' ולר ב"י ובי בטיב שהיה מחיד
ס"ל קנ"ב קנ"ד ובנאחיעו שם בקי' ובכ"ד דכוחי' הוא וי"ש לעכ"ד. לאחת
אין הקנה לפע"ד רק אם הלבור דחוקים לעשות שם ע"ב יכולין לסכור המקום
האות. הייבו מיעבכו שם מקומות לבשים כפי מוריין. בלא הערמה. ויסיו
בכלל בהוקומות של כ"א מקום כביקה ריאלה. אז בל חלק מערב מאחורים
עד הפתח וכדומה. עד שיהיו הכל ומכר ויהיו המכיהם עפ"י זמיה בחלים
כי היתר זה נרור בלי בקפוק ולא בשאר מקום פקפוק רק לחוש שמא בקרא
ביהכ"ב של בכרכין. שהם בחשוך האחרונים בדברי חו"ב ותשובי בכי שביהכ"ב
שבעיירות שלנו דין ביהכ"ב של כפרים הם. אלא שבבר דבריהם עומד
דברי הגאון מהר"ם מיכין ק"ק פ' בשם מהר"ל מי' לישבה. דבשם ביהכ"ב
בקהלות הקונות בכל כרכים בים אחנם אם כימא להחמיר. ריע הלא בחב
הע"ב דבזה"ז אף דכרכים יכולין לומר בעפ"י זמיה בשאר מקומי הע"ב
שבזמנינו מהון הבים וכ"ב הבכי שם בחשוב חלי"ם מי' ז'. וכ"ל הבי"ם בשם
מרדכי יען הובא דבריהם שמגיל בקלי' ואף שהמגיל כי דהיו. דוקא
כשבגלוה משלחם. הכה אף שכ"ב הבי"ם בשם מרדכי יען. ריע במרדכי
שלפרים ריש ב"ב פי' תפיב לא כ"ב ' וכ"ע מרבני הע"ב שם בפי' ליב
בשם שדמה הרלים בחה מבנין הורדם עמים. וכ"ע בחנוי מהר"ל פי' לי
עמים ' ואתעיב ק' לחלוק לדיעה על הבי"ם ומגיל ריע בכיר קנו לה מקום
החסף ושלהן ולכ"ע יכולין לחכמו עפ"י זמיה בפרע שהחרכתי בחקיל שדיין
לי' מביהכ"ב של אנשים לבל כפים הוי הורדה ומקדושה לינו בדוה ' ושרי ד'
בעמ"ע בפ"ע בה"ע דלחכמים דקיי"ל כוותייהו ומביהכ"ב של רבים לבל יחיד
לא מקרי הורדה ומשמו אחריו שרי"ז שקי' ומגיל שקבלתו ובי"ם
לעכיר ומביהכ"ב שי"ל לעיב מעולין גם שם דבריה שבקדושה. אלא שליע על
האחרונים שהעלימו עין מדברי רש"י שם דכ"ז רש ע"ב וכן הרא"ש הביע
שם של שבע"ע וכן הרמב"ן והרשב"ל שם בחי' כי לחיפך. ריע ד' בעמ"ע
והאחרונים הביל שם שכיף לחקל בלת כיון שכ' שהיה שיומאר בקדושת
ביהכ"ב ללעוד שם בב"ע. אחנם אחר כ"ז יש עוד בקפוק מכח דברי המגיל
בקבי"ז שמפי' דברי רש"ל דבעים דוקא שבבאו עכשיו ביהכ"ב אחרת וגם
בהיה הביל בזה. והביל דברי הבי"ז רפי' קי"ב שאולן על המגיל. והבה
בהשו' האחרונים לסבלה לחיות לר' הבי"ז מדברי הרמב"ן שמעמ מקור
ביהכ"ב ללעוד שם בב"ע. אחנם אחר כ"ז יש עוד בקפוק מכח דברי המגיל
בקבי"ז שמפי' דברי רש"ל דבעים דוקא שבבאו עכשיו ביהכ"ב אחרת וגם
בהיה הביל בזה. והביל דברי הבי"ז רפי' קי"ב שאולן על המגיל. והבה
בהשו' האחרונים הביל שם שכיף לחקל בלת כיון שכ' שהיה שיומאר בקדושת

בביהכ"נ של ראשון לגמרי שרי הורדה והקדושה וכ"ת הביא סיוע לזה מדר' המרז סקי"ז סק"ד וקכ"ד ומדברי המ"ב בי' כ"ז. והנה מדברי המרז"ן אין ראיה מוכרחת דשם אי איתא דבכה"נ לא הוי הורדה כשאין ומתמטין בה לשום מלוה מ"מ קובר דכיון שאינו להתמנות בה קדושה ממורה מותר להתמנות בה קדושה קלה אבל בתנו' מ"ב מפורש כן וכ"מ שם בגמ"ב ס' כ"ז. אלא שבתנו' פרי ס"א חא"מ מי' ד' הביב להחכם השואל שעלה עיד בביהכ"נ שכתרף שמחיובים הקהל לבנותה דוקא על מקום הקדוש ולא לבנות על מקום"א משום דהוי הורדה מקדושה דאין המקום קדוש עתה כמו בתחלה ואגאון בעל פרי"ח אריך ודחה דבריו בחזקת יד דבכה"נ לא הוי הורדה והו להיפך מד' המרז ואין לחלק דשאני התם דאריך לעשות מעשה לגוזה א"כ עושה ומעשה בהורדת הקדושה משא"כ בהא דהפרי"ח ועי"ש הא בביהכ"נ שי לריך לעשות גדר קביבו כמ"ש המרז"ן סי' קכ"ג סק"ג חבו גביזתה וג"ז הוי מעשה ועיין בהש"ו ותוס' ע"ז ריש דק"ד הגם שאינו דומה לגמרי ובאמת ד' המ"ב ל"ע ואין להם הבנה כיון דהיריעה כמו שהוא הוא פסולה מה הורדה איכא וא"ל דאכתי קדושת יריעה איה בה ועומדת לגמוד בה תיומקת ועיין בש"ש ביטון ד"ש ומה יא"ל דל"פ על הפרי"ח דהא אסור להשתמש יותר מלי יום בלי תיקון או יגנה ואי"כ אם אינו רולה להקנה ומכ"מ בהך דמ"ב דיש פקפוק אם תיקון מועיל מה הורדה איכא. והך דמ"ב דס"י כ"ז אפשר לדחוק דמשום מעלין בקודש קאמר דילפינן מקרא בגמחות דל"ע וכיון שאפשר לתקן לריך לתקן להציל לידי קדושה ס"ת ומשום מעלין בקודש אלא דמעלמו מצאר דמשום אין מורידין קאמר וגם בס"י כ"ו לא הביא אחי דמעלין כלל. ועוד דפביעות דהא דקאמר מעלין בקודש היינו אם בא לחדש בו תשמיש חדש ועיין בבעש"מ ור"ן ר"פ בני העיר. ומש"ה ל"ק אד' מהא דמעלין ואכתי הא דמ"ב מפיקפק בעיני בפרט דכדאה בבור דאין מקום לומר דבגיזה הוי הורדה רק בחשמיש קדושה דשקדושה שלהן הוא החשמיש לזאת אם מעלין אין עי"ז גניזה הוי הורדה אבל בקדושה עלמו כמו בס"ת בכ"מ שהוא קדושתה עומה. ומש"ה א"ש דיאמיהו גם את אחרון אף דהורדה מה"ת הוא בדאי' בחנכות דל"ע כיון דגם האחרון עם הנדות שבתוכו לא הוי הורדה אחנם בכ"ד שפיר הוי הורדה אחנם כיון דאייתי לסייע מד' הרמ"ז בס"י קכ"ד. ולדעתי מבטת הרמ"ז יש לדיק דהא הקשה על שעתו מש"ש מפורש ביוחא כוף ד"ש דקאמר ר' יוסי שכ אינו ראוי כו' כהן הדיוט משום מעלין כו' ולדי הרמ"ז מוסב שיהיה כהן הדיוט ממה שלא יהיה ראוי בכל ומכל"ל דכיון שאם עבר ועבד מצוותו כשרה כדאי' שם ריש ד"ש מש"ה אינו ביעול לגמרי מש"ש כשיהיה בהיד ע"ב המלך ואחיו הכהנים כמ"ש התוס' שם ד"ש הוי הורדה ואי"ש בכיד לא הוי הורדה אף שאין מתפללין בו עכשיו כיון דראוי להתפלל בו אף לכתחלה ואפשר לדחות אלא שבלא"ה אלקו על הרמ"ז כדמוכח מדברי המגיה שם בסקק"ד וגם בבכ"מ שמילה אחריך בראיות ברוחות לדחות ד' הרמ"ז ולפע"ד נראה דאיה לכ"ד דאסור מוסכה במילה דכ"ז ע"ב דקאמר ר"מ דאין מוכרין ביהכ"נ של רבים ליחיד מפני שמורידין מקדושתו וסיל דליחיד ליכא קדושה כדאי' שם בש"ש והנה הא ודאי דתפלה של היחיד קדושה כמו תפלת הציבור דאליב הי' אסור ליחיד להתפלל ביחידות בביהכ"נ דהא גם הורדה לפי שעה אסור כמ"ש הביה בס"י קכ"ד הובא שם בגר"ז ומנ"א רק דבביהכ"נ של רבים יש חוספת קדושה שאומרים בה קדוש וברכו ומשא"כ בביה"כ של יחיד הבו כוונת הש"ש דקאמר דליכא קדושה היינו שאין אומרים בה דבר שבקדושה כמו שפרש"י שם ומבואר מזה שמבטלה מלעשות בה תשמיש קדושה דמעיקרא הוי הורדה וא"כ הרי איכא דכ"ד מפורש בחוכה ש"ש ולפ"ד דבבן דפליני אר"מ היינו מבטלה שכ' רש"י דשיל דכיון דמקיל דמי ומעלי ליה בקדושה מעילה שוב מותר להוציאה לגמרי ומכ"ש להורידה אבל מודים לר"י דבכה"ג הוי הורדה ולפ"ד שבעש"מ יש לו שעה אחרת הרי בחש"ל הקשה קש' חמורה על שעת בעש"מ והכמים לפרש"י ולפ"ד שהרמ"ן כ' קכ"ג בקי"ו כראה שהפש שעת בעש"מ ועיין בחנא"ל בקכ"ז מ"מ גם לשעתם כראה דבבן ל"פ אר"מ בהא וגם אד' רש"ל הובא בר"ח וב"ח כ' דאסור להביה יריעות פסולין ואחר כפרים בחש"ק בעת שש"ת בחוכו דעדיין בקדושתו קלי כיון. שהש"ת אז בו כראה קלת דבל הורדה מקדושה אסיקור מפוש שאין ומתמש בו שוב הקדושה הגדולה שמקודש ולא מה שמתמשים בו הקדושה הקלה מעתה דאל"כ היה אסור להביה בו קדושה קלה גם עכשיו שמתמש ג"כ לקדושה הגדולה הורדה לפ"ש ג"כ אסור כמ"ש הביה אי"ו כמ"ש וא"כ ה"ה כשמפקיעה לגמרי ומבלי להשתמש בה לא קדושה קלה ולא קדושה חמורה אלא שיש לדחות ולומר דכיון שאין משתמש בה קדושה קלה רק בעת שמשתמש הקדושה חמורה לא מקרי הורדה ומשום דמיבטל קדושה קלה לגבי קדושה חמורה וסוי כאלו אין משתמש רק קדושה חמורה אבל מהא דר"מ בחוכה הביל כראה לליה בכוונה. והנה בתנו' חיל ס' מ"ה כ' שחוכר קרקה בספר חסידים שאם היתה יריעה כתובה בש"ת בכתיבה שאינה יפה ומלא אחר כך סופר אחרון מלוה להחליף היריעה בנאה היומנה ע"ש ובאות כ"ה בספר חסידים ס' תתנ"ו וזה מפורש כמבר דברי המ"ב ובזוחר בגד ד' חו"ב דס' כ"ו ע"ש אלא שבאחורה דברי הש"ח חמוהים מאד לכיון דהסש"ת עתה כשרה והוא בקדושת ש"ת איך תחיר להסיר ומוכה דף אי יריעה דעתה אין בה רק קדושת חומש אי יריעה והוא הורדה גמורה בעתה אחשוב מה"ת. ועוד דהרי בבריתא הובא בש"ש שבועות די"א הובא בתנו' חיל שם קתני מלא אחרת כלה היומנה כי אחתה ע"ג מערכתה אין לה פריך עולמית.

בביהכ"נ שלא ראוי לגמרי שרי הורדה והקדושה וכ"ת הביא סיוע לזה מד' המרז סקי"ז סק"ד ומדברי המ"ב בי' כ"ז. והנה מדברי המרז"ן אין ראיה מוכרחת דשם אי איתא דבכה"נ לא הוי הורדה כשאין ומתמטין בה לשום מלוה מ"מ קובר דכיון שאינו להתמנות בה קדושה ממורה מותר להתמנות בה קדושה קלה אבל בתנו' מ"ב מפורש כן וכ"מ שם בגמ"ב ס' כ"ז. אלא שבתנו' פרי ס"א חא"מ מי' ד' הביב להחכם השואל שעלה עיד בביהכ"נ שכתרף שמחיובים הקהל לבנותה דוקא על מקום הקדוש ולא לבנות על מקום"א משום דהוי הורדה מקדושה דאין המקום קדוש עתה כמו בתחלה ואגאון בעל פרי"ח אריך ודחה דבריו בחזקת יד דבכה"נ לא הוי הורדה והו להיפך מד' המרז ואין לחלק דשאני התם דאריך לעשות מעשה לגוזה א"כ עושה ומעשה בהורדת הקדושה משא"כ בהא דהפרי"ח ועי"ש הא בביהכ"נ שי לריך לעשות גדר קביבו כמ"ש המרז"ן סי' קכ"ג בקי"ג חבו גביזתה וג"ז הוי מעשה ועיין בהש"ו ותוס' ע"ז ריש דק"ד הגם שאינו דומה לגמרי ובאמת ד' המ"ב ל"ע ואין להם הבנה כיון דהיריעה כמו שהוא הוא פסולה מה הורדה איכא וא"ל דאכתי קדושת יריעה איה בה ועומדת לגמוד בה תיומקת ועיין בש"ש ביטון ד"ש ומה יא"ל דל"פ על הפרי"ח דהא אסור להשתמש יותר מלי יום בלי תיקון או יגנה ואי"כ אם אינו רולה להקנה ומכ"מ בהך דמ"ב דיש פקפוק אם תיקון מועיל מה הורדה איכא. והך דמ"ב דס"י כ"ז אפשר לדחוק דמשום מעלין בקודש קאמר דילפינן מקרא בגמחות דל"ע וכיון שאפשר לתקן לריך לתקן להציל לידי קדושת ס"ת ומשום מעלין בקודש אלא דמעלמו מצאר דמשום אין מורידין קאמר וגם בס"י כ"ו לא הביא אחי דמעלין כלל. ועוד דפביעות דהא דקאמר מעלין בקודש היינו אם בא לחדש בו תשמיש חדש ועיין בבעש"מ ור"ן ר"פ בני העיר. ומש"ה ל"ק אד' מהא דמעלין ואכתי הא דמ"ב מפיקפק בעיני בפרט דכדאה בבור דאין מקום לומר דבגיזה הוי הורדה רק בחשמיש קדושת שלהן הוא החשמיש לזאת אם מעלין אין עי"ז גניזה הוי הורדה אבל בקדושת עלמו כמו בס"ת בכ"מ שהוא קדושתה עומה. ומש"ה א"ש דיאמיהו גם את אחרון עם הנדות שבתוכו לא הוי הורדה אחנם בכ"ד שפיר הוי הורדה אחנם כיון דאייתי לסייע מד' הרמ"ז בס"י קכ"ד. ולדעתי מבטת הרמ"ז יש לדיק דהא הקשה על שעתו מש"ש מפורש ביוחא כוף ד"ש דקאמר ר' יוסי שכ אינו ראוי כו' כהן הדיוט משום מעלין כו' ולדי הרמ"ז מוסב שיהיה כהן הדיוט ממה שלא יהיה ראוי בכל ומכל"ל דכיון שאם עבר ועבד מצוותו כשרה כדאי' שם ריש ד"ש מש"ה אינו ביעול לגמרי מש"ש כשיהיה בהיד ע"ב המלך ואחיו הכהנים כמ"ש התוס' שם ד"ש הוי הורדה ואי"ש בכיד לא הוי הורדה אף שאין מתפללין בו עכשיו כיון דראוי להתפלל בו אף לכתחלה ואפשר לדחות אלא שבלא"ה אלקו על הרמ"ז כדמוכח מדברי המגיה שם בסקק"ד וגם בבכ"מ שמילה אחריך בראיות ברוחות לדחות ד' הרמ"ז ולפע"ד נראה דאיה לכ"ד דאסור מוסכה במילה דכ"ז ע"ב דקאמר ר"מ דאין מוכרין ביהכ"נ של רבים ליחיד מפני שמורידין מקדושתו וסיל דליחיד ליכא קדושה כדאי' שם בש"ש והנה הא ודאי דתפלה של היחיד קדושה כמו תפלת הציבור דאליב הי' אסור ליחיד להתפלל ביחידות בביהכ"נ דהא גם הורדה לפי שעה אסור כמ"ש הביה בס"י קכ"ד הובא שם בגר"ז ומנ"א רק דבביהכ"נ של רבים יש חוספת קדושה שאומרים בה קדוש וברכו ומשא"כ בביה"כ של יחיד הבו כוונת הש"ש דקאמר דליכא קדושה היינו שאין אומרים בה דבר שבקדושה כמו שפרש"י שם ומבואר מזה שמבטלה מלעשות בה תשמיש קדושה דמעיקרא הוי הורדה וא"כ הרי איכא דכ"ד מפורש בחוכה ש"ש ולפ"ד דבבן דפליני אר"מ היינו מבטלה שכ' רש"י דשיל דכיון דמקיל דמי ומעלי ליה בקדושה מעילה שוב מותר להוציאה לגמרי ומכ"מ להורידה אבל מודים לר"י דבכה"ג הוי הורדה ולפ"ד שבעש"מ יש לו שעה אחרת הרי בחש"ל הקשה קש' חמורה על שעת בעש"מ והכמים לפרש"י ולפ"ד שהרמ"ן כ' קכ"ג בקי"ו כראה שהפש שעת בעש"מ ועיין בחנא"ל בקכ"ז מ"מ גם לשעתם כראה דבבן ל"פ אר"מ בהא וגם אד' רש"ל הובא בר"ח וב"ח כ' דאסור להביה יריעות פסולין ואחר כפרים בחש"ק בעת שש"ת בחוכו דעדיין בקדושתו קלי כיון. שהש"ת אז בו כראה קלת דבל הורדה מקדושה אסיקור מפוש שאין ומתמש בו שוב הקדושה הגדולה שמקודש ולא מה שמתמשים בו הקדושה הקלה מעתה דאל"כ היה אסור להביה בו קדושה קלה גם עכשיו שמתמש ג"כ לקדושה הגדולה הורדה לפ"ש ג"כ אסור כמ"ש הביה אי"ו כמ"ש וא"כ ה"ה כשמפקיעה לגמרי ומבלי להשתמש בה לא קדושה קלה ולא קדושה חמורה אלא שיש לדחות ולומר דכיון שאין משתמש בה קדושה קלה רק בעת שמשתמש הקדושה חמורה לא מקרי הורדה ומשום דמיבטל קדושה קלה לגבי קדושה חמורה וסוי כאלו אין משתמש רק קדושה חמורה אבל מהא דר"מ בחוכה הביל כראה לליה בכוונה. והנה בתנו' חיל ס' מ"ה כ' שחוכר קרקה בספר חסידים שאם היתה יריעה כתובה בש"ת בכתיבה שאינה יפה ומלא אחר כך סופר אחרון מלוה להחליף היריעה בנאה היומנה ע"ש ובאות כ"ה בספר חסידים ס' תתנ"ו וזה מפורש כמבר דברי המ"ב ובזוחר בגד ד' חו"ב דס' כ"ו ע"ש אלא שבאחורה דברי הש"ח חמוהים מאד לכיון דהסש"ת עתה כשרה והוא בקדושת ש"ת איך תחיר להסיר ומוכה דף אי יריעה דעתה אין בה רק קדושת חומש אי יריעה והוא הורדה גמורה בעתה אחשוב מה"ת. ועוד דהרי בבריתא הובא בש"ש שבועות די"א הובא בתנו' חיל שם קתני מלא אחרת כלה היומנה כי אחתה ע"ג מערכתה אין לה פריך עולמית.

והשתא התם דאין חדין עוחר לפחוחה דפרה קדמי בה"ג הוא וגם לב ביר כי' ועי"ש בחוס' ואפ"ה נבה"ג כיון שנעשית בהכשר נראי הוא להוליאה לחולין כמ"ש רש"י אם אף שמלא אחרת כלה היומנה. כ"ש נאך דש"ה דומה"ת אסור להוציא עכ"ל דנהך דש"ח ומיירי שעדיין לא חסר הירעה להש"ת אלא שנמרה הש"ת בעלמות או שנעשה הירעה להש"ת נחנה עדיב שכתבו פרי' ס"ל חא"מ קופר מוכהב יחליפה בחארת עיד שכתב הע"ז בס' קכ"ד סק"ז לעכן אח"ש וסך דש"ח סי' חתע"ו אלעיל חח ס' חתע"ח קא עיש עיד בביד אף אי הוי ביהכ"נ של עכשיו יפה ובביהכ"נ של ראשון אינם רשאין לעשות מלהתפלל בביהכ"נ של ראשון ומ"ש שכפי שכ' כ"ת הביהכ"נ של עכשיו מרולים לבנות הוא עומדת במקום החורפה. שלישית שכיון שראשון כתן רוב הנוחן ומשלו לעיכ בנין בית מקוה והוא מוחה אלא לעשות אחור לעשות גלי דעתו כמבואר בש"ע סי' קכ"ג סי"ד ועי"ש בחנ"ל שקניו ואף שכ' רמ"א דז' מוכי הנייר דיש כחבר עיד ע"כ הייבו מוכי הנייר בחחה כמ"ש בחרבי ואף שכ' בחנו' פרי' דברוכה שני ואי"כ הא הכא אוכי הרוב מקבימים מיון אי איכא חבר עיד ל"מ הקבחה. ואי"כ אם היבוב אלאם שיך לקבלתו א"כ כיה הוי חבר הנייר ומ"מ כיון דולאי שיך הבוב לאחה קבלה ולאי דהרב מקבים שיהיה בית מקוה כיון דבבר יש להם ביהכ"נ של ראשון שוכבר ובולאי מחוך מיבבו להם בית עבילה בחקומם והוא מלוה רבה אלא ילבריכו הבמים ליבע לחק"ל לבעול שיוכל להתהוות כחה מבטלת והקל שבטלים עיבות עבילה בזחבה מכל הלין עובתי לראשון שוחבר בהלבה ויפה דן ויפה הוה וכל המעבר ע"ז ראוי לבעור בו בבעורה ולכוף לחאנון ראשון עד שיחבר לדברי חבמים ולרב הנירדא וחוכבת כחי לא יכולבה להאריך יותר ושלום בכפשו ובפש הדו"ש. אלמה בחוהר"י זצלה"ה חופ"ק הביל.

תשובה כו מקאלא יום ו' עש"ק כ"ד אלול. תרי"ח לפ"ק.

אבה עוזה ומעוכרת ומעמי המעוכרת לכבוד הרבנים הבנידים הגבירים הוותיקים ירחי ה' וחוסני אמו יחיים דק' קארלופקא יחי שלום בחילם

עיד ריבות אחר בשעריכם כדון מקום ההפלה שרולים לקבוע בבית שאחורי ביחמ"ד בלבם בחקלוע לפיהיה מעריבית. ולפי אחר הביעו הענין לפני בעת שבבנה הביחמ"ד שם בבין לאורך דירת הרב או השמש ולא נמלחה וע"י אחר מחחיל להחמלן ואחלוקת בין קלת מלבני ביחמ"ד לא איזה יחיים להחפרד ומשם ונמרו הבנין הביל לאורך בית הפלה ואחיב מחפייבו ביחיסם וחזרו להחפלל בביחמ"ד ועחה עמדו איזה חבים לקבוע שם מקום חפלה ועד הבה לא מיחו בידם כי לא חבנוהו למקום קביעות. ובחה בהגיע יחיים מרלים ולא החפללין שם לעשות בשם מקום קבוע לחפלה להחפלל גם בימי מרלים אבמי ביחמ"ד מוחים כבחוכיא עליחם מחמת כמה טעמים ומפני ביטול ביחמ"ד כי מחמעמו מ"ז החפללים בביחמ"ד וכ"פ שמ"ז אים מלי מכן בביחמ"ד בחפלת מבחה וערבית וחון לזה הוא בלבול גדול כי חרי קלי לא מישחחוו ובפרט בימי מרלים יהיה בלבול גדול בחפלות והקיעות והחחפללים רולים לבעות כחל בחמלע החלר שעי"ז יחחלקו והם ולא יחבלבלו וקלת מהיח"ש לחוח להם דבר זה אבל קלחם מוחים מעבה ביעול ביחמ"ד כי אם יחחלקו לבמרי בודאי יהיה לפרקים אלא יהיה מכן בביחמ"ד ועוד מועבים כי איך חפשר להם לקחת להם קלת מחלר ביחמ"ד אלא בדלונם וכשאלחי לחוח דעתי בזה זאח הבוחתי הבה הרמ"ח בח"מ סי' קכ"ב ס"ז כ' דאם יחידים מהציבור רולים לבנות להם ביהכ"נ לעלמם אין אחרים יכולין לחחות בידם והחוחה ראוי להיפה ע"כ אחנם הח"ש בסס"י קכ"ד כ' בשם הרא"ח ומשפטי שמואל דאם הביהכ"נ הראשון מכילה אותם אקוריים ליפרד ע"מ ע"כ אם הביהכ"נ מכילה אח כולם ואחי הדין עם אחבי ביחמ"ד ואף שכבר מהגו בזה"ז שאחה יחידים ומפרדים וקובעין מקום חפלה לעלמן. הבה מחחלה החחילו לעשות כן ומפני שיחי הבוקחות בחפלה מבוקה אחבכחים לבוקה קפרדים ואף בבוקה קפרדים מחהה חדשות בעחיים הללו לאלו החחפללים ע"פ כוונת האר"י ז"ל ואף אם לפחמים מהגו קלת מן הטעם להחפרד מביהכ"נ או מביחמ"ד שבבר החפללו בו ולקבוע להם מקום חפלה לעלמן אם עושים כן ומחוך שאין לבנות שלם עם האשבוים ואין דעחם נוחה להחפלל עמהם בחיה כוונה שהוא לש"ש הדין עמהם כאשר אחרי בזה הרדב"ז בחנו' חיג סי' חע"ב ואחחיק כמה דברים בקלה מדבריו שם ח"ל גרסינן בפש"ע אין עומדין להחפלל כו' ולא מחוך מריבה ולא מחוך כעס כו' או גרסינן כל שאין דעחו מיושבת עליו אל יחפלל כו' לומר מכל הבי שלא יחפלל אדם לא במקום שעומד ומחבחו ולא בזמן שמבטל כוחחו ומעחה היחיד או הרבים שיש לחם מיבה או שחה או כעס או מריבה עם הציבור אין חפלחם רלויה ואסור להם להחפלל שם שמחבחו מרחדים ולא יוכל לכוין בחפלחם כו' ואי לאו דמחחפיבא הרא לבע ליה להחפלל ביחיד מלהחפלל בחברת אבשים שאין דעחו מחה מהם כו' ואיה אים דומה קבוע המלך וסדרתו בחחקלם בחבשים ומדובים לקבוע שהוא מחחקלם בחבשים מוחעים כו' וקרא כחיב בחבר עם הדלת מלך וכ' ממי הן אל כביר לא יחחם כו' אבל ליבור המחחלם כו' לא יפה מחחן דברות עם הי"ח כדכחיבבא הא ליב דכיון מחן לבות חבוקים אין קבוחן עולה יפה כו' ע"ש בחריבות ומלא בכ"ד אם הביהכ"נ מכילה אח כולם ולבם ג"כ שלם עם אבשי ביחמ"ד אבוים ליפרד אם כוונחם רק שיהי' להם מקום מלוה יוחר להחפלל או מקום כבוד המדומה ואחר מעמים חלוים שאיבם

כדאי

כדאי כגד כגד המקום ב"ח וב"ח בגרתב עם הדר"מ לומכם אם כוונתם לגם מנים בהפרדם מעבל לחיסם לא מחין המקום מכלים בכסא אם מחין יכולין למחות בידם ליפרד מהם זאו מחין בידם למחותם להם לקבוע להם בית תפלה במקילא אבל אלמי יכולין למחות בהם מלהתפלל במקום המוא שם לכל אלמי ביהמ"ד אלם בו בחלר דלא קיימא לאגרלא אם דאם כבר דל בו א"ל להעבלות לו מכר דה בהמה הה לא חסר הוא מ"מ לכתחלה יוכל למחות בו אלא ידור בו ואין בזה מקום מדם קדוש כמ"ש רמ"א בא"מ מי' מס"ב ס"ו ואם דגם אלו המתפללין אם מלכלי ביהמ"ד ובם אם מוחפים במקום ההוא מ"מ בהבנאותו מתחלה לא עיר מיהיו ביהמ"ד בבנאותו מתחלה ואי"כ אין יכולין לכוף את רוב אלמי ביהמ"ד שיעשהו ביהמ"ד ויתפללו בו בעבל כראם בפרבו אחין לומר בזה זה בהבה הה לא חסר דיוהב דאם כחמעבו המתפללין בביהמ"ד יאלו המקומות שבביהמ"ד הה דבר שבמומן הוא ב"ין בתשו' הרא"ש כלל ה' מי' ג' ובדמ"א מ"מ מי' קנ"א ובר אין דין יש לאם היזק כי עד עתה היה רגוא בידם לעשות מנכן הוא בית לדירת רב או המקום ונתתה כשמתפללין בו בעבה קדוש ואין יכולין לאורידו מקדושתו ועיין בא"מ מי' קכ"ד ס"מ ואם לאין אדם אוסר דבא"מ הה ומ"מ כיון שגם הם מוחפים יכול לאסור כמבואר בש"ע יו"ד מי' ד' ה' ואם דכ"ז הוא ע"י מעבה דוקא אבל בתפלה שהוא רק דיבור בעלמא מבואר בסדרים פ' שמוחפין גם שוחף אינו יכול לאסור אלא שוחפו מ"מ הא ד' הרמב"ם גם שם לשמעיר ועיין בדרמב"ם פ"ז מה' סדרים ה"ב ובא"מ שם ובש"ע יו"ד מי' רכ"ד ועיין בתג"א מי' קכ"ג שקלים וגם י"ל שהאליכה עם התפלה שבאחוכו אינו קלת מעבה ועיין בש"ס ע"ז דכ"ד ואון מזה לא אקרי לא אסר דאם יש בזה ביטול ביהמ"ד לפרקים כמו שבא בליור הבאלה ע"כ מלד שורת הדין היה נראה דיכולים לאחות בהם עכשיו אם אלא אינו עד הנה אין להם עונבה אחקה דאחקה אחין עמה טעבה הוא וגם אין ויחזיקין בבל דבים אומנם יש בזה תריכות רב ועיין בש"ע מ"מ שקמ"ו ובאחרונים אומנם בלא"ם מהרחוי שכיון שכבר הוא מקום לתפלה וכבר התפללו בו אינה זמן אלא לבטל התפלה ומקום זה בפרבו שגדול הבלום . ואומנם נמה שעתה רוצים לקבוע שם מקום תפלה גם בימי טרלים וידוע שאינא לעשות שם מקום תפלה בימי טרלים רק בחוקן שיבנו מחילה בתוך אלר הביהמ"ד לאכיים ממקום אלר ביהמ"ד לשם זה פשוט וברור אחין בדאותם לעשות כן בלי הסכמת הכל דמי יכול ליקח מאתם אפי' כ"ש אלא בדלוסם ואם אי' נקרא ביהמ"ד של כרכים אם הסכמת כולם אינו מועיל אומנם אם אי' לא נקרא כן לריך הסכמת כולם וא"ו להש"ג גבולם ובלי הסכמת כולם ע"כ אלילה לשם לאחבים הרוצים להתפלל שם לעשות כן ובלי הסכמת כולם . וכיון אא"ל בתקנה זו שוב אינו באפשרי שיתפללו שם בימי טרלים ע"כ מהרחוי אא"ל יתפללו בתוך אחיסם בביהמ"ד הגדול ובדוב עם הדרם ולך ובפרבו שבימים טרלים עיני כל ישראל לטפות ומייחלות לרחמי שמים והן אל כביר לא יואם ע"כ בימים אלו לא יפרדו מתוך אחיסם וקלוס על ישראל וה' יחמיבו על בבור שמו וילוס קרן ישראל בתהלה והים בזה שלום כבפשם

ובפשם הדו"ש ובונתם כה"י . שלמה בתוהרי"י אלגלאי חופ"ק הכ"ל .

תשובה כז מקאלא יום ג' כ"ו חטול מרכ"ד לפ"ק .

כוחינו לכבוד ידידי הרב המופלג בתורה ובחסידות בש"ק מוה' משה יהודה מ"י אבד"ק אוהריכין .

ע"ד שאלתו בבדון מקום ביהכ"כ בעיר בקהלה ח' שמלא כתוב בפנקס של החבורה אין שהאלינו מקום מביהכ"כ של בשים בעלריו המקומים שם להרבנית מ' מלכה והיא היתה אשת הרב האב"ד דשם ונאמר שם שרם ת בינה ובי"כ ויריה לעשות בהמקום הכ"ל כאדם הנוסח בשלו אך הותנה בפי' שבאשר יקבע הרב אפה אין לו רשות לחבור המקום ועי"ז נעלמו המחומים שביים מרלאי החבורה והיום ככתב בעלמי שבת תקל"ו . ואחר זה נעלא כתוב מעבת תר"ד אין שומרה הרבנית מ' מלכה אשת הרב המוריה ז"ל לא מקום הכ"ל לאשת ר' יעקב מלה והחומים ע"ז שלשת מרחאי חבורה והר' יעקב מלה הכ"ל הוא ר' מהחחומים על ההחלטה הכ"ל . והמה אחיב קבלו הקהל הכ"ל רב אחר לאב"ד מחדש הונגמו הרבנית עומדים כמה שבים על המקום הכ"ל כי הוא מקום המיוחד בכל חפולת ישראל בחיריות אלו לעמידת הרבנית ולא בשמע שמיחה בה אדם בעולם ואחר מחת הרב והרבנית הכ"ל בהקבל שם אחבו לרב ועמדה אשתו הרבנית שהוא בת הרבנית הבנייה על מקום הזה ב"ל בהשקט ועמה קומה אשתה אשת ר' יעקב מלה אי ב"ב להחזיק במקום ההוא מכח הכתב שבפנקס החבורה הכ"ל ובאל ראיה מרוב בזה ולאחר אינני בראיות גופי והזמן יקר מאד אשיבנו בקלה : ר"ד לכאורה : יש לפקפק על עיקר זכות של הרבנית מ' מלכה כיון שעיקר קנייתה הוא רק מכח הסער החלטה שבחי' ראשי החבורה וכיון שהעבר הזה לא בא מעולם לידה ומאחר חי' החבורה שהם המוכרים בשה קנתה ובעבר קנין אין קונין רק כשבא הסער ליד הקונה כמבואר בד' הרמב"ם והש"ע רס"י קל"א ואם שם בלא"ה פוסקים כר"א בש"ע דיג דל"ח בעז"ל אבל אם לדברי החוס' והרא"ש שפוסקים כאבי דעבז"ל מ"מ היכא דלא אבא לידי' גם אבי מודה בדא"ש שם ס"ו מ"מ כתב בשם הרי"ף דבעבר מכר אבי מודה דל"ח עבז"ל . ועוד דודאי אם אבי לא בא אבי ל"ק רק בחי' עדים אבל לא בחי' הבעיר המוכר עבמו דאבא אין אדם זוכה בעבו לאחר אם לא יזכה לו ע"י אחר כמ"ש הרא"ש

בבא"ק דק"ג והוא פשוט אלא שאפשר לומר כיון שדאבי' החבורה הם בעלותים ומהקבל ועיין בהגהת רמ"א ביו"ד ס' קס"ו ס"ז ד"ה שפיר י"ל דהם זוכים מהקבל להקונה ואין לפקפק כיון דזכיה מעבעם שליחות הוא ל"ב אחיה שליחות של הקבל אלא הבעלים שהם הקבל ועיין בש"ס פפ"ב דביטין די"ל בזמנן ל"ב ביהים חזרם שליחות אלא הבעל כמ"ש בס' מחיל ה' שלוחין ס"ו ד' והכה"מ רס"י קפ"ה . אומנם אבאי כיון שגם אבאם בכלל בזכיה הכ"ל יש מקום לבעל הכל דאדי בקבי אם ואחור ועיין בסמ"ע סס"ו ר"ב . וכאן נראה אפי' כיון שבכלל הכל בבך ל' כמ"ש הרין בפ"ב דקידושין מקום שיכול לומר במקה שלם אבי דולה אלא שבלא"ה אלא מעא לידי' גם אבי' ומהרבנית כל דמי המכירה אי"כ קבתה המקום בכסף ואם שבמקום שמיבגין לכתוב הבעל אין קונין עד שיכתוב הבעל מכל מקום כיון שהמכר לכתב הבעלות כאלו בתוך הפנקס של החבורה אי"כ מהבי אם שלא הגיע הבעל ליד הקונה שבים י"ל כיון שפי' רוא"ל בפי' ס' ס"ו דכל שבכתב בחמי הוראה בעיד כמלה עדים ובחלקי הרי בחוא"מ ועיין בחמו' בעעיבע ס' מ"ל אי"כ י"ל דהיה בעיד שבכתב שהחלנו בהבקמתו דבוחי' הוא . ועוד דבלא"ה כיון שבחי' החבורה הם כבלוחי הקהל וכל בעבי הקהל י"ל קנין המבואר בהגהת רמ"א בס"ו קס"ג ועיין בחי' רמבן לבב"ב דיש דינ ואכ"מ וכיון שבעבר זה הוא רק בעבר הרלאה מוגיל בבה"ג אם בעדיין לא יצא מחי' המוכר ועיין בשיך ס' פ"ח ס"ק ס"ח . אומנם כ"ז לעבר החלטה על הלבמת אבל שבר הבחי' בל אמת ר' יעקב מבה כראה שאין בו מהם כלל דכיון שלא בא

ומעמה שלו לגד כדאמר בירושלמי לי כשקבלו עליהם חפי' ל' מי' וכדומיהם
לא הרין אחם וכ"כ המרדכי פ"ק דב"ב שם בביאור ר' הירושלמי הכ"ל . אבל
הגבאי שבתמנה ובני החבורה לא כחומכה בפי' ע"ז רק שיטגיה בכל עניני
אחבורה וביהכ"כ בכלל אבל לא כחומכה בפי' ע"ד כן שיטי' לשון בידו לגד
למכור הביהכ"כ או חלק ממנו ואי"כ הוי בכחם ובגיבוי זע"ה דוקא כדמוקי
לה אחם בירושלמי בחדא"ל ועי"ש ברי"ן בגבולה ומרדכי דב"ב הכ"ל . ואי"כ כראה
דאהחלטה שהחליטו אלו הכנים המקום להרבנים ליט ולא מידי כל שלא
כחבדר שבעשה בהסכמת ז' טובי העיר לו אחבורה עבד יש דבר אחרת
לפסול שער אחלטה זו של הרבנים אם לא יעידו שני עדים כשרים שראו
מחיומת ר' יעקב ומשה עד אחליב לו לאחם שמא אחם אחיב בעקר על
אחלטה של הרבנית ואקדיש הזקן ואין כאן רק ע"ל על אחלטה . וכ"כ
בחשו' מהריי"ע ס"ל סי' ע"ט הובא דבריו בקלטי"ל סי' ס"ו סקכ"ד
בביולא בזה שמש . אמנם אף שראו עדים אחיומתו מקודם אין בשבר הזה
מומש מעשמת דכתיבנא למעלה . אמנם בר מן דין ובר מן דין מלאה דאין
לאחם ר' יעקב משה ובי"כ שום מעשה על המקום הכל כיון שהרבנים הסכי"
עומדה על המקום הסוא יותר ומבני חזקה אי"כ כהי דאם הי' המקום של
הקהל לא הוי להרבנים חזקה במקום הסוא דחזן אם שבלוי בחחלוקים
שבחבאלו בשי"ע סס"י קמ"ע אי מחזיקים בשל קהל או בביהכ"כ מ"מ בלאי"ה
כיון שהמקום הכ"ל מיוחד לעמידת הרבנים כמו בכל תפילת יחלאל ודאי לא הוי
חזקה דכן דרך בכ"מ שכל עוד שהרב אביד בשם עומדת אשתו על מקום
הסוא ואי"כ כשבתקבל רב אחר לשם עומדת הרבנית בת שמדשם על מקום
הסוא אבל אם כאמר שבעור אחלטה של הרבנית מי מלכה וגם הסבר קכין
של אשת ר' משה יעקב קיים אי"כ הי' המקום של אשת ר' יעקב ומשה ולא
של הקהל אי"כ ודאי מועיל החזקה שהחזקה הרבנית הסכי" ועמדה ויש בם
על המקום הסוא יותר מבלשה שנים ומוענין ליורשיה בלמה קנאה המקום
מר' יעקב ומשה ואשתו ואי"כ המקום שייך ליורשי הרבנית הסכי" . אלא
שבלאי"ה בחבדר שכל הטעורות אין בשם מומש . והמקום שייך להקהל כבראשונה
ואמה לכאורה יש מקום לבטל הטעורות הכ"ל מעמם אחר דכיון דלאמר
בסוף שער אחלטה של הרבנית שהחזקה בפי' שאם יבא הרב ומפה אין לו
רשות לימכר המקום . אי"כ הי"ה כמומת הרב דיל בתר מעמא . וביולא בזה
כ' מהרי"ק בשורש קי"ג בתי שהחנה עם אלוה שמחיב להולך הפרנון
למקום המלוה והעלוה עבר דיכחו ומקומו למקיל שאם אינו רחוק המקום
הסמי ומהראשון מחייב להולך למקום הסמי וחביא כמה ראיות דלי"ד קאמר
אלא כל שאין קפידא בשלמא ובכיהם דומין אמריק דלאו בדוקא אחבי
ע"ש ואף שהש"ך בחי"מ סי' ע"ג פקפק ע"ד מהרי"ק אלו מראה מדבריו דלא
פקפק רק על מ"ש מהרי"ק דשבועתו שבשבע להולך למקום הראשון מחקיקו
להולך למקום הסמי ע"ז פקפק הש"ך מקום דבשבועה כתיב לבעל בשפחים
ע"ש . אבל לענין גוף התבלי גם הש"ך מודה . ואף די"ל דדוקא בחבלי
דמיזב הוא דכ"כ מהרי"ק אבל לא בחבלי לבעל המעשה . אמנם יש ראיה
מפ"ש בביעין דע"ד ועי"ש במשבה דסיל לרש"ג גבי אילעלית דתתן לו אם
דמיו . ואף דבגן ליפ אלא מקום דלעורי קא מכוון ומפ"ה אילעלית דוקא
קאמר אבל בעלמא מודה דמקיים החבלי בגופן דמיו כיון דיכול לקנות
בדמיו אילעלא אמריק דלי"ד קאמר ועי' בהראש"ם בקובה דמ"ל ובתה"ד סימן
מ"ל מ"ש מראה דדוקא בקיום החבלי לקיים המעשה הוא דאמריק הכי
אבל לבטל המעשה ודאי דאין מבטל אלא בחבלי דאמר ולא בא"ל . ויש לי
לאחיק בזה אלא שאכ"מ . ועוד דהא יהוא פלוגתא הראשונים אי אכמה
דבעיק ובחבלי כפול ושאר דיני חבלי דוקא וכחבו האחרונים דמהגו בקלקעות
דבעיק ובפני חבלים דוקא ולא לא מ"ה הכי ועוד דכיון לקרי"ד הוא כיון
שכ' הרשב"א בחשו' סי' תחקע"ג דכל שבפק בחבלי ל"א אוקמי בחזקה
מ"ק אלא מוקמיק בחזקה אלוקה כ"ש כשהוא קרי"ד אי מוטיל חבלי
לבטל המקה . ועי' בגליא פמ"ו מעוגן והאחרכתי בזה מאד בחשו' אחרת
ואכ"מ . ואף שכ' כמה ראשונים בביעין פמ"ש דבשליח לכ"ע אי"ל משפטי
חבלים שהמה עמו . ומובי הקהל הם כשלוחי הקהל אלא הוכיח בש' מ"מ
סי' ל"ח בקי"ד דשם דוקא אם שיכה הבלים מכפי חבלי שהמה עמו אבל
כל שבכן הבלים בחבלי שהמה המשלח דין הבלים כדין אם כתן המשלח
בעצמו וחבלי בפלוגתא הכ"ל ועי' בחידושי פ' מלמת חבילה מ"ש ע"ד רש"י שם
בדף קי"ו ד"ה גבו מוטעה ועוד דמבואר מדברי הרי"ן פ' בני הביר דלענין
מכירת דברים של בני הביר אין דינו כבלים שמוכר אלא כמוכר מעצמו ועי"ש
ברי"ן בשם הראש"ם ועי' בזה בחשו' פרי"ח ח"ב שהרפש ומחדש בסי' ל"ע
באריכות . ואחן מה שראה דודאי לא בכלל בחבלי זה בעיומת הרב כיון שיש
לחלק מלד הסבאת דיל דלא קפדו רק כשיעבור הרב דרך עליהם ויעקור
דיחתו לגקי"ל ולא כשיומת . ועי' בש"ך סי' ע"ג סק"ק כ"ז ע"כ מלד זה
אין לבטל הטעורות . אבל מלד הטעמים הראשונים שבחבנו למעלה שראה
שהשטעורות בטלין והמקום הסוא שייך להקהל כבראשונה ומחמת מרדות
הנים לא יכולתי להאריך יותר . ושלום כבשמו ונשם דרש .
שלמה בנו הרי"ר זלנהים חונפ"ק הכ"ל .

תשובה כח

שקאלה . יום ה' ערב מנחה אז חרי"ג לפ"ק .

עיד הביהכ"כ של כנים שבנבה מחדש בק' אלישבעתיק להיות שבחרבו בני
הקהלה והיה הביהכ"כ של כנים הישנה הסמוכה לביהכ"כ הקי' מקום

לר לכבל כפי הבייר וכבר תמוע פחבם ומעשה הראשה הבולהה שהיה ביהכ"כ
הנבבר בק' קאלימרי ר"ל ולא נמלא מקום מוכבר לעשות ביהכ"כ כנים מחדש
לא שמוך לביהכ"כ ולא לביהמד"ש אים מחייבלו לעשות הרי"כ הראשה ע"ב
שבביהמד"ש ויען כי מקום הלו קטן מסכיל ע"כ עשו ומדעתם שקחרו בנות כותל
מערב שבביהמד"ש עד קרוב לחליו . ותם בחי בפרים שמוך לכותל הלזו
עמודים בנכון לגבים ועליהם כיפה עד הרלשן מהכותל שבחלר ואח"כ עשו
חקרה בחי על הלר הביהמד"ש ובל הסחבל ומערב ועל הכיפה הכיל והחקרה
זו נעשה רלפה לכותל בל ע"ב שבכו לעלה ובקלה הכיפה לגר הביהמד"ש
בחי כותל דקה מד לחקרה הביהמד"ש עם קריבות כמשפט לע"ב . והכה אחר
שכבר נזנזו בנכון הלזה בך עלוס מאד וגם הוא שעה הרחק שא"ל לבנות
ע"ב בחקיל כבא לעיין אם מותר לעשות בם ע"ב או אסור לעשות דהא אין
מורידין מקדושה אמורה לקדושה קלה ואף ביהכ"כ אסור לעשות ומביאמיד
לריבל וכרי פפי מכ"ם עז"ב שדאי קדושתה קלה מקדושת ביהכ"כ והכה שאלה
זו כחלקת לאחרנה עכ"כים עכין הראשון על עיקר הע"ב שבעשה ע"ב תקרה
הענרה ענין הבחי חומר מזה על החלק מע"ב שבעשה על מקום כותל הישנה
עכין הבלישי חשוב מכל הכ"ל על החלק מע"ב שע"ג כיפה שעל העמודים
שבנו בחלל הביהמד"ש קמוך לכותל ומערב הכ"ל הענין הרביעי נדון מה שקחרו
למעלה אם כותל הביהמד"ש גם מה שהעמידו העמודים והמעיטו בזה חלל
ביהמד"ש אם עברו בזה איסור חורה או דרבנן ומה הדין בדיעבד חס חלי .
הענין הראשון על עיקר הע"ב שבעשה ע"ב התקרה שעשו מחדש ע"ג הענרה
שבביהמד"ש הנם לכאורה יש בזה מקום להחמיר . ומקדש בנאל הענרה הלזו
איזה קדושה יש בה ומה בחשו' מהרי"ן ס"ב חיורה כי שראלה לו שעזרת
ביהכ"כ אין בה מקום קדושה . דאעפ"י שמחפללים שם המלחרים לבא
לביהכ"כ מ"מ י"ל דאקראי בעלמא הוא כמו הרחוב דקיי"ל דאעפ"י שמחפללין
בו בחעניות ומעמדות אין בו מקום קדושה אמנם בסוף דבריו כ' ומאל
שואל ומחפללין שם הדיר כל זמן שבדחקים אע"פ שהוא אקראי לבני זה
המחפלל המקום מעשה קבוע לעבלים ע"ש והובאו דבריו בבא"ר רס"י
קכ"ד בקלרה . אמנם לפ"ז עכ"פ אין בענרה ביהמ"ד קדושת ביהמ"ד רק
כיון שבביהמ"ד שלנו מחפללין ג"כ ע"כ יש להחפחק שמא יש לשם עכ"פ
קדושת ביהכ"כ לפי שפיקו דמהרי"ע . אמנם לכאורה יש מקום לומר דיש
לחענרה דין קדושת ביהמ"ד כיון דפחוחה לביהמ"ד כדחבן בפ"ג דמעשר שני
הלשכות הבנויות בחול ופחוחה לקדש חוכן קודש . והקדמונים מדני קדושת
ביהכ"כ לקדושת המקדש וע' בחשו' מהרי"ל סס"י קס"ל . ואחרי דמסקינן
בש"ם בזבחים דף כ"ו דרק לאכילת קדשים הי' קדש . משום דהחורה דיבחה
כו' אבל אין מיבין משום עומלה . מ"מ מדרבנן מיהו קדש לכל מילי כדאמר
הש"ם בש"ם לגיל מיני ורבא הש"ם דומיק לאכילה שאני לא פליג אמיכיל
קמא מדלא קאמר אלא וכ"מ מדברי הש"ם ביומא דבלשכת אלו אין בה
יסיבה כמו בענרה עלמה ומי בש"ם דכ"ם ובחו' שם ובד"ח ע"ב . ואי"כ
בחלר ביהכ"כ ובי"מ כיון דפחוחה לביהכ"כ וביהמ"ד יש להם קדושת המקומות
הפחוחה להם . וכבר הרגיש מהרי"ע בזה לענין הפרדם שבעזרה ביהכ"כ
אם כאמר דעזרה ביהכ"כ קדושה יש בה אם יש להפרדם קדושת הענרה
מעעם שפחוחה לעזרה ועי"ש וכיון שכן הא אין עזרה כעזרה דמי כמ"ש
החוס' בשבועות ריש די"ז דלא אינעיל להו בש"ם ע"ז כלל וא"כ גם אויר
הענרה של ביהמ"ד קדוש כקדושת ביהמ"ד ואסור לאורידו לקדושה קלה אבל
בחומת ז"ל דא"כ תקבי אבל המדינות על הקדשה שבמקומות שבמקדש
דקדושתן זה למעלה מה כדקחני בפ"ק דכלים והיכי מעבחת לה והא כ"ל
כיון דפחוחה למקום קדושה ממוזה חסרי קדושה כמוהו עכ"פ מדרבנן
אמנם ממעמא הוא דמבואר בש"ם ביומא שם דלשכות הבנויות בחיל ולא שני
פחחים לי לקודש ולי לחול חוכה חול ומ"ה כל מקום שנקודש ל"ל להעלות
מדרגתה למדרגות מקום הפחוחה לה יכוין שפחוחה מלד הסבי למקום הפחוחי
ממנה . ומ"ה בעזרה שבביהכ"כ ובביהמ"ד כיון שפחוחה מני לחון אף שפחח
לי פחוח לביהכ"כ וביהמ"ד אין בעזרה קדושה מקום זה ומ"ה לא עלה
ע"ד מהרי"ע למלוה עעם זה לענין קדושת הענרה כמו שהרגיש בזה לענין
הפרדם שיהי' קדוש בקדושת עזרת ביהכ"כ אם כאמר דהעזרה יש בה קדושה
ומקום חפלה העלבים . אלא שיש לחמוה על מהרי"ע שם בחה שהביא הכרח
לדבריו שכ' דהפרדם אין בו קדושה אף שפחוח לעזרה מקום שבעשה לאוכ
חול והביא ראיה דהא שער מקור לא נחקדש ומקום המלוכים ואף שפחוח
לעזרה ובי"כ כיון שבעשה מחחלה להיות חול . ואף שפחוח לקודש אין בו
קדושה ולפי הכ"ל אין נחה ראיה כלל דהא חלל השער כשם שפחוח לעזרה
שראל כמו כן פחוח לעזרת כנים ע"כ אין בו קדושה נחלה ומקום זה
יש לחמוה מני כל הלשה ס"ב כילד טלין שחידש דלא מקרי פחוחה לקדש
רק אם עבר לאחם ולבא דרך שם דאל"כ אמאי לריך הש"ם לאוקמי שהם
דחלומות ומיהי דעמו לקדקע עזרה . ומ"ל דפחוחה לקדש ולפי הכ"ל אין
כאן ראיה דהא עובי הלבנות פחוחה לחון והוויין פחוחה לקודש ולחול .
ויש לישב ובי בפרפ"י זבחים דכ"ו דיש הלבנות אבל על מהרי"ע יש לחמוה
ובלאי"ה יש לדחות ראיית מהרי"ע הכ"ל כעין מ"ש בש"ם ס"ב דהעבית לעבין
יום עוריבים ואכ"ל אבל עכ"ש ז"ב דאין בעזרה קדושת ביהמ"ד רק כיון
שמחפללין בביהמ"ד ג"כ אי"כ אי כעזרה ביהכ"כ הבעזרה זו דבקחבק מהרי"ע
בקדושתה וכיון דאף קדושת ביהכ"כ אינו רק דרבנן כמ"ש הרי"ן פ' בני הביר
אי"כ בדיעבד כבי"ל יל דהי קדי"ל ולקולא . ובר מן דין אם לעשות ומוף
ביהכ"כ ע"ב אין האיסור בחר בע כי לומר דהי הרדה מקדושה ואף
דבמקדש הוי עזרת ישראל חמורה עוגא מעזרת כנים כמפו' ס"פ דכלים
שהם

אחת הכל עפ"י הדיבור היה דעת עזרת ישראל דהיינו עד שער נקטר היה הכל ומכח לוי מופר בחוקפתא שם והוצאה בש"ס בזבחים דקנ"ז . ומקדש ומשכן אינו קדוי רק עזרת ישראל כמ"ש הר"ש שם דשם הי' עבודה הקרבנות והטרחה הקביה יעשה"כ בע"כ . אבל בביהכ"כ שעבודה שבתוכה הוא תפלה הך עבודה מי בע"כ אינה שגם הכהנים מתפללין ומייצין מי בתפלה ואף שהכהנים אינן מלעורפות לדבר שבקדושה מ"מ גם הם עוסקים שם כל דבר שבקדושה קדושה וברכו ואינ"ש כמו אכהנים ועוד הרי דעת בעל המאור ר"פ בני העיר דלחכמים דקיי"ל כוותייהו מותר לעשות מביהכ"כ של רבים שלא יחיד ולא הוי הורדה מקדושה וכ"ה דעת הע"ז בח"ח סי' קכ"ג סק"ו וכ"ה דעת המג"א שם סקכ"ז בהסקבתו ואף שלא"ע על הע"ז ומג"א שפקינו כדעת בעה"מ דהרי דעת רש"י שם דכ"ז רשי ע"ב ומבואר להיפך וכן הרא"ש הביא שם על בעל המאור וכן מדברי הרמב"ן והרשב"א בחי' . ועל המג"א יש לחמוה ביותר דמאי דאיה ומנא מדברי הרמ"א שמרבים ליחיד לא ומקרי הורדה ומקדושה דהא רמ"א מיירי ומק"ת ובש"ת ודאי דלא מקרי הורדה ומקדושה ומא"כ ביהכ"כ דר"ג קאמר מרבים ליחיד ליכא קדושה כמו שמופי בפרש"י שאין חומרים דבר שבקדושה פחות מעשרה וכ"כ הרמב"ן בחי' שם והוכיח דביהכ"כ כמה ומה"ה כי הרמב"ן שם דמבואר ומש"ש שלבו שאולק על קוביות הירושלמי דמוקי רשא פלוגתא ר"מ ורבנן אי מוכרין ומשל רבים ליחיד בש"ת דהא קאמר תלמודא דיקן מרבים ליחיד ליכא קדושה . דאלמנא דמוקי לה בביהכ"כ ואכי חומה אחד על בעל קרבן העדה שמוה על הר"ן שהקשה על ר"מ לומה לריך חכאי דהא לדידי אין מוכרין רק ומשל רבים לרבים ובקדושתה קאי והמה הק"ע דאיתמיטתי דברי הירושלמי דהא קושייתו הוא קוביות הירושלמי ומוקי רשא בש"ת . ודברי המוהים ואחר דלמה הקשה כן על הר"ן ולא חומה על רבינו ובעה"מ ורמב"ן שכולם בחבבנו בקושיא זו . וגם על רש"י הוי לי לחומה דלמה דלע"מ אף מרבים לרבים אבור רק על חכאי דדיך בזיון הוא ואיא היפך הירושלמי דמוקי רשא בש"ת דוקא אבל בחומת מיומה על תמיהתו . דמש"ש דאין מבואר דלא מוקי רשא בש"ת ומקאמר מרבים ליחיד ליכא קדושה כמ"ש הרמב"ן ומש"ה הקשו שפיר וכתבו לישב כ"א לפי דבכו . ודברי הק"ע המוהים ואחר אומכם גם דברי המג"א הכ"ל ל"ע ומעשה הכ"ל אומכם עכ"פ הלא דעת הע"ז ומג"א כשעת בעה"מ דמביהכ"כ רבים לשל יחיד לא מקרי הורדה ומקדושה . ומכ"ש לעשות ממנה ביהכ"כ של כשים . ואף אם מחליט שלא כדעת בעה"מ והאחרונים הכ"ל . זהו לענין שיהי' ביהכ"כ של יחיד . דאין אומרים בה כלל קדושה וברכו אבל בע"ל יש הכשים עוכין קדושה וברכו אלא ש"ל דביהכ"כ קדושתה חמורה ומשום שעובדים שם לפני התיבה וקורין שם בתורה . ומלעורפים בחוכה לכל דבר שבקדושה . וגם שכינה שרוי בי עשרה וביהכ"כ דכ' אלקי' אלא בעבדת אל כמבואר בש"ס פ"ק דברכות וכשים אין קורין עדה ולא מלעורפי לעשרה מ"מ כיון שבעה"מ והאחרונים הכ"ל בבדי דאף לביהכ"כ של יחיד מותר לשמוה ולדידהו אכ"ש שמותר לשמוה לע"ש א"כ ל"ל דאף להחולקים על הבעה"מ מ"מ מודי דמותר לשמות לע"כ דקדושתה חמורה מביהכ"כ של יחיד ככ"ל ואפשי פלוגתא לא ומפשינן וכ"ז בביהכ"כ אבל בעזרה של ביהכ"כ כיון דכ' והרי"ע שקרוב לומר דדינה כרחוב דאקראי בעלמא הוא ואין בה קדושה רק שלהחמיר כי להסתפק שמא קדושה יש בה ומשום העלגים והבדחקים פשיעא לענ"ד דלא חמירה קדושתה מע"כ ומותר לשמוה לע"כ אלקי' ולא מלעורפי לעשרה מ"מ אין בית מיחוש על עיקר הע"ל שנעשה ע"ג התקרה שנעשו ומחדש ע"ג העזרה שבביה"מ הכ"ל שמותר ליחדה לבי"כ בלי קפק כלל . הענין הנני הלכה מע"ג שעשו ע"ג הכותל הישנה של הביהמ"ד כי אף שבעזרה של הביהמ"ד אין בה קדושה ביהמ"ד מ"מ למעלה מ"מ כותל הביהמ"ד לכאורה היא קדושה בקדושת ביהמ"ד דהא הפוקקים מדמי קדושת ביהכ"כ וביהמ"ד לקדושת הנוקדש ובקדושת העזרה וירושלים הכן בש"פ כולל לולין החלונות ועובי הכותל כלפנים ואף דעובי הכותל פרש"י שהוא עובי דאם הכותל וכפלים"י בזבחים דכ"ו ועובי הכותל בראשה לעובלה מ"מ כיון שראש הכותל כמקדשה עד לרלפה שבמקדשה עד לחרעות דהכותל כמבואר בזבחים דכ"ד והי"ה בכותל כיון שבמקדשה עובי הכותל למעלה כולה כמקדשה עד לעוקה . אמנם בש"ס בפסחים שם קאמר רב גגין ועליות לא כמקדש ופריך מעליית בית קה"ק שבמקדשה ומשני הש"ס אי יוסף שאני היכל דכי ויתן דוד וגו' ועליותיו וחדריו וגו' וכתי' הכל בכתב וגו' והכה בגבדכי רפ"ק דשבת כשתפק לי מותר להסתמוש ע"ג עליה שביהכ"כ אי דמיא לעזרה דגגין ועליות לא כמקדש או שמא דמיא לעליות ההיכל שבמקדש ע"ש וכן בש"ע קס"ו סק"ב פסק דיש להסתפק אם מותר להסתמש ע"ג עליות שע"ג הביהכ"כ ועי' בהרי"ק שורש קס"ח . וגם אי"ר שם כ' דמוכ"ב ומשמע דיותר מבתבר להיתר מלאיסור ובחסו' והרי"ע שם האריך להמוה על והרי"ע שבגבדכי דאיך ס"ד לדמוי עליות ביהכ"כ לעליות היכל דהא קדושת ביהכ"כ לומה מקדושת היכל הוא דהא קדושת עזרה לומה מקדושת היכל וקדושת הר הבית לומה מקדושת עזרה והרי רקיקה ומעגל בהר הבית וביהכ"כ ומותר כדלי' שלהי מס' ברכות ואי"כ מקמיים דבדמוהו לקדושת עזרה אלא לקדושת היכל וע"ש בהרי"ע שם ע"ש בדפוס . ודבריו נכונים מאד ואני מוסיף דהא אין שינה בעזרה . וביהכ"כ מותר אף מ"ש מהרי"ע בתחלה להקשות על המבדכי הכ"ל וא"ל דעליות היכל שאני שבהכל נקנה היכל בדתבן ההיכל עולה אמה כו' על רום אמה ומעקה שבדה"י כי והגובה עולה ועשרים . וחכמים עשרים אמה של היקוד . וכי הכל נכתב וגו' אלמא שיעור גובהו של היכל ברוש"ק מסכר שיש' אמה והכל

נקרא היכל. ואלו לא היתה שם עליי' היו כל הגובה הזה קדושה אי' הילכך לפי שמחלק בתחילה בין בית לעליי' לא ירד מקדושתה היכל . אבל ביהכ"כ מכ"ל שמוסיף אם אחיבו כנגדו על לרקיע שתאבר עלייה שע"ג עכ"ל . ודבריו תמוהים מאד דהא אף גגו של היכל הוא בומפר הנולה אמה רוס . כמפי בגמרא פ"ד דמדות וברמב"ם פ"ד מה' בה"ב . ואי"כ לפ"ז גם הגג של היכל יהי' קודש . ובש"ס דפסחים שם מפי דבנו אינו קודש . ועי"ש בפרש"י וכ"כ התוס' בשבועות ד"ז ע"ב ד"ה ועונה גם מ"ש דהעשרים אמה הוא היסוד הוא נגד פרש"י שם בדה"ש שם . ועי' בתוי"ע רפ"ה דיומא ד"ה לבין ובפ"ג דמדות ד"ה האומם . אמנם בגוף הכתוב דברי מהרי"ע נכונים דמן התיבה לומר שיהיה קדושת ביהכ"כ מעוד מקדושת העזרה ויהי' לה דין קדושת היכל ואי"כ אף שלכתחלה אין להקל נגד פסיקת דמוהר"ם בגרדכי ונגד הש"ע מ"מ בדיעבד נראה דאין להחמיר . כי הביקר נראה דאין העלייה קדושה כמו עליית העזרה בפרט שלדברי הלב"ח שם בפסחים בדעת הרמב"ם אין חילוק בין עליית העזרה לעליות ההיכל . ואף שדבריו אין כ"ל ועוה"ש לקמן . מ"מ בעליות של ביהכ"כ שכל הקדושה אינו רק מדבנן ללע"ד אין להחמיר בשעת הדחק . והנה בש"ס פסחים שם פריך אבב אמתי' דעליות ועובי המוהה ומשני ומסכתא לה בבר אורא הא אם בבוה מן הקרקע הוי כעליות ודיבה כעליות שלא מחקדשו ואף שהרמב"ם פ"ו ומה' בה"ב פ' בשתה דעובי המוהה כלפנים . כבר כ' הרא"ש בהשגות דדוקא בדשיים לקרקע העזרה והכ"מ כ' שגם דעת הרמב"ם כן . ועי' בכ"מ שפ"ב מה' מעשר שני . ועי' בש' מעשה למלך בשעשים לקרקע העזרה . ובכל המקומות אתם דעובי המוהה כלפנים ולא ביאר דדוקא בשעשים לקרקע העזרה . ובכל המקומות דנו המלינו כן ועי' בש' יעבוה דבש בדרוש שעל ביהכ"כ ש"ש בדברי הרמב"ם ומה' בה"ב הכ"ל דמיירי בעובי המוהה של היכל דעליות היכל מחקדש . ודבריו תמוהים דלתבתי מה יחדן בשאר המקומות שדנו המלינו שהרמב"ם שתם גם שם ולא חילק גם מ"ש שם לתמוה' לא תי' הש"ש כך דומתי' מיירי בעובי הכותל של היכל . והתיריך בזה בשבפול הוא תמוה מאד דהא קתני דישא מן הלגף ולפנים כלפנים כו' ופריך הש"ש שם דיוקא אהדדי ומשני כאן בשערי עזרה כאן בשערי ירושלים . ועכ"פ בשערי היכל א"ל לאוקמי כמובן . ועכ"פ גם לדברי הי"ש גם הרמב"ם מודה דאם הכותל בגבוה מקרקע העזרה דינה כעליי' ולא מחקדשה. וכ"כ הרמב"ן בש' כ"ה בקי"ג בפסיעות . והפרי"ח שם כ' דהרמב"ם קובר לדפי האמת חלונות ועובי המוהה בכל ענין כלפנים אף אם אינם שוים לקרקע העזרה ע"ש שדחק בקוביות הש"ש ולענ"ד י"ל יותר דהרמב"ם סמך ל"ע על קוביות הש"ש בזבחים דכ"ו דפריך בפסיעות לעובי מאי אילימא לעובי חלונות דלמות ועובי המוהה הכ"ל החלונות ועובי המוהה כלפנים ומשמע דבכל ענין דינם כלפנים דאל"כ מאי מקשה אומכם יש לומות דהא אי לעובי חלונות ועובי המוהה אחי א"כ גם חלל הבערים גם כן איכא לעובי כמ"ש הש"ש אילימא לעובי חלונות דלמות והא כל הבערים בתקדשו מן מעשרי בקור . ועוד דהא יש חלונות שבוו לקרקע העזרה כדנפ' הש"ש בפסחים ומחי' דשם והכך קאמי בתחי' דקדשי ועי"כ הא דקאמר ר"ש אומר לי אבא לאו חלונות אתי לעובי ועכ"פ אף אם נאמר שהרמב"ם אינו מחלק כמ"ש הפרי"ח מ"מ גם הפרי"ח כתב דלהלכה נקטינן כדברי הרא"ש ועי"ש וכיון שכן בר"ש שהוא שבת הדחק יש להקל ולומר דהכותל אין בה קדושת ביהמ"ד ע"כ אין כאן הורה מקדושה כבלע"ד: הענין הנלעי על החלק ומע"כ שבבה על הביפה שע"ג הבוורים שעשו תוך חלל הביהמ"ד קמוך להכותל ומעבר הכה לבחורה בזה ודאי הוי הורדה ומקדושה לעשות שם ע"כ כיון דאויר עזרה כעזרה דמי כמ"ש הפוסקי והלבושי' בשבועות דיש ד"ז ואלקו על ג"כסא ר"ח שג' אויר עזרה כעזרה דמי אז לא הוכיחו בראיות עלומות דאויר עזרה ודאי כעזרה דמי . וגם בספר מסכה למלך פ"ח מה' שגגות האריך והבינו עוד כמה ראיות לזה וא"כ הא המחברים ז"ל ומדמי קדושת ביהכ"כ וביהמ"ד רק לקדושת הנוקדש ובקדושת העזרה וירושלים הכן בש"פ כולל לולין החלונות ועובי המוהה כלפנים ואף דעובי המוהה פרש"י שהוא עובי דאם המוהה כפלים"י בזבחים דכ"ו ועובי המוהה בראשה לעובלה מ"מ כיון שראש המוהה כמקדשה עד לרלפה שבמקדשה עד לחרעות דהמוהה כמבואר בזבחים דכ"ד והי"ה בכותל כיון שבמקדשה עובי המוהה לעובלה כולה כמקדשה עד לעוקה . אמנם בש"ס בפסחים שם קאמר רב גגין ועליות לא כמקדש ופריך מעליית בית קה"ק שבמקדשה ומשני הש"ש אי יוסף שאני היכל דכי ויתן דוד וגו' ועליותיו וחדריו וגו' וכתי' הכל בכתב וגו' והכה בגבדכי רפ"ק דשבת כשתפק לי מותר להסתמוש ע"ג עליה שביהכ"כ אי דמיא לעזרה דגגין ועליות לא כמקדש או שמא דמיא לעליות ההיכל שבמקדש ע"ש וכן בש"ע קס"ו סק"ב פסק דיש להסתפק אם מותר להסתמוש ע"ג עליות שע"ג הביהכ"כ ועי' בהרי"ק שורש קס"ח . וגם אי"ר שם כ' דמוכ"ב ומשמע דיותר מבתבר להיתר מלאיסור ובחסו' והרי"ע שם האריך להמוה על והרי"ע שבגבדכי דאיך ס"ד לדמוי עליות ביהכ"כ לעליות היכל דהא קדושת ביהכ"כ לומה מקדושת היכל הוא דהא קדושת עזרה לומה מקדושת היכל וקדושת הר הבית לומה מקדושת עזרה והרי רקיקה ומעגל בהר הבית וביהכ"כ ומותר כדלי' שלהי מס' ברכות ואי"כ מקמיים דבדמוהו לקדושת עזרה אלא לקדושת היכל וע"ש בהרי"ע שם ע"ש בדפוס . ודבריו נכונים מאד ואני מוסיף דהא אין שינה בעזרה . וביהכ"כ מותר אף מ"ש מהרי"ע בתחלה להקשות על המבדכי הכ"ל וא"ל דעליות היכל שאני שבהכל נקנה היכל בדתבן ההיכל עולה אמה כו' על רום אמה ומעקה שבדה"י כי והגובה עולה ועשרים . וחכמים עשרים אמה של היקוד . וכי הכל נכתב וגו' אלמא שיעור גובהו של היכל ברוש"ק מסכר שיש' אמה והכל

טית

מד לרקיע מש"ה לף מעתה ומפסיק האילן בין חוריב שלמעלה לבין הארץ ומכל מקום כיון שחוריב הזה כבר מתקדש לא כפקע קדושתי . אמנם כל ד"ק מעיר מלאה להיפך דל"ל חוריב בזרים כבזרה דמי אלא בזמן שסמוך חוריב הבזרה ולא מטעם דהחוריב מתקדש אלא מטעם דכמיהת דמי כמו דאיתא לי' לרש"י בשבת קלטעם כמי שהוכחה דמי לף דלענין שבת לא קש"ל כרש"י מטעם דבשבת בענין המזה ממש מש"ה בעלמא ובעיין בש"ס גיפרן דעיבו ובמי הבדיל ורק שם דומיי חוריב כלי שבגיעין לחוריב כלי של קדשים שבש"ס שבאים דכיה ע"ש וכן כל הכי דמייתי האליא שם בה' שבגות מחריב חבת וחוריב פרים. וחוריב לפן ועי"ש בזבחים דכיה ע"ב ברש"י ד"ה מים ובתוס' ד"ה אלא אבל החוריב עצמו לא מתקדש ולף אם כתוב דאם חוריב עזרה כבזרה גם החוריב עצמו מתקדש כמבואר בתמר הרדב"ז הכיל ועיין בתוס' ביבין ד"ח ע"ב ד"ה אלא. אבל מקום יש"ל דאין קדושת החוריב ממנה קדושת עצמותו רק מזמנה שהוא חוריב הבלפה ולא מתקדש אלא כל זמן שרואה את הבלפה ומהמה הבלפה הוא דקדוש אבל אם הפסיקוהו מהיותו חוריב הבלפה אבלא קדושתו ובהכוא שאמרו בשבת דקט"ז גבי גוילין של ס"ת כי קדוש אבל כתב הוא דקדוש אבלא כתב אבלא ליה קדושתי' ועיין בחי' רשב"א בבדרים ד"ד ע"ב ובריש חגר כ"ב מיק חוריב בסי' ע"ז ולף שבהבר מה"ש חיו"ד סי' קנ"ג מהחוריב מלכתוב קדושה קלה על הגוילין ומ"ש שבלא מפורש שם שהזכה רחמנה על הענינד לא פקע מה שאין כן לענין חוריב מל"ש לענין קדושת ביהכ"נ דשזכה לאו מילתא הוא ולאיה ברורה לדברינו דשם עליים ההיכל בתקדשו כמבואר שם בפסחים דפ"ו וגבו של היכל לית קודש כמבואר שם בש"ס ובע"ש בפרש"י ד"ה ת"ש וכתב הסוס' בשבועות דד"ז ע"ב ד"ה ובעמל דמש"ה קמי ובעמל שבכבס דרך גבן להיכל פעמ ולא מחיב מקום גב דהיכל בופי היינו מקום דהגב לא מתקדש והכה בש"ס שם בשבועות יש פלוגתא לי קדושת המקדש מקדשו דוד ושלמה קידשה לעתיד לבא ובזרבל זכר בעלמא הוא דעבר לו לא וקי"ל כמ"ד קידשה לע"ל כמו דקמה לן תכל בכמה חוכחין מ"ש התוס' שם וכ"פ הרמב"ם פ"ו מה' בה"ב ועיין בגר"א סי' תקכ"ל . והכה ההיכל שבבית הבלמון הי' בונבו מלא ועבריס אמה כמפורש בגמרא בדה"י הבמי ג' ד' וכתב שם רש"י ובמלכים כתיב שבלבים אמה קומתו הא כיצד בונה מקרקעות הבים עד קרד עליי' לחמוכה לי אמות ומעליי' לעליי' עד גג העליון בבבים אמה כו' ע"ש ובהיכל שבבית הבמי הי' בונבו עם הגג מלא אמה כמפורש בגמ' מדות פ"ג ומבה ר' וכתב הרמ"ם ביומא פרק ה' ד"ה לבין דלף דהסיכל עצמו עד קירוי עליי' לחמוכה הי' הבמי יותר גבוה מן הבלמון דהבלמון הי' גבוה שבלבים כמפו' בגמרא וכדאי' בש"ס ליש ב"ש ומבום דכתיב גדול יהי' וגו' ומ"מ כל הגובה עם העליות והגג ע"כ שהבלמון הי' יותר גבוה מן הבמי כביל ול"ב מקבי קומי עצומה דהא כיון דעליות בתקדשו בבית הבמון עד הגג ל"ב בתקדש אחיר של העליות ב"כ כמו שאחיר בזרה כבזרה הי' חוריב עליות בעליות כמפו' בגמרא נפ"ל מה' שבגות דבכל ומקום האחיר קדוש כמו גוף המקום נפרט בקדשה ההיכל שקדושתו חמורה מאחר יותר ועליות קה"ק חמורה אבית קה"ק כמפורש בברייתא שהבא שם בפסחים ול"ב בתקדש האחיר עד קדוש לגמרא ועבריס אמה וקדושה הבמונה של דוד קידשה לע"ל ול"ב בבית שבו שבבן כמוך עד שלא הי' בבוהים עם הגג רק מלא אמה אמה ל"ב גם על הגג קדוש ומקדשה הבמונה ואמאי בתמי בבגו אינו קדוש הם מימה דבא לבאורה . ובכה הבלי"ה שם בפסחים עמוד ע"ד הרמ"ם שבחס ופסק דעליות לא מתקדשו אלא הבית דעליית היכל מתקדשה ע"כ ילא לידן בדבר אחרם דלמסקנא אין חילוק בין עליית היכל לבאר עליות וגם עליות היכל לא מתקדש והא שבמ"ם בעליות קה"ק חמורה הי' מבום דאם ובומא בבים לעיל דכיו שלולין הי' שבאחר בעליית קה"ק שבבה מבלבלין אם האוכין ל"ב לא גרבי ומחילות דמסיק בבים דאם בקודש הם קודש אחולי גם בעליית ההיכל הי' לולין שבאחים להיכל הא דלריך לאוקמי בחלוטת דמזו לקרקע הבחרה ליל דחלוטים לא מקרי פבוחת בבחרה כיון שלא בעבו לאמה ולבא דרך שם עכיל הבלי"ה . ולפ"ב הי' אפשר לומר דלא הי' לולין שבחתם רק העליי' הבחבוחה ועד הגג הי' עליות ב"ב עליות כמו שפרש"י בדה"י שם וכיון שכן לא בתקדשו העליות העליונות כלל אלא שדברי הבלי"ה אמיתים . בזאלם מ"מ דחלוטת מש"ה לא מקרי פבוחה מבום שלא בעבו לאמה ולבא זה שמילוק מכן לו ואחדבה לף לענין שחיטת קדשים בבחר אמה והוא קבן לף דכי פחה לף שחיטה מבומם כביקה ויליאה כמפו' בזבחים דכ"ה ולף שבחוכי בגמרא שם.ויש ל"ל לחלוק בל הש"ם ולבאורה יש לבאיה לראיה לדברי מהבבי התוס' בשבועות דד"ז ע"ב ד"ה ואין מוכלין שם שבי דחפי' יש בקב לבאות דרך שם פתח הבחרה ע"ש וק' דאם יש בקב הוי פבוחה לקדש ואמאי אין מוכלין שם מבי"ב כדברי הבלי"ה אבל אין זה ראיה ד"ל דעיי"ר בהי' בקב פתח מב' בפתחים דבבהיב לא מקרי פתוח דבלבוד דמי ובין בש"ס בוכה ד"ה ובביקר דבריו מה בעמד בל הרמ"ם אבי הבה דהא הבים דבקאמר מהיכל מיקום ובגמר הוא מבאמר בברייתא דאבא שאול ובבי הרמ"ם מביא מ"ד בברייתא בפ"ז מה' בה"ב ולף שמשם אין ראיה רק לעליית קה"ק מ"מ כיון שעליית היכל שהוא קדוש לא אמר בש"ס מפו' אין דבכו בל הרמ"ם לבבתיק מה שאינו מפורש כידוע דבכו וגם בראיה לף דהרמ"ם אין כותב דבר זה בפי' ע"ו מוכח כן מדבריו בפ"ה מה' עה"ק ה"ד בכתב חיל ומבין שבוחבין קדשים קלים בבל הבחרה וכו' ולא שחטם בהיכל בזרים אבל אם שחטם בגבו בל היכל שבולין אאין הגבות ראיות לבחיבה

מכל אלא בקרקע שבחרים ע"כ . והבה לבאורה דיוקא דריבה וקיפא בבני אחרי דברייתא אינו עוקל רק בגבו ומבמע דבעליות בבר ומקריים אחיב אלא בקרקע שבחרה ומבמע בעלי' שבאין אבל האמת הוא דדברי מדוקדקים היבב דבהיכל אינו שבוח רק בגבו אבל בבלי' בבר דמתקדשה אבל בבחרה אינו בבר רק בקרקע אבל בעלי' שבאין אלא מתקדשה והמדקדק בדברי הכ"מ יראה שם הוא ודברי הבלי"ה חמוהים גם לדבריו יהלוק הרמ"ם בל התוס' והמדקדק שבחוס' בבבועות ד"ז שם ד"ה ומעמד כי בפעמים דלמקבלא מליות הביכל קדש וכ"כ המדבר בש"ק דבבת ובבים מבחבן בעליית ביהכ"נ וגם עכ"ש תקבי קדמיים הכל אבמה התוס' והמדבר הכיל אמרי אין בבר מל הבלי' בל בינה לאמון ע"כ מה ראיה לדים לבעלה דכל בבבה בל שחיר והשבקיו בבר שבבן מבו קדושת חוריב ומ"ש בבינה שבי כיון שבמה הבל בבבה בל הביכל לבוא לבבוב בבבה לבבוב לבבוב לבבוב אמה אין החוריב בלמעלה קודם ואחרי מעטם זה בהנו לבקל לבבוב להעליות אבר בבינות המקדש כאבר כתב הרב"ז בעלמו שם שבהנו בן ואין מומה בידים והרב"ז דחק ואחר למלא טעם לאמתא ולפ"ז אים אלא שאף אם מאמר להחוריב שם בבר ע"ד ע"ו בבר בה בומה עבמים לבקל יומר וקלמתי ומון ומעמי הכיל מלאה לי דאין לחמוריב דהא כתב רש"ל הביאו האחרונים בפי' קב"ד דמוחר לבבה אחר ספרים בחיק בבום אחיו מבעלו ומקדושתו הלאמונה בזה שמבמבם עוד המבמים בל קדושה קלה ולף שבבי' פי' מ"ב כתב לאחור לבבה בבבם בל הפלין מזד דברים בל חול לריך לחלק בין המבים חול גמור להבמים קדושם קלה ובב"ד עדיפא מהחם דהא בזה שמתפללין שם הבמים איבם מבעלין הקדושם חמורה בל חוריב הבעזרה ובמג"ל בפי' קב"ד הבא ד' הבי"ם בזבלה דמוחר לבבה בחיבה בל הבי"ם תוך החלון לבבמו אלא תבמים שם הבומאם לבבה ולף אבי' בשם התוס' בב"ב דבי דבבין דאיבם לבבה בבבם בל הבומאם לבבה בב

קחמיג כותלין לא קחמיג מודע כי אלא קדושתו לי כלפנים לי כלמון ע"ש ומפורש שלא כדי מרמנ"ם ומה שהגיה שם בכ"מ קעד לדברי הרמנ"ם מן הירושלמי פ"ה דכלאים הכה הירושלמי הזה הוא ג"כ במקומו ביומא אבל גם שם אין הפ"י שהפסק הוא אם הוא ממדת חון לו ממדת פנים . אלא שהפסק הוא לי קדושתי כחון לו כפנים ומה דקאמר מה דכתיב ואדנים אמה הוא הסיכול לפני הדא אמרה מנפנים הימנו דאלי"כ הי מ"ל אמה עם בוני הכותל וכפי' המפ' שם ולענ"ד שגם הירושלמי קונר כמקבלת דש"ס דין דאלא חגיג כותלים לא קחמיג וזה כוונת הירושלמי דאל"ל ר"מ לר' ווסי והכתיב ויעש את בית קה"ק דלי כתלים מני קחמיג ודין הכותל כלפנים לי"כ הוי כ"ל ובפקוק כתי' עמדים אע"כ דאלא קחמיג כותלים לא קחמיג ע"כ מפפקא להו בקדושתי' ועבד אחי פרוכת ודברי הרמנ"ם אלו אין בידי ליאנ אלא לומר שמ"ש ממדת הקודש הימנו אם הוא מקודש בקדושת הקודש או בקדושת קה"ק וגם מ"ש והכיהו אמה ימיהם הימנו שבמקדש ראשון לא הי' אלא הכל רק אדנים יעמדים כי אמה מרקמין הי' בנין ובית שני הי' אמה עוד פנוי הימנו האמה מרקמין ומש"ה קרי לה אמה ימיהם אבל הוא דוחק גדול לפרש כן ולי"ע ועכ"פ מצואר מדברי רש"י שאלא דכי הכל בכתב הי' מוחר להוסיף על עוני הכותל ולמעט אלל הקודש וא"כ לענין כותל של ביהמ"ד דאין שיעור לעוני' וגם לאלו מה בכך שהעני את הכותל אלא ש"ל דשאני התם דאם הוסיפו על עוני הכותל הי' נעשה ללוכך המקדש לעשותו כתבנית הראשון דכ' הכל בכתב אבל בכאן שלא נעשו העמודים רק שיהי' ללוכך שיעמדו עליהם הכיפה ולמעלה שיכניסו אותה לתוך הע"ב אולי אסור לעשות כן ומשום דממעטו אלל האויר של הביהמ"ד ואולי דומה לנוחן מן ביהכ"ב דהא ע"י הסתימה אף שאינו מפקיע מקדושתו מ"מ אינו יכולין להתפלל ולנמוד במקום הסתימה . ואולי כאלו כתוך אלל ומביהמ"ד ויותר מה הנ"ל הא"ר בשם תשו' ר"י הלוי דהמעטב מלבנות ביהכ"ב הוי כתילה אמנם נראה דאף אם כאמר דכתילה ביהכ"ב אסור ומה"ת ובפ' פרמ"ג מפפקא לי' וכ"כ קלת ומלשון הרמנ"ם בפ' המלות ל"ת ס"ה מ"מ דוקא בתילה ואנודה אסור ומה"ת כדכ' בקראי הא כב"ד וגם המעבב לבנות ביהכ"ב ודאי אינו רק מדרבנן הא לומה זה דומה לנוטה ידו על שם הקדוש או מנגף עליו שעוה ומלמעלה ואינו מכיון להסיר דודאי אינו בכלל ומאבד השם שיהי' אסור מה"ת ומה"ש לענין בתילת ביהכ"ב ועוד דאף בתילה קלת ונגודה כותל מערב של ביהכ"ב לא בריר לי אם עשו בזה איסור ודעתי נוטה יותר שלא עשו איסור בתילה דהא אף לענין בתילת המזבח יהעזרה ומפורש ברמנ"ם פ"ו מיסודי התורה שאינו אסור רק דרך השחתה ועיין בראש"ש ר"פ ראה ודרך השחתה לא מקרי רק באופן שאינו ומכוין רק לאבד ולהשחית ולא לשום תיקון ח"ל רע"א בתשו' סי' ק' אות יוד ושמלת בתשו' רב אחי כו' אי קשיא הא דאמריק גבי קומה וכתב ומתה ומה לעשות שלוש בין אים לאשתו אמרה תורה שמי שכתב בקדושה ומתה על המים כו' אלא ר"ל דש"ק ומאחר שבא להוליא מידי ספק ומידי איסורא אין זה בכלל איסור ומיקה השם שאנו לומדים ומה שכתוב ואבדתם את שונא לא תעשון כן לה' וגו' ולכן אינו אסור רק כשעושין דרך מחיקה ודרך אבודה להשם אבל כשאנו עושין זה לשום לרך ותיקון שני וא"כ לומר לאיתופל קי"ו יפה מה לצורך תיקון בגון לא מקרי מחיקה ושני לצורך תיקון העולם כולו לא כ"ש . ולכן קאמר ר"ש גאון שאין לומר איסור שבועות ואיסור מחיקת השם דומאחר שבא להוליא מידי ספק כו' לא עובדין שום עבירה כי אם תיקון ומאא"כ לענין שבועות שוא אם הכ"ל בזה והוא אונס ויליב עכ"ל רמ"א הרי דכל שעשה לשום תיקון דבר שבעולם אינו בכלל אבידת השם וכן מורה לשון המוכח קופרים בני דיו שבפלה על הכתב מוחר לומחקה אלא הי' כוונתו אלא לתקן מוכח ומלשון זה דבכוונתו תליא ונילבתא ואינו שלא כיון אלא לתקן בין אם הוא מתקן או לא לא עבר ומשום מחיקת השם כיון דכוונתו לא הי' דרך אבידה להשם רק לתקן ואף שכמה פוסקים החמירו במחיקת השם דאף שכוונתו לתקן אסור הי' הרא"מ ר"פ ראה והרי"ב אבקמרכי הביאו ב"י ביו"ד ס' ער"ר . ועיין בש"ג פ' שבועות הנדות והאריכתי בזה בכמה תשו' ומכל מקום לענין בתילת מזבח והיכל ומפורש ברמנ"ם שאינו אסור רק דרך השחתה ועיין בראש"מ שם וכל שלא כיון דרך השחתה לא עשה איסור . בפרט בענין ביהכ"ב שלא ונאינו מפו' שיש בתילה איסור תורה . דהא כל קדושת ביהכ"ב אינו רק מדרבנן כמ"ש הרי"ן במגלה . רק שמלשון הרמנ"ם בפ' המלות שבי' הזהירנו מניחון ומאבד בתי עבודת האל כו' ומשמע שלא דבש ביהכ"ב בכלל אזהרה . אף שאין זה הכרח גמור דשא כי ג"כ ומאבד ספרי הבנואה . ומפו' ברמנ"ם בחיבורו שמאבד ספרי הבנואה אינו אסור רק מכות מרדות . וכן בפ' המלות שיש וכל מי שענד על ד"ז שהרס דבר מן ההיכל והמזבח והדומה לזה או שיחתה שם מקומות הי"ז אסור . מקומע דוקא בזה אסור ומ"מ אף אם נאמר דאף בתילה ביהכ"ב יש איסור תורה ומשום שמאבד בתי עבודת האל . וכ"ז אם כיון לאבד עבודת האל ולענות בהם את השם . אבל כאן אדרבה כיונו להרחיב בתי עבודת השם יען כי לא הי' מקום לעשות עצרת בשיש להפלה ע"ב אלא הביהמ"ד לבד כי הי' קטן מהכיל

מ"כ הרחיבו הע"ב גם על מקום הביהמ"ד ובי"ז בכו הע"ב . ועכ"פ אף שאין בע"ב קדושת ביהמ"ד עכ"פ הם מחכוונו להרחיב מקומות של עבודת השם ולא לקלר ואין זה בכלל בתילה להשחית מקומות עבודת השם חיו . נמרנו כפי ליוו המלה תיקון גדול מקנו בביהמ"ד שע"י בנין הע"ב הזדקקו לבנייה כותל ביהמ"ד ולסמוך המקרה שיהיה שהיתה חלוקה והי' בה תיהה רבה שהליכו לסמוכה ומחלה בכיה בקורה בדולה ובעמודים תחת הקורה . ועתה הבנייה הכתלים ועשו תקרה חדשה ומעילה והקיו העמודים . והכה להבנייה כותלי ביהמ"ד דבר גדול הוא דכ' לרוחם אח בית אלוקיו . וגם בבית הסני עשו ההיכל בגוה ומכל לאשון לקיים והי' הבית הראשון גדול ונו' וגם העמידו מרבותיו שעשו תקרה חדשה . וגם הסירו העמודים אשר בתוך שלא הי' כלה לפני הביהמ"ד לעשות עמודי עץ בתוך . והשתא לפני מלך ביו כו' וגם הרחיבו בזה הלל הביהמ"ד אשר כמעט יעלה כפי העמודים הראשים אשר עשו מחדש קמוך לכותל מערב . אשר הכיפה נקמוך עליהם . וכפי ליוו הענין הי"מנכר עמודים כאלו בלד לפון שמוך לכותל מערב אשר העמידו שם חיצות עם קפרים . רק בלד דרום לא הי' עמודים . ועתה עשו עמודים כאלו גם בלד דרום . אדרבה עכשיו מהודר הענין יותר מבראשונה . וכל הולאת הנבנהם הכתלים והתקרה חדשה . עשו ע"ד לבנות ההולאת מהמקומות שיוכרו בע"ב . ודאי תקיומם שעשו בביהמ"ד יותר על קלקולם ואין בזה מקום מתילה דרך השחתה : אמנם לענין גוף הדון הנלרך עכשיו למעשה הנה אף אם נאמר שעשו אף איסור של תורה בהתילה . א"א לומר שיוכרחו לבחור כל מה שבנו . ולהעמיד הכל כבראשונה . בפרט עכשיו שהתקרה החדשה אשר עשו על כל הביהמ"ד הוא נקמוך על הכיפה שע"ב העמודים . והתקרה הוא מוקיד וגפרים ויכול להיות שבתחילת העמודים גם התקרה תפול . מה"ה טעם בכריח לעשות כן . ואין לחלות זה בפלוגתת תני ורבא דיש חמורה דקונר רבא כל מילי דאמר רחמנא ליתי אי עביד ל"מ ואף בדבר שא"א שהמעשה יתבטל ונעלמו כמו בחוכם שנירם שהבירוסין קיימים ומעשה שכי החוכ' שם . אפ"ה מפלפל שם בש"ע בזה בפלוגתא דתני ורבא דהיכא דהאיסור כבר נעשה וא"א לתקנו לא אינ ל"מ כמ"ש מהרי"ט ס"א סי' ס"ו כמפורסם בחמרוכים . וה"כ אם נתון ע"ד השחתה . אף אם יחזור ויבנה כבראשונה לא איקון אאיסור . והכי אם אי' יחזק השם איו ככוף אותו לחזור ולכותבו ומעטה זה . ואף שמדברי החוכ' שם דיה רבא אמר מוכח דלא כמהרי"ט ודהק' ומלוים אחן בבור . מ"מ תירוצם שהי' אקוטייתם שייך מי הכא . וגם אין להחמיר לקנוס שלא ליתן המקומות שבנו"ב בחלק שע"ב הכותל נאלו שנעשה הענירה בשבילם . כמו שבמבטל איסור שאסור לחי שבמבטל בשבילו . ואם הבתילה איסור תורה אף שוגג קנסינן אנו ותיב לר"י דקיי"ל כוותי' ובאחרונים ציו"ד ס' ל"ע פלפלו בזה . דהרי אנו רואין שלא בכל דוכתי אמריגן כן . והרי בזכר מתן בשמה וכן שאר איסורי הנאה דלרוב הפוסקים הרמים מותרים אף לדידי' אף שעבר בזמנין איסור תורה . דהמכירם באיסור הנאה איסור תורה הוא . והבלי רחמנא בני בגילה או מכור לנכרי ולכאורה אינו מובן דמשום לאו דבל יראה קנסו ואסרו אחמן לאמה"פ אף בשוגג ואונס אף שעבר רק בשוא"ת ובמכירת חמן שעבר אדאורייתא בקוס ועשה לא קנסו . וכן בהרבינ כלאים אף בזמנין היולא מהם מוחר וכן בכלאי זרעים . וכן בכלאי אילן דומחרים הפירות אף לוי שהרכיב בחיד כמופו בעור יו"ד ס' ל"ה . ועי' בעי"ז יו"ד סי' ל"ז סק"ב ובדריסה שם . ובבי"ש אה"ע סי' ה' . וכבר כ' הרי"ן בע"ז ר"פ הבוכר . כיון שאינו אלא קנס דרבנן ומשום דעביד איסורא אין לנו לחזור אחר חומרא ואין לך אלא מה שאמרו חכמים ע"ש . ויש לי בזה מקום אריכה . אלא שלענ"ד אינו סובל בכאן אריכות אחר שלעכ"ד אין בכאן איסור תורה . וגם קשה אף להחליט בעשו איסור דרבנן . כיון שלא עשו דרך השחתה וכ"ל אמנם אחר כל הכ"ל אין בידי להקל לגמרי מעשיהם הכ"ל לבד כי אחר שנקבע בש"ע שהעני' הוי קפק מקודשת . וגם לענין החלק הכיפה אף שהבאתו דאיה עלומה ונגב ההיכל . אבחי קשה להקל נגד דברי הרדב"ז שמפשטות דבריו ונגואר ההיפך כמ"ש לעיל . אמנם אם יקיימו כל עוני העיר עם אמה"י לאכור האוקומות שע"ב המקומות הכ"ל . נראה לבלד היתר דהא אף ביהכ"ב וביהמ"ד אחר לאכור עפ"י ז' עוני העיר בשאי"ם אף לאשתי ביה שיכרא . ומקודש נגאר אי ביהמ"ד של ק' אלישטעיק יש לו דין ביהמ"ד של כרכין דליתא בשכירה או לא . והנה בתשו' מ"ב הובא בשב"ל כי חיל אך נראה דכל מקום כשבונין ביהכ"ב אם אינו בוה אותה אלא בשביל אבני העיר לבדן כגון בתחרא דלא שכיחי רבים דאחו ומעלמא זהו נקרא כפר ואינ"ב דשכיחי רבים עוברים ושבים לפרקים . כיון דלא קביעי בעיר אלא דרך עראי עוברים ושבים לאו דרך הוא אלא כפר ואפי' שבני העיר לא בנו אותה אכיכון לבד אלא גם אחרים שמחוץ לעיר שייעו להם לבנין ביהכ"ב אין בכך כלום . מאחר שאותן אחרים שקייעו לא שכיחי התם רק לפרקים ודאי אדעתא דבני העיר נתנו להם לעשות בביהכ"ב מה שירלו בני העיר ולהכי לאו דרך הוא אלא כפר כו' אמנם כ"מ דשכיחי רבים ומעלמא שבאין לתפלל שם כגון מקום שהסוחרים ומתקבלים שם חדיר לבתורה ומקומות מתחלה כשבנו ביהכ"ב אדעתא דידהו ג"כ בנאותו והקדישוהו ויש לו דין דרך כו' עכ"ל . והנה ע"ב ברשא דשכיחי רבים עוברים ושבים לפרקים ההוא לפרקים אין כוונתו דמקום ששכיחי רבים עו"ש חוזר יש לו דין דרך דהא כ' בסוף דבריו כיון דלא קביעי בעיר ש"מ דבקביעות תליא מילתא וכל דלא קביעי רק עוברים ושבים דרך אדעתא לאו דרך הוא ומשום דלאו אדעתא דידהו בנאותו ולפ"ז פשוט דאלישטעיק אין דין דרך עלי' . וכן מנואר יותר

בתשו' פרי"ח סי' ז' שהביא על בהכ"נ דק' הרא"ש אם יש לה דין בהכ"נ של כרכים. וז"ל ולריך לדקדק פי' כרכים ומה דלכאורה נראה כיון דאמר בהכ"נ של כפרים ערי ח"כ כל שהיא למעלה מן הכפר נקרא כרך ואפי' עיר בעלמא. אבל כל מעיינה נראה להוכיח דלא מקרי כרך אלא עיר גדולה שבגדולות שהוא מקום שווקים וירידים שבאים לשם ומכל הלדדים תמיד אבל עיר גדולה שאינה מקום שווקים אינ"ש שלפעמים באים לשם מוכחים מעלמא אינה נקרא כרך. ראיה לדבר דנרסינן פ"ק דמגילה אריב"ל כרך שאין בה עשרה בטלנים כדון בכפר ופריך מאי קמ"ל תניא איזהו עיר גדולה כו' ומנסי כרך אילעזריה ליה אינ"ש דמיקלאי לה מעלמא ופרש"י ז"ל דכל כדאיתו אלא מקום שווקיו שבכפרים שם מכל לד וגדול הוא יותר מעיר גדולי דמקלעי לה מעלמא אבשים הרבה ויש הרבה מהן בטלנים ומלאכה שאינ מלאכה אלא בומקומן אפ"ה בטלנים קבועין דומכין דלא ומשכחי עכ"ל הרי ש"מ דלא מקרי כרך כ"א מקום שווקים שבאים שם מכל לד ומשמע שרוב פעמים יש בה י' בטלנים מעלמא כו' אלא ש"מ דבכרך רוב פעמים יש בה י' בטלנים כו' א"כ ש"מ דעיר גדולה אינה בכלל כרך שהרי בתמנה שביו איזהו עיר גדולה ואפ"ה כרך אינ' אלא ש"מ כרך הוא דוקא גדולה שבגדולות וכ"כ הרש"ל בהגה"ל דכרך פי' עיר גדולה שבגדולות. והדב שהרי שביו לקמן בתמנה אין מוכיח אם אל רבים לימיד כו' דר"מ אמרו לו א"כ אף לא מעיר גדולה לעיר קטנה א"כ מוכח בהגה"ל דארי לאכור מעיר גדולה לר"ש כו' אלא ש"מ דכרך שאני שהוא גדולה שבגדולות ומקום שמוחר שבאים לשם תמיד ולוב פעמים רבילים אורחין לבא שם ולהתפלל שם כו' אלא ש"מ תדיר אורחים בעיר. ומדברי התוס' משמע דרוב ב"א בעיר לא מעטו אורחין כו' ע"מ עולה מדבריו דבעיר שאורחים רבילים בה תמיד דאדעתא דידהו אקדישיהו כיון שתמיד הם מלויים בה ומקרי ג"כ ביהכ"נ קבוע שלהם. אבל מקום שאורחין באים שם לפעמים אין שם כרך עליו. ולעניד עפ"י מה שכתבתי דכרך אינו שרוב פעמים כמלאו בה י' בטלנים מעלמא - לא מצלא הרבה קשלות בגמרא שיהי' דין זה ש"ך כ"א בקהלה שיש בה הרבה ירידים בשנה ואורחים מוכים שם כמעט אלי שנה לו יותר דלא הקדישו לדעתם כיון שלריך לשם לכנוס לביהכ"נ ולקנון אכתוב דברי גם בזה עכ"ל הפרי' - ולעניד ראיה לדבריו גם מלשון הרמב"ן ז"ל בחי' פ"ק דמגילה שכ' וז"ל אבל אלא בשתים בכרכין המתחברין בתלמוד שהם ודינות גדולות כענין שאמרו לקמן בבני העיר אבל בל כרכין וכו' עכ"ל הרי דכרך האמור בש"ס פירושו עיר גדולה מאוד - דהא לשון מדינה אינו כיפל רק על עיר גדולה כמבואר בב"י אינ"ש סי' קכ"ח. וא"כ הרמב"ן שכ' דכרך נקרא מדינה גדולה שבגדולות מ"ש הפרי' וז"ל הרמב"ן פי' בני העיר חו אמר דביהכ"נ של כרכין כיון דמעלמא אתו לה הוי להו דרבים ולא מלו מחבני לה כו' והוי להו דרבים ולחפי' דרבים מכבת הוא אלא הוי להו רובא דעלמא קאמר כלומר שהוא של עולי בבל כדאי' בגדלים פי' הסותפים ע"כ. והנה מן הש"ס מוכח דרוב ביהכ"נ אינם נקראים בשם ביהכ"נ של כרכין דאל"כ איכפל הכא לאשמועינן בומתי' דקתני ביהכ"נ מוכר בומני דלא שכיחי אלא שהי' אפשר לדאות דהא אתמה לאו לאכי אחת רק לאשמועינן איזה קדושה חמורה מתברתה דמעלין בקודש. אמנם בפי' הסותפין דקתני ואקורין בדבר של אותה העיר בבון הראנה כו' וביהכ"נ ועשאו משום דיכולין לאכור בזמ"ה בומ"ה כמ"ש הרי"ן שם וע"כ בכפרים ויש' דביהכ"נ של כרכים לא מלי מחבני והוי כמו דבר של עולי בבל כמ"ש הרמב"ן הכ"ל וא"כ אמאי שתים לן תנא כיון דרק מיעוטא הוא דנקראים ביהכ"נ של כפרים וגם אמאי לא קתני מתי בריאת בבון הר הבית והעזרות וביהכ"נ של כרכין אי דביהכ"נ של כרכין מיעוטא דמיעוטא אינהו ומש"ה אינ"ש וזה ראיה ברורה לדברי הרמ"ב והפרי' הכ"ל. אמנם אף אם שפיקא הוא מ"מ כל קדושת ביהכ"נ אינו רק דרבנן כמ"ש הרי"ן וכמ"ש שפ"י שם ג"כ בסוף דבריו ע"כ אית לן למיחל לקולא. ועוד מלעיל דאף אם אתינא בעיר דבנוה המקומות הריל של כרכין כיון שבאין לשם אורחין אף דלא קבוע בעיר מ"מ כיון שעכשיו מוכרח לאוקי ע"כ והע"ז כי בפי' קבי"ג אף ביהכ"נ של כרכין יכולין לאכור אפי' לאוקי ביהכ"נ של יחיד וכבר כי' לעילה דביהכ"נ של כפים ודאי עדיפא מביהכ"נ של יחיד ואף להאולקים על הבעה"מ עודי דאין זה הוראה ויכולין לאכור אפי' ביהכ"נ של כרכים לאוקי ביהכ"נ ש"כ כמ"ש הרמב"ן הנ"ל אמנם הבינו הרמ"ן ומקרי הוראה בזה ודאי דברי הרמ"ב והפרי' נכונים ואין חולק עליהם דודאי לא מקרי ביהמ"ד של כרכים כ"א בתי מדרשות שבירושלים או של שאר עיירות גדולות מאד שאורחים קבועין שם אבל בעונרין דרך אחרי ע"ש כראה דלכ"ע אין להם דין ביהמ"ד של כרכין דהא ודאי בשעת שהם עומדים ומבין אף שהולכין לשם להתפלל אבל אין הולכין לשם ללמוד אם אינם קבועים שם וע"כ לכ"ע יכולין לאכור לביהכ"נ ע"פ ערי"ה וכיון שכן יכולין מתי לאוכרו לביהכ"נ של כפים ובר מן דין הא כתב שם בתשו' מ"ב ובתשו' פרי' דבזה"ז אף בכרכים שרי דשא"י עוני העיר

בתשובת הרמב"ם

שבזמננו מבזמן שהיים ואנ"פ שהמנ"א כתב דזה דוקא בשבנאותו מעלתם הנה אינו כדאי להראה אחר דברי המנ"א אבל היומם לי דהא כי שם בתשו' מ"ב דלפ"ז אין ראיה מבנא בן ביתו אמנם דשמה דהשקהדרין הוי עכ"פ כראתים שבזה"ז ואם נאמר דדוקא שבנאותו ומעלתם ק' דהא הא"ר שם שבנה ממעמות של כל הגולה וגם הכרכים שהמדינה לזה כמבואר בתקרא ובריש ס' עזרא ואף אבי המ"ב שם בכ"ב הנ"ש בשם מרדכי יש ושם מרדכי יש ושם שבנאותו מעלתם מייני' הנה בתשו' דברי המרדכי יש בשם הכ"ל לקולר הגאוני הם תמוהים דהא כ"ב בשם ראבי"ה והא הראב"ד בבה"נ שבנאותו מעלתם מיקל אף בזמן הנים כמים הב"ש בדים הפי' בשם ראבי'. ויותר מזה תמוהים דברי הנ"ז בקוף מה הפי' שבי הומרדכי יש בשם ראבי"ה לעעמי' אזל עיש. והא אדרבה קשה מה בכל הכל ואכמ"ל. אמנם אף שהב"ש כי בשם מרדכי יש בשם ראבי"ה דוקא שבנאותו מעלתם שבנאותו דבריו מונחים בגמרכר אלפיכו ריש מס' ב"ב ס' חפ"ב ושם מבואר דבזה"ז שבורים מוני הנים אף בכרכים מהכי ומקמת קפני ולא הוחמה דבעיון דבנאותו מעלתם ע"י הינב. וגם בתשו' מהר"ל סי' ל"ו שכ' שמך למנהגינו דמוסב דומה אומה מקדים דהואיל וכל לרכי העיר מוטלין על הליבור כו' ואין יכולין לכוף את האומה להתם עמהם כלום לכ"ז מתחברת דהיה כל הולאת ביהכ"נ שלהם דהא קמן שיכולין לאכרו אפי' דכרכין כדפי' ראבי"ה פ' בתרא דמגילה. ולהכי המחבר בכל הקהלות שבן העיר דומה האומה ע"ש. ולא הוחמה שבעיון דוקא שבנאותו מעלתם וא"כ כיון שלא מלאתו להמיר בתחם קהילות לאוכם לכרכים רק ד' מהר"ל הוחמ בתשו' מהר"ל מוהרי"מ מיכן הכ"ל. והרי הוא עלמו מיקל בתשובתו כדי הראב"ד דעכשיו אף ביהכ"נ של כרכים אינה בזמנה. ומש"ה לענין קדים החומר דומה אם האומה. והכי קיי"ל כמו שכתבו אחר זה כל האחרונים והכי נהוג בכל גלילותיו דהחומר דומה אם האומה לענין קדים ומכ"ם היכא שאינו יודע אם בנאותו מעלתם או לא. דיש להקל מכחיו בקהלה כמו ק' אלישעטיק ודכוותה ומאמת כל הני עעמי דלעיל. ובפרט שיש לנו לגרף כל הני מעמי להקל שבתנאתו למעלה. בפרט שק' אלישעטיק איכה עיר גדולה. וגם עכשיו גדול המקומות אף הקטנות יש הרבה ידידים בשנה יותר מק' אלישעטיק ובפרט שבעת בכין הביהמ"ד ודאי היתה קטנה מכמות שהוא עכשיו כמו שהיא ברור עיירות. אבר מחבדלים בכל פעם ומה שהי' בדבר אוכלסין. ואם נאמר דבכל כה"ג אין ביהכ"נ מוכר שוב כפל כל דיני מכירת ביהכ"נ בזמנה מ"ו דדין כרכים אינו מלוי. ואולי משום זה הסמיכו הבה"ב הך דינא דביהכ"נ של כרכים ליתא במכירה ובפרט שיש קרף נחל דעת ראבי' והאחרונים שבזה"ז אף ביהכ"נ של כרכים אינהיהו במכירה וגם לגרף הכך מעמי להיתר דלעיל בכלע"ל ועוד אחת יש לדבר בכיר דהא ד' המנ"א דביהכ"נ אף של כפרים אין יכולין למוכרה רק כשבנו עכשיו אחרת. אבל כשלא בנו עכשיו אחרת אין יכולין למוכרה אף כשיש ביהכ"נ אחרת ואי"כ בכיר אף אלא יתכרו רק דבר מיעוט מקדושת ביהמ"ד וגם יש ביהמ"ד אחרות בעיר מ"מ יש"ל דאסור למכור לדעת המנ"א הכ"ל. והנה דעת הגר"ז דכ"ב הוא להיפך דכל שיש להם ביהכ"נ אחר מותר למוכרה. והנה לכאורה דבריו אינם מובנים. דהא כל ההיתר לדעתו לבטר היסיבה שיש להם ביהכ"נ אחרת הוא מעעם שכי הרי"ן הובא בע"ז: שם דלפיעותא אלא יבוא לעולם לא חיישינ וא"כ אין מותר למכור ביהכ"נ שיש להם אחרת אף אשם מוכרים אדעתא אלא יקנו ביהכ"נ אחרת כלל. אלא דלק"מ דדוקא בשתירה ביהכ"נ כיון דלא נפקי הקדושה ומקום ביהכ"נ בכדי כמ"ש הרי"ן ואף אלדעת הרמב"ן שנ"ש בתא"ה יכולין להפקיע הקדושה בכדי שיהו בתחכומים לכך להפקיע ומנה הקדושה כמ"ש הרמב"ן דהוי כהשמיטי מלוה לאחר זמן מלוהן שמרקין. אבל כשרולים לבנות על המקום שהי' ביהכ"נ הישינה לא נפקי הקדושה בכדי מהמקום. ומש"ה אי איכא למיחש שיפשטו ולא יבנו לעולם אסור לשתות הישינה. ומאי"כ בשבירה שנפקע הקדושה על הדומים שפיר כ' הגר"ז דיכולין למוכרה. דאין מלינו שבני העיר מחויבים להיות להם כמה בתי כנסיות. והא שכ' רמ"א אסור למכרו דהא אף לשתות אסור היינו לפי הטעם משום לנוי מזיז דאי ליכא דוכתא לנלוי אסור לשתות. ואף לפי הטעם משום פגיעותא מ"מ כ' האחרונים דטעמא דלנוי מני אינא. ומכ"ש דאסור למכור ביהכ"נ בשאין להם ביהכ"נ אחרת כנלע"ד לייסב ד' הגר"ז. והנה במחלוקת בין הגר"ז ומנ"א אם כי אין תלמוד כמוני מכריע מ"מ הראיות מכריעות יותר כדי הגר"ז. אחד מלשון רמ"א עלמו שכ' וכ"ז אם יש להם ביהכ"נ אחרת. ולדי המנ"א הטיקר חסר מן הספר. אמנם הנה בדברי הרי"ן בשם הרמב"ן שמוסמו מקור דין הרמ"א מפי' כדי הגר"ז שכ' וז"ל. ומ"מ כל שאין להם אלא ביהכ"נ אחת אסור למוכרה דאמרינ לא נאסור אינים ב"כ עד דבכי ב"כ אחריתי הלכך בשים להם אחרת מותר למוכרה דהוי"ל כהפרים ז' אחרונים כו' והרי מפי' כדי הגר"ז. שליטת אי תמה מאד על ד' המנ"א דאי מייני' הנים דוקא כשבנו עכשיו אחרת. אי"כ אמאי פליגי בתחנה ואיכא מאן דאסר ואף מאן דבדי והכי קיי"ל היינו דוקא מעעמא דאי לאו דהוי"ל הנלה מיני' כו' והוי"ל כמכר הא בלא"ה אף שלריך דבר אחר שמחול הקדושה עליו. מ"מ הא אל הקדושה על ביהכ"נ החדשה שבנו כמ"ש המנ"א עלמו שקבי"ז בשם המ"ב. וכ"כ בדעת הרא"ש בתשו' והמקבי' ואלו לאיתא מהנה כדי הגר"ז. אמנם לאמת לדי המנ"א. הנה כפי שרולים ליקח עכשיו ס"ת מדשה כי הספרים ישנים שלהם איכם מתוקנים כראוי. א"כ יוכלו למכור המקומות לבשים. ויקחו מהמעות לקנות ס"ת דהא לקנות קדושה חמורה מותר לדי"ה כל שיש להם ביהכ"נ אחרת כמ"ש המנ"א שם דבזה מותר אף לכתחלה אליבא דכ"ע ואף שדמי המקומות יעלו יותר מכפי שלעורכו ליקנ

עבור

עבור הס"ת דהא המקומות אלו הם בכותל מזרח בע"ב שיעלה דמיהם לסך רב מ"מ הא ידוע שכמות המקום המוגבל מה שלקחו ממקום ביהמ"ד ל"ו אמה רק דבר מועט דהא אינו מחזיק רק ערך מ' אמה ואלי רק שעיקר שיווי המקום הוא מלד שלפיו המקום הזאת לשאר העזרה אשר בנו ומחדש ואי"כ אי"ל להעלות בקדושה המורה רק מה שהוא המקום בכמותו בעצמו כי זה לקחו מן הציבור"ד שלריך להעלות אותו לקדושה המורה. ובר מן דין נלע"ד דאף לד' המג"א די שנעלה לקדושה המורה קלת והמעות ' ואף שהדין במוכר ומוחיו לריך להעלות בה המותר לקדושה המורה זה דוקא בשלא מכרו זע"ה במא"ה שאז לריך להעלות כל הדמים לקדושה המורה דוקא. אבל כשמכרו זע"ה במא"ה שאז א"ל להעלות כל הדמים לקדושה המורה ושרי למשתא ר' שיכלא רק משום שלא בנאו עכשיו אחרת מע"ה לריך לקנות מדמיו קדושה המורה ' בזה די אם קנאו ומוקלת הדמים קדושה המורה ואם נחליט כד' המג"א היה אפשר לי"ב בזה קושיות התוס' שם. במנלה דכ"ז ע"ב ד"ה אבל החמו דר"ל דבכה"ג מיירי שלא בנאו עכשיו אחרת. ומש"ה דוקא בהותירו מותר וזה כמון ועכ"פ בכה"ג נראה דאף לשנ"א שרי כנלע"ד:

תשובה כט

מקאלא. יום א' כ"ג אייר. תרכ"ד לפ"ק.

חיים וברכה למשמרת שלום. לכבוד אחי ידידי הרבני המופלג בתורה ובחסידות יראת ושלם מי דוד כי שו"ב דק' בחמיקאן.

מכתבו הגיעני עש"ק וחנבר ' וע"ד שאלתו שבעירכם היה ביהמ"ד של יחיד שבדר ביתו לביהמ"ד וקבע אותו בתפילה בו ללד דרום. ואח"כ נמלכו הבעה"ב. של הביהמ"ד לסתרו ולבנותו מחדש וקבעו המזרח כדינא וקבעו שם אה"ק עפ"י הוראת הרב המו"ל דשם. ועתה קלת מפקפין עליו לאשר זכה דוח זה להיות שם אה"ק וא"כ יש בזה מקום הורדה מקדושה ורו"מ הביא ראיה להמו"ל ומש"ם דמגילה דכ"ו ע"ב דקאמר רבא דלו תיבותא אותבוה וא"כ שיבו אז אה"ק ומקום לעקום אבי"כ דבמקום מלוה נ"א לן בהורדה מקדושה עכ"ד ובאל חו"ד זאת תשובתי הא ודאי שהורדה מקדושה אסור אף במקום מלוה. וראיה לזה מש"ק יומא קוף די"ב דא"ר יוסי בר' אבין אמר ראי לא לבא ולא לבי"ה. כו' כש"ד מאי לא ומקום מעלין בקודש ולא מורידין הרי אמנו מבטלין אותו ומעלות עבודה כל ימי חיי הראשון ומקום זה ומה שהביא ראיה ומגלה הכ"ל לכאורה אדרבה יש להביא מהם ראיה איפכא דהא התוס' בב"ב דיש ד"כ סד"ה הוא כתבו דע"כ לא ביטלו האחרון שהי' ס"ת מוכח שם ואסור לשנותה לד"ח דמעלין בקודש ולא מורידין כו' ע"ש ומוכח להיפך מדברי רו"מ אלא שלכאורה דברי התוס' אינם ונבנים דהא הורדה מקדושה אף לפי שעה אסור כדמוכח בש"ס מגלה דכ"ז ע"א וכ"כ הב"מ בא"ח סי' קי"ד וא"כ מה הועילו בהא דלא מבטלי ליה ' אע"כ דכוותה דגם בעת שמתו שם אחרון הי' הס"ת מונח בו רק לעפ"כ אם היה מבטלו הוי הורדה דהוי כאלו מבטלו ומהו כותל כמ"ש בחי' והרי"מ ומלבלין שם והיינו דבכה"ג שבעשה מתנו ומחילה אין לו קדושה אה"ק כמ"ש בהגהת רמ"א רס' קי"ד וזה כוונת המג"א שם סק"ד וכיון שכן מקרי דאכתי הוי הורדה מקדושה לפ"ש לעקום שהיה שם אה"ק ומקום מלוה נ"מ כמ"ל אלא ע"כ דזה נ"א לן וראיה ברורה עוד לזה מהשו' הרשב"א סי' תקפ"ב וז"ל ראיתן היה לו בית קטוף לבהכ"נ להתיכל ובנה אותו בכון כאה ולבה לעבר עם בהכ"נ כדי להרחיב בהכ"נ ונכבו הנרות בידו ונתנה שם' מקומות ישיבה שם שידרו ומעולתם כדי אבל הקבימו הביבור כולם שיעשה כל אותו בית היכל וכן עשה וכו' ע"ש ' ועי' בתשו' ר"ל סי' ס"ן ועי' בתשו' ט"ב מה"ת חא"ח סי' ח ביאור השו' רשב"א זו ומבואר שם דאחר שעירב ביחו עם הביהכ"נ כלה לאותן ליקח ההיכל ומקום שהיה עד עתה שם ולקבנו במקום שהי' ביחו רק שהקהל ביחו בו ומשום שהמקומות שהיה להם בלד ההיכל יפחתו דמיהן ע"ש ומשמע דלולא זאת אין ומקום לומחות אף שנתחבה מקום ההיכל ועי"כ דהעשה הוא דאם לא הוי הורדה מקדושה כיון דביהכ"נ הוא וכלל הביהכ"נ לא חורד מקדושתו ומש"ש בר"ד דודאי כן הוא ודמי להא דמגלה הכ"ל וכ"מ מדברי המג"א סי' מ"ב סק"ג שכ' דכיון דעכ"פ באותו התיכת הרלועה יש בה קשר מה לי במקום זה או במקום זה הן אותה שמדברי רשב"א הכ"ל נראה להקל אף בהא דהחמיר המג"א דהא כאן בא לבלק את ההיכל ומכל המקום של הביהכ"נ שמוכבר ולימנו במקום חדש שלידו לביהכ"נ ואף שבעשה בעשה ביהכ"נ א' הא שם ג"כ ע"י הקשרה בעשה א' יש לי"ב ולחלק. אמנם בהא דמגלה ובנ"ד ודאי א"ש כמ"ש המג"א להקל גם בדבון הרלועה וע"ש בא"ר ומ"ש בשם זקיני הגאון מהרא"ש ומרש דוקא מאבני המקום וגו' וכ' אחרונים דאין ראיה כ"כ ומשם ולפנ"ד יש לו ראיה ומש"ם דמגלה הכ"ל הרי בתבריר בעשה א' לה חר בנ"ד בעשה הני נראה כיון דבראשונה בעשות קבעוהו בכותל דרום כמ"ש רו"מ הא קיי"ל כב"ה בדש"ה דבזיר ומייתי לה בש"ס בכ"ד דהקדש בעשות לא הי הקדש אף בקדושת הגוף א"כ לא חל על המקום הזה קדושה המורה כלל כיון שבעשות היתה וראיה עוד לזה דהא כמה פוסקים המתירים לקדוש שם שבכתב בעשות ולגבו והא ודאי דגמיה. הורדה ומקרי כמ"ש בתשו' מ"ב ס"י כ"ו ובנו"ז ח"ח סי' קי"ד סק"ז. כתי דקדושתה הבשם יש עליו בכ"מ שהיא דכ"מ שהוא קדושתו עליו ועי' בנו"ב קונא חיו"ד סי' ע"ו. אומנם אעפ"כ עי' הגריזה הוא מורידו מקדושתם ס"ת כמ"ש בתשו' מ"ב הכ"ל אין דכיון דבעשות ככתב במקום ההוא בס"ת ל"ח לן ועוד ראיה ומש"ם דעכיון ד"י עי"ב דמוכחשת של מקום ולבנות ומיקום ומיקום כמו שהיתה ולא היתה מפעמת כמו שהיתה בעלה אח מיקום והיתה מפעמת כמו שהיתה ע"ש. וכבר עמדו האחרונים דאיך אפשר ליעול הא מכחשת כ"ש הוא ויש בה מקום ל"ת כן ע"ש מה שמילנו ומכ"פ מקמי הא הוי הורדה מקדושה לאמיכה שמחמבר כבר להמכחשת דהא בי"ה הוי הורדה כב"ל בפרנו דעבקיו אינו ראוי לבלוס אי דכיון דבעשות מינו דאלו הי' יודעין שלא חפטה כבראשונה לא היו מדבקה אין בו קדושה ואין בזה מקום הורדה מקדושה עשם הבי' דכיון דגם אז ודאי ידעו הקהל שלא יאות לנעבד הכי לקבוע האה"ק בלד דרום ולהתפלל ללד דרום רק שקבנו שכיון שא"א לקבוע ללד מזרח העולם יש לקבנו יותר ללד דרום ודאי שהיה דעתם שאם יוכלו אח"כ לבנות הביהמ"ד הזה ומחדש יבנוהו ע"ל שיוכל לקבנו כדינא ולהתפלל ללד שמתפללין בו כל ישראל ומ"ש עכשיו שבנו כן אין בזה מקום הורדה מקדושה כמ"ש הרי"ז בס' כ"ד ס"ק ז' לענין החרן שאחר בזירת הריקוס יומ"ש ע"ש. טעם הרביעי דהא כ' בתשו' מ"ב סי' ל"ב דבני העיר שקהלו ביהכ"נ יש ובנו במקומו ביהכ"נ חדש דבקע קדושה והלחשוכה וחל על החדשה ועי"ש בטעמו וכן הסכים המג"א בס"ר קס"ב סק"ז. ואף שכ' המ"ב דזהו דוקא אם קהלו שוטין כן בפירסום מקרי בטלא"ה ואי"ל לומר הן לו ללו. ועוד דביהמ"ד דידן דמי לביהכ"נ של מרבים וכיון שמיוחד לאנשים המתפללים בו כל שהסכימו כולם קבי ומי בהא"ר ורעבא"ח. ורן פ' בני העיר. ומש"ם אף דעיכרם ודאי הוי כרך מ"מ ביהמ"ד דכיר הוי כביהכ"נ של מרבים וספיר מזבנכא ובפרנ לד' המ"ב שם דבכה"ג אף בכרכים מלי לאפקועי קדושתה. ועי' בתנ"א מקנ"ז. וגם י"ל דלי"ק הוא"ב דבעינן דוקא בהסכמת שא"ה בטא"ה אלא מעשה דשם החיר להוליא האבנים והעלים לחולין. ואף שסיים המ"ב שם דאין כח ביד שא"ה בלא דעת אה"ע להפקיע מקדושתי' רק ע"לוי לקדושה חמורה י"ל דאינל לשעת המחמירין בס' קי"ב ס"ד ' אבל לפי מה שהכריע המ"א שם בסק"ד להקל מלשון הרמב"ם די בקדושה כיולא בה ' ואי"כ שפיר כפקע קדושה הראשונה ע"י מה שבנו עכשיו אחרת וגם יש לסרף קלת דעת בעה"מ שסובר דכל היכא דמעמידין בקדושתו א"ל עילוי וכיון שמעמידין עכ"פ כללות ביהמ"ד בקדושתו י"ל דקני בהכי. מכל אלין מעמי שפיר הורה הרב המו"ל להעמיד עכשיו בביהמ"ד החדש במקום הראוי. ומחמת שאיני במגב הבראות לא יכולתי לעיין בספרי האחרונים מזה. וכתבתי אח הנלע"ד בהשקפה ראשונה ושלום כנפשו ונפש הדו"ש באהבה.

שלמה בנוסר"י זללה"ה חופ"ק הכ"ל:

תשובה למד

מקאלא יום ו' עש"ק ט"ו בכסלו תרע"ו לפ"ק

שפעת שלום ורב ברכות טוב לכבוד אחינו ידידי הרבני המופלג החריף ובקי מו"ה יעקב שפירא נר"י ונק' פומארין. בק' בחרסונסוב

מכתבו קבלתי. וע"ד שאלתו. בעה"ס א' סס' לו המיכה שעות. ובאן אנו לענ"ד לברות אם מותר לקנות ומנו אנו המו"ל בברות על מלה. וכ' הו"מ להתיר. ולא מעמנאר בא"ח סי' קי"ד סי"א דברות על שעות אפי' לאחר הביטול אסורים להדליקם בביהכ"נ. שיבו בחופן מבקרא עליהן שם ע"ז. ומש"ה מאיסי לגבות כמבואר בש"ס בע"ז דע"ז בבעיא דר"ל שמשם מקום דין זה ' אבל בכ"ד שהחמיכה שעות לא אחרה עדיין בכל ולא חל עלי' שם ע"ז ומעולם ' ואף אם הביאו המ' שעות לפני הע"ז פ' המחבר בש"ע סי' קל"ט ס"י דמותרת. ואף דלדעת הרמב"ם אסור בבה"ג כמ"ש הש"ך שם בסק"ב. ולד' הב"ח כל בע"כ יש לו להחמיר. ו"מ בכ"ד שאינו ידוע אם הי' בבית תרופתם בלל לד"ה מותר אף לברות על מלה. וכ' הו"מ להתיר ' ואני מוסיף על דברי הו"מ מעמים בכוכים להתיר חדא דמלשון הרמב"ם עלמו פ"ז מה' עכו"ם הע"ז שאם מבואר דעתו להתחמיר אף בדבר שבוזלא בו אינו קרב לגבי מזבח ' מ"מ דוקא בנמלא בפנים הייבו לפנים מן הקילקולין ומבואר שם דמלאו מן לקילקולין. אינו אוסר רק בדבר הקרב לגבי מזבח ' אבל שמדברי הב"ח ומבואר שבכל בבית תרופתם יש לחוש שמא בכנס לפנים מן הקילקל יע"ש. ובפ' שעה"מ פ"ה מהלכ' הוכיח מדברי הב"י שסי' קל"ט שכן בד' הרמב"ם דעתו ' הגם ש"ב ל"ע מהיכן למד הב"י והב"ח לפרש כן בד' הרמב"ם להתחמיר כ"כ. אבל גם לדעתם דוקא עכ"פ בידוע שהי' בבית תרופתם. אבל בספק בזה ודאי יש להקל דמכ"ל לחזיק איסור ואחזקי איסורא לא מחזקינן ועי' ש"ך יו"ד סי' פ"ג דזה עדיף ומבאר חזקה א' דוב ועוד דיש להעמיד המ' שעות בחזקת היתר דמעיקרא. ועוד דאף שהגי' והב"ח כתב בפשיטות דלדברי הרמב"ם דהקרובת נאסר אף שאין כיולא בו קרב ע"ז אחבנת גם ביעול ל"ע כמו בכל הקרובת ע"ז אבל בספר שעה"מ שם כתב דאף לד' הרמב"ם מכל מקום כל הקרובת שאינו כעין פנים מועיל לה ביטול והביא ראיה ברורה מן הש"ס בע"ז ד"ל ע"א עש"ה ובפרש"י והוסי' שם וכן אמ' הרמב"ם בפ"ח ה"י"ב ע"ש וכ"מ לפע"ד ומלשון החוס' שם בד"ל עש"ה והנה ד' הפ"ש דחף דבע"ז עלמה קי"ל כרבנן דרבי בנמנה דב"ג דמוכרה אינ מוכרה לא ביעלה אבל בנו ע"ז ומשמיה אם מכרה או מוכרה ביעלה וכן הכריע רמ"א בס' קמ"ו ס"ח ועיין בע"ז בס"י קל"ט ובש"ך שם סק"ז. והעמם ובמבואר במי' הרמב"ן ר"פ ר' ישמעאל ובר"ן שם הובא בב"י סי' קל"ט דדוקא בע"ז בקרי רבנן דמוכרה או מוכרה לא בעלה כדאמרינן בש"ס מסוס דמימר אמר אידי דמיה יקרים מזבן לי לעכו"ם ופלא לי' מסא"ב בנו ע"ז ע"ש והא"ה והוא הטעם בתקרובת ע"ז שאינו כעין פנים דומכי בהו ביעול

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל

ספר

שאלות ותשובות

דבר משה

והוא חלק אחר מחלקי התשובות אשר לי על ארבעה חלקי
השו"ע מיוסדות, טפחתי ורביתי, הכינותי וגם חקרתי,
אנכי הצעיר **משה תאומים** רובין תחת משא עמ"ה
ועבודת אביו מלפנים בישראל בק"ק **יאברוב** יצ"ו,
וכעת בק"ק **האראדענקא** יכונגה עליון.

אוצר החכמה

לעמברג

בשנת **מה טובו דברי משה** לפ"ק

על ידי השתדלות והוצאות המביא לבית הדפוס הרבני המוסמך
ירא ושלם מהו"ר **אלכסנדר זיסקינד** פעלזן נ"י
מראזוואדוב יצ"ו.

בדפוס של הי"ה מחו' **אורי זאב וואלף** סאלאט נ"י.

Debar Moses.
Druck und Verlag des U. W. SALAT Lemberg 1864.

כל אחד ואחד לי כגון מעשיר בן רבי איר איר אין הם על הנביאים גדולי כגון רק להפסק הים לי לאחה לו לא וזה הפסק כולל כלם ומה שנפסק לאחד נפסק לרבים איר גם ברסיר מעמ דלא בעליכן מקומם ודפמיה והרבה המלכתי בזה בעמ' כלה ולפיז שפיר כי הרים דמאלי בקעה להעומלה יזוע בעקומו ולכמה קפיקה אלא לזה מיכנס ואיר כל אים בפני עלמו הפסק ואי אפשר להיפאל לרבים בלסיר ולכך עהור אבל אבל הפסק לכל אדם שבכי ודאי כנס הוא לבדה רק שעקום הקבר הוא בפק ואיר הים שוה לכל אדם ואין לריך ליפאל כולם ומה שנפסק לזה נפסק לרבים ולכך מעמא ברסיר וזיב עכיל הערבים ופיי ועפיי דבריו יש להוליל הדשות בכמה דוכתי וכלוכי כמת לקבל בעקיס שאפשר להפליך הן לחכם וגו' :

ואשר רומעיר הוא כבהבא מעייב כפני ופלפל בדין לעבר העקום בעובדא דידן להילוך הכהנים מעמם ר"ע ברסיר וכבר הלכתי לעבכיתי בחשובה שבעליתי מאז בזה (עיי' לעיל עמ' כ"ו עד קיום ר"י כ"ע מזה) ולעכם שאמת אביל ולא אכחל בי אני כבוד בעיקר הענין בזה"ז בעוה"ר שבעלה דין עומאה ועהרה וכלנו עמאי מתים עמתה כשאנו דכין על מקום הפסק נו לענין אהלה כהן אי מוזאר הכהן ליכנס לשם או לא לא שייך לדון בי' ענין חילוק רשויות בין רה"ר לרה"ר לאין זה בקבל ר' עומאה רק היא ככל שאר פפקות בשיקוין ופיי חוק' ביק ר' י"ח ד"ם אין מקלת שלי' בלא ולד לענין ר' כלה לעמא עהרות הי"ל ככל ר' עומאה ולכין בה דין חילוק רשויות אבל כל לגבי בעלה הוי לי' כמו שאר איקורי תורה ואין בזה חילוק רשויות ופיי בן' ר"ע לסרב קלוה"ע ז"ל שמעמתא ר' פיב ו"ג והבן ושם בחשובה הכ"ל עיילתי בזה בהסי' דקמתו של עליק כו' ובא כהן וסלין כו' בדברים נחמדים וכעת מלאתי לי דב דיבר כותי ר"ב הגאון בלי"ח בלכות ד"ם בהסי' דמלבנין הייכו פ"ב אהלות כו' לחוד אהלות ים בשם שבל עמה ושקשה בלי"ח לאפילו הים מעמ"ם מקמעא רבים הים שם וכ' עומאה ברסיר עסור ות' לפמ"ם הסוכ' שם שכיקוי זה עכ"ם גולל הוא ואי"כ לענין עומאה ומהרה אין כאן אים כפקוחא דגודלי כעמא זה הדולג והפסק הי' רק לענין עומאה בהיים אם הכהן מוזאר עליו או לא ואין זה כל' ר' עומאה אלא הוא ככל שאר איקורין בשיקורין שפסק תורם לחומרא עכ"ל ובדעתי לתקוע יחד בפבלא זו במקו"ם בלות ה' וכעמ בהמזי אקלר ידידו דומ"ם **משה תאומים** :

שאלה סט

כבוד ידידי הרב המרוץ ובקי מורג מהרן בעל מיבות ידיו רב לו במלמעה של תורה כמ"ת מוה' **דוב בעריל חמאדיש** כי' בק' **קאלימויא** יל"ו י

יקרתו הגיעני זה פעמים בנידון שאלתו ע"ל בהכ"ל שלון הקהל לפאר בית אלקינו לבנילם ולהרחיבם ועי"ז מוכרחים המה לנתון קלת מכותל מערבי של הבהכ"ל ונמלוב עול שלוחות לעזרת בשים לתען יפמעו אל הכנס ואל הפפלה ולכוכם להוקיף עוד שמה חלוחות לעיב מה שלא הי' מקודם בחוחו הכותל כ"ב חלוחות וכ"ח מוחה בהם לנתון דבר מבהכ"ל ולעשות הדשות ונפעו בשאלתו לחוליעהו הכרעה לעתי אי אלוך לעיעבד הכי :

תשובה

שרם יסי' כל בים אבאר פילפלת כל שהוא ואחריב הדיבור קלת בגוף הדין מקור הדבר במדרכי ה' בני הביר בהכ"ל מקלא

מקדם מעמ ולכן אסור לנתון דבר מבהכ"ל בכותל אבן מהיכל ומהעזרה שהוא בלי"ח דלא תעשון כן לה' אלקיכם ואם נתן ב"ע לבנות הרי להה"י כתילה בכין מיקרי ע"ב ופקו להלכה אא"ז הרמ"א ז"ל בא"ח סוס"י קנ"ב וסע"ז סיף הי' קנ"ל מיהם הא לנותן כמ לבנות הרי הכיהה מיחזור ויבנה וימלא מקום הכתילה אבל אם רולה לנתון קלת בעקום אחד מיהי' אם נומא אעפ"י שהיא לו לנוכך אסור ובפ' אלי' כגא אם מעיב עליו מהא דכי הרמבים פיו עם יקומ"ם דסמוכן מן המחנה דוקא דלך הסמתה אסור וכן מבואר דעת הראים פ' ראה יעו"ש ואיב דוקא אם מכיתו ריקם אבא לנוכך אז הסמתה מיקרי אבל אם עומה לנוכך כמו הרוכים לעשות חלה או בחוכן אחר איזו תועלת אז הוי כותן ע"מ לתקן והרי אעפ"י שאינו בונה בעקומו והנה מה שהביב שם הא"ל על הע"ז בחה שאסור לעשות נומא בכותל בהכ"ב שיוכל להחזיק שם ע"י עץ לף שקיין שמעכליב לכיון שבאחר נומא בעקום הבתילה אעפ"י שהוא לו לנוכך אסור והא"ל לחה דבריו מדברי הרמב"ם הכ"ל שכ' דהכותן מן המזבח דוקא דלך הסמתה אסור ' ולפע"ד דיסוי כזה מוזר ונראה שהרי כ' רבינו שם עוד וכן הסורף עלי הקדם דלך הסמתה לוקה ואי כיון דכל שהוא לו לנוכך לא הוי דלך הסמתה ומוחר איב לא ומכנם נמנא שלימה בחכות ל' כ"ב דעוקי לבריתא דמבשל ב"ם בחלב ביו"ע לוקה שלם על ביטולו כגון שביטלו בעלי הקדם ואזהכתי' עלי' כן לה' אלקיכם והרי שם איכו עושה דלך הסמתה רק שורפו לנוכך ולהבאתו בחה שמבטל בי ועיב דכל היכא דלהקדש אין בו תועלת אף דהוא לוכך אדם הוי לי' דלך הסמתה ובאן דלגוף הקדש אין בו לוכך הוי הסמתה אף שיש היקון לגיכו ומובר מעוש לא הענין ובגד לדבריכו דהרי בקולן אינן מאכל דלך הסמתה לוקה מה"ת ואזהכתי' אלא דבל הסמית וכי הרמב"ם בפ' המלות עלי' כ"ז וכן כל הפסד בכנם תחת לאו זה כגון מי שיסרוף בגד או יבשור כלי ב"ב עובר עשה בל הסמית ולוקה (ובאמת כיי דבריו ליע והוא קוחר ל"ע בקפרו יל הסזקה בה' אלבים פ"ז ה' הפוסק לאינו לוקה מה"ת רק על עיקר הבאו בקולן אינן מאכל אבל בעבר כלי בחמתו וקוכע בגדים דלך הסמתה אינו רק מדבריהם) ואיב קשה להא דכי רבינו הכותן אבן מהעזבח או שורף אלי הקדש דוקא דלך הסמתה אסור ונמה בקיב הדין דוקא בהקדש דהרי גם בעלי מולין לוקה אם שורפו דלך הסמתה דמה לי שובנו או שורפו ועיב דבעלי מולין כל שהיכפו לאוכרו להבשילו לא הי דלך הסמתה מ"מ הראים בב"ק ה' הגזל בחלי דיקלא דמעין קבא אסור לעיקליל דאם לריך לעקומו מוחר ועיי' ר"ז קוסי' קנ"ז וסי' קי"ז סקי"ל שבעלה הכל שים לו הנאה מזה אינכאן בל הפסים וכל שהנאה מרובה מעמסתה אין איסור בל הנאחים אבל בעלי הקדש כל שהשרף שלא לדבר שבקדושם הוי דלך הסמתה ואיב מלקות דאף שים בו הפאה הגוף מ"מ הרי לי' מאבד ומקלקל בני הקדש וה"ה לנוסן אבן מהיכל אעפ"י שלריך לקמומו הרי דלך הסמתה כיון שאינו קוחר ע"ע לתקן להקדש נומא ולהכי שביר בסק הע"ז שאסיר לעשותו נומא בכותל בהכ"ב אעפ"י שלריך לעקומו והוי לי' ללוכך מ"מ הרי הוא דבר מהקדש ודלך הסמתה מיקרי כל שאינו ע"מ לתקן לבהכ"ב נומא בכ"ל דאין מדברי הרמב"ם בתילה לדעת הפ"ז חס ברור :

ואמנם בקוחר ע"מ לתקן כגון שרולם ליפות ולפאר בית אלקי' כמו שרולם לחלוב כותלי בהכ"ב ולעשות בעקומו חלון להאיר לו בחוכן אבר הכה בזה בחמת יש לדייק מלשון הבבינו הכ"ל דחוחר וכ"ב הכ"ע בפ"ל מה' בית הבחירה הי"ז דע"ב רבינו דלך הסמתה בלומר אלא כותן כדי לתקן ודאי אבי וכן מבואר עוד מדברי הרמב"ם בפ"ע מה' כלי המקדש ס"ג אבי וסקורת פ' סמגיל

ומעגיל לוקח שבאמר לא יקרע והיה לכל בגדי כסות שיקוטען דרך
הסתתם לוקח וכי הכיא סם דמיים רביבו דרך הסתתם היה כלמד
מדין לוסן אבן מהמזבח ובאמת שקשה מ"ז מזבחים לבים לא' כיל
מעיל שבמעל מכניסו בסמוך משלם על שלם ומכנסו לפי שא"א לקוטמו
לסכניסו משום שבאמר לא יקרע וכן פ' רביבו ז"ל בפיה עה' מעשיה
ונשם דסרי קורע אומו למורך כדי שיוכל לקיים בו מלות ציצית ואיבו
דרך הסתתם ואמאי ילקה וכפי הנראה בשבנה למלך בה' כלי המקדש
כבר הסתורר בזה הבעל קרבן חגיגה ומחלק מכח זה לדוקא בשאר
בגדי כסות אינו לוקה אלא דרך הסתתם אבל בבעיל אמילו שלא
בדרך הסתתם לוקה ולפני הולכו בבעיל דוקא להיקון זה לעכיבו
מסות מסות אבל בשאר בגדי כסות יכול לקוטמם ביון שאינו דרך
הסתתם יעויש ובזה ניחא לן מה לאיים הוי קא קפי' לי הא לאיצטריך
קרא גבי מעיל לא יקרע ונשה היסוק לי' לכל כלי הקדש הם בלאו
מזה לבים כן אלא מ"ב לצורך היקון שבי אלאו לבים מעא"ב בבעיל
אפילו לצורך היקון כמי אסור הבי מ"ז מבואר דעת הרמב"ם לאיקו
מ"ב בבוחן רק דרך הסתתם אבל מ"מ לתקן שבי ולאיתי בש' שבי
מגבים הפוים בבמ"ז ס' קכ"ל שבי דמ"ז הלוי בפלוגתא דקמאי
לענין מחיקה ה' מ"מ לתקן ולהסקובים לבוחק אף מ"מ לתקן אסור
ס"ם בבוחן מ"מ לתקן ב"ב אסור ובאמת כי בא"ב שם מביא בשם
הרא"ם לאע"ב דבוחק אסור גם בעכוין לתקן אבל בבוחן אבן
מסיבל אינו מחסר אלא דרך הסתתם ואולם דבריו ל"מ לומה הסיקא
לי' מפי בוחן מבוחק דהא מרויהו מקרא דלא תעשון בפקא .

ולהלן יתבאר בפ"ד מה שיש להלק בזה :

וראה זה מלאתי בשרים הבנ"ן חיא ס' ג' בתלבע הסתובה
כי חיל מיחא אפילו שם בעור הכבבד בפיה אין
איסור לבחוק כי אם לבחוק לבוקקו ולאבדו אבל כשבחכוין לתקן בשבי
שבי ולא' עשה לאיחא בעיה כבל מיעם ליו על אומיות
מהשם בורב וכוחב אחר הסתיו כו' ועוד לא' מן בחילה מזבח
ומזבח שבי לבחוק ולהרוס מ"מ לבנות ולתקן כלשבכבן בנבנה בן
בוחה הבנים עלה לבורדום לקבוד בהמ"ק מ"מ לתקן ודין איסור
בחילה מזבח ומזבח שום לאיסור מסיקה ס' לבריבו מחד קרא בפקא
בן דלא תעשון וגו' וכמו דבי בבכין בבמ"ק לבחוד מ"מ לתקן
ס"ם בבחיקה הסם עכ"ל הרי לעשום עכין מחיקה ה' ובחילה
מזבח דבהריבו כל שבוכחו לתקן ולא לאיבוד שבי ואולם הר"י
אבקבדי הביאו הבי' פי' דעיו כי לאין לבוד ולהחיר מחיקה ה'
מ"מ לתקן מבוחן אבן מהמזבח דלא מחיב אלא בעשה דרך הסתתם
כי בכן מביבו בבי הבמובאי שבחלו מזבח שבבם עזבא מפבי שבעשוהו
יוכים כלאיתם ביומא (ובחילוקי הגבות מבוהרליח כ' כי לא אלא
דבריה אלו בבמ' יומא ולא ידע מקומו לי' ובבכי לא אבין דבבו
ידעתי אם מקומו כי הוא ביומא ד' מ"ז מ"ח ובמ' מ"ז ד' כ"ב
מ"ב ואולם בלאמה מבואר שם בע"ז דמזבח שבקבו אבבי יון מיה
חולין בבמרים ומלאו לו מקבא ובאו סרילי וחללוה מכיון שבאו בה
פרילים בחבלה ופרבי שם מכיון שבבבבו בכרים להיבל ילאו כליו
לחולין יעויש ואיב לא פ' בו מבוש איסור בחילה ומלאתי אפיב
בבפרי הלאחרוי שבעדו עליו בזה) דהחם שבבי לאי"ל לבו בלא
מזבח וגם אי"ל לבבם מזבח בבמוש אחר שבמקדש שבקום שבמזבח
מבוחן ביוחר אבל הבא אשבר לגבוח הירעה עכ"ל ולפ"ז אזלא ב"ב
ראיות הבחבי"ן הבי"ל לענין מחיקה ה' ובחילה מזבח ומזבח דבבוחר
בפ"ק דעבי ב"ב דבבא ב"ב הביא עלה לאורדום לקבוד בבמ"ק מ"מ
לתקן דם לחלק בין בבין בחמ"ק דבבל בבחב מיד ה' ומזבח ובבכל
וכל דבר הבקולם הי' מקומו קבוע ומיוחד לו אבל יבעה אשבר
בבריה בבי"ל :

והנה מעי' דעת הרמבים שבאתי דבבוחן אבן מהיבל או
סוף עלי הקדש לוקה אלאו דלא תעשון וגו' אינו עובר

ועוד בלמע"ל לחדש ולומר דבל הבך אזהרות דבן בלאו דלא
תעשון בן לה' אלבקיבם כמי בוהן אבן מן הבבבל אי
מיחן אם ה' אין עשה דוחה אוחה ומעמא דידי לפ"מ דמבאר
בה לבורלא דאבים דף ליו לבים שבמקדש חמור דאין עשה דוחה
אותה בבון עשה דאב לא אשה לא דבי לאו דאבינה עלה לאבול
שמות בשבים יעויש (ובמילוקי לגמ"ם מס' ר"ה ד' כ"ח בשמעתא
דבשופר של עולם לא יתקע אלעלמי בתה שבתעוברו שמחבריה שם
דליתי עשה דשופר וילחם לבים דמעילה בקדשים ע"י בעה"מ מ"ם
מה' לולב ס"ל ובשבוקה מעה"מ שם ואבבי מעליתי דלאו דמעילה
בקדשים אין עשה דוחה או מו דבל הלאוין בקדש הוי לים שבמקדש
דאינו

לעמוד כלפם עפני עמם ויש לפלפל מפ"ז סרגם מן לחכם וגו') נסכם בריש יומות ד"ו ע"ב קל' מס"ם המורל הממורם. במקדם לא ממקדם אחם מחייבא אלא מפי מסזסיר על המקדם מהי דכמוהו אי מעור מן המקדם ומ"ב אם לא"ם מבמקדם אין עשה דומם לחמה מכ"ם לאו דל"ת כן לכי אלקיכם בולאי מיכי כדמה מפני עמם דמנו יפי מעור מן המקדם ויש מקום אחי לפלפל מפ"ז עובא בחהכי דמ"ם ומייתי לם המ"ם בחבם ד' קיך סרי מס"ר מס כחוב על נמרו הי"ז לא יכמוץ כזדמכם לו מגילם מל מלוס כו' ועיין בחוריה דהב"ז מ"ם בלבוכות סרמבי"ם פי' מ"ז וסבן ומכבי בוכם כעת מן המלמילים:

ועפ"י דבריכו יתבאר לן מ"ם דקבהדכין ד' קי"ב דמייתי מס הא דהכי כ"ם אומר כל מיר מ"ם בם אמילו מזוזם פי' אינם כמשיח מפ"ב מבא' ומכמת וגו' וסיכמ דאיכא מחמה לא אמר לכתי' לא המעמן כן מ"ם. וכ' ומי בפ' ליומרי פ' ליומר ד' מבינ' בגם המ"ם מקמקם לבמה' מגם דומכמה וחלמה לל"ם דלא המעמן כן לפ' אלקיכם ולהכ"ל לקיום דלאו זה פנ' כלים מבמקדם לבמינן כדמם מעבר מגה וכמן מ"ם:

אחר החכמה

ומעתה אזדו מלמולין מל דומנ"ב בדבר מר"ר אמכבלכי ז"ל מאמור לנמוק פ' אף ע"מ לחקן זולם כמכמל מרם מאום לבעלי וכ"ם מלמל בזם לחיתי מגם דכמיבת מ"ם ולילמי לאו דל"ת כן וכרי"ב לי מרי בעילכא כיון לבמיקם זו מדיין לא נעשם מתיקון ובכ"ל ז"ל דמרי בעילכא דבמגם מעומם מנקב בחבל מרי תיקון לעזרם כ"ם עכ"ל וכבר הבאתי כי כבר דרך מבלמולים אלו מבלמון בבו"ם מחם מומר ז"ל ואכבי דמיתי דבריו מוב מעם בעזמ"ר כי בזם לא מ"ר עכ"ן מגם דומם לי"ת כ"ל:

ובעיקר דבדי מר"ר אמכבלכי מם מקם לי מאל בעיב ולכבא לעיבר דכל עמיקה מסיל להיקון מרי דמומן מבן עמתבה לא מ"ר אלא בעומם דרך מסמחם כו' מכן מליכו בני מסמוכלי מנבם מבבם עזכא מבבי מעמלום יוכים דמסם מאלי דל"ם לכו בלא מזבם ואיא לבמום בעקיל כו' אבל הכא מעמר לבמן. מ"ריעם עכ"ל ומקם לי מ"ם. דע"ז ד' כ"ל דבעי לעילף מם לאע"ב. דאין אדם אומר דמאים אם"ם ע"י. מעמם אמרינמו דבבן עאבני מזבם מבמו בים מסמוכלי מעום דמיקלום מלכי יון לע"ז ודמן. מסא דכ"ם דקבא אמכא דמדאוריתא אמרי. דכתיב ובאו בם מבילים ומלבוה מ"ב ומ"כ לפי מה. דמיקים הם"ם דמכיון מבאו מבילים כמלבה מ"כ בולאי אין. בו מעום מיקום כמילם כלל דמרי מולין גמורים וכמ"ם לעיל ועי"כ דמוכמת מר"ר אמכבלכי אבלא לפי הפ"ל דמלמולא. דמקדם מרי ומ"כ מה ז"ל. דאמי מחם מאכי מעום דמ"ם בלא מזבם ומרי לאמ"ר מם מה"ם מומרין דמדאוריתא אא אומר דמאים ומה דאומר מ"י מעמם מרי רק לדבנן ככבלם מדברי רמ"י מם ומ"ר מבים מ"ר ד' מקיים מבגיל כן דעת הבנום ובגא מסמוקקים. דמך דאדם אומר דמאים עי"ר מעמם הוא רק מדרבנן ומם"ם אין כח לאומרו מ"ם ומ"כ כיון דמם"ם מרי הקדם ולא נאמרו מאיך כחלו מזבם מ"ם מלכי יון ומאיך יש כם ביל מ"ל לאמור ד"ם בקום ומעם לכמון דבר מהקדם ומ"כ דלא מחיב אלא בעומם דרך מסמחם אבל ע"מ לחקן מרי ולע"ג:

ואמנם בגוף מדין בומן ומסרם דבר מהקדם אלא בדרך הסמחם רק ע"מ לבמום לו מומק לא מסם אלא לאבד מ"ר רק מסמבאו ע"מ לחקן כבר אמרו בזם קמאי ובחבאי לי קומר ע"מ לבמות ומומק ע"מ לחקן ב"כ עובר על לאו דלא מעמן כן וגו' ולעמ מכוב מבלמוכי דאין בזם איסור כיון דמאמרי

מעשה אילו ולא דקדק כו' ויל דלדי כי לחמנא בשומם שמר בגנב סלרמת שלא חקון ס"כ אלא השמר בגנב הלרעת כי לחמנא כלומר שלא ישהרמו כי' ואין סיל לחעריכו לכיון שכן אסור לקון בהרת שמעהר סוא בקנילחו והילכך כשזם קולן לשם מילה סיל דקדק אלל עסרם ע"כ לשוטו מזהב ומן הן הדברים שבילהרו לעכין עמיקם כי דלי לחמנא ולבדתם לא שמם בע"ז ומסרים לי"ת כן לפי אלקיכם ואם אין כוכחו למשוק ולאבד רק למשוק בכדי לשקן מיקרי דקדק"ת כמו מילה בלרעת ולע"ב דשם בחילה חמריכן דבין דהרי פ"ר אסור מ"מ אין לומר בחמיקת ס' דקר פ"ל שכאן אין זה דרך מחיקה כלל רק מחקן מיקרי ופרי כנ"ל וסכה בענין לי שריכן דקדק"ת בחמיקה השם הלרכתי בחילוסי לעקי שם דקדק בהסי' לתכי' סרי שסי' שם כי' על בשרו כו' הדעגם לו מבילה כו' ר"ל לעולם יוכל ומוכל כלכו ויש לעיל שם הרבה עפ"י דבריכו הכ"ל ומסים רבן לעני כי ילריך סעכין ולא ילריך הזמן:

הדרן אוצר החכמה לדין לענין כוחן דבר מסקדם שלא בדרך הסחתה רק קוחר ע"מ לחקן הלי' בחלונחה דקאמר לענין מוסק הסם ע"מ לחקן לי עובר לו לא להם חרויסו מקרא דלא חעשן בחקו ולפר"ד יש לחלוק ביחחא מש"ם דע"ז ד' י"ג ע"ב בחסי' דבחעם חיחקר דרך הסחה ולחוי ביקחרא הליכה חקלם ומחכי חבי לי קרא ובחלחם לח מחבחוחם ל"ח כן לפי חלקיכם רבא לי מחכי עכרלם כחעוב חוס בקדחים ישו"ם חרי לחבי ר"ל דזה מיקרי דרך הסחתה ורבא ר"ל כיון חעושין כן בשביל הבקדם דלא ליחי לידי חקלה לא חיקרי דרך הסחתה ולא קלי ע"ז לחו דלא חעשון ועוכרם לחנקני עבוס דעיסי כחעיל חוס בקדחים חבל לחרחיסו לחוך חיקון חעם חרי:

נמעתה בחא לענין שחלהיכו לי רשאין לכחוץ קלח מכוחל בה"כ ולחלוב שמס עוד חלוחת לע"כ כי דלון הקסל לחלר בים חלקים לבגדילם ולהרחיבם והכם לסחחירין בחוחק לח ה' וכוכחו לחקן בודלי דב"ז חרי כ"ל ולחולם כדלחם לפע"ד דלף לעם דלישקק הסלכה בע"ע יו"ל ר' ע"ו כשיעת הר"י לקכבדרי ז"ל דלף לכוכך חיקון לחור לחוחק לח ה' רק כשכחבל לורח חלוח לבחרי דלז בעל קדושחי ע"ע לענין כיחון בהכ"ל שריר חרי לכ"ע בחיכו עושה דרך הסחתה ולחיכל בעעל עשוס להחחיכין בחוחק ע"ע לחקן לחע"ב לחוי לי' דבר שחיכו חחכוין כיון חחין כוכחו הסחיקה ע"ע חוי לי' ר"ל ופ"ר דלא כיחל לי' לא חוחר בחלר לי'חוכין כחו בביאלכו לעיל וחכם כבר כולע לעחם הסה"ל לבחיקול לכבבן חוחר ר"ר ועי"ר חוקי' חקחים ר"ל"ם ר"ם לא לעחר עחעע דב"ל ב"כ. דבדבבן חוחר ר"ר ועי"ר חגי"ל חי' ר"ל חקי"ם חחחלרך בזה ולפ"ז בכוחן דבר חבה"כ בודלי לחין ליקור הכחילה בזה רק חדבבן לכל קדושחם בה"כ חיכו רק חדי"ם כחי"ם הכי"ן ז"ל בפ' בני הע"ר דקדושחם בהכ"כ הוא חבוס דעשוי לוחר בה דבר חבקדושה הבילו בה חכנים קדושם חדבריהם ע"י"ם ומחילה כהי לחסור חלרבבן חכ"ע לכחוץ דבר חבהכ"כ ע"ע זהו רק בקוחר לרך הסחחה לחבל לח לין הכוכח בכחילם רק ע"ע לחקן כחי דבחוחק גם זה לחרו חבוס דהוי ר"ר כ"ל לחוחק לח ה' עובר חבי"ם בלחו לחבל בכוחן דבר חבהכ"כ ע"ע לחקן הוי ר"ר בדבבן ושרי כ"ל וכחו בכוחן ע"ע לחקן דשרי בחרה חבוס דהוי קדחי בה"ב ולין בה ליסור חלא חדבבן כחבוחר בבכוחר ה' ר"ם שם והבן הימב בכ"ז:

והאמת חגיר כי בנוף הדין חסחלים חחרכי דבהכ"ם נקבא חקדם חעם ולכן לחסור לכחוץ דבר חבה"כ כחו חן חחיכל הוא ישרלחי בר"ז ולא חלחתי לו חבר בבוחם ה' חן חרלחוכים ומדברי חרחב"ן ז"ל בחחוחתיו כלחע"ד לחכרים דלא ר"ל כחחרכי לכבר חבלחתי חדברי חחחב"ן ח"ל ר' ר' לענין ומיקם ה' שלעחו

לחם חכרין לחקן חוחר וכי חם ז"ל ומוד ים לחביל חלי' חעבי כחילם חזבח חסדל בלחו ומ"ם לכחילה לבן ה' חן חיכל לו חחבחזרם ומלינו חחחחר לכחוד לבנים בחן כדי לחקן ולחחילו לכחוד. חסיכל כלו כלחחכחן בכים ר"ב בבבלא ר"ב חכחיל עלם לכורדום. לחיחחר לחיכלא ולחבכי' ומ"ם לחחיקה ה' בו' חכ"ל וכבר כי לעיל חח ם"ם לבחקק בלחייחו ובלחעם ה' לו לחרחבי"ן ז"ל יוחר לחכרים חעם דקא' חלחולא חם חקודם לא ליכחב ל"כם בחב"ב עד דבבי בי כיחחחא לחחיחחא ל"ל חעבוס חחיעוחחא ול"ל חעבוס לבוי וה"ח לא חזר בה חיכוא כו' וקחם הלוך חרי לחיכחר חבהכ"ב חע"ב דבבו לחחכת לחרי הכוחן דבר חבהכ"ב עובר בלחו ועי"ב דקוחר ע"ח לבבוח חל ומלא חבי"ל הרבב"ן ר"ח בבהכ"ב לא ריך דין זה כלל ומא לחחז"ל לא ליחחר כו' לחו חחעם ליקור כוחן חבן חחכיכל חלא חחעם חחחחא חיחרחלו לבחוח ולחכיכל לכבר בחו חבחלי ומ"ם לא ידעחי ענין לו לחחרלכי ד"ז לחחם בהכ"ב דינו לכל דבר כחקדם חוב ר"ר חקור ליכבם חם בחבק חבל רבלו ובחקלו וחכחילה וכלוחם חחקור בחקדם ובבהכ"ב חרי כע"ם בחו"ם חי' קכ"ל ול"ב דבהכ"ב לא חוי חעם כבחע"ק בחם חכוגב לקדושחם חחקוס וכחי לחכי חוכרחין לכוף לחם ולקבל בחו"ם דבבי חחרכי ז"ל וכבר חחלכם חעי"ם הוא לחז"ז הרע"ל חקבע כן לחלכה בחגי"ם ח"ע ר' ר' קכ"ל ולולם חחר"ז ז"ל חחחיר ביוחר לחף ע"ח לבחח לחור חל חיחלא חקוס הכחילה וכבר ביחלכו לכל חחלינו עוחה לרך הסחחה רק חכוכחו לחחר חיקון לא חוי בכלל כוחן ובחבר ה"ו ולין זה חחבל רק בוכם ולי"ב בכ"ל חכלין כל חקבל בחם לחלוח עוד חלוחת בכוחל ר' לע"ב וכוכחם בחם לחחר ולוחם בים חלקי' ויחבלו ר"ו חחקוחות ע"ז בע"ב ויה' לחם לחיקון הבהכ"ב כע"ם כ"ח ובולי לחין בחם ע חוס ליקור כחילה וגם חקוס חכחילה חרי עחוי הוא לחלחים בחלוחות ומה לי בחבנים לו בחלוחות כיון חלא כחחר חפנ"ה ולא כלחחם חכחחחם ולין בחה חוס חיחוס כלל כיון חעוחין ז"ח לכבול חחקוס ולחחוחם חקדם וכלחיחי בקו"ת חבי"ר ר' ע"ה כלחם חס חבוחם ר' ר' ע"ח חבחלו"ז חבחלון חוחכ"ל חחבחלכ ז"ל ומחלבל חס בעכין חחיקת ה' כדי לחקן לחוחר ז"ל חס ולחי' בלוחם לחם חחחחן חבן ר' ר' חחבחזרם ב"כ עובר בלחו ובכי הולדום ה' חוחר ובוכם לחע"ב לחי' לחחבר לכיות עוחד בכיו הלחחון חלא כל חחוא עוחם לבבוד ר' חחוס חם לחי' ולחוחו לין בחה חחוס כחילם חבן כי' ע"ב ובחעחי חחקי הע"ר ר"ק חחעחה רב חחבחון בעל ח"ר כחיבים ז"ל חכחחר כחחכם לחבי"ל ר"ק הלחלעכקא ולחחחו הרבנים הימם בעלם קוחם ובי' הלחלוחות הקבוחים בבוחל בהכ"ב לעחכם כחם הנקלחים בחלחים חחוכים לבכים והחיר לחלוב לחעלה בבוחל חבי' לחוקיף עוד חלון עבוחם ובחלחו חיחו לוחדים חחקחקו בהולחחו על חחחיר לכחוץ חבהכ"כ והבחון חכ"ל יקר ע"ז הבוחה בעעחי' ולימוקים להחיר ובחרעוחת בכ"ל חכולים לעחוח ולח חחחחם כי חגר"ו הבחיבו הבהכ"ב ומוכרים הם לחלוב הלחלוחות הם לבוי ולחחחרת בודלי הבלי

חחילה בכין עיקרי כחו חבילרכו:

סימן ע' מעכין הכ"ל

תרתי בלבי לחלוח עוד חקוס הימר בכ"ל לף לדעח חע"ז ז"ל חחוחר לכחוץ דבר חבהכ"ב לף לוחך חולם חם ימחול ויבכם לחלחוח חקוס הבחילם ויגעחי ומלחחי דרך חלולה בע"ם ובוא עח"ח חחעליחי בחקח"ל בעכין חם דגזרו חז"ל על חחיכם לבכרי בחבת חחוס חבות וגם בכל חלחון חקרו חחחיכם לבותי בדחחקיכן בע"ב יו"ל ר' ר' ר"ל ומיי ב"ם חבחע"ז ר' ר' ר"ק ע"ז ובכם רחי בע"ז ר' ר' ע"ו ע"ל ד"ם כיון כי דעם ר"ר חל לוחר לעכרים לחבוח חלחכם בחבת זחו חבוס חחלוח חבלך ודבר דבר לחור יחו"ם לחלכו חדברי לחבות דחחיכם לבכרי בחבת חבוס דע"י ביבורו הוא חולים חבלו

מעליו בשבת ואסור והאמירה בעסק מלאכה אסרו בשבת ואולם מעם זה שייך רק בשבת אבל לא בשאר איסורין ומעעם מליחות אין לאסור בזה לאין מליחות לנכרי ואמיג לאומרי יש מליחרלעכרים מ"מ זהו רק בריבית אבל בשאר לאורן אין מליחות לעכו"ם אפי' לאומרא וכמו שהאריך בזה בס' בית מלאכתי דברים עתיקין ואולם אבכי קעליתי מדברי הרלאקוי' דהא לאסרו לאמירה לנכרי בשאר איסורין מדין גרמא קאמרינן עלה ודעי' למה לאמרין בבכורות ד' ל"ד דילפינן מכל מוס לא יהי' בו לאסור לגרוס מו' בבכור והיא לאסור לומר לנכרי להעביל בו מוס מעעם גרמא כמבואר בבכורות דזה הכלל כל שהוא מדעתו אסור לאחר גרמא וכן בפסק הדין בתוס"ע יו"ד סי' ש"ג דלאסור להעביל מוס בבכור אפי' לגרוס לו עוס כגון ליהן דבילם ע"ג אזנו כי ובינל לו שאומר לעכו"ם להעביל בו מוס מעמע מזה דאמירה לעכו"ם בבכור מדין גרמא נגעו בי' ולפסי אמירה לנכרי שבות בכל האיסורין דכיון שבעשה הבעירה מדעתו ובלוחיו ע"י נכרי אסרו בכל הלאון ועי' בהלש"ם פ' הפועלים ד"ל בשיבעי' דסקיעה מעוכם יולא מדבריו שם דהאומר לנכרי שבוש פרתי דומה לאומר לנכרי שיעביל מוס בבכור דמדין גרמא נגעו בי' ובכ"ל רק לענין מלאכה. בשבת דגרס מלאכה אינו נאסר כמבואר בשבת ל' ק"ב דגרמא שרי' במלאכת שבת וכן בשקיבן לענין נכרי כיבוי דאמי' ואמ"ש אסרו הל"ל הא אמירה לנכרי מעוש שבות ומעמעם דסדיבור אסור מעוש מעלה שפליך כ"ל ומעשה אמירה לפי מה דמבואר בשבת ל' ק"ך בשפי' דהכי שהי' שם כתוב על בגדו כי נזדעבה לו מבילה של עלום כולך עליו בגי ומובל כ"ל יורד ומובל ובלבד בלא יפעמה. ולי' אתה דבבן ובי' תבויבו עודו דגרמא שרי מעוש לבתיב לא תעשון כל" לפי' אלקיכם עש"ה אין לאסור אם גרמא שרי רק מעמיהו דבבן מעוש לאסור לעמוד לפני אסם מבוש מ"ש וכן פ' הש"ג בפ"ד מבבועות דגרס מסיקה פ' שרי ומעילא דס"ש לבתן אבן מסיבל דגיב עובר בלאו זה מקבל לא המעון כן ג"כ גרס בהילם שרי בי' וכיון דעמי' מ"ר גרמא שרי ליה בי' ג"כ מעוש אמירה לנכרי שבות לפ"מ שביארנו לאמירה לנכרי בשאר לאורן און מעבה רק מבוכה גרמא קאתינן עלה ולפי"ז שביר יש לעלות מלקי בבובלא דידן שיאמר יבאל לנכרי לעשות שבתילה מבשב"ב ואין בזה מעוש אמירה לנכרי שבות בכל שלאון דבלאו זה לא תעשון דגרמא שרי בי' ס"ש דאמירה לנכרי לא גרע מדין גרמא

אות"ח 1234567

וכ"ל הזו עלה ותקנה עובה ודו"ק היטב.

ובלא"ה יש לומר לפ"מ שהעליתי בעק"ל דרק באיסור לאו שרי אמירה לנכרי שבות אבל לא באיסור דרבנן דהוי שבות דשבות ורק בשבת אסרינן שבות דשבות אבל לא בשאר איסורין וכן מלאתי להסתע"ג אוס' ס"ז בע"ז שכ"כ וכבר ביאתתי דאיסור שבתילה בשבב"ב שלנו בודאי דאינו רק מדרבנן הוא"ל ואין קדושת בשב"ב רק מדס וכ"ל ומילא דע"י אמירה לנכרי הוי שבות דשבות ושרי ונם יש להביר ע"י אמירה לנכרי לפ"מ שביארנו לעיל דכל שאין בוחתו לנתון ולאבד רק לבבות ולתקן חלוי בשלונתא לדבוותא לענין מוחק ס' ע"מ לתקן והאוקרין בעמיהו דלא עיקרי דשל"מ עשוה הוי ע"ל וכבר אסק בבע"א באו"ח סי' כ"ג ומקוהו מדברי שהה"ד לתנ"ג דע"ל אסור ע"מ מוחר לומר לעכו"ם לעשותו לאמירה לנכרי בדשל"מ בע"ל לא גזרינן ועי"ש בתנ"ל ק"ק מ"ל ועי' בע"ז שם ק"ק י"ם אסאסר לאין חולק על ד"ז וכ"כ סמנ"ל בבמ"מ בפ' ש"ל ול"ל בכש"ג אמאור לנכרי לעשות ואין כוחו בבתילם לאסתיה ולאבד בודאי שרי בלי שום גמנום ולו"ק

איבא כפי שכבר ביארנו בעמ"ס וכימוקים להתיר שבתילה בזה ע"י אמירה לנכרי ואין בזה מעוש אמירה לנכרי שבות מ"מ עדיין יש מקום לבע"ל לסלוק ולומר דכ"ז כיאל באומר לנכרי לעשות ובעכו"ם עומבו בתנם דאז ב"י רק מעוש שבות

אמירה לנכרי אבל מחוכת אליחות אין היתרא עוגר לאין אליחות לנכרי כלל אבל בשם הנכו"ם עוסבו בשבר הרי כבר הנלה הנחכים ז"ל בס' אליחות דבשוכר פועל נכרי אף לאין אליחות לנכרים מ"מ בפועל דידו כיד בעה"ב יש אליחות ע"י"ש ואיכ בודאי אסור גם ע"י אמירה לנכרים מסים מדין אל ימות דבשוכר פועל נכרי גם בנכרים שייך אליחות ע"י' אליחות ומ"ל שעה"ע פ"ג מה' שכירות הי' ואמנם עיקר דנכי העמ"ל שכיל לינם מחוברים כמו שדמה לבריו הרב שעה"מ בפ"ל מה' חבירות ועיקר יסודו ולאיסו מירוקלמי לפלא מהרי' לקלרוסו פועלים כותי' מיבם יעורים הל חמוס כמן שמעד עליו אל"ז מגאון בבה"מ ס' קצ"ם יפ"ם ועי' ר"ע אלנזי ז"ל בפ"ד דבכורות שבאריך בזה וכמוס אחי הרבה לאיום כגל דברי העמ"ל הכ"ל ואין רלוי לאאריך ומעמע מבוקקים הרלאקוי' בכמה דוכתי' וסמ"ז ז"ל כ"כ לפדי' בחו"ם סי' כמ"ג ק"ג שאמילו אם העכו"ם הוי שכירו של ישראל ועוסק מלאכה בשבילו בשבת אין כאן איסור לאוליחא אלא שבות לאמירה לעכו"ם יעוס"ם ולדעת המה"ל הרי בבה"ג איסור לאוליחא בשכרו מעשה אליחות דבשוכר פועל נכרי יש אליחות לעכו"ם וילעתי כי יש לומר דסם מעמעל אחרינא אין כאן אליחות להא עיקר אזהרה במלאכת שבת לעשה יכוף והרי גופו שבת ואינו עוסק מלאכה ובזה לא שייך אליחה כמוהו כמו שהאריך בזה הכב בים מאיר לבע"ז סי' ס' יעו"ש ואמנם גם שבתו לריך הרבה שקילה בתלמוד ולאקוי' ומכמה חוכמי עוכם דשייך אליחות במלאכת שבת כמו שבאריכו בזה בנקי"ל ולא מ"מ

אלקיף פס :

סיומא דמיקקא לנכור נכרי ולעשות על ידו שבתילה בכוחל בשכ"ל לאלוב חלונות לעזרה כשים בודאי אין שום איסור לכל הדיעות כאמר ביאורו ובזה אלא ואסרים ואסמוס בברכה ישרו דש"ש

בלאבה משה תאומים

שאלה ע"א מהחכם הכ"ל :

ובנידון שאלתו בענין אביגה לא יכולתי לעעוד על שאלתו ומסיקותיו כי הבריו בלתי קדרים ואולם זהו מו"ל הבאלה בל' מבעלי הסכיות בשמכיכם שמת לו מת שמיב להתאבל עליו ואם יעבול חבוחו הדבר מוגע להפ"מ אין לאמר כי אינו לן הסבילות ריל באותן ימים הטעוכים לחג הפסח וקודם ימי הגם ועיניהם של בעלי הסכיות בבוחות על עדיון הכוחתם בימים הללו כידוע ואם לא מכסיו לימחי ובאאל מעמדי לי מוחכת אמה הבאבל ליבב בחנות בעתך ימי אבלו כי הוי דבר הלבד אם יהי' הכוחות מקוגרת לעם כולם.

תשובה

הלא גלוי לפניו מה דפסק המחבר סי' ש"ח סע' ד' דאפי' דבר האבד אסור אבל לעשות בין הוא בין מבדיל בכיו ונמחין שמעשה ידיהם שלו יעיש והיש ע"י אבמו שמעשה ידי' לבעלם ואמנם הרע"ל שם בסמ"ן ס' הקיל בזה אל"ל מ"י אחרי' וסיל דבר האבד עוכר האבד לעשות בעצמו ואבילו תוך ג"י והיל הב"ע ואולם הש"ך שם כ' מיכל יעשה בלינעם יעו"ש ומכות הוי מילתא דפרסקי' אפס רלה זה מלאתי לא' קדוש מדבר הגאון בשרת הבס סימר בח"ב מחאע"ז ס' קע"ג מחיר שם בחבל אפילו חיך ג' יעיש ליקח על שוק ויריל לבע"ג אסוי מילתא דפרסקי' יעו"ש שבקביר מעם אבילוק בעלאכת דבר האבד בקוש"ע בין ליבעם לפרסקי' לאינו עשוה דבפרסקי' ליכל מ"ע ולים ב"י עשוה מבדל רק הבכין פי' לבע"ש הרמב"ן עס"ח ע' לעור דכל אומי מילתא אפילו אינו מלאכה כלל אסור עש"ה

עשוה

ספר

שאלות ותשובות

דברי חיים

חלק שני

אשר אספתי ולקטתי את אשר נמצא אצלי מהתשובות שהשבתי
ופלפלתי עם גדולי חכמי דורינו
אנכי הצעיר והדל בישראל בקראי שמי
חיים הרב דק' **צאנז**
הונה ע"י הרבנים נכדי המחבר שליט"א

נדפס פעם ראשונה כלכוב ע"י נכדי המחבר הגה"צ זצ"ל ופעם שני בבארדיוב ועתה
נדפס מחדש ע"י הרה"צ הקדוש כקש"ת מוה"ר
יצחק ישעי' הלברשטאם שליט"א
תונה בק' קראקא בנו של רבינו הקדוש הגאון המחבר זצללה"ה.

אחי"ח 1234567

אוצר החכמה

ואיסור מחיקת הסם היא לא המור ולכן נלענ"ד בריבוק כזה אסור לינע בשם הקדוש אך ביו"ד והי"א דלעיל אם נוגעת דהי"א נראית ממש כחי"ת לעין כל לא ביו"ד שנראה כאיזו אות כלל מותר למחוק אבל אם רק נגיעה דקה אסור למחוק כנ"ל מה שהבנתי מדברי הרמ"ע ז"ל בתשובה סי' ל"ו ובס' בני יונה הנם שהאחרונים כ' סברות הרבה בזה מ"מ לנו מלשנות מנהגולי עולם הנ"ל:

ובעניני טופח לפפנ"ד שראוי למנוע מלאכלם זולת בקבלה ברורה כמו שהעידו על הנמלאים בעירנו ואנשי אה"ק רק אותם ואומרים שאוכלים אותם שם בקבלה מאז מעולם אך שמעתי שם שיש מיני מינים אשר גם באה"ק אין אוכלים ולכן אין לאכול זולת בקבלה מאיש נאמן ובאמת בביתי אין אוכלים כלל אפילו אותן שבעירנו שהעידו על הכשרם כי בעל נפש ירחיק מכשולא בזה:

ומה שמסופק אם למנות אמן על ברכת קטנים משום שאינם נקיים הנה לפי מה שמנהג פשוט שלא להרחיק בקורא שמע מקטנים דלא כהמ"א ז"ל [סי' פ"ח סעק"א] והוא משום דלאחריני לא איכפת לן בעונה שבפי המצעת ממילא מאחר לענות אחר ברכת הקטן דהא לדיקן לא איכפת לן מה שבפי מצעתא אינו נקי והקטן נופל אינו בר חיובא ולכן בודאי מותר וחייב לענות אמן אחר ברכתו ובס"ה ודאי לא חייבי' דמדינא דש"ס סגי בג' אנשים [שבת פ"ח ע"א] דזה עושה אפי' ע"ה פשוט שלא חייבי' וכי' שלום דברי ידידו דוש"ת כלו"ת כ' תמוז תרכנ"ל:

סימן י

לידידי הרב המאה"ג הח"ר ובקי וכו' מהרח"א ל"ש האבד"ק באר דיוב יע"א תרכ"ז:

מכתבו הגיעני ומ"ש רומכ"ת דהברכי יוסף ז"ל מסתפק לאסור מי שמדבר בלשון עלג וקורא (סמך כמו שין) [שין כמו סמך] אך כשמכוון ומדקדק בדיבורו בכל אדם תמוה לי מאוד הלא מבואר שם להיפוך וז"ל הברכי' א"ח סי' נ"ג בדה"ש יש להסתפק מי שדרכו לקרות לעיינין אלפין והוא קורא כהוגן לכשילה בטורת אם ישים אליו לבו אם ממנים אותו לא דילמא חייבי' דכיון דבא ע"י טורת אין למנותו דומנין דמשבחת קורא כדרכו ולא אדעתי' כו' וגראה דהתו' פשיט' להו דמי שדרכו לקרות לעיינין אלפין בשנם הוא בלר ודוחק קורא בהוגן אין למנותו דלא כל שעתא לבו נכון לכוון לקרות כהוגן ואמרי' לסכי כי מגרלי במגילה דר"ח כשמתכוין קורא בטוב אכתי לא אפריק דכיון דאורחי' הוא לקרות לאלפין עיינין אין למנותו דומנין דמשתלי וקרי כי אורחי' ולכן הולרכו לומר לפי שאל אלי' וכו' כלומר דאף באופן זה אין למנותו ושאלי' אתם דלא אפשר בלאה"ה כו' [מר] אמנם כאשר ידלוף הקורא כדרכו בעביאים וה בעודנו לומד מגיע וחכיתי קרי כי אורחי' ולא יהיב דעתי' ולא יעבר אחה פעם דבעוד שהוא לומד הן בכלל קרא כי האי ולאו אדעתי' והיינו דקאמר כשאתה מגיע ודייק לומר לא נמצאת מחרף ולא אמר אתה מחרף והו"ק מכ"ל משמע בהד' דרק בתפילה לא בלימוד ז"ל שיכנה וידבר כדרכו אבל בדבר שאין רק שני אותיות יבשטה קלה מועטת בודאי שרי [השאלה כי' לענין ש"ץ בברכת שופר] ובפרט בדיעבד אם עלה לא ירד כמבואר ולכן אין חשש בלל וכ"מ מדברי רש"י מגילה כ"ד ע"ב בד"ה מפני שקורין לאלפין עיינין וז"ל הגמ' שם אר"ח חפני ובוסני לא יצא את כפיו תכ"ה אין מורידין לפני התיבה לא אנשי בית שאן ולא אנשי בית מיפה כו' מפני שקורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין פירש"י וז"ל ואם היו מושין ברכת כהנים היו אומרים יאר יאר ה' פניו ולשון קללה הוא כי יש פנים שיתפרשו לשון כעס כמו פני יאלו את פני וכו' ומעיינין שונין אלפין ופוגמין תפילתן ודאמרי' דבי ר"א קורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין ההוא בדרשא עכ"ל ואמהו טעם דל"ל לרש"י ז"ל לפרש משום דהוא לשון קללה הלא בלא"ה פשוט משום שפוגם תפילתו אך לפמ"ש א"ש דהנה ר"א דהוא אמורא דלריך לפרש דבריו כידוע אמ"ה אמר שחמת חפני ובוסני ל"ל ופרש"י מאנשי בית שאן וק' הא אם הוא מכוון לדבר היטב מותר לו ליפא כפיו ובשלמא בברייתא מפרש טעמא מפני שהן קורין משמע אבל אם אין קורין כן בשמע כ"כ מותר אבל ר"א דהוא אמורא ואמר שאם מפני ובוסני ל"כ דמשמע מזה כיון שהוא מאותו מקום שמדברים כן אפי' אם יכוין לדבר היטב כשמכוון כמי אמור וקשה לרש"י ז"ל למה ולזה מפרש הטעם דבני בקללה יתכב ובזה חייבי' ברכה אבל משום פגימת התפילה ליש במקום בנ"כ ודק משום מעשה שמקלל מ"ו ולכן בדבר קל

מאיר 12345567

כזה אם מכוון פעמו לומר בדיוק ככל אדם בודאי כ"ע מודים דמותר לטולית רבים י"ח בברכה כנ"ל ברור ועיין גם בפ"מ שם [בסי' נ"ג ס"ק מ"ו באה"מ] מ"ש להעמים בדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ח מה"ת. גם מ"ש דוקא לחלק התפילה וה"ת ז"ל כלל דלק חלוי ברצון הצבור ואין לפקפק בזה וכן המנהג אפי' במוהל וסנדק ודו"ק:

סימן יא

לידידי הרב המאה"ג המפורסם מו"ה נתן נטע פרענקיל נ"י אבד"ק סטאשוב יע"א:

שאלה עמאלתי הבהכ"נ דפה יש שני חזרים אי במערבית הרומית והב' במערבית לפונית והחזרים נעשו לתמידי הקהל לתקנת העדה ולפעמים התפללו באחד מהם פעמים במנין ופעמים ביחידות וכעת רצות בשנים כמו שלשים שנה ואולי יותר בתרו להם העבריים שיהי' החזרים אלו למסכנות ולאוצרות עבור הבע"מ וזה תמיד כשמודים האלרנחאלן מניחים שמה חפילים כי הכנין הוא חזק ומבצר ואם לפעמים אי' מהחזרים פגוי מחזיקים בהוטו איזה בע"ב לאוצר להכנים בתוכו מבואה וזה כמו שתי שנים אשר הקהל עשו איזה הכנסה משמרים מחזיקים בתוכו המוחזיקים שמרים למכור ובכל יום ובעש"ק יחד יבואו האנשים על הנשים לקנות שמרים ואז הוא רעש ומהומה רבה וכהיום לאחר על החזרים האלו למעלה היא עזרת נשים והמקום לר להם מסכיל את המון ונוסף לזה לתתן הליל את החזרים האלו לבל יבוא בהם ערל ומעת תשקה נפש הבעה"ב ורוצים להרוס הכותל מזרחי ולהכנים חלונות להחזרים מבהכנ"ס ולעשות מהחזרים אלו עזרת נשים ועי"ז יגלו מהכזיון אשר להם מחזרים ויהי' להם ג"כ הרוחה ולא יאמרו לר לנו המקום ועי"ז הסכימו כ"א אנשים ובמוכם זע"ה נוסף לזה יחד הסכימו במא"ה כי בנקל יבואו לזה וגם יהיה להם איזה מצב לתקוני העיר הנלרכים:

תשובה גיה"ק הגיעני זה כמה אולם לגודל טרלתי נשכח הדבר ממני וזה אתמול העירני עוד הפעם אמרתי להשיב מפני הכבוד והנה בגוף הדין הנוסח אבן מבהכנ"ל הוא עובר על לא דל"ת כן לד' אם הוא מדאורייתא או מדרבנן יש להאריך בזה שפי' דברי הרשן ז"ל בפ' (ב"ב) [ברי"פ ב"ב] אולם לכ"ע עכ"פ לא איכא דאורייתא או דרבנן והנה היכי דאית בי' תיובתא דמותר לשותרו או ע"מ לתקן זה לא מיקרי לת"ב לה' אולם בעכ"ד כיון דרוצין להרוס כותל של בהכנ"ל לעו"ל דקדושתה קלה דעובר איסור נתיב לתקן קדושה קלה ודאי אסור הנם ז"ל דבה"ג היכי שעשה בשם קדושה אפי' קדושה קלה אינו בכלל לת"ב דהא עושה לתקנת מלוה וקדושה עכ"פ ול"ש בי' רק מעלין בקודש ואין מורידין ובכ"ד ל"ש מורידין דהא אפי' בקדושת' כמו שהי' ודאי דהאבנים שיעקרו יפקעו קדושתן זה יכולין לעשות מובי העיר להפקיע קדושתן ומוחן אבן לא עובר דהא עושהו בשם מלוה דהכתוב אסר מה שלוה להשמית ולכאון בתי עומאות ולזה לוה התורה דל"ת כן לה' דרך השחתה מקודש אבל שלא בדרך השחתה רק לעילוי קדושה אפי' שקלה מותר כן הי' נראה לכאורה אך לפמ"ש דלכתוב במקום קדושת הנם אסור [למחוק] משום לת"ב [עיין בב"י סי' רע"ו] אלמא אפילו לעלוי קדושה כמו אסור להשמית רק ע"מ להקן ממש בלותו מקום ות"ב בנ"ד דליכא כלל תיקון לצורך בהכנ"ל של אנשים דבוודאי כתוב מעיד שאינו בוי בהכנ"ל באם חלונות פתוחים לחדר אחר ויותר יפוי ונוי אם הכותל חלק ומה בסיד א"כ בודאי זה לא הוי ע"מ לתקן וגם מה שמבואר במכתבו דהוי כמו חזו בי' תיובתא דע"ז באים חיל שבו"ם וכשיהי' ביהכנ"ל של נשים לא ידרכו שמה העבו"ם באמת זה לא ידענתי דאם רוצים יכולים גם שמה לומר דמתפללים שם נשים יכניסו שמה שטענדערס ויאמרו שמתפללים שמה גם כי זכרתי בעיר מולדתי במדינות פולין שבאו מיל לעיר לקחו גם עזרת נשים על מאגזין ולכן לפמנ"ד אין זה תיובתא של אמת קיצור הדבר אינני רואה מקום להקל אך ראה ראיתי בכמה קהלות נוהגים לעשות חלונות לצורך עז"ל אמרתי הנה לישראל אם אינם נביאים בני נביאים הם וכי ס"ד שישראל נותנין מקדשן וכו' ועיקר הטיתר י"ל שבאה להם כיון שיש כח בזמ"ה למכור את כל ביהכנ"ל א"כ כמ"כ נמי בכתם אם עושין קדושה אחרת להפקיע קדושת בהכנ"ל גופא דקדוש' חלה על הבני' כמבואר במ"ב [סי' ל"ג] בתרוכה ואפי' בברכים מותרים האידנא דנתנו אדעתא דפרנסי הע"ר כידוע ודלא כמ"א ז"ל [בסי' קנ"ג ס"ק מ"ז] שאסר ואלק כל המ"ב ולכן הנה להם לישראל ובפרט דאיכא מקום לומר שיבוא

כבוד

סכוד לבנים. ה׳ וילמיקו ערלים מקדשי ה׳ לכן אני גם כן מסכים להיתר והי׳ שלום:

סימן יב

לידידי הרב המאה״ג החריף ובקי החסיד וי״א מו״ה ישראל אפרים פישל שרייבר נ״י אבד״ק גאנעש יע״א:

שאלה בעיר הגדול כמו ביהכ״נ חדש שביב היושבה אם מותר ליטול עצים ותבנים מן הרחשונה ולתתם בהשני׳ גם אם מותר ליקן התבנים והעצים מבהכ״נ היושנה לערל כעד שכרו ומקום העיר שבהכ״נ עומד בה הוא מקום אינו קבוע לרבים מעלמא כי אין שם אנשים ממקומות אחרים רק לפרקים זה תוכף השאלה:

תשובה לפענ״ד נראה דאסור ליטול תבנים ועצים מהרחשונה דכן מורה פשטא דסוגי׳ דמגילה כ״ו ע״ב וז״ל רמי בר אבא הוי קא בני בי כנישתא הוי אלו כנישתא מחיקא הוי בתי למיסתרא ולאתויי ליבני וכשורי מינה ואיילי להתם יתיב וקמבעיי לי׳ הא דכ מסדא דאר״ח לא ליסתור בי כנישתא עד דבני בי כנישתא אחריתי התם מטום פגיעותא כסא״נ מאי אתא לקמי דר״פ ואמר לי׳ ולקמי דר״ה ואמר לי׳ עכ״ל אלמא דבכל גווני אסור ואל״ל הטעם דהתם בתגילה המתירו דבליכא דוכתא לגלויי דז״א דהא הרשב״א הביאו האח״ז בב״ב דכתב בפירוש דמתגילה מוכח דס״ל מטעם פגיעותא וכ״ב מדברי הכ״מ ז״ל [פי״א מס״ת הי״ב] וכן הב״ח [בסי׳ קנ״ב] שכתב דבגמ׳ מגילה הטעם שאסרו בדליכא דוכתא לגלויי והמ״א [שם סק״ה] דחה אותו וכמעט הוא יחיד בזה וכפרש שאמת ברור שגם לדברי הב״ח ז״ל אסור בני״ד דהנה דברי הב״ח ז״ל באמת המוהים הא גם בנבנה באמצע נמי שייך פגיעה וגם הלא הפוסקים כתבו הטעם דחיישי׳ לאונס ודברי המחלוקת השקל ז״ל [שם בסק״ה] במחבית הקדושה ומוקים מאד בפירוש דברי הב״ח כמבואר לתעיין אולם לפענ״ד עוונת הב״ח ז״ל פשוט דהנה אתר׳ בגמ׳ ב״ב [דף נ׳ ע״ב] אי״ה כי בני נמי ומבני דירתא דאינני לא מכרי והנה כוונת הב״ח ז״ל דאיירי דהיינה שמדת בתוך מדינה ומה שחבר מדיין להעצים להחדשה לוקחים מהשיכה ונותנים מיכף להחדשה והוו שניהם בבית אי ומה שייך דירתא דאינם לא מזדבן דשניהם כאי הוי דירה אחת ובודאי לא יזדבני מעיקר דבר ובזה לא שייך שום אונס ופגיעה כיון שאינו מכר רק ליקח מהשיכה וליתנה לתוך החדשה שבינה אבל בנ״ד דנהי דיתנו קצת מבעלים ותבנים מהשיכה בזה לא יוצלם החדשה מדי יקרו בתחיר כסף לשאדי נרכי בנין החדשה כידוע לכל ואי״כ הדרא לתעשה דרבנן ז״ל דלמא מחדמי פדיון שבוים ויקחו הבעלים והתבנים והמעות שלקחו לעורך בנין החדשה ויתנו לפיש ובזה ודאי כ״ע מודים שאסור ולכן אל יהרסו בית ה׳ בלתי אם יוצלם הרחשונה שיוכלו להתפלל בה בקיץ ותורף עכ״פ ע״ל הדתק ואז מותר:

ומזה שנשאלו אם מותר למכור העצים והתבנים כבר מבואר להיתר במ״ב [סי׳ ל״ג] בבהכ״נ דהוי ככפר כיון שאין יושבין בקביעות אנשים מעלמא מותר למכור אפי׳ קבלו מעות על בניינו ממקומות אחרים ובזה לא פליג שום אחרון וגם מסיק להתיר אפי׳ בשל כרכים דאדעתא דראשי העיר נבנה וגם כי מסתמא ניחא לו וכמין זה מבית בעברי תשובה [סי׳ קנ״ג סי״ק יו״ד] שהפי׳ ז״ל התיר והגם שמ״ש ז״ל [שם סקמ״ז] מילק בקצת מילוקים של המ״ב מ״מ גדול האחרונים אלי׳ רבא [סק״ד] מחדן במוב ולכן בודאי מותר ליתן התבנים לבע״מ הבונים. ומ״ש כ״מ מעשה דחיישי׳ שקרקע גזולה לפענ״ד ל״ש זה כאילנא דאין בונין רק בראות שרי מדינה אפי״ד דד״מ דזה ודאי מהני נגד ז״ד דידוע אפי׳ נזול לא מיהדר אפי״ד דד״מ ביהכ״נ ויותר ק׳ לי׳ על מבע״ת לדבריו למה לא תקנו גם בסוכה והלוך מבריכן לכתחילה אין ליה לזה דדמיר וכיון שהוא נכתב בערכאותיהם שוב לא הדר ומיון בחיים [סי׳ רל״ו] נכי אם אינה בי דוחר בחתא ומה שרלה כ״ת לומר דהוו של יחידים כיון שיש להם בביהכ״נ מקומות קבוע זה ליתא דנהי דנמת המקומותם שלהם לחלוקין אבל אין בידם למתה מלהתפלל לשום אדם ונקנה לכל העולם גם דעת הב״ש [בסי׳ קנ״ג] דאם מסרו לגבור הוי של גבור ישרש ולכן לדעתי נכון מ״ש והי׳ שלום כ״ד אדר שני תרכ״ב:

סימן יג

להרב המאה״ג החסיד בנש״ק מהר״ר כ״ש מו״ה טובי׳ נ״י האבד״ק בריגיל יע״א:

שאלה נדבר בהכ״נ של בנים ארוכים לבנות ולסומכו אל בהכ״נ של אנשים והחלון שבתוך בהכ״נ של אנשים יהי׳ בתוך בהכ״נ של נשים ומתנו ירחו האנשים לתוך בהכ״נ של אנשים ורק מפני שהחלון נבוה ולריך לנתון מיזה אבנים ממנו כדי שיהי׳ נוח לנשים להשתכל ונשאלו אם לא יעברו מיו על הנותן אבן מבהכ״נ שאסור:

תשובה דבר זה תלוי לכאורה בפלוגתא שבטו״ז סי׳ קנ״ל בשו״ת כ׳ וז״ל בסי׳ קנ״ל סי״ק ג׳ ואם נתן ע״מ לבנות שרי דההוא נתילה בנין מקרי וכתבו רמ״א בסי׳ שלח״ז פי׳ שיתור ויבנה וממלא מקום הנתילה אבל אם רולה לנתון קנם בתק״ל שיהי׳ שם נומא אעפ״י שהוא לו לעורך אסור ע״כ יש ליישר באופן שעשין דף שקורין שטענדיר ומדבקים בכותל ושעשין נומא בכותל שיוכל להחזיק שם ע״י עץ אותו דף ולא שפיר שבדי עכ״ל והא״ר כתב עליו וז״ל בסי׳ קנ״ב סי״ק ז׳ ולפענד״נ דמוהר דהא כ׳ הרמב״ם דהנותן אבן מן המוכה דוקא דרך השתתה אסור וכ״מ ברא״ש פ׳ ראה שפי׳ דברי רש״י וכ׳ תעלה על דעתך שישראל נוטלין מזבח כו׳ פי׳ הא דלא הקשה על מתיקת הטם היינו משום דז״ל בענין שם עורך למתוק ואי״ת דאסור בנתילה אף לעורך א״כ מאי פריך על נתילה עכ״ל הרי דלנ״ז ז״ל אפי׳ לעורך אסור לנתון ולהתלי׳ רבא ז״ל שפיר דמי כיון שאינו נותן דרך השתתה אך בנ״ד נראה דאפי׳ להא״ר ז״ל אסור דהנה הקי׳ הפמ״ר [סי׳ קנ״ל בהשגלות סק״ב] ושאלי אחרונים על הרא״ם [והא״ר] כ״ל האיך כ׳ הא״ר דכל אלא בדרך השתתה מותר ואי״כ למה מייב [במכות כ״ב במבשל] בעלי הקדש מלקות מלא תעשה [אן] הא אינו עושה דרך השתתה רק לעורכו ומו דהא בבהוב ל׳ כתיב ל״ת כן לה׳ אלקיכם ואבדתם שמם ונו׳ ולמה במתיקת הטם חייב אפי׳ שלא בדרך השתתה כמ״ש הרא״ם ז״ל נופא ומה שלעד״נ הסברת הוא כך דהנה באמת כל שהוא דרך תיקון להקדושה ההוא בודאי שרי לכ״ע דהא הוא מתקן ממש וכמבואר נבי אבני המזבח במויד [סי״ם רע״ו] בשם מהרי״ו אם׳ ורק אם אינו תיקון לאותו דבר קדושה נופא רק שעושה אדם בשביל עובתו לא בדרך השתתה בזה ס״ל להא״ר דנ״ב מותר כיון שאינו עושה דרך השתתה. אך הנה מבואר נבי כיסוי הדם ביו״ד דאם שורף הזהב והעוף שוה הרבה יותר מהזהב לא הוי בל תשחית ואם אינו שוה יותר מהזהב הוי בל תשחית ואי״כ בשורף עצים הוי משחית העצים ורק כיון שהדבר שעורף עבורו שוה יותר לא הוי בל תשחית ובד״מ אם הי׳ לריך לבשל דבר קל אסור לשרוף זהב דהוי בל תשחית הגם שהוא רצונו לאותו דבר מקרי בל תשחית ואם אותו דבר שוה יותר לא מיקרי בל תשחית ואי״כ הקדש שכל תשלית לא יצוו בה בודאי אפי׳ שהוא שורף לעורך מקרי דרך השתתה דאם הי׳ הדבר חשוב כמו זהב ברי״מ הי׳ נקרא השתתה הבריפה שעושה לעורך אינה ביטול והקדש שחשוב יותר מזהב האיך נשחיתנה לעורכו ומ״כ שאינו חשוב ההקדש בעיני השורף ומקרי בליו ל״ש כן להשחית דבר שבקדושה ולריך להיות חשוב עליו יותר מכל תפליו ולכן נבי שורף הקדש לוקה משא״כ לגבי דברי הפ״ז לענין שטענדיר שרולה לנקבו לעורכו והגה נוף זה הקדושה נעשה לעורך אדם לשמש לו בקדושה ואם עושהו בחיזה אופן שיהי׳ יותר נאות לתשמישו לא חשיב דרך השתתה אדרבא זה הוא תקונו ולא משחית כלל נוף ההקדש הגם שאין בו עורך לכל אדם דבר שבחילה הזאת רק לזה מ״מ אין עושה כלל השתתה דעושה רק לתקן גם עבורו באופן היותר נאות ולא הוי השתתה משא״כ נבי עלי הקדש דהוי השתתה ממש כנ״ל ואי״ל דלגבי הא פירתא שנאבד מהשענדיר מיקרי נתילה ז״ל דכיון דכל נופו לא הוקדש רק להיות חשמים אין זה השתתה כלל לנוף הקדושה וזה ברור לתכון ולכן בכל דבר שהוי השתתה אסור לעשות אפי׳ לעורך אחרת מ״מ מיקרי שאינו חשוב אצלו הקדש דדבר חשוב אסור לנתון ולאבד בשביל לרכו דהוי בית וכנ״ל אך אם הוא לעורך תיקון ההקדש נופא הכל מותר דלא מקרי נתילה רק תיקון ומ״ש בשים לתיק אפי׳ מ״מ לתקן אסור אם הי״ם דבמתיקת הטם אפי׳ אות אחת ניתק הקדושה ממנו ואם יכתוב אחר הוי קדושה אחרת וזה ודאי אסור לאבד מ״ו הטם ולכתוב אחר אבל לתקן לאותו הדבר נופא מותר כמו במקדש ומזבח ובמק״א הארכתי בזה ומה״ה לקיים של הרא״ם והא״ר ז״ל קי׳ האחרונים ודו״ק. והנה בנ״ד דנותן אבן מבהכ״נ של אנשים שבאה שהוא לעורכו מ״מ הוי נתילה ולכ״ע אסור והוי כמו שורף מלי הקדש לעורכו דחייב וכו׳. ולכן בבהיג אלו הי׳ נותן אבן לעורכי נופו ודאי לא יאמר אדם דפטור ורק הרא״ם והא״ר ז״ל מיירי בנוונא שבארתי שהוי מיקון בעורך מיקון ביהכ״נ נופא ואי״כ בנ״ד לכ״ע מיקרי נותן אבן ואסור אך בודאי כיון שלענין בהכ״נ של נשים מיקרי זה מיקון וגם היא קדושה יש בה כמבואר בפ״מ ורק קדושה קלה היא מבהכ״נ של אנשים אבל ודאי קדושה עלה לפי סברת הרא״ם ז״ל ואי״כ כיון דמיקרי מיקון לגבה הגם שלגבי בהכ״נ

בהכ"ג על אבנים לא הוי תיקון מ"מ שוב נ"מ כן דהא איכו מ"ו נתילה אדרבה בזה קדושה קלה ונהי דמוריד מחמורה לקלה מ"מ אינו מקרי נתילה דמקדושה חמורה שאין מורידין לקלה אינו מל"ת כן רק מקרם שזכה לעמוד בלפון וכיון דלא מקרי נתילה רק דאסור משום דאסור להוריד מקדושה רבה לזוטא כנ"ל דבהכ"ג לא שייך זה דלענין זה אמרי' תנאי ב"ד הוא כן וכדאמרי' לענין כמה דברים שמשנין מקדושה חמורה לקלה וכמבואר בהג"ה [סי' קי"ד] לגבי מעילין כיון דחזיק דזה מנהג פשוט להכניס החלון על בהכ"ג על אבנים לנשים והרי מאפיל לגהורא אינו שאינו רק הורדת קדושה לקלה תנאי ב"ד הוא ואי"כ נ"כ לענין זה הוא תנאי ב"ד להוריד מקדושה בהכ"ג על אבנים לנשים ולכן לפענ"ד שרי ואך לוותר שלא לזגל הקדשות ראוי שיאמרו הכותל כולו לעורך בהכ"ג על נשים ע"י גבאים שיעשו לעורך בהכ"ג על נשים ויכולין למכור בזה לכ"ע ע"פ זע"ה במא"ה ובפרט לפי מה דמבואר במ"ב [סי' ל"ג] להקל בזה וכיון שיש על קדושה מה לחול נפקע הקדושה החמורה ומותר לתקן לעורך קדושה הקלה גם שאין להם בהכ"ג אחר אסור למכור ומ"מ בהכ"ג שלא שייך פשיעה מותר למכור כמבואר כ"פ בפוסקים. **אדר** כיבבי זאת עיינתי בתשו' מהר"ם פאדוואה [סי' ס"ה] והשאלה הי' שאחד הי' לו ביהמ"ד שהי' מחזיקו בכל העורך וקודם פטירתו שרצה בדעתו שאין מי שיחזיק הביהמ"ד ליה שיקחו כל הכלים מבהמ"ד הגדול של הקהל והי' דעת השואל כיון שיקחו הכל הספסלים ושאר המצלעלין משם ישאר הבית פטור הוי כמו נתילה שאסור לנטות בהמ"ד לקנות אחרת והשיב לו שכיון שאין מתובר לא שייך נתילה ודברין נכונים בזה מאוד דמה נתילה היא זו אם יקחו הכלים משם כיון שאינם מחוברים ולהכלים גופא אין שום גרעון כלל אדרבה יהיו בבהמ"ד הגדול וגם המ"א הביאו לענין זה שכ' בהג"ה סס"י קנ"ב וז"ל ואסור ליקח אבנים מבי"ה ישנה כדי לבנות חדשה ואסור לשתות דבר מבי"ה כו' ועי"ז כ' המ"א הא דאסור לנטות דוקא דבר מחובר וכו' אבל כ"ז ל"א לענין נוף החלון דאין בו שום גרעון רק שיהי' בבי"כ אחר ואדרבה הוא שילוי להם שיהי' בבי"ה הגדולה של רבים ולכן ל"ק כלל מעלי מקדש וכל דבריו נכונים והי' שלום:

סימן יד

להרב וכו' מו"ה יקותיאל אבר"ק הורובשוב ולהגנידגם רה"ק דשם:

שאלה בקהלה גדולה אשר רחו תיובא בבהכ"נ דאבנים והולרכו לסותרו וגם כופיהנו מבני המדינה לסותרו ונייתן פלאהן מדם לבנותו באופן שמלד אחד נשאר מקום פנוי הרבה ורצו לזה אבנים לספסל בעמודים ובתחבולות שיהי' משמש לבהכ"נ ולאבנים ויהדר בזה הידור בהכ"נ ויש לזה כחות שרוצים לבנות על מקום זה בהכ"נ של נשים:

תשובה הנה בדברי האחרונים אין הפנלי מסכים עמדי לעיין בדבריהם ובפרט כי אנעזרך להאריך למאוד ולפעמים בסתירת דבריהם ולזה בחתי רק לבאר מש"ס ולאחרונים ובעלי הש"ע ז"ל הנה בגמ' מגילה דפ"ד מי' וז"ל המשנה בני העיר שמכרו רחובה של עיר לוקחין בדמי' בהכ"נ בהכ"נ לוקחין תיבה כו' וכזה יש שלשה שיטות הרמב"ן ז"ל כ' דבהכ"נ אין בו משום קדושה ורק משום ביזוי מצוה והוכיח בר"ן שם וז"ל [הקשה הרמב"ן ז"ל כיון דבני מידי דתתפקע בי' קדושתו כו' ועוד הקשה כיון דמשמתין מוכח דב"ה יש בו קדושה כו' הא"ל מכר כו'] ותירץ ז"ל דבהכ"נ עשו אותה כתשמישי מצוה כסוכה ולולב שנזרקין לאחר מצותן וכזמן מצוה יש בהם קדושה של כבוד כדאמרי' התם אסור להדלות מעות כנגד כר תבוקה ואמרי' נמי דנוי סוכה אסור להסתפק מהם כל שבעה ואכותין דכולהו דם כו' ולפיכך בהכ"נ כ"ז שב"ה רוצים בו נוגעים בו קדושה ואפי' כמרבנו שעדיין לא עבר זמן מצותו וראוי לחזור ולבנותו הלכך כשמכרוהו זע"ה שלא במא"ה אין בני העיר רוצים מן הסתם שתכתם מצותו לגמרי אלא שתמול קדושת בהכ"נ על הדמים אבל כשנמלכו ב"ה למוכרו ולשתות בו אפי' שכר שרי לפי שעבר זמן מצותו ונפקע קדושתו ממנו כסוכה ולולב לאח"ז עכ"ל והרשב"א ז"ל הביאו בלי חולק אך הר"ן ז"ל כ' לחלק ופי' הוא ז"ל דבהכ"נ קדושה יש בו ח"ל שם ואין דבריו ברורים אצלי כו' לפיכך כ"ל דבהכ"נ ודכותה' כיון שעיקרו עשוי לומר בו דבר שבקדושה הבילו בו מכמים קדושה מדבריהם ואפי' התם עליו זע"ה במא"ה אי"ל שהפקע קדושתו בכדי מפני כבוד הקדושה שיש בו כו' הלכך נין שמכרו זע"ה במא"ה לא שלא כמא"ה לעולם דמים נתפשים בקדושה בהכ"נ ומפקע קדושתייהו גבייהו אלא דזע"ה לאודייהו לא מצו לאפקועי ההוא קדושת דמים אע"ג דאיקלינא עכ"ל והנה כ"ז שלא מכרוהו לכ"ע אסור להורידו מקדושתו דזה ולפי' מקרא דמעלין בקודש כמבואר ברש"י ז"ל במתני' ואפי' לפעם הרמב"ן ז"ל שכ"כ בהדי' דאפי' אין מתפללין בו והוא חרוב עדיין נקרא זמן מצותו וא"כ בודאי אסור להורידו מקדושתו ואפי' קרקע פנוי בלא אהל קנה קדושה לא מצוה לדברי הרמב"ן ז"ל דכן אי' במתני' רחובה והיינו מקום פנוי לא בהכ"נ ישנין בתוי' ורק ואפ"ה לתי"ק קבעי לקדושה המקום פנוי וכן אמרו בפי' [שם כ"ז ע"ב] קדשתיהו לכלהו שבולי דנהרדעא הרי דאם הוא דבר קבוע בקדושה לכ"ע אפי' קרקע קנה קדושה לא מצוה ואסור להורידו מקדושתו וא"כ לעשות מבהכ"נ דאבנים בהכ"נ דנשים הוי הורדה מקדושה חמורה אחר דאין דומה כבוד בהכ"נ דאבנים כידוע לכל מכין בחוש וגם יש הרבה דברים דברי קדושה שקטפים דוקא בע"א ולא בעוז"ב כמו הקיעת שופר דקדושתו כעין פנים דקה"ק כמבואר כי"ה [כ"ז ע"א] ונשים אין חייבים כלל בתק"ש וכן הלל ולולב ושמחה דהוא קבוע בעוז"ב ולא בעוז"ב שפטורים המה דהוי מ"מ שהו"ג וכן קריאת מגילה לכמה פוסקים נשים חיבים בקריאה וכן כ"מ בב"ה לפרסומי ניסא הוא רק בעוז"ב וקריאת תרבא פרטיות דתרבא פרטיות נשים פטורות ועוד הרבה דברי קדושה שאין עושין בע"ב ואין חייבת בו כלל ולכן בודאי אין מצנין וכ"כ כמעט כל האחרונים וגם בדורותיו ראיתי כמה תשובות שאסור להוריד מעוז"ב לעוז"ב ולא פלפלו רק בתיבו אופן להתיר וגם אכי' בעניותי מן המנויים והצאן ר' יצחק מאיר כ"י כ' דרכו בזה אבל לא ראיתי מאן שהתיר בלא מכירה עכ"פ והנה לכאורה מוכח ממתני' איפכא דאי' שם בתגילה כ"ז ע"ב וז"ל אין מוכרין את של רבים ליחיד מפני שמורידין אותו מקדושתו ד"ר מאיר א"ל א"כ אף לא מעיר גדולה לעיר קטנה עכ"ל אלמא דלרבנן דקיי"ל כוותייהו מותרים מרבים ליחיד אפילו שלא יאמרו דברים הנאמרים בעשרה בב"ה של יחיד ס"ל לרבנן דזה לא מיקרי הורדה כמבואר בתשובתם לר"מ א"כ אף לא מעיר גדולה לעיר אלמא דאין זה הורדה והא' לכאורה ז"ל דאין זה הורדה אך באמת אין ראי' כלל משם דהא באמת רבנן ס"ל דאפי' מע"ג לקטנה הוי הורדה ורק דלא חייש' ליה דהליקת מותר לעשות מה שירצה כדמפרש רש"י ז"ל שם וז"ל ורבנן אמרו אי איכא למיחוש בין רב למעט הי' איכא למיחוש משום ברב עם הי"מ ולא משכחת מכירה בבהכ"נ אלא ל"מ דכיון דשקל דמי ומעלה להו בקדושה מעולה כל דבני לוקח פביד תון מדי דברים בדקתני סיפא עכ"ל אלמא דרבנן מתירין רק משום מכירה אבל בלא מכירה אפי' מע"ג לקטנה הוי הורדה ואי"כ בשלא מכרו לכ"ע אסור לעשות מבהכ"נ דאבנים בהכ"נ דנשים ואדרבא משם דאי' דודאי אסור לעשות מבהכ"נ דאבנים דאפי' מע"ג לקטנה הוי הורדה לרבנן דקיי"ל כוותייהו וזה נכון מאוד ודבר פשוט הוא לא יכמיעה מי שיש בו ריח תורה ואי"ל דמש"ה שרי דהא הוא מקום פנוי ואם לא יבנו בהכ"נ דנשים יהי' מקום פנוי לגמרי ז"ל כלל דכלל אמרו בש"ס דאי"מ מקדושה חמורה לקלה ומסתמא אפי' באין משנה עתה בקדושתו רק עומד פנוי אין מורידין דכלל אמרו מעפחת לא יעשו כו' ולאי' ברורה מהא דאין עושין מספר שבלה מזוזה משום שא"מ הרי שהספר הולך לאיבוד אפ"ה א"מ מקדושתו וכ"כ בהדי' הפ"י במידושיו בפ' בני העיר ומ"ש במבי"מ דאם אין מתפללין מותר להוריד יעי"ש דאיירי במקום שהשכירו הבהמ"ד לדירה ובאופן שכבר נפקע קדושתו יעי"ש בהדי' וא"כ בלא מכירה ודאי אסור לעשות על המקום פנוי עז"א וגם כאן בלא"ה אין דנין הב"ב המולקים רק לעשות בו ממודים ספונים לבהכ"נ והוא הידור לבהכ"נ דאבנים גופא ודאי לא שרי לבנות במקומו עז"א ועיין בתשו' מהרמ"מ [סי' נ"ט] שכתב בהדי' דעיקר קדושה הוא עוז"ב יעי"ש וא"כ בלא מכירה אסור לעשות:

והנה למכרו כ"ל נ"כ דאסור מדא דבעה"ב מותין ואם הרוב מותין בודאי אסור כמבואר בבה"נ הביאו המ"א ז"ל [סי' קנ"ג ס"ק כ"ט] אך בלא"ה הא הוי של כרכין דאסור למכור ז"ל והא דהתירו הרמ"מ [סי' נ"ט] ומ"ב [סי' ל"ג] והפ"י [ח"א סי' ז'] הוא משום דמסתמא ניחא לי' ובנ"ד מי ידעי דלא ניחא להו לעשות כסברת ב"ב המולקין לספתו לעוז"ב גם הסכר לי' שכ' המ"א [סקל"ז בשם המ"ב] משום דע"ד אנשי הקהל נוהגין כמ"ש ר"א בגמ' [מגילה כ"ו] זה ניחא דזה לא הי' רק בזמנם דהוי הממונים רשאי הקהל ממונים מפי הד' ארצות ורבני הארצות המשגיחים על התנהגותן לא כן עתה אשר בעוה"ר רוב מנהיגי העיירות עפ"י ארבעות כידוע לא עו"ז גדנו הנמנים וגם לפי שיטת הרשב"א ז"ל [בדפ"ג דמגילה] העשה כיון דנתנוהו לרבים מעלמא הוי כהקדש וכ"כ התי"ט ואי"ל

ל"ש מעם זה כלל דלפו"ז ל"ל מה דאמר רב אמי בגמ' כ"ו ע"א וז"ל הלי בי כנישתא דמתא מחסי' אש"ג דמעלמא אתי לה כיון דאדעתא דידי קאתי אי בעינא מזדבינא לה עכ"ל העמם דכל המקומות הי' לדעת ר"א אכל ודאי לא שייך זה בתנהגים שלנו כידוע וגם כיון שהרב הקדוש המגיד אמר דעתו שלא יעבה לע"ל מפתמא כוונו הגותנים ע"ד הגדול שיהי' אז לא ע"ד המנהגים ולכן בודאי אסור לשנות מקום זה לע"ל :

ולענין ארון הקודש נהי דקנה הקרקע לקדושת ארון אולם באמת אם הי' רק אה"ק עומד אצל הכותל לא שייך בזה אי"מ דבבר כי המהר"ם מפאדוואה וז"ל בסי' ס"ה דיל"ל דאסור לנתון דוקא דבר מחובר כמו לנתון אבן מן המזבח שמחובר הוא ולא בתלוש עכ"ל וכולם הקי' עליו הרבה דבעלים נמי שייך ל"ש כן [עיין במכות כ"ב] ואני ביארתי דבריו באריכות בתשובה אחת ואין להאריך רק בקצרה דבדבר תלוש ל"ש ל"ש אם נשאר בקדושה ולכן מותר ליקח מב"ה זה לזה וכיון דל"ש ל"ש כן ומותר ליקח מבהכ"נ זה למקום בהכ"נ אחר ככה נמי אין שייך אין מורידין כיון דאה"ק מותר ליקח משם ולאחו למק"א דהוי תלוש הקרקע לא זכה בזה הקדושה ואפי' הי' מחובר בקרקע מ"מ כיון דלתקון אין איסור לנתון והכא אם לתיקון הוא שיעמוד האה"ק שם במקום שנראה יפה עכשיו יכול לקחתו ולקבוע במקום שרוצין עכשיו ול"ש כאן המקום זכה שיעמוד הארון שם כיון דבתלוש לא שייך זכי' כמבואר במהרמ"פ הנ"ל וזה הוי כמו תלוש דמותר להסיר חיבורו לצורך תיקון משא"כ קרע הוי קבוע ממש ואפי' הי' האה"ק בתוך הכותל וי"ל שאותו אויר הארון זכה שיהי' שם האה"ק וספרים ז"א כלל כיון דהכותל אינו בעולם כלל ובאויר ל"ש כלל קדושה דאי' בזה מחלוקת בש"ע [סי"ם ק.א"ח ועי' בח"א סי' ג'] ומ"מ בבהנ"ש כ"ע מודים דל"ש קדושה ומותר לשנות מקום הארון ויש ראי' הרבה מתשובת הרא"ש והרשב"א ז"ל אך א"ל כלל לראי' וליתר שאת יתנו גם במקום שהי' האה"ק מקודש (יתנו) מקום להניח אויה ספר :

1234567 אה"ח

סימן מז

להרב כו' מו"ה דוד שלמה ט"ב :

אשר נשאלתי מענין בהכ"נ שנשרף ולא נתנו שר מדינה לבנותה במקום הראשון רק להרחיק שמנה אמות מגד מערב עד לגד מזרח ועל השמנה אמות יהי' דרך רבים ומותנים עבור זה שמנה אמות לגד מזרח ולגלגה ונסתפקתי אי מחזות שבעלי הבנין רפוים במקום שהי' אויר העזרה כי אם מותר לבנות ע"ג העלי' ע"ב דהא משמע באויר בהכ"נ וע"ב קדושה קלה הוא כמבואר בתשובת מהרמ"ם סי' ש"ם ג' דיהי' האכסדרה הקרא פתלים במקום בהכ"נ גופא והיא הורה לקדושה קלה וגם אם מותרים האבנים השנים :

תשובה לפענ"ד הדבר פשוט מבואר בסי' א"ר בהדי' דכיון דמותר לבנות אחרת יפה ממנו אי כמוכרו דאפי' בשל כרכים מותר דמסתמא ניחא לי"ע וכמוכרו מותר אפי' האבנים וא"ל [בסי' קנ"ג ס"ק י"ח] כי מ"ב שם אפי' בכרכים היכא דבנאה אחרת טובה ממנה מותר לסתור הראשונה דודאי כ"ע ניחא להו כזה וכן אנשים ואבנים מראשונה מותרים להשתמש בהן ע"כ היינו משום שבנאה אחרת והוי כמוכרו זה בזה דמסתמא ניחא לכ"ע אבל אם לא בנאו אחרת גם אבנים ועצים אסור ומ"א השיג עליו בחמס ע"ש עכ"ל. הרי דמתיר באם שבנאו אחרת יפה ממנו ומכ"ש בכ"ד שאם יבנו כפי הרשות שנתנו השרים יהי' קטן מאוד בלי היזור כלל ולכן כ"ע מודים שמותר למכור ואפי' בשל כרכים ובמכירים מותר אפי' האבנים ככ"ל גם מבואר במ"א דבאם מותין העבו"ש וקרוב הדבר שלא יתנו רשות לבנות מותר אפי' בשל כרכים למכור דהוי כמקום אחר מתפללים בו דמותר למכור כמבואר במ"א א"כ בהאבנים נמי כיון שבבר חרב המקום ולא ניתנו להתפלל בו אפי' בשל כרכים שרי למכור ועיין בדגול מרבבה שכ' על המ"א בסי' קנ"ג ס"ק כ"ו וז"ל עיין בס"ק י"ב מ"ש בשם המב"ש ופ"ל דשם מיירי שא"א עוד להתפלל שם אבל הלבנים והעצים דמיירי כאן מיירי שיכולים לבנותם עוד בבהכ"נ עכ"ל אלמא דאם אין אבנים ועצים ראוים לבהכ"נ דמותרים למוכרם א"כ בנ"ד אם ראוים ל"תנם בבהכ"נ החדש ודאי מהראוי ליתנם שם אבל אם לא יצ"ל לבנין החדש הוי כמו בהכ"נ שאין מתפללין בו שמותר למכור אפי' בכרכים וגם בלא"ה כיון דמבואר במ"ב [סי' ל"ג] ובהרמ"ם [סי' כ"ם] דמותר למכור כל בהכ"נ של כרכים בהכ"נ א"כ מה שבנו החדש הוי כמכירה ומותר הכל כיון שיצא המקום לחול כמבואר בתשו' מהרי"ם ומ"ב הנ"ל א"כ רשאים בני העיר למוכרו לצורך לבנות בהכ"נ בתחה מקום שילו אפי' בשל כרכים ובני העיר הלזו דנ"ד אין רוצים לקנות רק באופן שיצא לחול בהכ"נ הראשון והמה יבנו יפה ממנו א"כ כיון שבבר יצא המקום לחול טוב רשאים לבנות ע"ג ע"ב כיון דרשאים לעשות עם הקרקע מה שרוצים זה עדיף מפי ממה שהתיר מהרמ"ם ז"ל לעשות בן ירק ולכן אין שום חשש כלל לבנותה וגם לבנות בבהכ"נ כותל במקום שהי' פנוי בלא"ה מותר כמבואר בהש"ו ביומא בני אמה מרקסין [נ"א ע"ב ופיין תי"א סי' ד'] ודו"ק :

סימן מז

להרב הה"ג החריף כש"ה מו"ה יעקב נ"י אבד"ק הרומלוב יע"א :

מכתבו הגיעני בימי התשובה ורבים דרשו פני להורות להם דרכי ה' כידוע לכ"ת ולא הי' הפנאי לעיין בדבריו והנתתים למשמרת עד עבור ימי הת הקדום ופנו אים לדרכו לקחתי מועד לעיין בדבריו והנה בענין שנינו ומשו בהמ"ד מדם יפה ורק מקום העזרה החשבה בנו על מקום שהי' קלת מבהמ"ד היען יפה הורה מעכ"ת להקל שכן פסקו רבותינו ז"ל דל המ"ב ומהרמ"ם ואחריהם החזיקו המ"א וא"ר להקל בזה באם בנהו בנין יפה יותר מהראשון דהוי כמוכרו דמהני לכ"ע אפי' בשל (נכרים) [כרכים] יעוין בדברי מ"א סי' קנ"ג ס"ק (ל"ג) [כ"ז ל"ז] ובא"ר כתב בהדי' להקל הגם שיש איזה מהאחרונים מתמירים כדאי הם המ"א וא"ר גדולי האחרונים לסמוך עליהם וכן נעשה הרבה פעמים מעשה עפ"י גדולי הדור ומ"ש כ"ת מקום דגם דאחרים מתפללים שם אינו שלהם רק מקופיא ומביא דאי' מקום יומא וחצות והנה זה לא ידעתי דבהדי' מעמא בראשונים דזכו בהו ממש והוי שלהם מ"מ כמו שותפים וכ"כ בהדי' המ"א ז"ל [סקי"ז] לענין קושיתו על המ"ב וגם הא"ר מודה לו בזה ע"ש :

שוב ראיתי שכ' מעכ"ת לתרץ קו' העולם שמקשים לר"א [בזבחים מ"ז ע"א] האיך תכלך הסומה הא תפגל האשה כדי שלא יזיק לה המים וכ' מעכ"ת דלדברי תו' [סוטה כ"ג א' ד"ה כל] ניחא דהוי שותף עם הבעל ובבהנ"ג לכ"ע אין מפגלין באלי מתיר ובאמת קו' העולם אינו רק לפי' התו' דחולת התו' הנ"ל כל הראשונים ס"ל דמגחת סוטה היא של הבעל כמבואר ברמב"ם ז"ל [פ"ג מה' סוטה הי"ב] וכ"מ בארוכה וביהושלמי מקשה למה קורלה המשנה מגחתה הא היא של הבעל וא"כ לא מיקרי האשה בעלים של המגחה לפגלה וכל קו' העולם רק לפי מה שנראה מתו' דהאשה היא שותף ממש וכפי שבאין כן הספרים בירושלמי סוטה וא"כ קו' הוא לגיעת התו' דיש לה חלק בה תפגל ומ"ש מעכ"ת דהוי מפגל באלי מגחה הנה נראה מדברי מעכ"ת דהוי המגחה אלי שלה ופלי של הבעל וזה ליתא כלל דלא מצינו שהקדם אלי קומץ כמבואר ברים מנחות ורק דהוי נקדם לשם האשה ונקדם לשם הבעל כל המגחה כמבואר בירושלמי סוטה וזה נקרא שותף שיש חלק להבעל בכולה ולהאשה בכולה וכמו בשותפין באגר שאין בו דין חלוקה ומשיה נקדם המגחה לכל אחד שלו ולכן שפיר קו' העולם כיון דגם נקרא המגחה שלה שלה מוכל לפגל כולה וכמו נני אגר שאין בה דין חלוקה דהוי שלה של כ"א ע"ז הדרך הוא קו' העולם. אך באמת לקיים דהנה אפי' לפי"ד הפר המגחה היא ממון הבעל ואחר הביא בכ"מ דאי' לזה מש"ם ורק שהבעל מזכה לה שיהי' לה שותפות בגווה והנה זה פשוט אם היתה רוצה האשה לזכות חלקה בהמגחה קודם הקדישה בכלי ולפדותה להדיום חלקה בודאי אין במעמי' ממש דהבעל לא נתן לה רק לגדרה אבל לא לעורכה וא"כ אם תפגל ולא תהכפר בה בודאי למפרע לא זכתה ולא נדע מנתן לה ע"מ שתהה טוען לפיך דלא זכתה רק לאכילה כמבואר ברש"י וריטב"א קידושין [כ"ג ע"ב] וא"כ לא תוכל לפגל מחמת שהוא שלה ג"כ דזה ליתא דאם תפגל מעולם לא זכתה בה וה"ב :

שוב הקי' מעכ"ת על בעה"מ ז"ל [פי' ר' שמעאל] שכ' דבאו בה פרילים הייט אילא מהקדש שמעלו בה פרילי ישראל אבל כ"ש שאין יוצא ממעילה בשאר בקדושה ומש"ה בשאר הכלים בהיא בקדושה שאין מועלין בכ"ש ואין יוצא לחולין והקי' ע"ז מעכ"ת דהא בנדרי' [ס"ב ע"א] אמרי' ומה כלי קודש שנעשו חולין בעצם עליהם בלשון הרי שכלי מקדש נעשו חולין הרי בריחת חפורם שלא כדברי בעה"מ ז"ל לכאורה הוא קו' עצומה אולם אחרי העיון באמת דברי בעה"מ ז"ל נכונים ופשטא דקרא מסייע דהנה כ' בגזרא (ח' כ"ח) שאחר להבנים אחם קודש להי' והכלים קודש והכסף והזהב נדבה להי' אלקי אבותיכם ע"כ ובתוך כלי מזרא הי' אמתחת שמימי משה מיין תו' שבשות דף יו"ד משמע מזה דכלים קדושים קדושת סגוף וכמו הכהנים אך הכסף והזהב הוא רק נדבה לא גוף הקדושה וכן

מעורב

מפורש שם המל"ל בפסמא דקדא וקי הא הכלים יצאו לחולין והאיך קרא לכם הכתוב כלים קדושים הא נתחללו ואי הקדיש מעתה ז"ל דהא הכלים לא נתקדשו רק בעבודתם והכא מדיין לא שבו לארץ ולא נעשו בהם עבודה והוי רק נדבה כמו כסף וחכב מזה נראה דהכלים נשארו בקדושתם הראשונה ולא יצאו כלל לחולין והנה להרמב"ן ז"ל [במלחמות שם] ומיעתו לריך לדחוק הכלים קדושים שהיו עליהם מרם המזבח קדושת הגוף אך זה דוחק ופסמא דקרא כדברי בעה"מ ז"ל ולא מקשי מגדרים שאמר הש"ם שנעשו חולין וה ל"ק כלל להמיין במקרא במזרא שכי שם (אי ז) וז"ל והמלך בורם הוליא את כלי בית ה' וגו' ואלה מספרם אגרטלי זהב שלשים אגרטלי כסף וגו' והנה אגרטלי מפורש במלוזות שהי' כלי לנמילה וזה ודאי לא נתקדש גם לא היו כלים המשובים רק מה שמבואר בקרא וכל הכלים כסף וזהב הי' ממשה אלף כמבואר בכתוב וכ' בפסוק בדניאל (ה' ב') וז"ל הכתוב בלשצר אמר בטעם ממרי להיפי' למאני דהבא וכספא די הנפק מ"ב אבוהי מן היכלא די בירושלם ויתון בהון מלכא וברבנוהי שגלתי' ולחנתי' בחדין היתיו מאני דהבא די הנפיקו מן היכלא ואתיו בהון מלכא וברבנוהי שגלתה ולחנתה הרי שלא הי' משתיהון רק בשל זהב ובכלים של זהב לא היו מקודשים רק המזרקים וכפורי זהב אבל שאר הכלים לא נתקדשו כמבואר ברמב"ם הלי' כלים ובודאי בכלי זהב שנעשו בהם העבודה לא הי' כדי שישתמשו כולם שהי' אלף רברבנוהי ולחנתה וכתוב כתב שם (ה' כ"ג) ואת ורברבך שגלתך ולחנתך וגו' המרא שתין בהון אלמא דהקלף הי' גם על שתיית רברבנוהי ופ"ז שפיר קאמר הש"ם בנדרים ומה כלי קודש שנעשו חולין היינו אותן הכלים שלא הי' כלי שרת נעשו חולין וגם עליהם קלף הקב"ה מכ"ש המשתמשים בכתר תורה וז"ב לפענ"ד והי' שלום :

סימן יז

להגיד חספו הישיש הנכבד מו"ה :

שמעתי אשר נתקבל לבהכ"נ דחסידים שבקהלתכם ש"ן עם מזמרים מסיעין ונפלאתי מאוד מה זה טולה על לבבם הלא הרבה ינשו אבותינו עדי הסירו המספחת הזאת מבי' ות"ל בקהל חסידים לא נמלאו מתפללים בהכנת שיר וזמר נעים כבבתי מדרשות רק טומרין באדם כסר השופך לבו נגד ה' בתפילה וגם אפי' ברוב קהלות גאליציאן אם כי אינם מתפללים בנוסח ספרדי מכ"ז שומרים מלבניא לבהכ"נ מזמרין כמו בבתי מרקיאות חיו וגם בקהלתכם מעולם היו מתפללים כמו בכל ערי פולין בירלה ואהבה בלא נעקת מרעים ומל ימי נוראים בחרתם לכם אים ירא ושלם ליטא רבה בעדם לפני יוצר כל ואיך עתה נהפך לבבם להניח פסל בית אלקינו וכפרע כי הש"ן הזה שבחרתם אני שומעני לבעל מביה וכיוצר אני מתפלא על כ"מ אשר כל ימיו הי' נגד המתחדשים ולא הניח יד רשע ליגע בכבוד ב"ח ובמורתו ולמה לעת זקנתו ירפו ידיו ולתת יד לפושעים מחדש באו להתאוו תאוה בבית ה' בחלות קדשו ולהסיר הכליהם בשעת התפילה ע"י שירי חשק האזמרים בחרמרלות ואוי להם לפתאים הללו מרלי לב אין תבונה בהם אולם ישים בת בימים ומתנהג ביושר בימי עלומיו איך עתה לעת זקנה ושיבה ימאורו פניו ולהוכיח ימי עלומיו ולמה יסתיר פניו מלהוכיח באחרי יושר ולגלות במוזק יד ותקיף נגד הרשעים הרוצים לחלל השם ואת מעט הממותה אשר מלאתם בהתעטף לבבם בעת התפלה כי כל היום בעוסי"ר מומרדים בעסקים שונים וכן תעשים משונים במלחם ודישות זרות וגם השתי' לא כדת עם האכילה אשר לא יודע אם מתוקן כדת ומאחי פעיניים אשר ישומטו ברתובות קרי' ולא נשאר לכם רק מעט זמן התפילה להתפלל יחד ירלאי ה' עם ש"ן ירא ד' ואיך עתה יתהפכו חיו ודבר זה נורם לכמה רשות כמבואר בספרי מוסר ובחר"ב ז"ל ובפר"מ בכמה מקומות לא מעורת חסידות ורק כי קול נהימה כזאת מממלא לב השומעים ותרחי בלבי למה מלהה לו זאת למע"ב ואולי כי כביר לא ראה פני אדם ירא ה' גדול הדור ואת ירלאי השם אשר אחם יבזו הבאים מחדש ובבחמות נדמו בעיניהם ואולי בלשונם הפיתו לב"מ לאמור כי זה דרך היאר להתפלל בנעימה והוא בטומו כי נעכה ממנו דרכי החסידות והיראה אמתית נמשך אחר מלתם ולזה באתי להעיר לבבו שיזכור כל ימים הראשונים אשר הי' מקבל פני הנדיקים ודבריהם נכנסו בלבבו וכמאז כן עתה יתעורר בלבו יראת ה' ולהכות על קדקד אנשי רשע ובחוזק יד יגרש את הש"ן ומסיעיו מבית ה' ואז סר שוב ויטהר חטאתו ובעות אני כי בהלמדו עם עוד אנשים כשירים שבחברתכם כמו הנגיד ר' אילק ומבריו שבגלותו ובכח יד חברו הרע מבית ה' ובזה תגלינו מעשיכם ויגונו בעיבה

מוכה דשנים ורעננים ובחלבות אי יפריחו והי' שלום וברכה דברי ידידו דוש"ת בלונ"ת :

סימן יח

לחדר ולא תעשה כמעשיהם מרכ"ד :

להנגידים יקירי עם ויראי השם דורשי תורה נכבדי וראשי קהל עדת טישקאלטץ יע"א :

מכתבם הגיעני לדרוש ממני האם מותר להעמיד בית תפלה דומה ממש לבית תפילה שלתינו ולהוריד לפני התיבה

מבואר עם סייעתו לשיר בשירי שלתינו ולהשתמות כדרכם ידידי דעו כי כל עיקרי דת מוה"ק נתייסד עפ"י תורה שבע"פ כאשר יורונו חכמינו ומנהיגינו מקבלתם אים מפי אים עד מרע"ה שקיבל התוה"ק מסיני כי לולא תורה שבע"פ לא נודע מטום מצוה מה היא עוטפת בין עיניך ומה הוא פרי עץ הדר ומה הוא סוכה וכמה דפנות לריך ומה היא קיחה לאגד ומה היא ספר כריתות וכדומה רוב מצות התורה אשר עיקרה הוא מפי חכמינו עפ"י קבלתם ורוב שונעים והזהרות עפ"י דעת חז"ל וכבר הזהירה התוה"ק לא תסור וגו' וכמה פעמים הזהירה התורה ע"ז וזה עיקר הדת ומחסד הש"י על עמו להראות נפלאותיו אשר ברוב הימים ואחר פיזורינו בכמה מדינות כולנו עם אחד וחק אחד לכולנו ואשר הי' מחלוקת בין החכמים הולכים אחר הרוב ולא נשמנה לנו שום דבר ממדינה למדינה רחוקות וקרובות כי משורש אחד יצא דתינו ואין בו פירוד חיו ורק במנהגים יש חילוקים כי כולם מודים שזה מותר רק איזה חכמים נוהגים להחמיר ע"ע וכן הנהינו להסרים למשמעם ולבני מקומם והוא כמו מי שמזיר עצמו מדבר המותר כעין נדר ובדבר הזה יש הרבה מישראל שלא רלו להחמיר בד"ז ובכמות אלו העניינים יש מנהגים חלוקים מדינה זו קבלו להחמיר בדבר המותר ומדינה זו לא קבלו החומרא הזאת ובשביל זה לא יקראו עברייניים כי הכל מודים שמותר מה"ת רק בני מדינה זו רוצים להזיר מדבר המותר כמו ריזיר ונודר נדר אבל בדיני התורה כל ישראל בכל המדינות שוות אפי' בקלה הטולם כידוע ואפילו במנהגים הנ"ל הזהירונו חז"ל שליחיד אסור לשנות מנהג בני המדינה שיושב בה ולכן בודאי אסור לשנות לבנות בהכ"נ בסגנון אחר מנהגי שהול מנהגינו במדינה זו מאז וכידוע להדמות לבית שלתינו ולהוריד ש"ן לשיר בשירי שלתינו ולשנות ההשתמוות חיו זה איסור נמור וידוע שאפי' לערקתא דמסאני מחוייבים למהר נפשינו שהוא מנהג יהודיה וגם לא נבוש ממחרפינו ומבזים דתינו ותוקינו וידוע שבכל הדתות שלתינו יש נימוסים וחוקים אשר לא יאותו לזולת בעל הדת ההול וחוק ההוא לקלון בעיני שלא הדת ההוא ועכ"ז מחיקי הדת ההול לא יאשו להמבזים דתם ולא יפרו נימוסם בשביל המשחקים עליו כ"ש אנחנו מאמינים דת תוה"ק שלא נמוזב מקום ישרים עבור המחרפים וע"ז נאמר בירמי' וקדר שלמו ורלו והתבוננו וגו' ההמיר גוי אי' וגו' ולכן חיו לבנות בית תפלה ולהתפלל ע"ד שלתינו וחיו אם נעבה איזה דבר ממנהגי אבותינו יהרס חיו כל הדת לא ורלו מה עלתה בכת המדשה שמאסו בדברי חכמים וכי המה בטעם רחוקים מבנ"י ומוברים על כמה עבירות במזיד כלל הדבר מי שאינו מאמין בדברי רבנים מקבלי תורה שבע"פ ואינו חושש למנהגי אבותינו וכזוי בעיניו דברי חכמים ובוחר לנפשו מה שאות לפי שכלו ולא מכלל דתינו כי עיקר ויסוד דתינו דברי חכמים ואם אינו באמונה זאת אינו מבטל דת הקדושה אך גם דתי אחרים אינו עושה כי כי גם המה נבזים בעיניו ובוחר לנפשו מה שיאות לו לדעתו זה האיש אינו בטל דת כלל כי הוא אינו עושה בכוונה משום הדת רק עושה כפי מה שיראה בעיניו ח"ש אינו בגדר בטל דת כלל ולכן הסמרו לכם מלכתם לבית הנעשה במנהג המדשים ומהפללו בתוכו ואסור לשמוע שיר מסורים בלא כוונה וירלאת ה' והנה כ"ז אומר לכם בדרך כלל ואיני מורה לכם מקום לדברי באיזה ספר לו עוסק מפני מעמים. אי' כי פשוט הדבר מאד בידוע לכל מי שיש לו ידיעה מעט בספרים אם לא הולך שובב ולא עתה עיניו מראות האמת בעיון מעט יחלא באר היטב בחמ"ך וש"ם ופוסקים וא"ב למה אבביר במילין. שנית כי ידוע שבכת המדשה מתרפים על דברי חז"ל ומה איך אביא ראי' לדברי מדבריהם הלא כל דברי חז"ל לעמוק באחי הכסילים ואם מתוך דברי חוה"ק בכתב נסתר פירושו ויכלו הפתאים להפך דברי אלקים חיים זע"ל הסירונו דע מה שתשיב לאפיקורס אבל אפיקורס ישראל ב"ש דפקר מפי ולזה לא הבאתי שום ראי' לדברי רק האמת על לעמתו . והנה למעת כבד יכבד ממני להשיב בדבר כזה

ספר

שאלות ותשובות
דברי חיים

חלק שני

אשר אספתי ולקטתי את אשר נמצא אצלי מהתשובות שהשבתי
ופלפלתי עם גדולי חכמי דורינו
אנכי הצעיר והדל בישראל בקראי שמי
חיים הרב דק' **צאנז**
הונה ע"י הרבנים נכדי המחבר שליט"א

נדפס פעם ראשונה כלכוב ע"י נכדי המחבר הגה"צ זצ"ל ופעם שני בבארדיוב ועתה
נדפס מחדש ע"י הרה"צ הקדוש כקש"ת מוה"ר
יצחק ישעי' הלברשטאם שליט"א
תונה בק' קראקא בנו של רבינו הקדוש הגאון המחבר זצללה"ה.

ואודות המרגנולים הם בגילוותיו נמצאים נ"ב מרגנולים כאלו והמה באים מאיי הים הסמוך לארץ הקדושה כאשר הגידו לי הרבה אנשים מקהלתינו היודעים בבירור מקום תולדותם ואנשי ארץ הק' המידו בפני אנשים כשרים תי"ת שבאה"ק נ"ב באים המרגנולים מאותו האי ואוכלים שם מקדם קדמתה במסורה אולי מוד מימי התנאים ולכן התרתי בעדי לך אם אותן שבמקומיכם שוים לאותן שלנו לא ידעתי ויתקור מעכ"ת אחר זה ויבוא על הבירור. והי' שלום כנפש וט' יום ג' ויגל מרכ"ת לפ"ק לאמו:

סימן לא

להרב החריף החסיד זכר מו"ה פסח יהודא כ"ץ נ"י:

שאלה באלמנה שנשארה אחר בעלה הראשון ונ"ב בנכסיו והי' לה בתים על שמה ונישאת לאיש אחר ובאו היורשים מבעלה הראשון והתפשרו מנמס ונתנו לה כל הנשאר מבעלה הראשון שהי' לביתם בכל מיני תיקון קנין המועיל על שמה של האלמנה הנ"ל הנישאת לאחר ולאח"כ ילדה האשה הנ"ל בנים מהנשי שלשה בנות גם היתה נו"ב בתוך המיום כמו במיי בעלה הראשון ואחרי מות בעלה השני התפשרה עם בני בעלה השני שהי' לו מתנתו הראשונה ופטרו אותה ונתנו חלקם לה מפני ב"ל והי' הפשר באופן המועיל ובאופן זה שתתן לכל אחד מבני הבנים הזכרים של בעלה כך וכך לכ"א ולימי בן בעלה הנפטר תתן כך וכך ולשלשה הבנות יהי' הבית המסומן במלריו גם מסוייבת לפרנסם מד הנשואין וכשתקייים כן-פטורה מכל מו"מ והנה האלמנה קיימה הנ"ל שכל אשר לכל והוסיפה עוד לתת לשני בעלי' הנ"ל לכ"א שני אלפים ר"ב לגרן וכת השלישי מתה בקטנותה. והנה עתה נפטרה האלמנה ויש ספק בין הדייניים אם יורשי הבנים זכרים של האלמנה מבעלה הראשון ירשו אותה או שמא אינם יורשים כי אינה יכולה לנשות בלא שבועה וכשמתה אין יורשי נוטלים כלום כמבואר בש"ע ואם משום שפטרוה היורשים של השני מ"מ קנתה הכל לגוכך תפיסת הבית היינו בנותי הקטנות והאריכו הדדים זה תוכף השאלה:

תשובה הנה לכאורה נריך לידע מקודם מה היתה נקראת זה המשאר שנשאה האשה מאו מבעלה הראשון ועד עתה והפסוקים מיורשי הראשון שלקחה אחרי הנשואין עם בעלה השני ולריך לחקור מה הוא זה לגבי בעל השני אם נכסי אם נכסי מלוג מזוית או נכסי מלוג והנה מבואר בש"ע דזה מקרי נכסי מלוג דכל שלא נכתבה בכתובה מ"ש לכ"ע הוי נ"מ וא"ל הש"ע [אה"ע] סי' פ"ה ס"ג יש מי שאומר דנכסי נ"ב אינו חייב באחריותן לא"כ שמו אותו עליו בדמים קטנים לא שקיבל אחריותן בפירוש ויש מ"מ שמאחר שכתבן בכתובה נתחייב באחריותם אעפ"י שלא שמו אותם ולא נתחייב באחריותם והראשון מיקר מכ"ל. והנה אם אשה לריכה שבועה בנות לגבות נ"מ ולאן ברזל אם המה בתין [מבואר באה"ע סי' פ"ח וסי' ל"ח] לכ"ע א"ל לישבע ולפי דבר שבת מכת הראשון א"ל לישבע כמבואר בריב"ש מביאו ב"ש ד"ל והנה בתפסה האלמנה [מחיים ולפי' לכתובה] ויורשי הבעל באים להוציא ממנה מבואר דעת הרא"ש שבועה וגם הב"ש מביא דעת הרא"ה והמרדכי והנה מבואר במרדכי דאם הבעל התפיסה והראה ונ"ל א"ל שבועה והבית מאיר ז"ל כתב להקשות על הרא"ש שהביא דעת המרדכי בפירושו שתפסה האלמנה [מעצמה] וכתב שם דגם בהתפסה מסיק המרדכי ד"ל דלא מהני רק במה שאינו מבורר שהוא של בעל הראשון וא"ל המרדכי מ' הכותב ומ"מ אני דנתי כמוך כי אמרתי הא דקיי"ל נכסי בחזקת יתמי קיימי זהו כגון מקרקעי לא מטלטלי שלא נשאה ונתנה בה ואף לא תפסה אותה מחיים אבל הכא שנשאה ונתנה בהם ימים רבים שורת הדין שמה שמכרה לא נתנה קיים ומוד שהראתה נ"ל בהם בחיי בעלה הרי אתפסה מחיים לפיכך מה שנשאתה עצוי ותפיסה מחיים מהניא כדמשמע ר"פ אלמנה נזוקית דהוי כמו יחד לה מטלטלי בחר דקתו רבנן סבורלאי ותקנו דכתובה ענבית ממטלטלי דאשה דעתה סומכת עליהם דדוקא בדורות הראשונים דלא היתה כתובתה נוכה מן המטלטלין התם בעינן יחד לה מטלטלין לפי שאין דעתה של אשה סומכת עלי' שוב כתב ר"ב לר' שמרי' תפיה קיימא התנאה כיון שלא נתברר הדבר בבירור שהי' כל המטלטלין של בעלה האחרון אבל נתברר בבירור שהי' של הבעל האחרון לא דגנו כן עכ"ל. והנה א"כ בנ"ד שאשה מוסקת במו"מ מרם שנשאה לבעל השני ולא הכניסה לו המו"מ לשומת ונשארה נו"ב גם מד אחר מות בעלה השני ואין שום בירור שהי' לבעלה השני שום דבר במשאר שלה א"כ נדלו אשה טובה המשאר שלה בלא שבועה ונם לא לריכה שום נבי' כי ממילא נשאר שלה שהבעל לא זכה בה "מעולם רק לפירות כנכסי מלוג וממילא כשנפטר בחזקת אשה היא ונמצאר במרדכי ב"ב פ' מי שמת ד"ל אלמנה נכסים בחזקת יתמי קיימי הלכך זכו בה בנות שמעון באותה קרקע שהכניסה לאה לאביה ושוב לא יצאת מכאן ואין לה לבן לאובן בה כלום שמעה שנשאה לאה לשמעון קפלה כח ראובן וזכה בו שמעון ובנותיו משא"כ בנכסי מלוג דכי מיית בעל לאלאר נפקי ממחזקת יתמי וקיימי בחזקת אחתא בלא ניבוי ובלא מכירה ובלא נתינה ואם מתה אשה זכו בה יורשין שלה עכ"ל הרי אפילו הוא דמחמיר שאפילו נ"ב בעין אינה נובה בלא שבועה מ"מ בנ"מ א"ל שום נבי' ובטלת שלה בלא שבועה ולכן בנ"ד ודאי המסתר מהכיפה והבתים שלה המה בלא שום שבועה וא"ל נבי' כלל רק נשארו בחזקת שלה כמקדם נשואי' ולכן בודאי יורשים בני' מהראשון וזה ברור בלא שום חולק כלל למעיין באמת:

שנית הלא פטרו אותה הבנים זכרים מבעל השני משבועה ומכל דבר והנה זה ברור שבמות בעלה השני אין נקרא יורשים רק השני בנ"ב ויתמי בני השלישי שאפשר ויטולים המה לעשות עם מזון כפי רצונם ורק שלריכים להת. עיקר נכסי לאחיותיהם השלשה ומזונות עד דתבגרן והנה הבנים זכרים קיימו כ"ז ונתנו להבנות מקרקע מיקור נכסי כפי מה שפסקו עליהם הב"ד המפשרים וגם חיוב המזונות להם המילו על האלמנה ביאר תוקף וא"כ בודאי רשאים הבנים לעשות עם מזון אביהם כרצונם ואין להבנות מענה כלל להמזון ואם יענו שרצוי לתת להם יותר מזיקור העיקור נכסי יקוב הדין ביניהם ובין אחיהם ואם נתנו להם לבסוף כפי הרצוי להם אין להם שום מענה לנכסי אביהם וכנכרים נתנו והמה ניחוכים אל אלמנה מחיוב שיש להם מאחיהם מכתובת בנין נוקבין ואמם האלמנה קבלה חוב אחיהם על עצמה אבל המה אינ אמה בנכרייות שאוכלים בתורת חוב ואין שום תפיסת הבית כלל וא"כ בודאי כל המסתר והבית של האשה האלמנה ואחר מותה יורשים בני' הזכרים לא זולת והמעלק מל זה חולק על האמת ואין לו מות בקדקדו ופלטול

אוצר החכמה
אוצר החכמה
1234567 אוצר החכמה

של הכל שאינו רוצי לעשוק בו והאמת מד לעצמו:

והנה ספק אחד יש עוד בכאן בירושת הבת שמתה אשר אח אחד חובב מחלקה חלק הבית שהי' להקנה הנ"ל והנה ליין אחד רוצה לומר כיון שהירושה בא מכח שהורים אותו אביו בקבר א"כ הוי ירושת האב ומזה פטרוה להאלמנה. ובאמת לפש"ד זה אינו דמ"מ בלשון נ"ת לא מקרי פטור רק מה שהי' לו של אביו לא מה שירש לאח"כ חה ברור. ולכן יוכל לחבוע חלקו מחלק בית אחותו הקטנה הנפטרת כ"ז כלפש"ד ברור. והי' שלום מדברי ידידו דבש"ת בלוגי"ת יום ה' ערי"ת סיון סברי"ך לפ"ק:

סימן לב

שאלה הרב הקדוש אל מו"ה יודא אבי אלה"ה מסמרעטין נפטר ופלה לתרוס זה כמה שנים והנית שלשה בנים ירלו הנש והבכור מילא מקום אביו ויעמוד המשרה על שכמו להורות לבני דרכי ה' ובכל הגלוי יהנו אחריו בית ישראל זעל פיו יצאו ויבואו וכאשר ישאל בדבר ד' ולכן הי' הוא המוסל בבהמ"ד של אביו המנות אלה"ה בכבוד. והנה נשאר בחזון הקדוש מהר"ל אלה"ה מטלטלין ומחלאות ושלמו הני אחים הנ"ל אחרי רבנים שיעשו חבון ותלוקה מכל המחון ולא הי' נגמר בטוב ולא נחתם הפסק והנה נחשך הדבר כך וכך יש לעמיל כמה מניע מכל אחד מהאחים לחחון ומה יתנו לאלמנה אך כ"ז רק בכתב לא חתם אדם. והנה הרב הקדוש מו"ה אברהם ז"ל הוא הנכבד להרב הקדוש מהר"ל הנ"ל ולה לשנות הבהמ"ד ולהגדילו כי רבו בכל יום הבאים לשרת בקדש ולא נתנו אחיו הלעיגים הנ"ל כי אחרי שדי להם הבהמ"ד הזה ויש פסק מבי"ד הנ"ל שעשו אחיה חלוקה ביניהם אך לא נחתם שום אדם ולה הרב הקדוש מהר"ל ז"ל מאחיו הלעיגים שיתנו לו לבנות ולקיים כפי הפסק הנכתב בלא חתימה הנ"ל והתרגו עליהם וקם אחיו הלעיג הרב מו"ה ליזר אשר גם הוא הי' אדם גדול וכאשר שוף ימיו גם אליו פנו הרבה מבני ישראל ילרו הנש ולזה היה קשה בעיניו לעבור רצון אחיו הגדול בעקשות ולהעיז נגדו נתן שטר מתנה לאחיו שנותן לו חלקו בכתבי ונחמו עליו מדים אך שטר הנ"ל נכתב בלשון אני נתתי לאחי חלקי וגם לא הי' כתב בו בחתומו בשוקת ומקודם נחתם השטר הזה לאחיו הבכור הנ"ל מסר מודעת שהוא אומם ע"ז והנה בשקיבל הרב הקדוש מהר"ל את שטר המתנה אחר מעמה לחלק הקרקעות כיון שיש לו שני חלקים ויעודו בחתם הבנין חיזה לאנשים חזונים והרב מו"ה ליזר נסע לביתו בהעיר אשר דר שמה ואחיו הרב החסיד מו"ה שמואל מימה ואחר שלא יבנו ואינו מתרלה בחלוקה

אבל הרב הגדול מהר"ח ז"ל לא שעה לדבריו והרס בהמ"ד היכן וכלהו מחדם והרמיבו בלקחו פלאטן מוערלים ומקאמיסייע והוליא הולאה לפי דברי בניו שהה אלפים כסף והרב ר' זעוויל הי"ל לעק בכרוכיא שהה הרסו עד דירותיו אך לא נשתם לעקתו והרב מהר"ח הי"ל בנה כרלינו והנה לאחיז נפטר הרב הקדוש מהר"ח לעולמו ושכב לן חיים והניח אחריו במת והשיא אחת מהם לרב ירא השם מו"ה אורי נ"י ובא להחזיק הכל כאשר הנ מוחנו זלה"ה והנה הרב ר' ליזר מיחה בו והרלה שטר המודעה וגם רלה הוא למלאת מקום אחיו הגדול ולא הטחוהו האלמנה של מהר"ח ואחתו לבא לביהמ"ד ונמשך הדבר במחלוקת עד שנפטר גם הרב מו"ה ליזר ונשאר אחריו בן חכם ותשיר מו"ה נחום וקם לבא בדינא עם ירתי הרב מו"ה אברהם ז"ל וגם הרב ר' שמוויל בא בטענה על ירתי אחיו הקדוש מהר"ח ז"ל ולהוליא מהם חובות ומטלטלין וגם רוצים שלים בהמ"ד שר"ז מיהה תמיד ומומן שמטולם לא נעשה גמר בהעזבון כי הפשרנים לא יכלו להניא לעמק השוה ולכן עומד כל העזבון בלא חלוקה ולכן רולה חלקו במטלטלין ושיבנו ירתי אחיו מהר"ח ז"ל כי מומן שהמה יודעים הכל היטב ומכחישים במזיד להשלים חלקו וגם בבהמ"ד מגיע לו שלים ומה שהוליא הרב מהר"ח בבנותו ר' שלא ברשות גם לא הוליא מכיסו כלום רק מה שנדבו חסידים אהובים תלמידי אביו זלה"ה לעזרך בהמ"ד של כל היורשים זה מעות ר"ז ור' נחום בהרב מהר"ל ז"ל מומן כמוהו על האחלאות וקרקעות של הע"בון כי שמר מתנה שנתן אביו בעל מכח שלא נכתב בו בתבוהו בשוקת וגם מחמת המודעה לך על המטלטלים אינו יודע דבר וגם רוצים ליקח המשרה מר' אורי חתן הרב מהר"ח ז"ל והרב החסיד ר' אורי מומן שהי' פס"ד מב"ד כמו שהוא נכתב ונתקיים שכתב בע"ח וגם מומן שיבד ברשות ויש לו חזקה ועל המטלטלין נ"כ ר' פסק ואין מגיע ממנו כלום ומידי המודעה המה מוגעים כי יבוא להם הלאה אם יתבטל המתנה ושטר מתנה כשר לדעתו בלא בתבוהו בשוקת מחמת שהוא הולאה הכל באריכות ור"ב בהרב ר' ליזר ז"ל מומן שכתב המתנה מזויף כי יודע שלא נתן רק רשות לבנות לא יוהר

אוצר החכמה 5234567 אוניברסיטת בר אילן

זה תוכן הטענות:

תשובה הנה דבר זה נרלה בפשיטות דהבתי מדרשים של לדיקי הדור שמיחדים בביתם אין לסם דין בהמ"ד להיות עליו קדושת בהכנ"ס שהרי אנו רואים שמשתמשי בו דברים שאין רשאים להשתמש בבהמ"ד שתם אפי' ע"י תנאי במקומו שמושן שמודות בשואלין ושוחקין בשמחת מלוה כהוג אשר אין רשאין לעשות כן בבהמ"ד אחר וגם ישנים בהרבה בי"מ של לדיקים שינת קבע דאסור עפ"י הדין ועוד כמה השמיטים כידוע אך הענש דלדיקים בונים רק לשם בית וועד לח"ת להקבל יחד ולשמות באהבה בכל המלטרך לשמחת מלוה וגם להשתמש לצרכי האורחים בכל מה שלטרכו ורק שיתפללו בו נ"כ לא שיהי' קדושת בהכנ"ס עליהם וכן שמעתי בפירוש שלדיק אחד אמר בפירוש בשעת בניית בהמ"ד בביתו אמר בבנותו שמתנה בפירוש שבונה בית ועד אבל לא שיהא קדושת בהמ"ד עליו ובזה בודאי רשאי להשתמש אפי' בשולו קיים ולא נחרב דלא נקרא עליו מטולם שם קדושת בהכנ"ס ומסתמא כן נוהגים כל הלדיקים ומהי שמקדשים הבית בקדושה היינו כמו שמקדשים כל הבנינים לצרכם כ"א כפי מה דמשתר בלבו מקדש לשם מלוה אבל לא לקדושת בית תפלה והוי רק השמיטי מלוה והוי דין השמיטי מלוה דהתפלה הוא טפל ולא חל עליו אפי' קדושה כ"ד כמ"ש הרמבי"ן והר"ן ז"ל דזה מקרי רק בונה שתם לצורכו ורק שהלדיק עושה כל לרכיו בקדושה אבל לא נקרא על הבהמ"ד קדושת בהכנ"ס דלא נחיסד כלל לבהכנ"ס והי דבפי העולם נקרא מקום קדוש דאפי' במקום שמתפללין דרך ארעי ובתי לדיקים לא בהמ"ד נקרא נ"כ מקום קדוש וגם י"ל דאפי' אם נימא דלו דין בהכנ"ס מ"מ כיון דאדעתא דידי' בא יכול לעשות בו מה שירלה כמבואר בש"ס ורק שכתבו הפוסקים כולם ומביאים המג"א דדוקא רב אשי שהי' מובל בקדושתו ותורתו על כל העולם. לא בזמננו לא מהני אם נתנו אחרי' מעות לזה או אם בני העיר מוחים וכמבואר הכל במג"א וש"ע קנ"ג מ"ת בכמות המנהג בזמן הזה שהלדיק בונה בביתו מקום תפלה ובית ועד והוא מנהג הבהמ"ד כרלונו כ"ע מודים דאדעתא דידי' נבנה ורשאים לעשות כרלונו וכ"כ המהרי"ם [מלובלין] ז"ל [סי' נ"ט] והמ"ב ז"ל [סי' כ"ז] דבימיהם חלוי בדעת מנהיגי המדינה ישועים ואיכ זאת ידוע בודאי דהכל חלוי בדעת הלדיק וכשאי הוא לבעלמו לעשות בו מה שירלה ואם נימא דאחריהן נתנו מעות לבנותו מ"מ אדעתא דידי' נעשה וכמבואר בתשו' הי"ל ובפרט שמותנים הי"ל להלדיק כמו שמותנים לו לצורך ביתו ולא נתבב עמו כידוע ולכן מהר"ם המנהג

שנתכלים בתי לדיקים עם הבהמ"ד ולפ"ד שגם בהמ"ד הקדוש של אדמו"ר רבן של כל ישראל מהר"ח מלאזנסק זלה"ה נמכר לבעה"ב אחד ולכן בודאי הוא מולה בדעת הלדיק ונמכר ונתן לכל מי שירלה והוי ממונא ממש והנה כיון שהוכחנו דאין על הביהמ"ד הזה קדושת בהכנ"ס א"כ דינו גם לענין ירושה שעומד ברשות כל היורשים אלו ורלו בכל בתי מדרשות של לדיקים שירשו בניהם אחריהם ובחלוקה ושומת רבן הדין אמת והנה ידוע דדבר של אביו קיימו בחזקת כל הבנים כ"ז שלא הי' חלוקה ברורה ורק אם החזיק אח אחד מהני החזקה כמבואר בח"מ [סי' קמ"ט] והנה נתני לגן במה החזיק א' מהבנים בבהמ"ד הלא כולם התפללו שמה ומה שהרב הקדוש הי' המנהיג שמה ועמד על מקום אביו מהריין ז"ל בודאי זה אינו חזקה בודאי אדם גדול כמוהו אפי' בבהמ"ד של אחרים היו מכבדים אותו כזה וזה אינו חזקה כלל כמבואר למודה על האמת ואם משום שפרן ובנה כרלונו ע"ז מיהה אחיו הרב ר"ז בפירוש ומה הי' לו עוד לעשות והרב מו"ה ליזר ז"ל לא הי' בעיר אז ושלא במקומו מיהה בפירוש והעמר מתנה שנתן אינו כלום משום שאין כתוב בו בתבוהו בשוקת ובטל לכ"ע במקום שנרלה שלא עשה מדעת במבואר בב"י ובפרט שאין פסקינן [בסי' רמ"ב] שהיא פטולה לגמרי בלא כתב כתבוהו בשוקת ומעשה שכתב נתתי משמע הולאה זה לא מהני דגם דהודאתו אמת שנתן אפילו בקיב"ש אם לא אמר שיהי' בפירסום לא מהני א"כ הודאתו לא כלום כ"ז שלא ידעינן בפירוש שעשה בפירסום פטולה לכל הטעמים במבואר בר"ח ובר"מ ז"ל בידוע ליודעי דין וגם המודעה הי' מודעה מעליא ולכן בודאי יכולין להאיל חלקם בהדאוון שביב וקרילאה דאוון שביב יוכיח למ"ש לעיל דאינו קדוש בקדושת בהכנ"ס כי מחתלה לא נכנה רק לשימוש ולכן נקרא שביב ורק מחמת שמתפללין בו נ"כ נקרא לפי' דאוון שביב אך א"ל לרלאי"ה דדבכי לעיל אמתים. ושימוש שבמרתף לא ידעתי אי מקרי חזקה במה שנשתמש שימוש לרשי במרתף של חביבו השומר בעל וגם לפעמים גם השותפים השתמשו בו. כלל הדבר שבדאוון שביב בודאי המה שותפים בימה אך בהמרתף מסור הדבר לדייני עיר שיכרעו אם מקרי זה חזקה השתמשות כזה. ועל הסולה נ"כ תלוי בדאוון דייני העיר כי מבואר בטעמות שם שם מכהנים שלפני החלון הפלאטן של הבעה"ב ושאני טענות בהסיבה לא יוכל לבאר יאמת רק במקומו. ומה שהוליא הרב הקדוש מהר"ח ז"ל על הבנין כיון שהי' שלא ברשות א"ל לבנות רק כדין יורד שלא ברשות ודינו פטור בש"ע מ"מ [סי' שע"ה]. ומה בשפני ירתי האחים שהמתנות נתנו לבנות בהי"כ של אביהם הזקן ר"ל ויד כולם שוה בנדבות זה חלוי בדין המבואר בש"ע [סי' קפ"ז] גבי אחד מאחין שירד לאומנות החלב וכן אם נתנו לו במתנה דהוא לאמלא אפילו הוא חריף עפי' כמבואר בש"ם [ב"ב קמ"ד ע"ב] ובדאוון שביב לא חלקו עדיין הוי בהשיתפות קיימת בהדאוון שביב דהנדבות לאמצע. אך בזה יש לפקפק ולומר כיון דמאחר דבפי העולם הוחזק הדאוון שביב לחלקו ובהיא שומדת בחזקת הרב ר"ח לתודי' א"כ התנדבו מסתמא ע"ד לחוד אך קבה להוליא מעות כ"א ברלאי' ברורה. והנה ספ"ד הדאוון שביב בחזקת כל האחין והמה חזקת מרא קמא וליד להא דהמי' הרשב"א [בב"י סי' ש"ב] והרשד"ם ז"ל דכאן לא החזיק ברשות כלל ובפרט בדינא דהרשב"א ז"ל נופל אינו מוחלט לכ"ע יעוין במל"מ [פ"ז מגזילות]. ובנידון המציעות של המטלטלין פטורי' ירתי הרב הק' מהר"ח זולה אם טוענין ברי הרב ר"ז וירתי מהר"ל לדיקים שבועה היינו ירתי מהר"ח ישבעו שא"י והמשבע יקבל מקודם בחרם. והפוסקים בלא הזימה אינם כלום בידוע שהפשרנים עושים כתב ולהרלות להלדדים אם מחרלים בזה ובפטומי מילין לא יוליא קרקע מחזקת מ"ק. ועי"ל ירושה הכבוד הנה במחב"ת הנוהרים הרבנים וכי רבני החסידים שליטותם בחורת מדרה כמו רב שכנו קודם הלא ידוע שהק' ר"ח ואביו הק' זלה"ה לא היו רבנים ורק מחמת גודל קדושתם וירלאתם נשמעו דבריהם לכל הגליל וינהו אחריהם ללמוד תורה וירלאה מהם גם נתנו להם נדבות לכבד ירתי השם כי"ב ושאלו עלות כאשר ישאל אים בדר"ח כי היו בעלי רה"ק ותפלתם וליבורם בקדושה שנו פרי ומה נעשה אם הבאים אחריהם אין בהם קדושה זו. מה ירשו לשאול עלה. דעת אין בהם. אם להתפלל מי יודע העולה למעלה לא ידעתי שום לד ירושה בזה. והנה מינו למופת כגון הרב הקדוש ז"ל רשבכה"ג מו"ה דוב בער זלה"ה ממעזריטש השאיר הגדולה לתלמידיו הרב הק' מבדרטשוב ומאור עינים ואור המאיר זלה"ה כן היו הבעש"ם זלה"ה הנית המדרה זו לתלמידיו לא לבנו

שבי

שהי' קדוש ד' וכן רבינו הקדוש בעהמ"ח נועם אלימלך הגיה המשרה לתלמידיו לא לבנו הגם שהיו קדושים למאד בידוע ולכן אין בזה שום ירושה ורק מעשיו יקרבוהו ומעשיו ירחקוהו. ואם לענין עמידת המקום הוא לפי מה שיראו ירלאי השם התשובים למי ראוי לעמוד במקום גדולים. כ"ז הוא לפי הדין הברור לדעתי הפעל אמנם אין בידינו לירד לאמיתו של הלכה בד"מ כמבואר בירושלמי מביאו הב"י בח"מ [סי' כ"ה] ולכן טוב וכזון מאד שהדאווין שמיב והא בחזקת ירלאי מהר"א וכנגד זה יפייסו בחלק הדאוי לר"ז ולירלאי מהר"ל ז"ל והכבוד והתהגת הבהמ"ד יהי' לפי שיסכימו לדיקי הדור הסמוכים והיה שלום:

סימן לג

רב שלום וברכה לכבוד ש"ב הרב המאה"ג החסיד המפורסם בר"ק חו"מ בש"ק מו"ה יחיאל נ"י האבד"ק קאלבסוב.

הגיעני מכתבו היקר מאז כי ת"ל הוכח לו מעט מחליו ונתתי שבח להש"י ויתי' על העבר ואתקע על התמדת בריאתו לעולם כמקדם ויהדש ימי עלומיו בגחת וכל טוב אולם לא ניתן הפלאי להשיבו כי כעת מוכרח אני מאד ובריאתי אין אתי כימי נעורי ולכן לא יכולתי להשיבו. והנה עתה באתי להשיבו בעיקר השאלה של השוכר בית מאשה חמסנית. הנה באמת לכאורה הי' מקום לחייב דהא חסרה מה בבית וכה"ג חייב אפי' בחלר דלא קיימא לאגרא [כמבואר בבש"ע ס"ד] ואל"ל דזה לא מקרי חסרה דהא אם עכו"ם היו דרים גם המה יתקרהו אך באמת אין זה סברא דכל הענין שהיו עכו"ם דרים בה הוא רק דמקרי לא חסר מדינת הבית והוי לא קיימא לאגרא דכלא"ה היו עכו"ם דרים בה אבל מה שמחסר מגוף הבית אעו אם אחד נגב דבר שנם בלתו הי' נגנב הוא פטור דמ"מ הוא גזלו וקי"ל (בחגטוכי) [בחוכבי] דגזלי אדעתא דישראל ומקרי גזלן אפילו אם גם זולתו הי' העכו"ם גוזלו ובחי' בחרתי כעין זה לתרץ קו' הש"ר אפרים עם אך עכ"פ ודאי גזלן מקרי ולכן בחסר מן הבית שוב מגלגלין עליו הכל (והמרדכי [מובא ברמ"א עם ס"ו] אייתי בלא חסרו) אך גם בזה עדיין הרבה דיעות אם מגלגלין עליו הכל וקשה להוציא מעות. שוב לא ידעתי וכי כשביל שלא ירדה לדין ישראל מקרי גזלנות בודאי הלא יוכל להיות שעפ"י דתה"ק הדין עמה מי יודע מה טענות יש לה כי אולי כל הבית משועבד לה והגם כי לפי הגראה שבגזל מחזקה מ"מ קשה להוציא מן הקונה או השוכר ממנה. אך כ"ז עד עשה אבל מכאן ואילך מוטל על הב"ד להתרות בשוכרים ובכל העיר שום אדם לא יסכור ממנה ומיכף אחר הזמן שמתנים לשוכר בית כמבואר בש"ע [סי"ב] ממויב הדר שם ללאת ואם אח"ת 1234567 שכירו לעכו"ם יד ישראל לא תהא בו:

ובנדון הסיפ שנגנב אין שום מעלה לשום אדם ובפרט כי לפי הגראה אבר מ"ו לא הי' הבזיון כ"כ ואלה האנשים המולאים אותה לאמה יהיו הם חייבים דבר ועל הגזלו שפשע ולא בגר שערי בהכ"ג עליו מוטל להתענות אחר ימים אז לפדות בממון כפי ערכו את כ"ז ראיתי להודיע לפי מיעוט שכלי וד' ומאי בדרך אמת ושלא עזרו מקודם לכ"ת ושוב לאיתנו. ואודות הסיפ אבר כתבה התמסנית עפ"י דין מותר דבבר קנתה בשיטו ויאוש אך לענין הברכה יש לראותה להתמיר כמבואר במג"א [סי' תרמ"ט] מ"מ ל"ל דזה הי' ממה שמגיע לבהובתה דחזקה דלא שביק היתרא וכמבואר בא"ע הלי' כתובות ויש לעיין בזה גבי אין (לוקחין) [מתיבת המוכסין [ב"ק קי"ג] אך לענין ספק ברכות וברכנן יש להקל בגלע"ד. אך ראוי להתמיר שלא לקרות בס"ת שלה כדי שלא יוסיפו בני שולה לעשות כזה ויטילו עוד מום בקדשים לאמר כי המה מקדישים קדש בגלע"ד והי' שלום וכיהו שלום בנפש ידידו ש"ב ומאו':

סימן לד

להרבני כו'.

אודות משות שנקנס אחד ליתן לעניי ישראל עפ"י ערכאות וכולה לעשות עכמה ולהכחיש כפני הערכאות ושיתן המעות בחורה לבעל הממון הנה בחשו' רשב"א תרי"ב מבואר בה"ג דהחלך גזר ליתן זה הקנס הוי דד"מ ומחויב ליתן לזה שלוה המלך אלים בזה ל"ל מעשה אלי אם עשה רעקורז הי' פטור וכמבואר בחשו' בן לב ז"ל ישו"ם [סי' רכיסי פי"ח] דלא דחה העשה זו רק ממא מי ימחה בידו שלא יעשה רעקורז ואם עשה ולא נעשה פעיעת דדמ"ר ישו"ם ולא"כ בנ"ד ל"ל דילמא אם יעשה רעקורז הוי פטור ומה שלא עשה הוא משום הבעמה שהבעמיו רה"ק לבחיר לו ועכ"ם הוי ס"ד ואין מוליאין מיד המוחזק:

סימן לה

למחו' הרב הה"ג החריף המפורסם בש"ק שלשלת היוחסין כש"ת מו"ה מאיר הורוויץ נ"י האבד"ק דזיקוב יע"א.

בנו המריף הוא חתן בתי תמי' הגיד לי אשר בקהלתם החליטו שבאורלאנדי של עיר לא שייך חזקה ומותר לכל לשוכרו ואני לא כן קבלתי מגאונים שהי' לפנינו ובפירוש אמר לי הרב הגאון דק' ויטגילא שמקילים להם בע"ב לשכור אורלאנדי של ליעטאליע שבעיר ומולים בדברי תשובת הב"ח ז"ל [סי' ס"ל] שאמר הטעם דיש לו תוכות ושאדי עניים מש"ה תקנו שלא לשוכרו שום אדם אבל באורלאנדי שידוע שעושים ליעטאליע והרבה קופלים בין ישראל בין זולת לכן לא שייך התקנה ואמר כי כ"ז בליעטאליע אבל אם יש לאיזה אדם חזקה באורלאנדי בעיר וכמעט שלא ישכרו אחר אם יהודים לא יערערו בדבר וגם היושב בה מקודם עושה תוכות ושאדי עניים כי לא יעלה על לב האדם שיקחאו ממנו ובודאי ישכור כאדם אם יקחו ממנו האורלאנדי כאשר עיני כל רואות בודאי התקנה קבוע וקיימא שאסור להשיג נגזל הראשון וכן מבואר בתשו' מהר"מ לובלין ז"ל [סי' ס"ב] שגם באורלאנדי של עיר שייך התקנה של חזקה ישו"ם שמחמיר מאד אפילו אם ידוע שהשר יחזיקנו ע"ע לא יושיב ערל בתוכו אעפי"כ אסור בלא פיום להראשון בממון ומ"פ ב"ד באורלאנדי של עיר וידוע שהר"ם מלובלין הי' הרב דגליל שלנו ומי יוכל לשנות דבריו אחר פטירתו ולהוכות במקומו שלא כדבריו והב"ח כשכתב זאת התשובה הי' במדינת ליטא ומי יודע מתקנה שהי' שם ואין למדין תקנה מתקנה כמבואר במהרי"ו ז"ל בתשובה אך באמת גם הב"ח ז"ל לא אמר רק על עשאפאוות שהיא רק לשלם הקנסה כמו פאכטר בידוע דב"כ בהיא בתשובה הקודמת דבעיר יש חזקה לאורלאנדי גם היום (לענין העשאפאוות) [ורק נגד דרים שהיא פרנסת בני העיר אין תקנת חזקה] משא"כ האורלאנדי ליחיד נגד יחיד שהוא בידו ליתן שענק למי שירצה ולמתות ביד מי שירצה ויוכל למסור כעד אחזה סך שרוצה בודאי גם הב"ח ז"ל אוסר אפילו באורלאנדי של עיר כמבואר בדבריו בהדיא וגם בלא"ה עיירות קטנות שבוכרים האורלאנדי עם בתים ושדות כנהוג אין שום חילוק ביניו לכפר וידעתי מעשה אשר מחיתי הגאון דק' ויטגילא החרים לאחד שהשיג נגזל באורלאנדי של עיר ונעשו במיחה תשובה ל"ע וכן הי' גם לאחד שהי' נקרא בשמו פרץ רדף אותו כאדם על זה ולכן בודאי אסור להשיג נגזל אורלאנדי של עיר אל"ל שהוא תמיד על ליעטאליע ואין סמיכות דעת ובאמת גם ע"ז יש לעיין מובא מרם שמאיר דמדברי הר"מ ז"ל מלובלין משמע שאסור בכל ענין וגם אם אפילו הי' היתר אסור לגלות דבר זה שהוא גורם הפסד רב ממון ישראל בידי כו' וכמה מכשולות בזו מזה כאשר עיינו רואות שהמשיג נגזל רעהו היולא מהאורלאנדי נשבר כחרם ובעוה"ר רבים מגדולי דורנו פרלו בתקנה זו ורלאיתי מגאון דורנו שהשיב בתשובה שלאלמנה עם יתומים קטנים מותר להשיג נגזל דע"ז לא הי' דעת המשכיר ומבית רלאי מדברי הש"ך ז"ל בהל' שותפים גבי שותפי' באורנדי שמת אחד מהם וזה לעמוק בעיני כל אך בני הבליעל הפשו זאת לחלוטין לעשות כאות נפשם הבליעל בהיתר גם ראיתי פסק מרב אחד שדמה כח החזקה מחמת שלה הגתה מהפרין בנהוג עתה לעשות הגתה באורלאנדים והמבוהל הלז דימה זה למה שמבואר בבה"ג בחזקת הבתים במדינתם ולא הבין הסכל הזה דאי מדמין תקנה לתקנה ובכה"ג מבית הרבה תקנות הסותרות שבעיר זו בהנו כן ובעיר זו כן ובכה"ג נופא מבית תקנת הרמ"ל ז"ל שבתבתי ולכן אין למדין כלל מעיר לעיר ומתקנה לתקנה ובאמת גם במדינתינו לופן התקנות אינם דומים מעיר לעיר ומגליל לגליל וכשבאתי שאלתי מהב"ד הליך נוהגין בחזקות והשיבו לי שמנהגם משהחזיק בה הוי חזקה ואם שומעת האורלאנדי פנוי' שבה אחת בעל החזקה ובק' ויטגילא ראיתי שמנהגם שלא נתחזק החזקה עדם יושב בה המחזיק ג' שנים וגם ביעולה היא בג' שנים ולכן בשבת לפני ד"ת כזה אני חוקר אחר מנהג אותו הגליל והבה זה פשוט בכל גלילותינו שגם באורלאנדי דעיר יש חזקה בודאי אין לשנות אם כ"ז ראיתי לכתוב לכ"ת תיכף בשמעי זאת מבנו הרב המריף נ"י רק הייתי מוערד מאד בידוע לכבודו הר' ומחה לעת הפגאתי אמרתי להודיעו מה שקבלתי מרבותי ומעכ"ת בחכמתו יעשה כאשר ישר בעיניו:

שוב להרב הנ"ל

מכתבו הגיעני ואם לא גראה בעיני להקל כדברי מעכ"ת אמרתי